

Petru TODORAN

PAZVAN-UGLU
Băiatul cel rău din Balcani

Editura InfoRapArt
2019

Copertă: *Colecția InfoArt*
Corectură: *Cristina Roșu*
Lector și prefațator: *Violeta Ionescu*
Redactor: *Petre Rău*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TODORAN, PETRU

Pazvan-Oglu, băiatul cel rău din Balcani / Petru

Todoran. - Galați : InfoRapArt, 2019

ISBN 978-606-012-074-2

821.135.1

© Editura InfoRapArt ©
Galați, România
Telefon: *Mobil: 0726 337376 Fix: 0336 800313*
E-mail: *editura@inforapart.ro*

PAZVAN-UGLU BĂIATUL CEL RĂU DIN BALCANI

Cartea domnului Petru Todoran, pe care a intitulat-o „*Pazvan oglu, băiatul cel rău din Balcani*” este povestea vieții unui personaj controversat din istoria veche a valahilor de la sud și nord de Dunăre, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea - perioadă tulbură, puțin cunoscută publicului cititor român de astăzi. Este o carte scrisă la foc mic, cu multă grijă, folosind cuvinte alese și un stil așezat, dens, provocator. O carte care te obligă să o citești, fiindcă trebuie să afli ce se întâmplă mai departe. Intri treptat în miezul lucrurilor, într-o lume demult uitată, ca într-o dimineață cețoasă, după care încet-încet se ridică soarele. Nimic de aici nu ne este la îndemână. Nici scriitorului nu i-a fost, când a scris-o. Și-a ales personajele și a pătruns în universul lor, s-a exprimat ca ele, pentru că și el, scriind, trebuia să fie „de acolo”.

Interesant este că narațiunea curge fără poticneli, fără colțuri, domol, ca apa ajunsă la șes. Ai impresia că stai cu un moșneag la gura focului și ascuți povestea lui. Și vezi cum crește, cum se dezvoltă personalitatea acestui pui de lup, care este Pazvan cel Năzdrăvan și cum ajunge el din om, ne-om.

Condei, așa spune, fără să greșesc, de scriitor încercat! Prin fața ochilor ți se derulează filmul veacului, cu toate regulile unui scenariu bine conturat.

Este povestea unui musulman, născut în sudul Dunării, sărac, dar dăruit de Dumnezeu cu un fizic plăcut oamenilor, femeilor mai ales, cu ascuțime de minte, cu caracter și trăsături alese, cu voință multă și ambiție de a-și depăși condiția umilă și de a deveni, din rob, stăpân. A scăpat de nenumărate ori de moarte, ca prin urechile acului. A trăit cu primejdia alături, s-a obișnuit cu ea, a căutat-o chiar. Când a

trecut prima oară Dunărea și a ajuns în Cetatea Domnească a Bucureștilor, visul lui dintâi a fost să devină agă. Și a ajuns, cine credeți? Omul de încredere al voievodului Țării Românești! Vodă Mavrogheni l-a căftănit agă de arnăuți și imediat visul lui a zburat și mai sus, văzându-se domn al Țării Românești, cu ambiția că va conduce țara mai bine decât au făcut-o alții înaintea sa. Numai că visurile îmbată mai mult ca vinul. Când credea că este pe cele mai înalte culmi, că este alesul unei frumoase boieroaiice și al lui Vodă, a cunoscut și gustul amar al trădării, al frumoasei, și al boierilor. Doar ajutat de prietenul său, Ali, și de poetul grec Rigas a scăpat din nou de moarte, plătind prețul răscumpărării și reușind să treacă Dunărea înapoi.

Căderea de la înălțime zdrobește. Pazvan-oglu a ajuns atunci în pragul nebuniei. Dar nu i-a fost dat încă să moară. S-a ridicat și a jurat să se răzbune. A strâns o oaste de răzvrătiți împotriva sultanului Selim al III-lea, cu ajutorul cărora a reușit să se impună și să fie numit Pașă de Vidin, după care a pus stăpânire pe tot teritoriul Balcanilor și s-a autointitulat „Sultan”. Descrierea scenelor de masă este episodică. Mare măiestrie în mânuirea cuvântului, ca și a sabiei, iataganului ori jungherului personajelor! O luptă în doi sau în grup, pregătirile de război și chiar confruntările armate sunt filmice! Trebuie să ai forță și imaginație, ca să-ți conduci cu atâta abilitate cititorul prin labirinturile atât de întortochiate ale acestor vremi, demult apuse. Căci nu este deloc ușor să ții pasul cu oameni și armate de altă credință, având mereu în vedere judecata turcului, și nu a ghiaurului, pe care credem noi că o cunoaștem mai bine.

L-a înfuriat pe sultan atât de tare, încât Selim al III-lea a trimis după el, să-l omoare, o armată din 100.000 de oșteni, pe care o ținea pregătită pentru a ataca papalitatea! Dintr-un „răzvrătit amărât” a ajuns să fie dușmanul cel mai priemejdios al sultanului, deși era turc!

Tudor din Vladimiri, Iancu Jianu, haiducul Andrii Popa, haiduci care împânzeau pădurile, tâlhari care urmăreau carele sunt personajele vii ale acestei cărți.

Cum tot suișul are și un coborâș, amurgul lui Pazvan oglu a fost dintre cele mai tragice. Puterile l-au slăbit și, într-o luptă cu Iancu Jianu, și-a pierdut un ochi. Mare durere, din care era să i se tragă moartea. Dacă nu i s-a și tras, după o vreme. Pazvante zis Chiorul, ursit încă de la naștere că va purta un beteșug, a fost un om aprig, de o dușmănie fără margini. Fie din răzbunare, fie din nebunia lui, nu se știe. Dar cum a ajuns, dintr-un tânăr care recita Omar Khayam, să ucidă și să siluiască fără milă, asta e mai greu de înțeles pentru mintea omenească.

Important este că autorul a făcut din el un personaj viu, ni l-a prezentat real, așa cum a fost, fără mască și ne-a lăsat să înțelegem fiecare ce vrem din comportamentul acestui om chinuit.

Nu lipsesc figurile de stil care dau culoare decorului și peisajului și pe care le-am cules, pentru frumusețea lor - de unde se vede că scriitorul Petru Todoran are și înclinații poetice, așa cum îi stă bine unui priceput prozator:

„...sofale și divanuri acoperite cu covoare scumpe, țesute din mătase, cu arabescuri și flori din rai” * „aleea așternută cu nisip fin, curat, de parcă ar fi fost un mal de Mediterană sau un mijloc de pustiu saharian.” * „dimineața ceața se lăsa peste crengile copacilor, dezgolindu-le și lăsându-le urâte, ca bătrânețea după boli grele.” * „i se urcă cu picioarele pe spinare și îl călcă la fel cum fecioarele calcă strugurii aurii în căzile de lemn, toamna, la culesul viilor.” * „se umfla în pene ca un curcan ce-și scutură mărgелеle de la gât și lovește pintenii unul de altul.” * „Zarea la apus luase foc de la talgerul încins al soarelui ce cădea spre culcare.” * „Se iscă pe dată o furtună de lame scânteind în văzduh, iar zgomotul loviturilor de oțel suna aproape ca un șirag de clo-

poței, scuturat de un copil care cântă un vers despre vitejia spahiilor lui Soliman Magnificul.” * „pe ger și viscol este mai bine să stai la adăpost, la căldură, decât să te faci frate cu lupii pădurilor.”

Filmică este și descrierea confruntării între doi spadasi, pe care vă rog s-o urmăriți cu atenție: „...ferește-ți pieptul și gâtul, că eu te voi lovi numai sub genunchi, zise și împunse rapid în adâncime, ținând jumătatea stângă a pieptului tânărului învățăcel. Mehmed sări o jumătate de pas înapoi și pară lovitura tatălui, executând cu iataganul un șurub care, pe oricine altcineva decât tatăl lui, l-ar fi lăsat fără sabie. Cu iataganul încovoiat șurubul se făcea mult mai ușor și mai repede, astfel că cel ce stăpânea această mișcare putea să-l lase fără apărare pe adversarul său. Lui Mehmed totdeauna îi reușea acest șurub la primele schimburi de lovituri, când adversarul nu avea încă pumnul destul de strâns pe mâner și sabia îi zbura cât colo. Osman aprecie viteza de execuție dar și forța din brațul copilului. Făcu un pas în lateral și trecu iataganul în mâna stângă, încercând lovitura lui mortală. Dar Mehmed se aștepta la această manevră, că doar își cunoștea tatăl. Prefăcându-se dezechilibrat, se rostogoli de două ori, pe sub arma tatălui și se sculă în picioare, cu vârful sabiei sale proptit în coasta tatălui. Osman se dădu învins...”

Am uitat să vă spun că Pazvan oglu a avut și un fiu, pe care l-a trimis departe, la Paris, să învețe carte, să nu trăiască viața pe care a trăit-o el. Era, deci, conștient de blestemățiile lui și n-ar fi vrut care ele să fie perpetuate sau să întineze viitorul fiului său. Am numai cuvinte de laudă pentru această bine împletită poveste. Cu greu m-am desprins din ea și cu greu voi reveni în secolul XXI.

Avem promisiuni și pentru o continuare.

Felicitări, Petru Todoran!

Violeta Ionescu

Capitolul 1

S-a născut un aprig otoman

- Melisa, nu mai țipa, împinge! Împinge tare că i s-a înțepenit capul în prag! Melisa, Melsina, împinge acum, tare că moare fătul, împinge!

Moașa Yorina freca puternic pântecul Melisei, încercând să o ajute să nască. Acum mama era în mare pericol, dar mai tare fătul, că se blocase la ieșirea din găoace. Iar moașa nu știa dacă fătul o fi început să respire cu plămânii lui, cu nasul și gura, ori încă trăia prin cordonul cu care era legat de mamă-sa? Yorina avea experiență, tot satul acela apăruse pe lume din mâna ei, tras ori împins, ușor ori greu, cu țipete sau numai cu șoapte, rugându-se ori înjurând, bucurându-se ori blestemând. Fetele se nășteau mai ușor, băieții din acel sat au fost toți - ori poate nu chiar toți, doar cei mai mulți! - niște diavoli mici, răi și urâți, negri sau gălbui-maronii, după cum mama era creștină ori musulmană, cu sânge de turc sau de sârb, de bosniac sau de evreu, de albanez ori de bulgar, chiar și de armân din valea Timocului. Era creștină Yorina, dar asta nu conta de loc, toate femeile lăuze o chemau numai pe ea, având încredere în măiestria ei.

- Sare, sare diavolul, Doamne iartă-mă, Melisa nu mai împinge că iese! Stai, copile, unde te grăbești? Ha? Cum să-l opresc, Doamne, Maica lui Iisus învață-mă cum să-l țin că ăsta e în stare să sară pe ușă afară drept în zăpadă! Și-i așa de alunecos!

Trăgându-și șorțul de la brâu, moașa reuși să-l prindă pe prunc în cărpa aceea, udă deja de la apa care se rupsese și o îmbroscase fără să apuce să se ferească. Dar nu-i păsa, bine că a ieșit, bine că l-a prins. Dar nu respiră! Cum să-l întoarcă pe burtă ca să-i tragă una peste spate, să-i sară flegma din gât

și să înceapă să țipe, așa cum trebuie să facă toți pruncii normali, când se nasc? Că putea să-l scape, era alunecos ca un țipar. Strigă la bărbat:

- Ali, intră iute și mă ajută, Ali, bețivule, unde ești?

Cel strigat pe nume, Ali, tremura în tinda cocioabei, auzise zgomotele din odaie, țipetele Melisei, apoi răcnetele moașei Yorina, acum era liniște, oare ce s-a întâmplat? Apoi se auzi strigat pe nume, crăpă ușa de un deget și se auzi strigat:

- Vino, prostule, ce te uiți ca un vițel la... Ce? N-ai mai văzut... Doar tu ai umblat pe acolo cu ștromeleagul tău și acu uite-ți isprava. Dă-mi o cârpă, din cele de pe marginea cuptorului, că le-am pus să fie calde când mi-or trebui. Iute! Mișcă, prostule!

Reuși să-l înfășoare pe prunc într-o pânză curată. Apoi, culcându-l imediat pe brațul ei stâng, cu dreapta îi trase copilului o scatoalcă, tocmai la timp. Acesta mai întâi icni, scuipă, scoase pe gură un mormăit, cam așa cum fac boșorogii când se îneacă cu propria salivă și scuipă, apoi oftează a plăcere că au reușit să-și curețe gâtleurile la timp. Plodul veni la viață, începu să țipe, mai întâi a mirare: „Oare unde sunt? Ce-i cu mine? De ce mă bate baba asta?” Apoi dădu drumul la trâmbiță, urlând din ce în ce mai tare. Pe măsură ce urletele lui se întăreau, pruncul dădea din mâini și din picioare tot mai tare. Acum iară era greu de stăpânit. Baba Yorina puse plodul pe marginea patului, lângă mamă-sa, care zăcea obosită și fără vlagă. Îi legă buricul și îi ceru lui Ali să-i dea cuțitul acela, care sta pe jăratecul adunat la ușița deschisă a cuptorului. Eliberă copilul de cordonul ombilical, o aranjă pe lăuză și apoi îi ceru bărbatului să pregătească scaldătoarea. Încercă apa cu cotul dezvelit, mai ceru apă caldă și când crezu că totul este în regulă, îl scufundă pe prunc în apă, până la gât, mișcându-l de colo-colo, să-l curețe de toată mizeria cu care ieșise în lume. Cum dădu de apa caldă,

copilul se liniște. În pântecul mamă-si fusese tot ca într-o baie, caldă și umedă. Acum baia cu apă caldă îl liniște repede și, crezându-se tot în burta mamei, tăcu, ba chiar parcă ar fi tras spre somn!

Dar moașa nu-l lăsa în pace. Îl scoase din apă, iar îl scufundă, apoi adunând apă în găoacea palmei îi spălă capul, fața, făcându-l curat și frumos. Îl culcă într-o pelincă¹ uscată, îi înfășură mijlocul cu brâul acela anume pregătit, cu o porțiune țesută cu fir roșu de lână, ca să alunge pe necuratul intrat în mă-sa mai de mult, cine știe? sau poate doar acum, de când se chinuia să aducă o ființă nevinovată, pe lume!

Yorina făcu ordine în jurul patului lăuzei, îi puse pruncul înfășat lângă obraz, apoi se lungi și ea în patul larg, cu capul la picioarele mamei, ca să o simtă dacă se mișcă. Yorina era creștină, catolică, dar asta nu avea nicio importanță acolo, în satul acela de lângă Bania Luka. Era vestită de jur împrejur pentru priceperea cu care aducea pruncii pe lume, bărbații spuneau că toate muierile nașteau mai ușor, fără frică, lăsându-se pe mâna acestei moașe.

Dormiră toți, obosiți cum erau, până când ziua albi fereastra scundă a cocioabei aceleia, din satul Draculicika, de la marginea cetății Bania Luka, din vilayetul Bosniei, de pe malul râului Vârbaș. Era în iarna anului 1758, anul nașterii lui Osman, nepotul unui bătrân achingiu² din garda cetății Sofia, raiaua³ Bulgariei.

Osman crescă repede. Pe toate le făcea în graba mare, la fel cum făcuse cu venirea lui pe lume. Sugea la țâța mamei de o lăsa secată de lapte, apoi dormea câte o zi întreagă, lăsând lumea din jur să-și facă treburile. Iar când se trezea,

¹ pelincă = scutec (regionalism)

² achingiu = călăreț în oastea otomană, adeseori cercetaș, trăind din jafuri și prăzi de război

³ raia = teritoriu ocupat de turci și aflat în administrare militară

brusc, de fiecare dată, dădea drumul la trâmbiță de se auzea până în mijlocul satului. Moașa Yorina povestea, ori de câte ori îl auzea țipând, în ce fel apăruse pe lume acest copil năzdrăvan și, dacă avea pe aproape ascultători dispuși să-i audă povestea, totdeauna o făcea pe ursitoarea, înșirând mărgărita-rele pe firul vieții acelui prunc, Osman.

- S-a născut aprig otoman, acest copil. O să ajungă în lume grăbit, toate le va face în graba mare. Unele vor ieși bine, altele o să-i stea în gât. Va iubi mulțime de femei frumoase, dar la cele mai frumoase nu va ajunge niciodată, chiar de ar fi niște sărăntoace care ar fi poftit la avuție de la orice bărbat normal, dar nu de la Osman al nostru. De aici, de la o jignire în dragoste, i se va porni cruzimea, va face prăpăd în muieretul de pe Dunăre. Va ajunge mare conducător de oști, dar va pierde în acele războaie ale lui, o mână, un picior, poate nasul ori un ochi, nu știu ce va fi, dar de la acea pierdere i se va trage numele ce i se va duce în veac: Șchio-pul, sau Ciungul, Chiorul, Mutul, careva din acestea. Va face multe lucruri bune, dar și rele, cu ghiotura. Ehehei, o să auzim curând despre isprăvile acestui Osman, pui de turc.

Ali, tatăl lui Osman, nu apucă să-i toarne nevesti-si Melisa un al doilea copil, frate ori soră. Fu răpus de tânăr, trei ani mai târziu, în vara lui 1761, într-o încăierare în mijlocul căreia fusese prins întâmplător. Soarta, asta avea să spună moașa Yorina, cea care pe toate le știa, dar le spunea cu mare siguranță, jurându-se că ea le-ar fi ursit de mult, încă de la primul ceas al venirii pe lume a acestui mort. Melisa îl jeli și nu prea. Bărbatul nu-i fusese prea drag, îl luase numai ca să nu rămână fată bătrână, una din acelea pe care melițele satului, babele atotștiutoare, le tocau ori de câte ori o vedeau trecând pe uliță. Acum, rămasă fără ajutor și cu un drac de copil care începuse să-i facă necazuri, ce avea de făcut femeia? Din ce să trăiască? Avere nu avea, Ali muncise cu ziua, pe la unul sau altul dintre turcii din satele bosniece și în

târg, la Bania Luka. Își strânse cele câteva lucruri pe care le avea în casă ca toată lumea, îl îmbrăcă pe Osman și dis de dimineață, în zi de vară, plecă din sat spre Sofia, acolo unde trăia încă taică-su, akingiul Mehmet.

Au ajuns după zece zile, ruși de oboseală, plini de praf și flămânzi. La bariera târgului sta de pază tocmai tată-su, Mehmet. Ea îl cunoscuse, dar el ba. Ea se opri în fața lui, puse boccea pe pământ, la picioare și i se adresă: „Tată, eu sunt Melisa, fiica ta!”

Bărbatul stătu stană, o vreme, apoi o cercetă cu mare atenție la chip. Fără să-i zică dacă o cunoaște sau ba, o împinse doar din drum, până sub un nuc din marginea pieței de după barieră. „Stai aici, femeie!” Melisa îl cuibări pe Osman pe boccea cu haine, apoi se așeză și ea, sprijinindu-și spinarea de trunchiul copacului. Ca după un ceas, de nucul umbros se apropie o femeie, nici prea tânără, nici prea bătrână după trupul destul de plinuț. Pe sub hijabul⁴ lung și larg, negru, purta șalvari albaștri iar în picioare târlcii erau încă într-o stare bună. Se așeză și ea, sprijinindu-se de trunchi, fără să o atingă pe Melisa. Rupse o lipie mărișoară, aburindă, în două și îi dădu Melisei jumătate. Amândouă femeile se puseră pe mesecat, lungind cât de mult plăcerea gustului de pâine proaspătă.

Aproape de apusul soarelui, Mehmet ieși din slujba de paznic de barieră. Se apropie de fie-sa, îl săltă pe Osman pe un umăr ca pe un sac cu țărâte, apoi luă ciomagul cunoscut, al familiei și o porni înainte, fără să-i fi adresat vreo vorbă Melisei.

Nu locuia prea departe. Avea o căsuță din chirpici, cu două odăi și ceva acareturi în mahalaua Batareia, din mar-

⁴ hijab = termen generic pentru îmbrăcăminte care trebuie să acopere părțile corpului ce pot ispiti pe bărbați

ginea Sofiei. Un câine lăsat liber îi păzea averea cât era el plecat cu slujba. Nu-i părea nici prea rău dar nici prea bine că fie-sa a venit pe capul lui. Măcar va avea cine să se îngrijească de casă și de el când va îmbătrâni și va deveni nepuținios. Când să închidă poarta după fiică-sa, dădu nas în nas cu femeia cu șalvarii albaștri, care îi urmărise de aproape. Melisa o prezentă lui taică-su:

- Ea este Thelma, turcoaică, n-are pe nimeni. Ne-a ajutat pe drum, a împărțit hrana cu noi. Las-o să doarmă la noapte cu noi, apoi mâine vom vedea.

Mehmet nu zise nici da nici ba, doar deschise poarta și o lăsă să treacă.

Au intrat în casa care păstra o răcoare plăcută, după arșița zilei. Mehmet se trase în camera mai bună, pe femei le lăsă să își așeze lucrurile în camera mare, care era și bucătărie de iarnă. Apoi Mehmet aduse apă de la cișmeaua din capătul străzii. Făcu vreo patru drumuri, cu câte două ciuturi și umplu pe trei sferturi un butoi care, se pare, era destinat special pentru strâns apă mai multă. Mehmet scoase din cup-tor câteva străchini cu mâncare: pilaf cu bucățele de carne de oaie, legume fierte și o farfurie cu halva. Melisa aprinse focul în curte, sub șopron, puse o tablă de fier peste pietrele vetrei și încălzi mâncarea gătită. Sparse câteva ouă într-o tigaie de aramă și făcu un scrob. Mirosul mâncării îl trezi pe Osman, care sări ca fript, repezindu-se spre șopron și cerând mâncare, imediat. La auzul glasului de copil Mehmet ieși din odaia lui și își luă nepotul în brațe.

- Cum te cheamă pe tine, palicarule⁵? Eu sunt bunicul tău, Mehmet. De acum o să intri la oaste, eu sunt marele pașă iar tu vei fi ienicer. Trebuie să faci întocmai cum îți va porunci marele pașă. Ai priceput?

⁵ palicar = bărbat voinic, viteaz; așa erau numiți voluntarii greci care au luptat pentru independența Greciei în 1821

Așa s-a legat o prietenie ostășească între cei doi, bun și nepot, care va deveni, în câțiva ani, o legătură de suflet, foarte puternică.

Instrucția militară începu chiar de a doua zi. Mehmet se scula totdeauna o dată cu răsăritul soarelui. Mai întâi își dădea cu apă din butoi pe ochi, pe față, pe ceafă. Își uda părul sur și își freca tigva mai mult cheală cu o față a șalului care îi servea și de turban. Apoi își derula covorașul, afară, în tindă și se așeza în genunchi, cu fața spre răsărit, murmurându-și rugăciunile. Dădea cu fruntea de pământ, uneori mai tare, alteori abea atingând țărâna, după cât se considera de păcătos ziceau unii, dar el spunea că, de fapt, adeseori cădea cu nasul lovindu-se, adormit fiind.

Ei bine, în dimineața a doua după sosirea acasă a Melisei, Mehmet vru să înceapă instrucția cu pruncul Osman. Intră tiptil în camera unde cele două femei și copilul împărțeau patul cel mare. Osman dormea pe spate, între ele. Melisa era culcată pe o parte, cu fața la perete, pe partea chiar lipită de peretele camerei. Cealaltă femeie, Thelma, dormea jumătate pe spate, pe partea dinspre mijlocul camerei. Era dezvelită, goală aproape de tot, cămașa i se ridicase până la buric. Părul era auriu, creț ca la căprițele proaspăt fătate, pe locul acela care era socotit de bărbați o deschidere spre rai. O mână i se odihnea sub cap, cealaltă strângea în palmă un sân rotund, ca o rodie, nefiresc de tare.

Mehmet o admira pe tânăra căreia, aseară, nu-i acordase nicio atenție. Nu știa ce să facă. El venise doar să-l scoale pe Osman, iar acum contempla o priveliște de paradis, îi intrase în casă o hurie⁶ la care nici în cele mai frumoase clipe nu visase vreodată. Contemplația lui începu să dea roade. Șalvarul începu să-i prindă viață ceva mai jos de brâu.

⁶ hurie = fecioară deosebit de frumoasă promisă de proorocul Mahomed bărbaților credincioși în paradis (turc, pag.4)

Tocmai atunci femeia deschise un ochi. Privirea ei răătăcea încă în vis, deși se uita ținută spre bărbat. Treptat, se trezi. Așa cum el, un akingiu blocat ca paznic de barieră într-o cetate ce nu mai fusese atacată de dușmani de o sută de ani, deci nu avusese parte de aventurile pe care un oștean le are când intră, flămând și însetat, într-un sat sau târg cucerit, la fel îl privea și femeia, ca o victimă ce nu are scăpare din capcană. Decât să simtă durerea brutalității cuceritorului, Thelma se hotărî și, ridicându-se încet, se lipi de pântecul umflat al bărbatului și îl împinse, cu trupul ei, spre ușa celeilalte camere. Apoi se auzi zăvorul coborând și curând, oftaturi, icnete și țipete înăbușite răzbătură, arătând clar că acolo luptele corp la corp erau în toi.

Melisa se trezi, pricepu repede cu ce se îndeletniceau cei de dincolo, dar rămase nemișcată. Îi păru bine că taică-su se scufundase în capcana femeii, de acum nu mai avea scăpare. Viața în casa aceasta putea să fie bună, pentru toți, depindea numai de ele două cum se vor înțelege, care va juca rolul de stăpână, fiica sau cadâna?

Bătălia nu dură prea mult, curând liniștea se lăsă peste învins și învingător. Thelma ieși cea dintâi, nu privi spre patul unde Melisa sta nemișcată ci se duse direct afară, la șopron, ca să se spele. Apoi apărură și Mehmet. Avea o față de om prost, care voia să arate ca un nevinovat dar știa că fie-sa auzise și pricepuse tot ce era de priceput.

Bărbatul scoase din cotlonul cuptorului o lipie, un drob de brânză de capră și o ceapă roșie. Se așeză la masă, mănca în tăcere, apoi se ridică, amintindu-și că intenția lui fusese de a-l scoate pe Osman la instrucție militară. Renunță, era târziu. Plecă să-și facă datoria, la bariera târgului.

Osman a scăpat, în prima zi, de mâna grea a bunicului. Dar ce era pregătit pentru el, era pus deoparte! A doua zi, în zori, intră la program. Bunicul s-a retras devreme, seara, în camera lui, trăgând-o după el pe Thelma. Iute se auziră

zgomotele împreunării flămânde, apoi sforăitul bărbatului dădu de înțeles cine a căzut, zdrobit, pe câmpul de luptă.

În câteva zile viața în casa fostului burlac se așează pe un tipar obișnuit, de normalitate. Mehmet vorbea doar cu fii-că-sa, Thelma era bună pentru noapte, deci nu-i vorbea ziua decât câteva cuvinte, rareori, și acelea aruncate de nevoie. Așa că deveni limpede cine este stăpâna casei. La ghereta barierei Mehmet îi spuse lui Hasan, șeful de tură, că acum are familie deci trebuie să-i facă și lui parte egală din dijma zilnică pe care o luau de la precupeții și țăranii care veneau la piață, din satele învecinate. Zarzavaturi și legume aducea în fiecare seară, ofilite ce-i drept, până când Melisa îl trimise pe Osman, la amiază, să aducă acasă recolta dimineții.

La sfârșit de lună Mehmet aduse acasă o căpriță. Dădea lapte bun, iar Osman avea obligația să o ducă la păscut și să stea cu ea toată ziua. Dincolo de bariera din marginea mahalalei Batareiata, unde locuiau, pe dealurile din dreapta râului Iskar se găseau pășuni bune, unde căprița Maricika putea paște în voie. Acolo își găsi locul copilul Osman, sub un plop nu prea înalt, dar care îi dădea umbră destulă în zilele când soarele ardea prea tare. Căprița păștea liniștită în jurul plopului, fiind legată de trunchi cu o funie destul de lungă ca să găsească iarbă bună de păscut, în fiecare zi.

În prima zi bunicul Mehmet l-a dus acolo, stabilindu-i acel loc unde să vină mereu. Era important ca Osman să stea sub acel plop sau în preajma lui, pentru ca bunicul să-l poată găsi lesne, dacă avea nevoie de el. Când soarele se ridica la amiază, Osman trebuia să o dezlege pe Maricika de funia cea lungă și să coboare cu ea până la râu, să o adape. Căprița alerga veselă spre apă, știa că stăpânul o duce într-un loc foarte dorit de ea, la acel ceas. Bea pe săturate, apoi pornea singură înapoi, adeseori trăgând cureaua și pe copil înapoi, sub poala umbroasă a plopului. Acolo Maricika se așeza pe piciorușele îndoite, la umbră, și rumega iarba păscută. A-

tunci Osman își mânca coltucul de pâine cu ce îi dăduse în ziua aceea, mamă-sa Melisa ori nana Thelma, un boț de brânză ori o bucată de pastramă uscată. Și ațipea și el până când căprița se sătura de odihnă și se ridica, trăgând de cureaua legată de pumnul stâng al copilului, ca să prindă smocuri de iarbă grasă, la doi sau trei pași mai departe de locul de odihnă. Osman se trezea atunci și cu mâna stângă ținea strâns cureaua căpriței, până reușea să o lege de funia lungă cu care era priponită de trunchiul plopului. Poate că de atunci brațul stâng al copilului a început să se întărească, devenind mai târziu un luptător foarte priceput în mânguirea hangerului cu ambele mâini.

În chiar prima zi Osman veni acasă, seara, bătut bine. Sângele ce îi cursese din nas se uscasc pe barbă că nu l-a șters cum trebuie și mamă-sa a văzut copilul bătut. Luat la întrebări despre ce i s-a întâmplat, până la urmă, printre lacrimi și suspine, copilul de aproape nouă anișori povesti cum s-au luat de el cei mari, la malul Iskărului. Și au râs de el, îmbrâncindu-l ca pe o păpușă de paie, de la unul la altul, punându-i piedici și trăgându-i pumni și picioare. L-a salvat Maricika. Sătulă să fie trasă și smucită de cureaua pe care copilul și-o legase strâns de pumnul stâng, Maricika s-a aruncat, cu cornițele ei mici dar ascuțite, spre burta celui mai apropiat bătauș. L-a dat peste cap pe acela, iar lovitura primită drept în burtă avea să-l doară multe zile pe acel copil rău. De la prima victimă căprița sări spre următorul, iar al treilea și al patrulea o luară la goană, ținând.

Osman s-a spălat cu apă din Iskăr și a revenit la plopul lui. Dar în ziua următoare bătaia s-a repetat. De data asta ceata lui Borisko i-a luat căprița și cel care fusese prima victimă a Maricikăi, Ivanko, a stat deoparte, cu capra ținută strâns de cureaua petrecută pe după gâtul ei. Acum Osman a luat-o bine de tot pe cocoasă. S-a ales cu frumoase vânătăi, peste tot, pe coaste, pe spinare, pe brațe și pe picioare. Copiii

îl pocneau și strigau la el, disprețuitor: „Turcaleț prăpădit, sultan smiorcăit!”

În seara aceea Osman a plecat mai devreme de la pășune. Bunicul Mehmet încă era la barieră, nu-i venise schimbul. L-a văzut pe nepot, a cunoscut că-i bătut după cum își trăgea un picior și după cămeșoiul murdar de noroi. În seara aceea a început instrucția militară. După trei zile bățul de corn din mâna băiatului riposta cu tărie, iar bunicul se mândrea, în sinea lui, cu un nepot ce promitea să devină un bun akingiu, foarte repede.

Două săptămâni au trecut și Osman a primit în fiecare zi aceeași porție de bătaie. Ceata lui Borisko îl pândeau pe micul turc, ascunzându-se pe după bolovanii mari, ca niște ghiulele uriașe de tun care zăceau împrăștiate pe lângă apa Iskărului. Iar când copilul intra cu picioarele goale în apă, ținând căprița de curea ca să se adape, atunci „haiducii” bulgari năvăleau peste el, țipând și hăulind. Borisko, în fruntea lor, comanda ca „pașa” să-i fie adus la picioare.

- Necredincios încăpățânat, ți-am spus mereu să nu mai calci pe aici, în țara mea! De ce nu-mi dai ascultare? Taci? Nu spui nimic? Dați-i, căpitani, pedeapsa!

- Mărite haiduc Stanko⁷, n-am făcut nimic, eu nu sunt pașă, sunt un biet turc, sărac și slab, nu mă omorî, te rog!

- Aha, ai limbă șarpe ticălos, cutezi să-mi vorbești pe limba ta? Nu știi bulgărește? Nu vrei să înveți? Dați-i bătaie, băieți, omorâți-l!

Era prima dată când Osman cuteza să deschidă gura către asupritorii lui. El nu știa bulgărește, rupea doar câteva cuvinte în bosniacă, dar astea nu-i puteau fi de folos. În timp ce se ploconeau, pe malul apei, cerșind îndurare, Osman ridică

⁷ Stanko haiducul = haiduc sârb, viteaz și cutezător, s-a făcut cunoscut prin incursiunile sale vijelioase prin Balcani, lovind pe turcii care abuzau de tinerele creștine, frumoase, răbindu-le pentru seraiuri.

de jos ciomagul pe care bunicul îl adusese acasă, de la corpul de pază al barierei din marginea Sofiei, și pe care i-l dăruise, învățându-l să lupte. Se trase doi pași în apa râului și ridică ciomagul, așteptând să fie atacat. Borisko urlă comanda „O-morâți-l!”, furios că turcalețul avea curaj să i se opună.

Și apoi începu distracția. Primul care se apropie de el fu, mai întâi improșcat cu apă, apoi măciulia ciomagului căzu peste brațul care voia să-l lovească. Copilul urlă de durere, scăpă bățul cu care voia să-l croiască pe Osman și se trase înapoi, ținându-și brațul lovit cu cealaltă mână. Veni următorul, pe acesta Osman îl lovi peste picior, apoi trecu la atac. Al treilea „haiduc” se trase înapoi din calea turcalețului furios, dar avu ghinion. Se împiedică de o piatră și căzu pe spate. Osman îi puse piciorul pe piept și îl înțepă cu coada ciomagului, în burtă, făcându-l pe Ivanko să urle de durere. Apoi sări în fața lui Borisko. Cu o lovitură bine pornită îi zbură acelui vestit haiduc bățul de alun din mână și îi repezi măciulia ciomagului spre cap. Dar nu-l lovi. Îi puse ciomagul pe creștet și apăsă. Așa mărunțel cum era, turcalețul avea, totuși, forță. Borisko se lăsă în genunchi și își ridică mâinile, semn că se predă!

- Îndurare, mărite Sultan! Îndurare!

- Sultan Osman, așa sunt eu! De aici înainte eu sunt aga, voi sunteți sclavii!

Băieții bulgari știau mai multă limbă turcă decât Osman bosniacă. Au înțeles comanda învingătorului și i s-au așezat la picioare, în genunchi, plecându-se cu capul în țărână.

- Osman Sultan, îndurare, iartă-ne!

Talentele lui de conducător ieșiră, pe dată, la iveală. Mai întâi îl trase de urechi pe Ivanko, ridicându-l de la pământ. Îi trase o palmă peste cap, punându-l să-i sărute mâna. Făcu la fel cu următorii doi. Pe Borisko îl trată altfel. Lovindu-l, nu prea tare, cu ciomagul peste umeri, îl forță să stea în patru labe. Și imediat îl încălecă, suindu-i-se pe spinare. Îl

lovi cu călcâiele în coaste, strigând la el să umble. Dar nu abuză de puterea lui. Descălecă, îl ridică pe Borisko de la pământ și, spre surpriza acestuia, îl îmbrățișă! Uimire uriașă se arătă pe chipul ticălosului de haiduc. Iar următorul gest al lui Osman îi uimi și pe ceilalți trei copii. Osman îi puse să-și unească palmele mâinii drepte, suprapunându-le unele peste altele, cu mâna lui Borisko deasupra. El fu cel de mai sus, apucă mănunchiul de pumni cu ambele mâini, făcu un balans de câteva ori, în sus și în jos, apoi strigă la ei: „Osman Sultan!” Iar ceata repetă strigarea. În semn că îi iertase și că de acum vor fi prieteni, dar cu Osman șeful lor, micul sultan îi prinse pe toți în cerc și porni un fel de dans, cu veselie.

Astfel, printr-un atac fulger, cu multă stăpânire de sine Osman își câștigase niște prieteni buni. Cât ținu vara și puteau ieși cu caprele la păscut, băieții s-au jucat împreună, învățând să lupte. Desigur, Osman Sultan le era comandant și instructor. Ceea ce îl învăța seară de seară bunicul Mehmet, la rândul lui transmitea a doua zi cetei. Peste vară ceata de cinci băieți fu gata să pornească la luptă. Mahalaua Batareiata trebuia supusă! Toți băieții de seama lor trebuiau să devină supușii lui Osman Sultan, apoi îi primea în oaste și îi învăța să mânuiască ciomagul, apoi praștia, apoi lupta corp la corp.

În ziua aleasă pentru începerea ostilităților cu băieții din mahala, spre seară, Osman înscenă o joacă. Ivanko stătu deoparte, ținând toate câprițele de funii, în timp ce Osman trase o linie în praful străzii, cu ciomagul său de luptă. Acolo strada era dreaptă și largă, până în pragul bisericiuței ortodoxe. Băieții se aliniară la linie, iar Ivanko dădu semnalul de pornire. Băieții alergară străduindu-se, fiecare, să ajungă primul la garduțul bisericii ortodoxe din mahala. Învingător fu Osman, dar gălăgia ce o făcură atrase atenția unor puști, aflați prin preajmă, care pe stradă, care prin curți. Fluierături se auziră și apărură, destul de repede, câteva cete de luptă-

tori. Erau băieți la fel ca acei din ceata lui Osman, unii mai mari cu doi sau trei ani. Aceștia erau șefii de găști. Pe aceștia îi urmărise Osman, câteva zile la rând.

Găștile aveau niște regului. Mahalaua era împărțită, o stradă cel mult trei erau proprietatea unei cete. Șefii erau niște mici tirani. Cei mai mici, piticii, erau slugile personale ale celor mari. Unii erau isteți, se băgau în față, stăteau tot timpul cu ochii pe șefi, încercând să le ghicească dorințele, să le anticipeze.

Osman avea o sete extraordinară să devină stăpânul mahalalei, în cel mai scurt timp. De unde această pornire? Nu știa, nici nu-l ducea mintea la o cercetare în acest sens. Nu-l interesa decât cum să facă să devină el, Osman veneticul, turcul bosniac, nepotul unui amărât de akingiu, fără avere, fără harem, să devină pașă, cu adevărat. După primele lecții de luptă cu ciomagul, văzându-i talentul, bunicul Mehmet îl încurajase: „Dacă te antrenezi tot timpul poți deveni pașă, poate chiar vizir.”

În seara aceasta trebuia să învingă. Își alesese victima, pe acesta îl va bate și îi va lua ceata. Când stăpânii mahalalei au început să înainteze spre adunătura aceea de obraznici, Osman se trase în spatele lui Borisko și își pregăti praștia. Ali Mola era un băiat de talia lui, poate un pic mai solid. Dar nu era la fel de iute ca Osman. Îl va învinge, îi va aplica câteva lovituri tari de ciomag, chiar de la început, astfel că acestuia o să-i slăbească puterea dar se va înfuria peste măsură. Cel furios este ușor de învins.

Piatra porni drept spre Ali Mola. Îl lovi în cap, ricoșând. Osman exersase mult această lovitură. O piatră care mai mult șterge scăfârlia decât să o lovească în plin generează furie. Exact asta s-a întâmplat. Un firicel de sânge i se prelimese lui Ali peste pleoapa dreaptă. Deveni nervos când văzu sângele pe dosul palmei. Porni la atac singur, fără ceață. Osman se arătase atacanților în momentul în care a lansat

praștia. Ali l-a văzut, deci îl atacă direct. Osman îl aștepta pregătit. Mâna lui stângă prinse cămașa lui Ali de guler și îl trase cu putere spre el, ferindu-se în lături și punându-i o piedică, cu piciorul. Atacul pe partea stângă era ceva nou, nimeni nu era stângaci în mahala. Doar bunicul Mehmet! Ali a căzut în plasă, s-a împiedicat și a căzut, scrijelind praful uliței câțiva metri. Rămase acolo, lat. Osman sări și își puse piciorul pe ceafa învinsului. Apoi strigă:

- Ceata lui Ali, veniți și închinați-vă. Altfel nu-i dau drumul lui Ali. Eu vă fac ieniceri, cu plată mai mare decât v-a dat Ali, până acum.

Aceia nu erau mulți, doar patru la număr. Și erau mai mici decât oștenii lui Osman. S-au uitat unul la altul și au fost de acord să treacă la noul stăpân. După puțin timp, sub piciorul lui Osman, Ali a început să se miște. Nu fusese rănit grav, poate s-a ales doar cu o julitură la frunte și cămașa ruptă. Osman l-a ajutat să se ridice, apoi i-a scuturat praful de pe haine și l-a îmbrățișat.

- Ceata ta este acum a mea. Eu sunt mai tare decât tine. Vrei să-mi fii prieten? Locțiitor? Te voi învăța să lupți, ca un ienicer adevărat.

Celelalte găști au privit la această bătălie scurtă. De fapt, nu a fost o bătălie, doar o simplă capturare, atât. Dar modul cum a procedat, viteza execuției și mai ales faptul că adversarii au trecut de partea lui imediat i-au asigurat lui Osman admiterea și recunoașterea ca șef de ceată. Acum strada lui Ali deveni a lui. În câteva luni doar, Osman s-a impus ca un pui de turc deosebit. Curând va deveni cel mai tare din mahala. Apoi, ce-o da Alah!

Școala

Osman împlinea zece ani în septembrie. Imediat după această aniversare el trebuia dus la școală. Tatăl lui, sau mama lui sau bunicul dacă nu ar fi avut tată, trebuia să facă o cerere ca acel copil, cu vârsta declarată, să fie primit la școala elementară și să se bucure de toate drepturile pe care, din mila Luminăției sale Sultanul, toți copiii nevoiași le primeau. Adică mâncare și ceva înbrăcămintă plus încălțăminte.

Școala funcționa, la Sofia, într-o latură a moscheii Banya Bashu. Era o clădire frumoasă, impunătoare. Avea peste două sute de ani de când fusese construită dar nu dădea semne de bătrânețe, de nici un fel. Copiii mici, așa cum era Osman și prietenul lui, Ali Mola, învățau alfabetul, scrierea și citirea Coranului, regulile de bază ale gramaticii și aritmetica, cele patru operațiuni. Acest învățământ primar dura patru ani, el era la fel în toate școlile din Imperiu, de la orașe și de la sate. O dată depășite cursurile primare, copiii puteau urma scolile medii, așa numitele medrese⁸. Ele erau seminarii de rang inferior, Musla-i sahn sau tetimme, având nivel de liceu. Medresele erau dotate cu teren agricol. Ele singure își produceau cea mai mare parte din hrana necesară. Unele medrese erau mai mari, altele mai mici, după cum erau de mari domeniile din proprietatea lor. Orice medresă avea angajați profesori, supraveghetori și slugi, sau lucrători pe domeniu. Profesorii și supraveghetorii primeau salariu de la stat, leașa lor era diferită, pe merit, adică era mai mare pentru erudiții

⁸ medrese = institut de învățământ superior musulman, clădirea care îl adăpostea (turc)

de rang superior, recunoscuți. Cel mai adesea medresele erau conduse de un supraveghetor care reușea să se impună, în primul rând ca militar. Pentru că copiii practicau, din prima zi de școală, exercițiile fizice care le întăreau trupurile, pregătindu-i să devină soldați.

În Imperiul Otoman învățământul era mult mai bine organizat decât în Europa creștină. Importanța învățământului a fost adoptată ca o politică de stat de toți sultanii, ea având ca origine componenta arabă și cea persană din cultura globală, islamică. Până la nivelul seminariilor de rang inferior, inclusiv, se studiau limbile arabă, persană și turcă, interpretarea Coranului, viața și învățăturile Profetului. Acestea erau obiectele de studiu obligatorii pentru cultura elementară a unui bun musulman. Fondul cultural elevat era dominat de educația persană și cea arabă. Târziu, după ce Imperiul și-a consolidat puterea în granițe stabile, pe vremea lui Soliman Magnificul, limba turcă a devenit limbă oficială, urcând de la nivelul barzilor populari spre învățământul de stat și intrând, treptat, în administrația publică.

În perioada acelor ani când urma școala elementară, tânărul Osman, nepotul lui Mehmet Pazvan⁹ cum era poreclit de vecinii din mahala, învățământul în Imperiu acoperea mai mult de trei sferturi din totalul populației, deși școala încă nu devenise obligatorie. Rămâneau analfabeți oamenii cei mai săraci, din micile comunități rurale izolate precum și sărăciimea marilor orașe, mai ales din Rumelia, vilayetul ce cuprindea partea europeană a Imperiului.

Mehmet akingiul era un turc ambițios, dacă vremea lui trecuse fără să ajungă cineva important măcar pe plan local, acum ambiția lui se revărsa peste nepotul care, până acum, nu-i înșelase așteptările. Poate că ambiția bunicului s-a

⁹ pazvan = paznic, soldat din gardă (turc.)

născut, mai degrabă a izvorât din însăși ambiția nepotului. Fără să dea prea multe explicații despre intențiile lui, Osman cucerise, în aproape doi ani, o poziție importantă în mahalaua Batareiata: acum era stăpân peste două străzi și avea unsprezece „ieniceri” în ceata lui.

Școala începuse în primele zile ale lunii septembrie, în acel an 1768. Osman pleca, dis de dimineață, aproape cu noaptea în cap spre pășune, cu căprița Maricika. O priponea de un trunchi de copac și apoi, cu mare grabă umplea doi saci potrivit de mari, cu iarbă. Când isprăvea această lucrare, Osman pleca în goană acasă, trăgând-o pe încăpățânată Maricika de curea, tot cu mâna stângă în care avea mai multă putere. Biata căpriță ar fi vrut să rămână pe pășune, nu accepta această nouă strategie a micului stăpân. Dar Osman avea dreptate. El trebuia să plece la școală, dar nu se îndura nici să o lase de izbeliște pe Maricika. De aceea îi puneă la dispoziție provizii de hrană suculentă. Iar după ce scăpa de școală, Osman mânca ceva în goană și pleca din nou, la pășune, cu căprița lui cea dragă.

De trei ori pe săptămână, la tetimme¹⁰, copiii săraci puteau servi masa de prânz și cina. Nu era mâncare de bai-ram, oricum era ceva important pentru niște copii ce erau supuși nu numai la efort intelectual ci și fizic. Pentru că ziua de școală începea cu exerciții fizice iar după odihna de amiază, de un ceas, elevii deveneau oșteni, din categoria novicilor¹¹ de ieniceri.

¹⁰ tetimme = liceu, învățământ mediu, clădirea care adăpostea acele cursuri

¹¹ novicii erau tineri turci sau de alte naționalități care proveneau din haraciul vărsat de provinciile vasale în natură, sau din voluntari, care se antrenau în unități militare speciale, să devină luptători în oastea cea mare a Imperiului.

După o lună de efort din ce în ce mai intens, la școală și pe dealuri, cu căprița, într-o seară Osman declară, fără a admite să fie contrazis, că așa nu se mai poate:

- Bunicule, așa nu mai merge. Trebuie să o tai pe Maricika sau să o vinzi. Școala este mult mai importantă, pentru mine, decât acest animăluț. Hotărește.

Akingiul se gândise, la rândul-i, să pună capăt alergăturii obositoare, zilnice, a nepotului. Dar voia să vadă cât va rezista el, și mai ales cum se va finaliza corvoada aceasta. Fu bucuros că Osman a vorbit. Apoi deveni fericit când realiză că Osman devenise un fel de șef, el a hotărât iar autoritatea supremă din familie, bunicul, trebuia să decidă, să întărească ceea ce nepotul hotărâse.

- Până cât mai este iarbă la pășune, Thelma se va duce cu căprița la păscut. Apoi o vom sacrifica. Am hotărât.

Astfel Osman a scăpat de o grijă. De acum s-a consacrat școlii, parcă urmărit de o anumită furie. Se zbătea să fie câștigătorul locului întâi printre colegii de clasă, la toate disciplinele. În scurt timp făcea toate socotelile cu numere din minte, fără să scrie. Reținea, cu ușurință, versete importante din Coran, pentru care era foarte lăudat de profesori. La interpretarea acestora era fără egal, totdeauna aducea ceva nou, măcar o simplă exclamație, care întărea semnificația acelei idei. După vacanța de iarnă Osman primi, de la conducerea școlii, un cadou important de bani, aproape două sute de aspri, ca să-și cumpere haine călduroase, de iarnă. Bunicul Mehmet însuși îl însoți în bazar și se târgui cu negustorii, strigând ca să audă lumea, ce nepot deosebit avea, un premiant fără egal în școală.

Dar cel mai important lucru, cele mai multe laude le lua Osman la antrenamentele de luptă. Aici talentul lui ieșea la iveală în orice împrejurare. Nimeni nu putea să-l dovedească, alerga cel mai repede, la trântă aluneca din brațele adversarului ca și cum ar fi fost uns cu ulei și iute îl încăleca

pe acesta. La tras cu arcul puneă săgețile, buchet, unele lângă altele, în mijlocul țintei. Iar la hanger, iatagan sau ciomag era un adversar periculos. Folosea brațul stâng, care era foarte tare, într-un mod surprinzător, dovedindu-și adversarii, chiar și pe aceia care cunoșteau această paradă specială. În timpul duelului Osman accelera din ce în ce mai mult și, atunci când voia să dea lovitura decisivă, își trece arma din mâna dreaptă în stânga, făcea un pas lateral și adversarul, prins descoperit, venea singur, cu pieptul, în vârful sabiei. Mulți instructori, ieniceri hârșiți în nenumărate bătălii, au studiat cu atenție această schemă de duel, punându-l pe Osman să repete mișcările cu încetinitorul, dar nu au reușit să-l înfrângă, chiar luptând cu două săbii împotriva lui. Pentru că Osman schimba tactica tot timpul, el alegea momentul potrivit după cum adversarul se mișca obosit sau făcea greșeli elementare.

Examenele de absolvire le-a luat cu cele mai strălucite rezultate. La vârsta de 14 ani profesorii l-au prezentat pașei de la Vidin și acesta i-a dăruit un... briceag! Osman nu s-a arătat bucuros foarte de darul primit. În sinea lui își spunea: „Ești un zgârcit! Nu mi-ai dat acum ceva pe măsura mea, așteaptă numai, îți voi lua totul! Ai să vezi!”

La 14 ani Osman era destul de bine făcut, fizic. Înălțuț, nu avea pic de grăsime pe el. Avea un aspect plăcut, ochii i se pironneau pe oameni cu insistență. Acest obicei, deși nu era un holbat propriu zis, deranja la un moment dat. În realitate, tânărul avea un început de miopie. Dar reușea să-și învingă defectul printr-o puternică concentrare.

În vara aceluia an Osman a cam tăiat frunze la câini. Nu avea treabă prin casă, nici căpriță de păscut nu mai aveau. Mai mult stătea cu ceata lui pe malul Isărului, la scaldă și la lecții de ostășie. Într-o zi, însă, venind spre casă aproape de apusul soarelui, Osman a trecut pe străzile lui, ca să vadă dacă sunt toate la locul lor. În spatele bisericiței ortodoxe, gard în gard cu cimitirul ortodox, locuia o văduvă,

a unui cadiu, mort de câțiva ani, de tânăr. Moartea lui a fost năprasnică, l-au tăiat cu hangerul niște tâlhari, răzbunându-se pe un lotru, neam cu ei, pe care cadiul l-a judecat și i-a dat ocnă pe viață. Văduva era, la rândul ei tânără, dar fiindcă au măritat-o de fragedă copilă acum avea și ea o fată, la fel de tânără și frumoasă cum fusese ea, la vremea măritişului. Văduva Aişe locuia cu Almila, fiica ei, într-o casă mare, ascunsă după o împrejmuire cu gard înalt. Rareori ieşea pe stradă. Avea o slujnică tânără care făcea curat în casă și un grădinar, bătrân și cam nevolnic ce trebăluia prin grădina cu pomi mulți. Dar nu dovedeau cu munca, nici în curte nici în casă.

În seara cu pricina bătrânul Ahmet îl pândi pe Osman și când acesta trecea prin fața porții văduvei Aişe fu chemat la gard. Osman se apropie de poarta întredeschisă. Bătrânul, făcând temenele și rugându-se de iertare, de parcă s-ar fi adresat cine știe cărei pașale importante, îi spuse, până la urmă, că stăpâna Aişe îl pofteste să vină înăuntru, că tare ar vrea să-l roage să le dea o mână de ajutor la treburile casei. Că au aflat că este un tânăr tare vrednic, silitor la școală și priceput la tot felul de munci, că a fost dus chiar în fața mării-tului pașă de la Vidin, care i-a dat un dar scump pentru meritele sale la școală.

Copleșit de atâtea laude, Osman acceptă și păși pragul, mai mult din curiozitate, să vadă ce avere se ascunde după acel gard înalt. O alee pavată cu dale de piatră, mari, netede, se întindea până la tinda conacului. De o parte și de alta a acelei alei străjuiau tufe de trandafiri sălbatici și liliac, frumos tunse. În spatele acestei alei se vedeau trunchiuri de pomi fructiferi, meri, pruni, peri, gutui, caiși, rodii, castani dulci și câțiva nuci înalți. Pe sub pomi frunze moarte și crengi uscate așteptau mână tânără care să le adune și să curețe iarba care, neîngrijită, crescuse în smocuri, alandala.

Osman ajunsese la pridvor. O terasă cu sofale și divanuri acoperite cu covoare scumpe, țesute din mătase, cu ara-

bescuri și flori din rai arăta opulența de altă dată. Căci însăși acea terasă avea nevoie de mai multă îngrijire. Țesăturile, se zărea de la câțiva pași, că nu mai fuseseră scuturate de mult, iar prin colțurile terasei se vedeau, ici-colo, pânze de păianjen cu muște moarte, uscate de vreme. Pe o sofa stătea lungită, pe o rână, stăpâna casei, boieroaica Aișe. Avea șalvari fini, transparenți, prinși cu brățări din aur la glezne. Era îmbrăcată, din cap până la glezne, cu o mantie bogată, verde, sub care se putea ghici un trup încă viguros, pe semne durdului, ca al huriilor ce îi dezmiardau pe palicarii căzuți în bătăliile jihadului. Doar ochii, boiți artistic, i se vedeau clar deasupra feregelei negre ce era prinsă pe după urechi.

- Tu ești acel elev pe care învățătorii l-au propus să fie scris în Kazasker, forul cel mai înalt de cultură și știință? Este adevărat ce am auzit?

- Eu sunt Osman, nepotul lui Mehmet Pazvan. Am absolvit școala elementară, am fost dus în fața măritului pașă de la Vidin, dar nu, nu am fost propus pentru Kazasker, nu este posibil așa ceva, doar am absolvit numai cursurile inferioare. Kazaskerul găzduiește pe cei ce au absolvit studiile cele mai înalte, devenind stagiaři. Mai am mult de învățat ca să ajung acolo.

- Am auzit că ești sărac, nu aveți din ce trăi, este adevărat?

- Nu, nu este adevărat, Înălțimea voastră. Bunicul lucrează, este oștean în garda barierei de la marginea orașului. El câștigă bani pentru întreaga familie. După ce bunicul nu va mai lucra, eu voi fi cel ce voi avea îngrijia familiei.

Aișe se mișcă pe perne și mantia i se desfăcu, pe pulpe, dezvelind două picioare albe, ca marmura statuiilor grecești. Se acoperi cu un gest leneș, calculat, apoi continuă:

- Dar nu v-ar strica un ban în plus, nu-i așa?

- Desigur, dar numai prin muncă cinstită, răspunse băiatul. Am înțeles că doriți să vă ajut, să-l ajut pe bătrânul grădinar? A spus adevărat?

- Da, poți vedea și singur că această locuință a noastră este cam neglijată. Nu ne-am ocupat de ea, eu și fiica mea Almila, sau Didina cum o alint eu, deoarece am fost copleșite de jale după stăpânul nostru decedat. Acum durerea s-a mai domolit, este cazul să-i cinstim amintirea, ocupându-ne de moștenirea ce ne-a lăsat. Ai dori să ne fii de folos, cu brațele tale?

Era o ofertă. Doamna Aișe se exprimase elegant, iar tânărul erou a rămas impresionat. Nu văzuse până acum o odaliscă veritabilă, iar pielea albă, strălucind trandafiriu l-a ameit, deși nu pricepea încă mare lucru din ceea ce i se întâmpla. Răspunse afirmativ la ofertă, apoi întrebă ce ar trebui să facă și cât timp va fi ocupat cu curățenia.

- Cred că va dura vara întreagă, răspunse stăpâna casei. Dacă ești de acord, ai putea începe chiar de mâine. Poți bate la poartă la un ceas după răsăritul soarelui, Ahmet îți va deschide și îți va arăta ce ai de făcut. După prima zi de muncă eu voi hotărî dacă ești bun pentru casa noastră și îți voi spune câți bani ți se vor da. Este bine așa?

S-au învoit, așadar, pentru o primă zi de muncă. Apoi vor vedea.

Mâncătoarele de bărbați

Osman alergă acasă, era deja întuneric. Familia era adunată în jurul măsuței, la cină, fără el. Bunicul se uită cu reproș la nepot, ridicând din sprâncene, fără să zică nimic. Dar Osman dezvălui, imediat, întâmplarea și discuția cu doamna Aișe.

- Te duci? Nu cred că este bine, zise maică-sa, Melisa. De când se stabiliseră acasă, la tatăl ei, îi plăcea ca lumea să o strige Melisa, un nume care suna frumos, ca al unei cadâne din haremul sultanului.

- De ce, mamă? Întrebă băiatul. Doar avem nevoie de niște bani și voi munci cinstit pentru acest salariu.

Ea tăcu, nu-i răspunse. Dar în inimă îi apăruse, imediat, suspiciunea. Ce vor să-i facă băiatului meu? Dacă îl vor ademeni la pierzanie? La ce te poți aștepta de la două femei care sunt învățate cu huzurul? Auzise, în bazar, niște povești despre dispariții de tineri, adolescenți cu școala elementară terminată. Oricât s-ar fi străduit magistrații și autoritățile din subordinea pașei de la Vidin, acești copii n-au fost de găsit, parcă s-ar fi topit din lume, nelăsând nicio urmă pe care să meargă cercetările. Apoi s-a zvonit că acești copii au fost castrați și apoi vânduți ca eunuci pe piața de sclavi de la Istanbul. Alah și Mahomed Profetul să ne păzească de acest gând rău, își zise Melisa în sinea ei.

Osman adormi greu. Imaginea acelui picior dezvelit îi venea mereu înaintea ochilor, alungându-i somnul. Se trezi când soarele strălucea deja puternic. Se îmbracă și ieși în curte. Se spală pe ochi și plecă la muncă. Nu o luă la fugă, pe stradă nu era țipenie de om, deci nu putea fi prea târziu.

Când ajunse la poarta cunoscută își încordă auzul dar nu simți nicio mișcare dincolo de gardul înalt. Stătu locului, nu îndrăzni să bată în poartă. Nu după mult timp, însă, o cheie se auzi învârtindu-se în broască, apoi poarta se deschise încetișor și bătrânul Ahmet apără în prag, iscodind ulița, de-a lungul. Îl zări pe Osman și îl trase înăuntru, fără jenă. La doi pași de poartă, o roabă cioplită grosier din scânduri masive adăsta, cu o lopată dintr-o foaie de metal vopsit negru și o cazma la fel. Mai era un hârleț din lemn afumat și un târn de nuiele. Ahmet îi făcu semn să apuce roaba și să vină după el. Merseră câțiva pași printre pomi și ajunseră lângă o movilă de frunze uscate. Un instrument ciudat era așezat alături de movilă. Pe un cadru din lemn tare, înalt de doi coți¹² și jumătate, larg de un stânjen¹³ și jumătate atârnavu șase teascuri cu șurub pentru stors struguri. Numai că prin preajmă nu se zărea nici măcar vreo urmă de struguri.

- Acesta este scula de făcut cărămizi din frunze, pentru pus pe foc, iarna. O să toci, toată ziua, mormanul acesta de frunze și crenguțe, dai la o parte tot ce este verde, toci numai uscăturile. Apoi o să facem împreună un terci de frunze cu dohot¹⁴ și apoi o să punem în teascuri și vom scoate cărămizi, ieftine, care ard mai bine ca lemnele. Uite, vezi stivele acelea? Ele sunt făcute în toamna anului trecut, sunt bune și acum.

Explicațiile lui Ahmet au fost foarte clare. Osman execută totul, cu precizie, doar la amestecul cu dohot nu s-a priceput. Până la urmă, a prins tehnica de la Ahmet. Până

¹² cot = unitate de măsură, în evul mediu, de aproximativ 64 cm în Moldova și 66 cm în Muntenia

¹³ stânjen = egal cu 6 coți, are circa 1,90 – 2,00 metri (Manualul inginerului, E.T. București, 1965)

¹⁴ dohot = păcură sau ulei vegetal vâcos, extras din scoarță de pin, fag sau arin

seara Osman a dat gata toate stivele de frunze uscate din grădină. Teascurile se completau cu adaosuri de terci, pe măsură ce cărămida se presa, subțindu-se în formă.

Plecă acasă după apusul soarelui. La amiază, după ce mâncară un pilaf grozav de gustos, făcut cu seu adevărat de oaie, au tras un pui de somn, de o oră. Când muezinul a lansat chemarea la rugăciunile de seară, Osman era deja spălat și uscat. Și-a așternut covorașul, alături de Ahmet și și-au îndeplinit obligația ritualică. Când să plece acasă, sluga Miriam îi puse în brațe o oală din lut, potrivită ca mărime, plin cu pilaf.

- A spus stăpâna că ai muncit bine, așa că meriți o răsplată pentru vrednicie. Asta este peste simbricie. Cât timp a vorbit, Miriam n-a îndrăznit să ridice ochii spre Osman. Băiatului i-a plăcut timiditatea fetei și își zise că, dacă ar fi fost să aibă o soră, ar fi vrut să semene cu Miriam.

- Fii foarte atent, palicarule, îi spuse Ahmet însoțindu-l ca să încuie poarta după el. Fata asta nu-i o copilă ca oricare. Nu are zece sau douăzeci ani, cum ai crede. Are 30 de ani și mănâncă bărbați! Păzește-te, că ea este doar slujnică, să vezi ce știu să facă stăpânele ei!

- Mă sperii, moșule? întrebă Osman. Cum pot femeile să mănânce bărbați? Nu înțeleg!

- Ești bărbat sau numai băietan? Ai dormit o noapte cu o femeie în pat? Dacă ai făcut asta, atunci știi cum te poate storce de vlagă o femeie. Dar dacă n-ai fost făcut, încă, bărbat, atunci nu uita vorbele mele și stai cu mintea trează. Atâta îți spun!

Pilaful pe care l-a dus acasă a fost mâncat, cu mare poftă, de toată lumea. Și a fost mult lăudat. Bunicul Mehmet își ștergea mustățile și repeta:

- Acesta este pilaful adevărat, făcut cu seu de oaie crescută și îngrășată la Kara Iflak, adusă până aici pe drum, cu oprit la pășunat, iarăși mers, iarăși oprit. Oaia adusă așa

nu-i obosită, are carnea fragedă, nu-i funie cum sunt picioarele de alergător ori brațele unui ienicer antrenat. Oaie de aur, gătită de o bucătăreasă pricepută, de casă mare!

După ce seara se liniște, bunicul Mehmet ieși pe pris-pă să-și fumeze narghileaua. Osman se așează lângă el și, după o vreme, îi puse întrebarea pe care i-a bătut-o în cap, ca pe un cui, bătrânul Ahmet.

- Bunicule, ce fel este o femeie care poate mânca un bărbat? Ai întâlnit vreodată, la viața ta, o astfel de femeie?

Bătrânul Mehmet scoase narghileaua din gură și se opri din gândurile lui. Ce spune acest copil? Pune întrebări despre bărbați? Despre bărbăție? Cine l-a pus să întrebe așa ceva? Nu, cred că și eu am avut în cap aceste întrebări, la vârsta lui.

- Tu știi ce este un sultan? Tu știi de ce un sultan are un harem de femei? Tu știi de ce o femeie nu poate fi, niciodată, sultan? Bunicul răspunde la o întrebare cu o altă întrebare. Mai întâi, dragă nepoate, află cum arată cel mai puternic bărbat din Imperiul nostru și apoi vei știi cum arată o femeie pe măsura acestui bărbat foarte puternic.

- Cred că lucrul cel mai important este să aflăm de ce un sultan trebuie să aibă, totdeauna, un harem plin cu femei. Cele mai frumoase femei. Nu-i așa, bunicule? Ce este un sultan și de ce femeile nu pot fi conducătoare ale poporului nostru, ne învață Coranul. Dar haremul? Poate că sultanul are atât de multe femei deoarece este cel mai puternic bărbat? Sultanul are un secret al bărbăției?

Răspunsul prin întrebări, al bunicului Mehmet, fu urmat, iată, de același stil și din partea nepotului.

- Nu, nimeni nu are secrete speciale aici. Un bărbat sau o femeie sunt așa cum a hotărât Alah să fie, așa cum s-au născut pe lume. Dar sultanul are un harem de femei ca să nu aleagă doar una care să-l conducă. Dacă apare acest pericol, ca o femeie să-i dicteze sultanului ce anume să facă, atunci

sultanul trebuie să o alunge, să aleagă pe oricare alta, din harem. Dar ce treabă ai cu femeia mîncătoare de bărbat?

- Bunicule, grădinarul casei, moșul Ahmet mi-a spus că slujnica și stăpânele ei sunt, toate trei, mîncătoare de bărbați. Și să mă feresc de ele. Ce să fac? Că eu sunt curios cum pot niște femei să mă mănânce? De asta nu vreau să plec de acolo.

Osman era mînat de curiozitate. Dar mai era ceva, un lucru pe care i-l dicta orgoliul lui nemăsurat, dar care deja se manifestase din plin în acești ani de școală.

- Bine, dar nu uita ce ți-am spus. Sultanul alungă femeia dominatoare și alege alta. Fii deci, sultan, dar la timpul cel mai bun!

Toată noaptea s-a perpelit în așternutul lui. Încă dormea în patul cel mare, cu mamă-sa. Dar s-a întîmplat ca, într-o noapte, să se trezească înfierbîntat, tremurînd. Se cuibărise la pieptul maică-sii și o strîngea, speriat. Dar era o altfel de strîngere. Era mai mult o căutare, o băjbăială, puneă mîna pe trupul mamei, o săruta, așa că femeia s-a speriat și l-a zgâlțâit cu putere. „Osman, trezește-te, nu-i voie să faci asta, nu-i voie, trezește-te!” S-a trezit, mama l-a șters de transpirație, l-a mîngâiat pe cap și apoi l-a alintat, ca să adoarmă la loc. Din acea noapte femeia și-a dat seama că fiul ei este bărbat, că de acum trebuie să-și găsească alt culcuș, nu va mai putea dormi cu acest copil, al ei. A doua zi și-a căutat de drum și s-a oprit la ghereta akingiilor pazvani. A întrebă de taică-su, Mehmet. L-a tras deoparte și i-a povestit ce s-a întîmplat, noaptea, cu visul lui Osman. Taică-su a promis că se va gîndi la cele întîmplate.

În noaptea cu pricina, tot sucindu-se pe o parte și pe alta, s-a trezit că stă lipit de mama lui. S-au speriat, amîndoi, în aceeași clipă. Osman s-a îndepărtat spre marginea lui de pat. Iar mamă-sa a pus, între ei, o cutie de lemn în care-și ținea cîteva pungi cu mirodenii mai scumpe.

Când s-a luminat de ziuă Osman s-a sculat, și-a spălat ochii, și-a spus rugăciunile închinându-se pe covorașul lui și a pornit spre casa Aîșei. Dar s-a rugat lui Alah să-i dea putere. Să-l facă învingător, căci el pornește acum marea bătălie împotriva femeilor mâncătoare de bărbați. Așa cum a spus bunicul Mehmet, aceste femei sunt o pacoste pe lume. Ele mănâncă pe bărbat și în urmă îi lasă casa pustii, femeia lui își smulge părul din cap, de durere, copilașii îi rămân orfani, pe drumuri. Toată casa acelui bărbat ajunge de râsul lumii. Osman al nostru, tânăr încă neînceput, pornea la o luptă pe care nu putea să o câștige. El era singur, iar femeile cele rele erau trei la număr. Ce poți să faci cu tinerețea aiurită? Nimic, doar peretele care-l așteaptă să se dea cu capul, doar acel perete îl va trezi.

A intrat pe poarta întredeschisă de Ahmet, care-l aștepta curios să vadă ce va face. Dar Osman nu i-a dat nicio atenție. Nu avea chef, în zori de zi, de stat la taclale.

- Lasă vorba, Ahmet, nu am venit să te ascult ca la școală, am venit să muncesc, să capăt parale. Spune, ce treabă am de făcut, acum, de dimineață.

- Mai întâi scoate apă din fântână. Umples butoiul de pe cărucior și udă trandafirii, toți, la rădăcină, cu polonicul. Un polonic la fiecare floare, nu mai mult. Apoi sapă pământul în jurul fiecărui copac, afână-l, apoi pune trei polonice de apă peste acest pământ afânat. Doar trei, nu mai mult. Până să termini aceste treburi se vor trezi stăpânele și vei putea să tai lemne. Apoi vei curăți cotețul caprelor, pe ele le scoți la păscut iarba de sub copaci. Când termini cu cotețul cauți prin iarbă și aduni căcărezele căprițelor, să nu rămână nicio urmă, că stăpânele se fac foc dacă-și murdăresc papuceii când se plimbă în grădină. Apoi treci la cotețul păsărilor. Faci la fel. Asta-i treaba ce o ai de făcut până la amiază. După aceea vom vedea.

Ahmet s-a purtat ca un stăpân cu sluga lui. „Dacă vrei să muncești, foarte bine, muncește! O să vedem ce bărbat vei deveni curând, poate chiar azi. Că mai întâi te va încerca, la gust, Miriam, fetița pe care tu o vezi copilă fragedă, dar care are treizeci de ani! Te va gusta și va spune stăpânelor cam câte parale faci. Iar eu o să mă uit doar, că nu am voie să mă bag. Că dacă fac ceva sau spun ceva și află stăpânele sau măcar ghicesc că eu am început să dau sfaturi, apoi atunci mă vor azvârli pe drumuri și voi muri bătrân și fără adăpost, la iarnă.”

Osman scotea apă și umplea butoiușul de pe cotigă a treia oară, când Miriam răsări lângă el, luându-l prin surprindere.

- Osman, dragule, stăpânele au spus că vor să meargă în bazar, iar tu le vei însoți, să le aperi de furi. Spală-te, fă-te curat și așteaptă să porniți.

- Bine.

Miriam plecă la cuhnie, lăsând în urmă-i o boare de parfum de flori alese. Mirosul acela îl ameți pe Osman, fără să vrea făcu câțiva pași după slujnică, încercând să mai prindă ceva din aroma de rai ce plutea, chemându-l irezistibil. Ahmet văzu scena și clătină din cap, privind în pământ. *A început. N-are scăpare, bietul prost!*

Mai era un ceas până la prânz. După miezul zilei muezinii se vor urca în minarete și vor lansa chemarea la a doua rugăciune a zilei, Thuhr. Nu puteau pleca la bazar tocmai acum, probabil că stăpânele vor aștepta a doua rugăciune și doar mai apoi vor pleca de acasă. După rugăciunea Thuhr bazarul se golea pe jumătate. Oamenii se grăbeau acasă pentru a lua masa de prânz. Atunci forfota scădea mult, puteai să umbli printre tarabe fără să fii înghiontit, călcat în picioare, ba chiar furat.

Dar nu a fost după gândul lui Osman. Stăpâna Aișe a ieșit din iatacul ei, urmată de Almila pe care o alinta Didina,

acoperite cu pelerina obligatorie și cu feregeaua ridicată peste nas, până la baza ochilor. Ahmet venea în urma alaiului, ducând două papornițe mari și cobilița. Osman luă loc imediat după stăpâne, în dreapta stăpânei Aișe și cu un pas în urma ei.

Au ajuns la poarta moscheii Banya Bashi tocmai când muezinul lansa chemarea sa la rugăciune. Bărbații, lepădându-și încălțările, au intrat sub cupolă iar cele două stăpâne au luat loc în sălile pentru femei. După rugăciune s-au îndreptat spre bazar. Într-adevăr, la ora amiezii nu mai este așa o mare aglomerație pe aleile acestei piețe uriașe. Treceau impasibile prin dreptul tarabelor ori a corturilor cu tot soiul de produse. Cele două stăpâne, Aișe cu fiica ei, Almila, aveau o țință clară, nu pierdeau timpul ca cele multe care, știindu-se frumoase, caută să ademenească cuvinte, chemări, invitații din partea vânzătorilor ca să atragă atenția lumii asupra lor, punându-se în valoare pe drept sau doar așa, la grămadă.

Au ajuns la marginea bazarului. Casa cu etaj avea ușa larg deschisă iar pe pervazul ferestrelor erau atârinate valuri de stofe și pânzeturi de toate culorile. Acolo au intrat, fiind primite cu temenele adânci de Hasan Burliul, stăpânul acestei prospere afaceri cu mătăsuri, conduri, alifii și alte multe sulemeneli muieștești. Din sticlute cu forme ciudate, de păsări, broaște țestoase sau rodii ale pământului au mirosit parfumuri care mai de care mai suave, îmbătătoare. Cele pe care le-au ales, după un ceas de cotrobăit, le-au dat pe la nasul lui Osman, uitându-se să vadă dacă efectul este cel lăudat de rotofeiul Hasan. După două sau trei inspirații adânci, Osman dădu semne clare de ațâțare. Simțurile i-au fost biciuite, se vedea că se întâmplă ceva ciudat cu el deoarece fremăta din brațe precum crengile stejarului răvășite de începutul de furtună. Almila a zâmbit viclean spre mamă-sa, erau pe calea cea bună. În încăperea următoare, aflată la mijocul casei, fără

ferești spre exterior, au intrat printre rafturi cu stofe și mătăsuri. Stăpânele alegeau mătăsuri diafane, transparente, în culori pe care nici curcubeul nu le scotea pe arcul său, aruncat peste lume. Desfășurau câte o aripă de material și îl așezau peste umăr, admirându-se în oglinzile care erau puse la îndemână, pe stâlpi montați anume ori pe suporturi oblice, din loc în loc.

- Osman, vino și mă ajută. Prinde valurile acestea și le așează peste pieptul meu, pe șolduri până la glezne. Prostule, ce, ți-e frică de trupul meu? Apasă, ține apăsător și întins, altfel cum să-mi văd pielea sânilor la marginea de material?!

- Osman, netezește mătasea asta pe șoldul stâng, spre spate, așa! Mai cu curaj! Blegule, fii mai cu băgare de seamă, n-ai voie să mă atingi. Dar întinde bine mătasea ca să văd dacă marfa asta este potrivită pentru trupul meu și palma de bărbat ce mă va dori în patul lui!

După mirosurile ațâțătoare ale acelor parfumuri plimbate cu meșteșug pe la nasul său, acum tortura lui Osman se întetea. Val după val de mătase poposeau în papornițele lui Ahmet, dar Osman făcea exerciții de dezmiertări, de mângâieri meșteșugite pe trupurile stăpânelor, cu rotunjimi îmbelșugate și molicele la Aișe, mai pietroase și fremătânde la Almila Didina, care-i arunca și priviri șagalnice, în timp ce se unduia ca o felină alintată.

Târziu, aproape de rugăciunea după amiezii, au plecat spre casă. Ahmet era încărcat cu baloturi și alte pachete erau cărate de un copil de prăvălie ce fusese trimis de Burliul Hasan să-și ajute clientele cele alese, care i-au făcut vânzare bună, cu câștig însemnat. Osman avea mâinile libere. Deși sârise în ajutorul slugilor, oferindu-se să care și el câteva pachete cu mătăsuri, stăpâna Aișe l-a lovit peste braț cu evantaiul lung, cel nou, pe care și l-a ales din multele etalate, cu meșteșug, pe lângă mătăsuri ca să fie folosite la dezvelit sau la acoperit, cu știință înaltă, un colț de piele pe un umăr sau

mai jos de baza gâtului, spre coborâșul în Valea Pierzării dintre sâni.

- Tu fi gata să ne aperi, la nevoie, că multă poftă vor avea hoții ce stau la pândă să ne lase despuiate de cumpărături. Fii atent, că ulii aceștia ai bazarului au mâinile iuți și picioarele și mai iuți. Iar dacă nu le vei face față, bice multe îți voi da, prin cadiul cetății, care bun prieten a fost cu răposatul meu soț.

Într-adevăr, au fost vreo două încercări de furt, dar Osman iute s-a așezat în calea celui ce începuse să-și iuțească pașii, ținând spre papornițele lui Ahmet. Ciomagul lui Osman s-a cumpănit bine, rotit în cerc, de deasupra capului spre genunchii cutezătorului și acesta, văzând că nu-i a bine se oprea la timp ori se ferea într-o parte ca să evite o lovitură dureroasă.

Au ajuns cu bine, aproape de înserat. Printre pomii din grădină adăsta o răcoare plăcută care te îmbia să lenevești pe o sofă sau într-un hamac legat de copaci. Stăpânele au intrat în iatacul întunecos, lăsându-se înghițite de patul larg ce le oferea odihnă binemeritată după o lungă zi de stat în picioare și muncit din greu la cumpărături.

- Osman, masează-mi picioarele, rău mă dor după această zi grea! Tălpile și călcâiele mai întâi, prostule, ce stai și nu te pricepi?!

După atingerile acelor trupuri în casa lui Hasan, la probatul mătasurilor, acum bietul băiat era atras spre noi provocări, torturi plăcute dar care nu-i erau permise până la capăt. Dacă scăpa mâinile, cu îndrăzneală, să stea mai mult pe un loc anume de pe trupul stăpânei, lesne putea trezi furia acesteia și căpăta biciul cadiului prieten. Dar sângele îi clocotea de câteva ceasuri bune, Osman nu avea ochi, acum, să vadă cum cele două femei, mamă și fiică, își aruncau priviri cu înțelesuri peste capul tânărului ademenit cu viclesug muieresc, spre prăpastia ispitelor.

- Osman, masează-mi și mie picioarele, nu numai mamei. Vino, mai repede, că nu mai pot de durere. Tonul imperativ al Almilei l-a smuls de la picioarele Aîsei. Tonul poruncii sau amintirea cărnii mai tinere și mai focoase, abea atinsă în bazar, au făcut să treacă de la o margine de pat la alta? Dar a executat ordinul, acum muncea cu mare plăcere.

Almila se răsuci pe spate, se ridică într-un cot și, cu o mișcare abilă îi trase șalul pe care-l folosea băiatul ca brâu. Șalvarul larg i-a căzut pe vine, lăsându-l gol de la mijloc în jos. Surprins, nu știa ce să facă.

Băiatul puse un genunchi pe marginea patului, întinse mâna să-și recupereze brâul. Fata, deși avea ochii șagalnici, strigă, strângându-se ghem:

- Mamă, ajutor, prostul ăsta vrea să mă violeze, ajutor! Și se apără, zgâriindu-l pe brațul care se îndrepta spre ea. Osman apucase brâul și, îndreptându-se, îl roti în aer pe deasupra patului, se înfășură cu el legându-și șalvarii la loc. Didina, speriată de șalul rotit în aer deasupra ei, țipă îngrozită:

- Miriam, Ahmet, ajutor! Săriți!

Osman pricepu, în sfârșit, că era prins în capcană, și dovedit. Acum putea să-și piardă capul. Apoi țipă și stăpâna. Aîse avea un glas ciudat. Osman aruncă o privire spre ea și văzu, cu uimire că ochii stăpânei nu erau plini de spaimă așa cum s-ar fi convenit. Deci, ce trebuie să facă? Să se sperie? Să o ia la fugă? Despre ce joc era vorba?

Nu apucă să-și termine gândul. În iatac au năvălit doi gealați puternici, care l-au atacat din două părți. În fața pericolului Osman reacționează. În minte i se făcu lumină: aceste femei erau, cu adevărat, mâncătoare de bărbați. Li se făcuse poftă de el, un tânăr încă necopt, dar foarte bun la gust!

Instinctele de luptător i se treziră brusc, ca la comandă. Se eschivă de cel din stânga lui și îl îmbrânci cu putere împingându-l spre cel de al doilea atacator. Gealații se loviră cap în cap și rămaseră năuci, o clipă. Cel lovit căzu pe spate,

iar cel împins de Osman rămase năuc, de la lovitura încasată. Zăbava acestor dușmani fu de ajuns ca Osman să țâșnească printre ei. Dar se împiedică de marginea divanului, dezechilibrându-se. Fu cât pe ce să cadă. Gealatul cel mai apropiat de el tocmai își scutura capul, reveninduși din năuceală. Osman trebuia să treacă pe lângă acesta ca să poată ieși din camera stăpânei. Apucă valul de mătase verde care era înfășurat pe o scândură și cu acesta îl pocni pe gealat. Stăpâna Aișe țipă când gealatul căzu peste ea. Osman deschise ușa iatacului și zbură spre poartă. Acolo îl aștepta Ahmet. I-a deschis poarta și, punându-i-se în cale, s-a lăsat doborât și călcat în picioare. Din mers, Osman își aranjă brâul, strângându-l mai bine. Mătasea de culoare verde, verdele Profetului pe care Hasan Burliul l-a lăudat îndelung era prada lui de război. Își zise în barbă:

- Asta-i simbria mea, pentru batjocură și... Își continuă drumul, fără să-și mai întoarcă, în urmă, capul.

Ajuns acasă îi dădu mamă-si mătasea și îi povesti prin ce a trecut în ziua aceea.

- Fiule, mai bine mă duc eu mâine și le duc mătasea înapoi. Eu sunt prea bătrână pentru așa o marfă scumpă. Mai bine să nu avem de a face cu bogătanii. Ferește-te de răzbunarea bogatului, și de răzbunarea femeiască să te ferești. Aici îs două muieri stricate, sunt și bogate, dacă vor răzbunare apoi să știi că vor fi fără milă!

- Stai, mamă, liniștită! Nu vor avea curajul. Eu știu acum toată casa lor, toate ușile, ferestrele, toate cotloanele lor. Pot sări gardul oricând, pot să intru ca furii noaptea, le pot speria până se vor lăsa de prostii.

Bunicul Mehmet nu fu de aceeași părere.

- Osman, nepoate, femeile astea sunt mâncătoare de bărbați, așa cum ți-a zis Ahmet, grădinarul. Ce gând or fi avut ele, în capul lor, de s-au pregătit din timp, tocmind doi gealați care să te prindă? Voiau să te facă eunuc și să te vân-

dă, pe bani grei, la târgul de sclavi, la Istanbul. Ești în mare pericol, ele te vor căuta și vor face plângere la cadiu, că ai furat un șal de mătase de mare preț. Trebuie să stai ascuns, o vreme. Fugi și te adăpostește la oricare dintre prietenii tăi.

Bietul copil, nu credea că acele ademeniri cu care a fost înconjurat de cele două stricate aveau ca scop să-l lase fără bărbăție. Acum s-a dumirit de ce Ahmet le-a pomenit cu numele de „mâncătoare de bărbați”. Amarnic se înșeală aceste diavolițe! Dar asta îi va fi ursita. De la aceste două stricate i se va trage drumul vieții lui, faptele care-l vor face de pomenire peste veacuri.

În toamnă, Osman câpătă un pat la Moschee. Apoi stătu singur într-o cameră. Apoi, când izbândi iar să fie primul la carte și la faptele vitejești, i se dădu slujbă de supraveghetor peste clasele mici. Primi leafă, pe care i-o dădu mamă-sii. Dar de anul nou, familia lui fu lovită de năpastă. Pe bunicul Pasvan Mehmet l-au dat afară din oaste. Cică ar fi prea bătrân, este nevolnic! Apoi mamă-sa fu acuzată la cadiu că feciorul, Osman, ar fi furat de la stăpâna Aișe, văduva cadiului, un val de mătase de culoarea verde, a Profetului. Marfa fu găsită la ei în casă, așa că acum era învinuit Osman împreună cu mamă-sa. Aga cetății a trimis după el. L-au luat doi akingii și l-au pus în fiare, așa l-au dus, legat, la palatul-serai. Directorul școlii, cel care se mândrise peste tot cu elevul excepțional, alergă să-l vadă înainte de a fi înfățișat agăii.

- Ce ai făcut, Osman? Cum te-ai pus rău cu văduva cadiului? Aman, de capul tău, aman de capul meu!

- N-am făcut nimic, muierile dracului m-au tras în capcană. Și îi povesti șefului școlii întreaga lui pățanie.

- Am să mă duc la cadiu, poate știe el mai multe despre aceste femei, poate ne va ajuta.

Și a avut noroc. Cadiul pățise și el o rușine asemănătoare. Când a murit șeful lui, actualul cadiu Mahmud a dat

târcoale văduvei. Tânără era, frumoasă era, avere multă avea. Poate că o va cuceri? Dar a căzut în capcană. Când Aişe, de faţă fiind slujnica Miriam, a început să strige după ajutor, Mahmud s-a speriat şi a cerut îndurare. După ce l-a legat şi l-a ținut trei zile flămând, închis în beci, Aişe i-a pus condiția protecției: ne vei apăra în fața legii, pe mine şi pe fiica mea, orice necaz aş avea şi cu care aş ajunge în fața judecății tale, cadiule Mahmud. Altfel dezvălui ticăloșia ta.

Mahmud cadiul nu era cine știe ce bărbat. Stăpână-su, cadiul care a murit într-o încăierare, l-a ținut aproape, deoarece Mahmud era priceput la scripte, cunoștea Coranul pe din afară şi era plin de tot felul de cazuri din multe procese intrate în istoria locului. Nu prea înalt, slăbuț la trup şi cu un început de cocoașă, Mahmud poftise la cadâna Aişe de cum a zărit-o prima dată fără feregea şi doar în șalvarii de casă, transparente. De atunci toate nopțile îi erau bântuite de Aişe. Când a murit șeful lui şi el fusese numit imediat cadiu al cetății, Mahmud şi-a pus în gând să o aibă pe Aişe în casa lui, în patul lui. Începuse să-i facă vizite dese, din ce în ce mai dese, chipurile ca să o consoleze pe văduvă, apoi să-i fie de ajutor în toate nevoile casei. S-a apropiat din ce în ce şi, când a văzut că avansurile lui nu sunt respinse de văduva neconsolată, a trecut la atac. Nu a fost nevoie ca Aişe să angajeze doi gealați puternici ca să-l lege pe Mahmud, fără șalvari pe el. S-au descurcat singure, doar ele, femeile.

-Ce alegi, ticălosule, să te castrez ori să-mi fii slugă supusă?

-Stăpână, nu mă nenoroci, stăpână, îți voi fi slugă supusă, numai lasă-mă în viață!

-Bine, juri pe Coran că îmi vei da ascultare, de acum încolo? Că mă vei acoperi, pe mine şi toată casa mea, de orice necaz sau orice nelegiuire se va porni împotriva mea?

Mahmud s-a legat cu jurământ aspru şi de atunci deveni un slugoi în mâinile cadânei. Îi îndeplinea orice dorință,

cuvântul ei era lege pentru el. Apoi Mahmud deveni neliniștit când descoperi că Aișe are doi gealați cu care vânează tineri și îi vinde ca eunuci. Acei bărbați erau muți din naștere, frați gemeni. Aișe își făcea mendrele cu ei, astfel îi ținea bine legați și ascultători. Aveau sălașul lor, o căsuță din chirpici gard în gard cu grădina cadânei, dar aparținând de altă mahala. În gard se deschidea o portiță secretă, acoperită de o tufă de măceși, prin care servitoarea Miriam ținea legătura cu frații muți. Gusta și ea din bărbăția celor doi, nu numai stăpânele amândouă.

Mahmud s-a pus pe pândă, el singur, fără alte ajutoare. Nu trebuia să afle nimeni în ce fel cadâna Aișe își sporește averea moștenită de la cadiul mort. Au fost de ajuns câteva săptămâni de vară ca să descopere toată trădarea. Acum o avea pe pe Aișe în mână. Putea să însceze o descindere chiar la ceasul când gealații se ocupau cu castrarea unei noi victime. Dar trebuia să fie de față și Aișe, pentru ca acuzația să cadă pe capul ei.

Povestea directorului medresei îi căzu cu tronc. Acesta venise la cadiu ca să-i ceară protecție, adică elevul să-și poată continua studiile, iar dacă i se va găsi vreo vină și va fi sancționat, această sancțiune să i se aplice după terminarea școlii. Și explică de ce face o asemenea cerere de favoare, susținând argumentele despre valoarea deosebită a elevului, atât ca nivel de inteligență cât și ca pregătire militară. Luminăția sa, Padișahul, are mult mai multă nevoie de oșteni bine pregătiți decât de niște cadâne, bogate ce-i drept, dar care pot distruge bărbați vrednici de toată cinstirea printr-un comportament desfrânat și mincinos.

Cadiul tresări la auzul acestor cuvinte. Aluzia la un comportament desfrânat și mincinos al cadânei Aișe îi deschise ochii. Până acum el fusese unealta acestei desfrânate și mincinoase. Dacă s-ar dovedi că a lucrat pentru ea, și-ar fi pierdut și capul, nu numai funcția bănoasă și importantă.

Imediat începu să-l descoase pe director despre această acuzație gravă, la adresa unei femei respectate, văduvă a unui cadiu vestit ca om cinstit. Strâns cu ușa, amenințat cu închisoare sau o amendă mare, directorul până la urmă relată povestea lui Osman, așa cum o știa de la bunicul acestuia, Pazvan Mehmet.

Cadiul Mahmud îi ceru directorului, sub jurământ, că va păstra tăcere despre pățania lui Osman. Îl va chema el când va socoti și va cumpăni o cale prin care să-l lase slobod pe tânărul ucenic.

Asta este soluția, își spuse Mahmud, cu mărturia acestui băiat care a avut până acum un comportament exemplar, el poate dovedi necinstea și viclenia periculoasă a cadânelor. Dar cum trebuie să procedeze ca acestea să nu pună la cale amenințarea cu dezvăluirea acelei fapte pentru care le jurase credință? Îi ceru profesorului un răgaz de o zi sau două, până își va desluși, sieși, cum să le lucreze pe cadâne ca să le închidă gura definitiv, ba chiar să câștige ceva parale din averea lor.

A doua zi planul fu gata. Cadiul și-a zis: „Ori tot, ori nimic!” Adică, dacă umbla cu jumătăți de măsură, femeile acelea ar fi găsit o cale prin care l-ar fi învins, până la urmă. Deci gurile lor trebuie să amuțească. Pe veci!

Cadiul trimise după directorul școlii. Când acesta i se înfățișă, a doua zi, cadiul îi puse în vedere că elevul, Osman Pasvan-oglu, trebuie să scrie un arz¹⁵ prin care să le pârască pe cele două cadâne, mamă și fiică. Numai astfel putea să le cerceteze pe ele, altfel copilul ar fi rămas dovedit, până la urmă putea să iasă foarte rău pentru el. Cadiul îl ascultă din nou pe Osman, povestea lui suna bine. Dacă făcea acel arz, cu detalii despre cum au reușit să-l îmbrobodească femeile,

¹⁵ arz = petiție, memoriu (turc)

ba de se va lăsat condus de însuși cadiul în scrierea acelei petiții, atunci își va face mult bine și va scăpa de temniță.

Osman a făcut întocmai cum îi ceruse cadiul. Acesta l-a pus în libertate, făcând mare tam-tam despre inima lui bună și despre șansa pe care a acordat-o unui elev eminent, care a făcut doar o mică greșeală. A doua zi după ce fusese slobozit din temniță, Osman fu atacat de cei doi gealați, mușii lui Aișe. De data aceasta l-au imobilizat repede pentru că l-au luat nepregătit. I-au pus un sac în cap, apoi i-au dat vreo doi pumni în cap, amuțindu-l. L-au luat pe sus și au intrat în curtea casei lui Aișe, pe poarta mare. Mahmud cadiul, care stătuse la pândă pe urmele lui Osman, încredințat fiind că Aișe nu-l va lăsa pe acesta nepedepsit, și-a adus ajutoarele și au surprins scena când gealații, în prezența cadănei Aișe și a fiicei acesteia, Almina, se pregăteau să-l castreze pe Osman.

Aișe și fiica ei au fost arestate iar averea le-a fost confiscată. Osman a primit cincizeci de galbeni ca daună pentru zilele cât a stat, și el, în temniță, iar pentru zilele lucrate la cele două boieroaice ticăloase și pentru care nu a primit simbrie, cadiul i-a pus în pungă încă cincisute de aspri. Așa, lumea a scăpat de două ticăloase iar cadiul cetății Sofia, Osman Pasvan-oglu și pașa de la Vidin s-au ales cu averile bine rotunjite.

Osman era, acum, cel mai important cadet din școala de pe lângă moscheea Banya Bashi. În jurul lui se adunase o ceată de prieteni care nu încetau să-i laude faptele, pentru un șerbet, câteva bucăți de rahat și o cafea, sorbită pe sofalele parfumate ale celei mai de lux cafenele din bazarul sofiot. Curând, cei cinci sute de aspri s-au topit, înghițiți de cafeaneaua cea vestită.

- Osman, fiule, când nu aveai avere și nu erai cunoscut cu aventura ta, trăită cu acele hurie din raiul lui Mahomed, numele să-i fie binecuvântat în veci, în vremea aceea

te-a chemat cineva să-ți facă cinste cu o cafea la o narghilea, dintre cei care îți cântă acum osanale? Nu te cunoșteau acei prieteni. Ei nu-ți sunt prieteni, ci lipitori care-ți sug aurul și te împing pe calea pierzării. Că după ce vei cheltui toți banii, acești prieteni te vor părăsi, ba chiar te vor vorbi de rău și faima ta ieftină se va topi cu aurul tău, cu tot. Osman, fiule, vino pe calea cea bună și caută să-ți chivernisești averea, că zile multe mai ai de trăit și nu-i greu, cu mintea ta aleasă, să-ți croiești un loc de cinste și cu avere, în lumea aceasta. Că dacă ai aur și minte destulă, poți cumpăra până și turbanul de mare vizir.

Mama Melisa îl sfătuia de bine, avea grijă să-i cânte în fiecare dimineață după nopțile pierdute în tovărășia prietenilor, acest prohod al aurului câștigat ușor. Tocată la cap zi de zi, Osman devenise nepăsător la vorbele mamei. Cine era Melisa? Doar o muiere care, după legea musulmană, nu avea niciun drept asupra bărbaților, chiar dacă era vorba de propriul fiu. De la o vreme, după multe nopți pierdute în desfrâu, tânărul încă neînvățat cu excese începu să sufere de greață, de mahmureală. Când descoperi că din cei cinci sute de aspri nu au mai rămas decât pentru cheltuiala de o seară, abea atunci Osman își dădu seama că mamă-sa avusese dreptate. Își stăpâni cu greu furia care creștea în el. Descoperi adevărul din spusele mamei Melisa doar când Ali Mola, prietenul lui cel mai bun care îl însoțea la aceste chiolhanuri, ca un câine de pază, l-a avertizat că prietenii care benchetuiau pe banii lui se înmulțeau, seară de seară. Îi mai spuse că i-a auzit pe unii numindu-l pe el, Osman, ca fiind un prost care merită jumulit de toți banii. Îi venea să urle de necaz, furia lui crescuse și deveni greu de stăpânit. Ali Mola l-a scos din această stare.

-Osman, frate al meu, prietenii aceștia râd de tine pe la spate. Trebuie să faci în așa fel ca să poți râde și tu, de ei, dar pe față. Uite cum trebuie să faci.

Osman rupse relația cu acești prieteni brusc. Într-o seară, pe când își comandau tot felul de bunătăți gândind că Osman va fi generos, ca de fiecare dată până acum, s-au trezit că turcul patron și cu bătașii pe care-i avea pe lângă el împotriva clienților rău platnici nu le aduc tipsiile încărcate și ceștile aburinde până nu scot din pungi, fiecare, galbenii cuveniți pentru comenzile date. Gălăgia și supărarea acelora a izbucnit ca o furtună pe Bosfor, vara din senin. Toți țipau că sunt prietenii lui Osman, că sunt invitații acestuia, că el le va plăti ceea ce au comandat. Dar repede și-au luat tălpășița după ce câteva ciomege sănătoase au poposit pe spinările celor mai gălăgioși. În râsetele clienților serioși ai cafenelei și sub privirile triste ale lui Osman care, iată, vedea cât de multă dreptate are mama Melisa. Așa s-a terminat prima rătăcire de la sârg și credință a tânărului învățcel.

Ce cale să aleagă, de aici încolo? Gândul la bogăție și un titlu de mare cinste nu-i dădea pace. Cheia acestei situații era averea, pungile cu galbeni deschideau orice ușă, cum-părau orice scaun sau divan de rang înalt.

- Îți trebuie multe pungi cu galbeni, tinere ienicer, ca să ajungi agă. Acum n-ai decât o punguță, cam a zecea parte dintr-o pungă socotită destul de chivernisită ca să sune frumos la urechile mai marilor zilei și locului. Caută să umpli punga aceasta. Truda aceasta va fi cea mai anevoiasă, dar după ce vei avea cinci sute de galbeni, ai să vezi cum aurul va veni, singur, la tine. Că ban la ban trage, iar păduchele rămâne pe pielea sărăcanului.

Drept și înțelept a grăit bunicul Mehmet. Așa voi face, dar care va fi calea acestei chiverniseli? Că de la școală nu voi lipsi, că dacă n-ai carte nu vei avea nici parte. La câmpul de instrucție, iarăși, mă voi strădui să fiu tot cel din frunte, că de la spate te înjunghie prietenii dar din față îți sar înaintea dușmanii, puhoi. Prietenii trebuie să ți-i alegi, pe sprânceană, să fie buni și puțini. Ali era singurul lui prieten

adevărat. Ali, acel șef de ceată din mahalaua lor, Batareiața, care a fost învins foarte ușor de Osman, la acea primă luptă a lor pentru putere. Gestul lui Osman de a-l îmbrățișa pe Ali cel înfrânt și detronat și de a-l face frate de război, de față cu toți ceilalți șefi de cete, l-a legat de prieten fidel, pe toată viața. Împreună vor tâlhări, împreună vor călca strâmb, apoi o vreme vor merge pe calea cea dreaptă, vor risca și vor cunoaște mărirea.

Osman ajunsese la concluzia că singura cale prin care putea să câștige bani mulți și repede, era să dea cu împrumut, adică cu camătă. Dar legea sharia nu-i dă voie musulmanului să dea bani cu camătă. Acest obicei urât, murdar, l-a lăsat Alah ghiaurilor, anume închinătorilor lui Moise.

Legea lui Alah este sfântă pentru musulman. Ea este dreaptă, fără cusur, în timp ce legea oamenilor împarte societatea și o dezbină. Turcul din Imperiu nu are voie să dea bani cu camătă, dar mulțime de negustori bogați vând aur, cu zecile de pungi, la porțile Seraiului celor care, ghiauri sau dreptcredincioși, vor să cumpere însemne de putere. Iată, însăși căpitani ai marii armate ienicerilor fac camătă. Iar în anii din urmă negustoria cu galbeni se face fără frică, pe față.

Osman a decis să facă bani din camătă. Dar îi trebuiau intermediari care să-i aducă clienți la poartă. Și îi mai trebuia și ceată de bătauși care să-i oblige pe datornici să-și țină jurământul și să dea banii înapoi, cu camăta pusă de Osman și la termenul convenit cu cel aflat în nevoia de bani.

La vârsta de 15 ani Osman Pasvan-oglu și-a început cariera de cămătar. Primul lui intermediar a fost Ali, prietenul și fratele lui de cruce. După primii bani care au făcut „puișori cu puf de aur”, Ali și-a găsit și el doi prieteni care s-au pus intermediari; acum clienții nu știau cine le dă banii cu dobândă, nici Ali și nici Osman nu apăreau la tarabă. Clienții au apărut și s-au anunțat unii pe alții că aici, la taraba asta nouă cu stăpân necunoscut, camăta este cea mai mică din

toată Sofia. Bani au început să curgă, pârâiaș mai întâi, apoi din ce în ce mai mulți. Când prima pungă s-a umplut vârf, adică s-au adunat cinci sute de galbeni buni, fără zimiți tociți și purtând destule urme de dinți de la cei ce încercau banul dacă-i ban adevărat și nu calp, după această pungă a apărut și primul cap spart și picior rupt. Unul din intermediarii lui Ali a primit o bătaie soră cu moartea, ca să dezvăluie cine îi este stăpânul. Dar Yusuf n-a vorbit. Pentru aceasta Ali l-a despăgubit, la îngrijit să se vindece, i-a ajutat familia să trăiască până ce Yusuf se va pune pe picioare. Dar alți clienți nu mai avea voie să aducă.

- Yusuf, ai ieșit din joc, te-am răsplătit, dacă deschizi gura și ne vinzi, copilașii tăi vor plăti, pentru tine.

Aceasta era legea pe piața banului. Osman a învățat-o repede, că prima pungă s-a umplut într-un an, a doua în jumătate de an, apoi zilele s-au aglomerat și numărul intermediarilor a crescut, pe măsura cufărului cu comoara stăpânului.

Osman a dat de răzbunarea cămătarilor când abea împlinise douăzeci de ani. Acum avea un cufăr cu cinci pungi de aur, pline și dolofane. Cufărul era ascuns în loc neștiut de nimeni. Ca să ajungă la acel loc, Osman călătorea câteva zile, în cerc, bineînțeles, că doar nu putea sta prea departe de comoara lui. Osman știa că răbdarea cămătarilor din Sofia este foarte scurtă, ei nu puteau sta cu mâinile în sân și să piardă bani. Camăta lui Osman era la jumătate față de cea normală, de pe piața celor care lucrau pe față. Concurența s-a unit, i-au descoperit pe intermediarii lui Osman, i-au prins și i-au închis, au bătut la ei pe rând, fără milă, iar cel care a venit să ceară pace a fost Ali. Când cămătarii l-au cunoscut pe Ali, iute au înțeles că tartorul cel mare care le-a suflat mușterii de sub nas este Osman, elevul cel strălucit al școlii din Sofia. Numai mintea lui și curajul lui puteau să pună la cale o asemenea ispravă. Și l-au denunțat. Același cadu care

l-a îmbogățit, în urmă cu doar câțiva ani, acum trebuia să-l judece și, pe baza a multor mărturii date sub jurământ, urma să-i taie capul, că așa era scris în legea sfântă.

Osman a fost prins, luat prin surprindere. În prima noapte a venit bunicul Mehmet să-l întrebe dacă este adevărată acuzația atâtor turci cinstiți, că ar fi făcut camătă.

- Da, bunicule, am făcut ceva bani, dar șerpii aceștia nu lasă pe nimeni să trăiască, doar ei trebuie să adune toată bunătatea lumii, în pungile lor fără fund. Ajută-mă să scap și voi plăti libertatea mea.

Bunicul nu putea să facă mare lucru, fără bani. Nu-i putea cumpăra pe toți foștii lui camarazi de slujbă. Că Osman nu voia, în ruptul capului, să dezvăluie locul comorii lui nici măcar bunicului său, nici la acest ceas de mare primejdie. Și atunci inima cea bună a bătrânului akingiu, care se umpluse de mândrie pentru acest nepot ce i-a adus faimă și respect în toată Sofia, nu numai acolo, la bariera din mahalaua Batareiata, a găsit ascultare și înțelegere la alți doi prieteni de-ai lui. Și în prima noapte fără lună, pe furtună, l-au scos pe Osman din temniță, au bătut și legat pe câțiva din paznicii de noapte, lucrând asupra lor astfel încât să nu fie cunoscuți. Osman a scăpat, călare pe un cal furat, spre Dunăre. Bunicul Mehmet i-a spus să fugă în Valahia, că în vilayetul Vidinului va fi vânat ca o vulpe râioasă. Bunicul i-a pus în sân doi galbeni și două sute de icosari, toți banii pe care îi avea el. Atunci Osman a făcut o faptă ce avea să fie pomenită în veac, în Sofia și mai apoi peste tot, pe unde avea să umble în lume, în viața lui.

În miez de noapte, s-a întors singur la temnița spartă, a găsit drumul liber că paznicii încă erau legați și închiși, așa cum îi legase bunicul Mehmet și prietenii lui. L-a eliberat pe Ali, prietenul lui cel drag și împreună au trecut Dunărea, pe sub nasul paznicilor cetății Vidinului. Era locul unde nimeni nu-l căuta pe tâlharul de cămătar. După ce potera împotriva

lui s-a lăsat păgubașă, că nimeni nu știa nimic despre tâlharul de Pasvan-oglu, pașa de la Vidin a scăpat o perlă mare, din gura-i aurită:

„Acest copil deștept, cred că a scăpat peste Dunăre chiar pe aici, pe sub nasul meu și al vostru, proștilor. Ar fi trebuit să gândeți că el nu-i un tâlhar de rând, este deștept și o să mai auzim de el, cât de curând.”

Au călărit toată noaptea, îndepărtându-se de Sofia. Mai erau puține minute până să răsară soarele. Dar dimineața aceea cerul era acoperit cu nori, așa că noaptea s-a mai lungit, spre norocul lor. Mai în aval de Vidin, în mijlocul fluviului era un ostrov, mărit acum din cauza Dunării care scăzuse, peste vară, din cauza secetei. Au intrat în apă pe urmele de roți de căruțe, semn că acolo era vad de trecere. Și nu s-au afundat prea mult în apa mică, iar dincolo de ostrovul de nisip, spre malul valah, apa era și mai mică. Au călcat pământul Valahiei cu teamă. Doar Ali știa bulgărește, nici el nu prea bine. Lumina zilei se făcea din ce în ce mai puternică, iar ei rățăceau fără țință, pe lângă malul Dunării. Au zărit, la mică distanță, un lan de porumb și au îndemnat caii într-acolo. Păpușoiul, uscat dar încă nu de tot pentru a fi cules, era destul de înalt ca să ascundă calul neîncălecat de om. Cu animalele de dârlogi și-au continuat drumul, cât mai în liniște. Dar n-au mers prea mult, curând au ajuns la marginea lanului. Ali a pornit mai departe, tupilat. Osman aștepta, ținând caii de dârlogi și mângâindu-i pe frunte, scărpinându-i între urechi.

Ali s-a întors repede.

- Osman, suntem la margine de sat. Este un sat valah, seamănă cu satele țăranilor săraci de pe la noi, de lângă Sofia. Eu zic să așteptăm să se scoale sătenii, să auzim ce limbă vorbesc. Cică pe aici sunt multe sate de bulgari, după cum pe malul drept sunt multe sate de valahi. Poate avem noroc să dăm de oameni buni.

Ali s-a întors la marginea lanului. Au stat acolo o bună bucată de timp. Osman și-a înfășurat pe pumnul stâng cureaua de la căpăstrul calului său, așa cum făcuse pe vremuri cu căprița Maricika și dormita, stând în fund, turcește. Calul smulgea buruieni verzi dintre strujenii de porumb, făcând câte un pas, din când în când și trăgându-și stăpânul de curea. Atunci Osman își muta fundul și iar cădea în moțâială, căci adunase destulă oboseală după evadare.

Să fi fost ceasul zece din zi când Ali se întoarse și îl trezi pe Osman.

- Frate, avem noroc, au trecut pe lângă marginea lanului, într-o cotigă, doi săteni. Și vorbeau bulgărește. Eu zic să-i așteptăm până se întorc și atunci să le ieșim în cale. Ce zici?

- Ali, așa facem, dar le vei aține calea numai tu, că știi bulgărește. Dacă se vor arăta dușmănoși, eu am să caut să te scap. Iar dacă va fi de bine, atunci mă vei striga să ies.

Aproape de apus cei doi săteni s-au întors cu cotiga în care duceau, legat, un porc mărișor, de o sută de kilograme. Ali le-a ieșit în cale și i-a rugat să-l ajute, că el tocmai a scăpat din Imperiu, a trecut Dunărea înot și ar vrea să ajungă la Cetatea Domnească, la București. Dar este flămând și obosit. N-ar vrea ei, bulgari de același neam cu el, să se milostivească și să-l ajute?

Cei doi s-au uitat unul la altul, au înclinat capetele și s-au sfătuit, apoi i-au spus lui Ali să țină pasul cu căluțul, că în cotigă nu-i loc lângă porc. Atunci Ali le-a spus că mai este cu cineva, un prieten, dar este turc, a avut niște necazuri cu stăpânirea și a fugit, ca să-și scape capul de la tăiere. Bulgarii au clătinat din cap, nu se prea îndemneau să dea ajutor unui turc. Până la urmă au zis: „Bine, să vină și lifta păgână”.

Se însera când au ajuns la marginea satului. Ulița lungă era pustie, așa că au ajuns cu bine tocmai în celălalt

capăt al satului. Ivanko și fratele lui, Colea, locuiau împreună, fiecare avea casa lui după aceeași împrejmuire care îi apăra de tâlhari. Lângă casă aveau o grădină mare, cu legume și pomi fructiferi, pentru că acei doi frați erau dintr-o familie de grădinari din tată în fiu.

Bulgarii i-au dus într-un ocol, în marginea căruia aveau o colibă acoperită cu stuf, unde-și țineau uneltele de grădinărit. Acolo i-au ascuns pe cei doi turci fugari, cerându-le să stea pitiți, să nu se arate că oamenii stăpânirii îi pot ridica și băga la ocnă, că așa fac ghiauriiăștia cu turcii, nu-i iartă de loc. Dar lasă că au dreptate să se poarte astfel, că urdiile de turci atacă și jefuiesc Valahia mai tot timpul.

Au stat ascunși două zile, apoi bulgarii i-au îndrumat să plece, tot pe lângă Dunăre, până vor ajunge la Giurgiu. Acolo este raia, să aibă grijă să nu fie prinși de acei akingii și bostangii, că îndată vor fi scurtați de cap. Dar pe drumul mare, de la Giurgiu spre miazănoapte, repede vor ajunge la cetatea de scaun, la București.

Ali și Osman au reușit să ajungă cu bine la margine de București. Au rătăcit câteva zile, cercetând cărările pe aproape de barierele orașului. S-au apropiat de casele locuite din preajma podului Calicilor, că acolo au dat peste multe grădini de legume. Cei mai mulți erau bulgari, ei își vindeau marfa cunoscută ca cea mai bună, pe la casele boierilor și chiar și la Curtea Domnească. Au stat câteva zile cu bulgarii, apoi au găsit gazdă dincolo de podul Calicilor, pe bani puțini. De aici, din mahalaua cea mai mizerabilă a Bucureștiului a pornit Osman Pasvan-oglu să strângă bani și faimă.

Capitolul 4

Primii pași

- Ali, mai întâi trebuie să cercetăm toate drumurile care ne aduc acasă, la adăpostul nostru de aici, din mahalaua Calicilor. Că dacă dăm de bucluc, cine știe din ce pricină, în alt loc decât aici nu avem adăpost. Trebuie să folosim căi ocolite, să ne pierdem urma, potera ce s-ar porni după noi se lasă păgubașă dacă ne despărțim unul de altul și o luăm pe căi diferite. De aceea trebuie să cunoaștem toate drumurile din mahala, mai întâi, apoi ne vom duce mai departe, către Curtea Domnească. Suntem tineri, avem bună instrucție militară, trebuie să intrăm în slujbă ostășească.

- Ai dreptate, Osman, fratele meu. Tu ești cel deștept dintre noi, voi face cum zici tu!

Vremea ținea cu ei. Luna septembrie era pe la mijloc, nu era frig nici măcar noaptea. Ploile lipseau de mulțisor de pe cerul Bucureștiului, dar grădinarii bulgari ziceau că așa este vremea pe aici, călduroasă până dincolo de Sândumitru. Tinerii noștri au pornit la drum. Căutau să-i afle pe seimeni, arnăuți se chemau aici, în Valahia. Ei umblau în cete, câte patru sau cinci, iscodeau lumea cu priviri crâncene, mai mult căutând pricină de ceartă. Osman și Ali s-au ținut după ei de câteva ori, apoi într-o zi s-au trezit atacați de la spate. Jungherele puse sub bărbie, mâini grele, de oșteni deprinși cu hangere și iatagane, li s-au înfipt în cefele subțirele.

- Cine sunteți voi, pui de năpârcci? De ce ne iscodiți?

Lui Osman i-a sărit inima din loc auzind vorba turcească a celor ce-i țineau sub lamă de cuțit. Să mintă, nu-și avea rostul. Dacă spunea adevărul mai putea să încerce o târguială.

- Suntem turci săraci, ne căutăm norocul. Am auzit că aici, la ghiauri, oștenii au plată bună și îi rost și de câștig din jafuri. De ce să stăm în sărăcie, la pașa de la Vidin?

Cel care-l imobilizase pe Osman a tras cuțitul de sub gâtul tânărului și, răsucindu-l cu fața spre el, i-a pus din nou vârful jungherului sub barbă.

- Ești turc? De unde ai fugit? Ce tâlhării ai făcut de ai ales Valahia de adăpost? Te ducem la căpitanii noștri și acolo ai să spui tot, fără minciuni.

- Stai, om bun, care ești de un neam cu mine. Ascultă-mă. Eu și Ali, fratele meu, am fost cadeți, am făcut școală la Sofia. Dar am văzut că pentru un trai mai bun nu-i loc în oastea măritului Padișah, Alah să-l țină în viață. Că nu-i rost de război, acum garnizoanele sunt pline, lefurile se plătesc cu întârziere și oștenii s-au năvălit la rele. De aceea am plecat să ne căutăm norocul. Te rog, du-ne la căpitanii voștri, poate se vor îndura de noi, că suntem tineri și flămânzi, singuri pe lume în țară străină.

- Dă-te legat, pune mâinile la spate și nu fă nicio prostie, că te tai ca pe un porcușor, imediat! Hasan, leagă-le mâinile și apoi leagă-i unul de altul, braț lângă braț. Așa, puișorilor, acu să vă vedem cât adevăr zace în voi! Hasan, crezi că ne va da aga vreun ban pentru tâlharii ăștia? Sau îi taie fără să-i întrebe de sănătate?

Împinși din spate, cu ghionturi și laturi de iatagan croite peste șale și pulpe, cei doi tineri au fost duși la Curtea Veche, la cazarma arnăuților. O curte mare, goală, cu pământul bătătorit. Rastele pentru arme pe pereții cazarmii. Într-o parte a curții o ceată de arnăuți fac instrucție cu săbiile. Unii au iatagane turcești, alții săbii drepte. Un duel între astfel de săbii oferă momente de spectacol, pericolul rănirii este foarte mare, tășurile alunecă unele peste altele și de multe ori zboară degete, pumnul întreg, brațul sau vârful armei alunecând, se oprește doar când lovește oasele de om.

Hasan îi împinse pe cei doi în fața unui odo-baş¹⁶ ce își ascuțea iataganul cu o piatră lungă, tocită de atâta folosire, în timp ce ochii îi fugeau spre cetele care-și făceau instrucția în curtea largă.

- Aștia doi îs turci, ne spionează de câteva zile. Azi i-am prins în capcană și i-am legat. Zic că vor să intre în slujbă, la noi, că ei sunt cadeți, dădu Hasan lămuririle de cuviință.

Odo-başul nu le acordă nicio atenție. Apoi se ridică în picioare, își puse iataganul în teacă și se apropie de cei doi. Osman, mai mărunț decât Ali, era preferatul bătailor, el era prima țintă în orice confruntare între băieți. La fel se întâmplă și acum, ofițerul îi rezezi un pumn în burtă, pe neașteptate. Dar Osman era călit în aceste atacuri. Mușchii i s-au încordat pe dată, lovitura nu l-a dărâmat, a rămas în picioare, doar îndoindu-se puțin. În schimb, ofițerul își frecă pe dată pumnul, se vede că îl durea ca și cum ar fi dat în peretele cazarmii, nu în carne de om.

- Pune-i să se bată între ei, cu iataganele. Pe cel care rămâne în viață îl luăm la noi.

Zicând acestea, odo-başul își reluă preocuparea de mai înainte, așezându-se astfel încât să poată urmări înfruntarea dintre cei doi. Fură dezlegați, apoi li se aruncară două iatagane nu prea bune pentru luptă. Pe tăișuri erau știrbituri și pete de rugină, semne că acele arme nu mai fuseseră folosite în luptă. Cum toată vorbirea fusese purtată în grecește, limba celor mai mulți arnăuți, Osman și Ali s-au trezit față în față, fără să priceapă mare lucru din ce trebuiau să facă. Dar s-au dumirit repede. Toți cei din curtea cazarmii s-au îngrămădit în jurul celor doi. O luptă pe viață și moarte

¹⁶ odo-baş = adjunct de căpitan, cel de al doilea grad în ierarhia militară a corpului de arnăuți

era prilej de veselie pentru acești oameni a căror meserie era războiul.

Hasan li se adresă turcește:

-Vă bateți pe viață și moarte. Cel care trăiește va intra la noi, în oaste. Hai, bateți-vă!

Cei doi s-au uitat unul la altul. De duelat se duelau mereu, asta era felul lor preferat de joacă. Osman, mai inteligent, folosea tot felul de șiretlicuri pe care le improviza pe loc. Totdeauna Ali se lăsa păcălit, doar prima dată. Apoi repeta figura aceea de luptă până descoperirea singur cum să pareze lovitura ucigătoare. Acum, însă, trebuiau să se bată de adevărat, cu răni și lovituri mortale. Asta era cu neputință, ei erau frați, nu puteau să decadă într-atâta. La un semn al lui Osman amândoi aruncară iataganele. Mulțimea urlă. Câțiva arnăuți mai furioși săriră asupra lor, amenințându-i cu săbiile trase din teacă, dar încercând să lovească doar cu latul. Cel mai aprig dintre toți s-a apropiat de Osman și a vrut să-i tragă o palmă. Dar mâna îi fu imobilizată, răsucită cu meșteșug și apoi, tras în lateral, alvanitul căzu pe spate, cu picioarele rășchirate caraghios. Se ridică repede, tovarășii lui începeau să chicotească, iar râsul batjocoritor era moarte curată pentru un arnăut. Se repezi la atac, dar Osman se feri cu un pas, îl lăsă să alunece pe lângă el și îi puse piedică. Arnăutul se trezi cu capul izbindu-i-se de pumnul lui Ali, apoi căzu pierzându-și cunoștința.

Odo-bașul sări în picioare. Era groasă, dacă oamenii lui sufereau o înfrângere de la doi copilandri atunci el însuși putea să-și ia adio de la slujbă. Făcu liniște în cercul de luptători, își scoase sabia curbă din teacă și, aruncându-i una din iataganele știrbe de pe jos lui Osman, îi făcu semn să se apere. Duelul începu năpraznic. Ofițerul atacă cu lovituri puternice, de sus în jos, nelăsându-i timp lui Osman decât să se apere. Dar nici cadetul acesta, cel mai bun din toată garnizoana turcă din Sofia, nu s-a lăsat copleșit. Își dădu seama că

ofițerul era un bun luptător, puternic. Dar diferența de vârstă avea să-și spună repede cuvântul. Osman se apără în continuare, mișcându-se în cerc, și curând furia alvanitului se domoli, loviturile deveniră mai rare. Osman așteptă și contra-atacă doar când simți că adversarul își pierduse din vlagă. Cu câteva lovituri iscusite îl făcu pe acest mai mare peste mulțimea din jur să se clatine iar ochii lui trădau groaza unei înfrângerii rușinoase.

Dar Osman se opri. Înfipse iataganul cu vârful în jos în pământul tare și își puse genunchiul drept în praful curții. Plecă capul, supus.

Ofițerul, văzându-se din nou stăpân, nu știa ce hotărâre să ia. Aceștia erau turci. În corpul arnăuților servea lume pestriță, aproape toate națiile din Balcani erau acolo. Dar nu și turci. Pe aceștia nu-i putea primi. Erau periculoși, turcii, din multe privințe. Mai întâi, puteau fi spioni, anume puși să urmărească ce pun la cale ghiaurii împotriva împărăției. Apoi, dacă cineva le făcea o nedreptate se plâneau imediat cadiului ce nu lipsea din comunitatea negustorilor turci care trăiau în Valahia. Iar judecata acestuia era totdeauna părtinitoare și musai trebuia împlinită.

- Dă-mi-i mie, Aslan, nu-i arunca afară! Cel ce vorbește românește era Gheorghe, unul din fiii vel paharnicului Radu Dudescu, boier greu în Divanul Țării Românești, mereu acceptat de toți domnii fanarioți care se perindau la scaunul țării.

Propunerea boierului Dudescu era soluția cea mai elegantă pentru Aslan, alvanitul. Scăpa de turcii aceștia care s-au arătat a fi oștenii cei mai pricepuți pe care i-a întâlnit în viața lui de până acum. Scăpa de ei, că erau turci, de pedepsit nu avea cum să-i pedepsească pentru că îi era teamă de cadiu dar și de domnul țării. Răsuflă ușurat:

- Poftim, efendi boier, i-ai scăpat de spânzurătoare! Nu-mi trebuie aici, la palat, osmanlâi în gardă.

Boierul Dudescu urmărise duelul dintre tânărul Osman și ofițerul cel hârșit în lupte dar care își pierduse cum-pătul, lăsându-se condus de furia oarbă. Îi plăcuse de Osman, avea vână puștiul, putea deveni cineva în curând. Era bine să-l ai de prieten, nu de dușman.

Se apropie de ei și le vorbi pe limba lor.

- Odobașul nu vă poate lua în oastea de arnăuți, că sunteți turci și nu aveți voie să fiți, voi, slujitori ghiaurului. Vă pot lua ca prieteni ai mei, să faceți de pază la moșia tatălui meu. Pe simbrie, casă, masă și îmbrăcăminte. Vă învoiați?

Osman dădu din cap că da, primeau oferta. Îl urmară pe boierul Dudescu nu ca pe un stăpân ci ca pe un prieten, așa cum le spusese mai înainte.

Dudeștii aveau casă mare în București. Era cea mai vestită casă boierească, frumoasă și chivernisită cu multe lucruri scumpe, aduse din vestul Europei.

Gheorghe Dudescu încălecă pe calul ce îi fu adus de un arnăut, de la conovățul de lângă scara palatului domnesc. Fără să mai ia seama la slugile pe care le tocmise, boierul porni la pas apoi iuți alergarea calului. Osman rămase în urmă și îl întrebă pe Hasan, arnăutul ce-l adusese aici, în calea norocului, să-i spună pe unde erau casele boierului lor și cum să ajungă acolo. După ce primi explicațiile cerute – acum Hasan se uita la el cu alți ochi, o admirație amestecată cu invidie – Osman îl trase pe Ali după el și țâșniră pe poartă la goană, sperând să ajungă la palatul Dudescu înaintea stăpânului. Și au avut acest noroc. Iar boierul Gheorghe se uită la ei cu luare aminte, de parcă nu-și mai aducea aminte cine sunt acești flăcăi ce suflau ușor, făcând niște temenele de doamne-ajută, adică nici cu umilință și nici cu batjocură.

Stăpânul făcu semn slujitorului înarmat de la poartă să le dea drumul. În curtea împrejmuită cu zidul puternic, gros de șase cărămizi puse cap la cap, domnea forfota. Boierul spuse câteva cuvinte unui oștean ce apăruse imediat ce

poarta s-a închis în urma călărețului. Părea a fi mai marele celor cu paza. Osman n-a priceput nimic, căci aceștia vorbiseră pe limba țării. „Iute trebuie să deslușesc această limbă, a valahilor, că fără asta mort sunt!”, își zise băiatul. Aga portarilor – așa îl botează, pe moment Osman – se întoarse către ei după ce făcu o plecăciune în urma stăpânului ce se îndepărta pe aleea așternută cu nisip fin, curat, de parcă ar fi fost un mal de Mediterană sau un mijloc de pustiu saharian.

-Turcaleților, pui de lei, acu intrați pe mâna mea, le zise mai marele în armână. Limba aceasta îi sună destul de cunoscut lui Osman; la temnița din Sofia slujeau câțiva robi armâni pe care akingiilor îi foloseau la toate slujbele grele și murdare. Apoi aga li se adresă în limba Coranului, vorbind stâlcit, dar pe un ton ridicat, înfoindu-se ca un curcan și strigând ca să se audă în toată curtea.

-Turcaleților, de azi ați intrat în simbrie la măritul boier Gheorghe Dudescu, sfetnic de mare cinste la Curtea Domnească a lui Vodă Alexandu Ipsilanti. De azi înainte, după stăpânul nostru și toată casa lui, eu voi fi tatăl vostru și mie îmi veți da ascultare, ca lui Mahomed al vostru, din Coran. Că sunteți slugi, să vă între bine în cap, nu fiți turci cârcotași că eu vă tai bucăți și vă arunc pe maidanul de la Podul Calicilor ori pe mormanul de gunoi din latura târgului de la Aga Niță¹⁷. Acu vă duceți la feredeu¹⁸ să dați jos de pe voi păduchii și zoaiele, vă îmbrăcați și apoi veniți de vă arătați mie. Marș!

Un rob tuciuriu îi luă în primire și îi conduse, boscorodind pe limba lui vrute și nevrute. Mai întâi îi duse la baie, îi puse să se despoaie de haine și dădu drumul la

¹⁷ Aga Niță = mahala în Bucureștii vechi, prin care trecea drumul principal dinspre Serbia. În piața din această mahala se vindea pește, pește, adus proaspăt zilnic, din bălțile din preajma Bucureștiului.

¹⁸ Feredeu = baie turcească

șuvoiul de apă să curgă în două căzi mari, din lemn, ca cele în care se adună poama, toamna, pentru tescuire. Fiecare intră în cada lui, apa era rece dar nu foarte, așa că nu le fu frig. Începură să se săpunească și când își vârără coamele de păr des, lipicios de nespălare, simțiră că apa din șuvoi devenise calduță apoi din ce în ce mai fierbinte. Asta le trezi pofța de hârjoană, împrôscând apa de jur împrejur. Robul țigan își făcu apariția la timp ca să vadă inundația din baie. Se apucă cu mâinile de cap și sudui:

-Vai, vai, aman de mine, jigodii păgâne, ce mi-ați făcut! Acu trebuie să frec podeaua să nu rămână urmă după voi, că mă taie jupâneasa Catrina și îmi pune sare pe răni. Blestemaților, ieșiți din baia stăpânilor și vă îmbrăcați!

Mai mult prin semne decât din vorbe, proaspeții oșteni ieșiră din căzi, șiroind apa pe lespezi. Țiganul le aruncă niște pânze mari, albe, ca să se șteargă, apoi le arătă două stive de haine, să se îmbrace cu uniforma de oșteni de curte boierească. Își traseră peste cap cămășile. Erau albe, largi, miroseau plăcut. Aveau o despicătură la gât, în față, sub bărbie și se legau acolo cu șnur de borangic, cu canafi. Mânele largi se adunau la încheietura mâinii sub trei năsturei albi, din lemn lustruit. Ismenele erau ca ale lor, la fel. Dar pantalonii erau ceva tare scârbos. În loc de șalvarii largi, confortabili, cu care au fost obișnuiți din pruncie, acum trebuia să se îmbrace cu niște pantaloni din postav galben, strâmți de îi apucară, pe dată, mâncărimile de piele, ca la râia căprească. Osman se chinui să-i îmbrace, și dacă văzu cât de caraghios arată cu așa o făcătură de haine, se dezbracă și îi aruncă cât colo. Apoi îl înșfăcă pe țigan de cămașă și îl zgâlțâi bine, de-i clănțăniră dinții în gură și îi strigă, aprig, drept în nas: „Șalvari, auzi? Să-mi aduci șalvarii mei!”

Țiganul fugi din calea nebunului, bodogănind și blestemând. Se întoarse cu o altă pereche de pantaloni, mai mari și cu cele două perechi de șalvari în mâna stângă. Făcu

semn că nu se pot îmbrăca cu pantalonii vechi, acu sunt de un neam cu boierii, trebuie să se poarte ca aceștia. Dar Osman nu-l băgă în seamă, îi smulse șalvarii din mână și se îmbracă cu ei. Își puse ilicul din postav negru, fesul cu ciucure pe cap și își încălță cizmele. Erau din piele vopsită cu roșu, moi ca niște mănuși. Se suci și se răsuci fudul, în timp ce ȋiganul râdea, arătând cu degetul la șalvarii lui. Va încasa câteva bice că nu-i făcuse pe turcaleți să renunțe la șalvari, dar cu acest nebun nu era bine să te pui.

Aga Vasco, acesta era numele șefului lefegiilor curții boierești, se făcu vânăt la față când îi văzu pe cei doi în șalvari. Se repezi, cu jungherul gol în mâna dreaptă, să-l taie pe robul ȋigan. Osman îi aținu calea, îi prinse de mână și-i luă jungherul, cu ușurință, răsucindu-i brațul la spate. Nas în nas, îi spuse, calm, printre dinți:

-Te pui cu un rob prost, oștene? Dacă vrei să-ți arăți voinicia, bate-te cu mine! Și îl împinse cât colo, ștergându-se pe mâini, după ce aruncă jungherul, înfingându-l în stâlpul casei gărzii de la poartă. Toată suflarea asistase uitmită, la această scenă, nimeni nu se așteptase din partea unui copil-landru, cum arăta Osman, la o asemenea nebunie. Vânăt de furie, aga Vasco se repezi după hanger și sări spre nesupusul turc. Acesta nu avea nicio armă cu care să se apere. Dar calm, fără să arate că se sperie de acest câine cu ochii roșii de mânie pentru umilinta la care a fost supus, Osman așteptă atacul. Sări într-o parte, arcuindu-se sub tăișul hangerului. Dintr-o mișcare frumoasă, ca de pisică, sări și ateriză pe spinarea agăi. Îi smulse hangerul, la fel de ușor ca și jungherul mai înainte și îi spuse, șoptit, ca să nu-l facă de râs, iară:

- Ai face bine să spui lumii care ne privește, că eu sunt învățător, am venit să vă învăț cum să luptați pe viață și pe moarte. Și să-i spui stăpânului că dacă nu face așa, voi nu îi mai puteți apăra casa, cu un dușman ca mine în afara zidurilor.

Nu era de loc fricos acest nerușinat de copil de turc. Dar ce e al lui, e pus deoparte. Știe a se lupta, cu arme dar și fără ele.

Aga Vasco se învoi și, ridicându-se pe vârfuri, anunță ca să știe toată lumea:

- Acesta este Osman și ajutorul lui, Ali. Ei sunt profesori, ne vor învăța să luptăm pe viață și pe moarte. Ați văzut ce știe să facă?! Nu-i stați împotrivă că nimeni nu se poate apăra de el! Și acum, toți să vă vedeți de treburile voastre. Eu merg cu învățătorul Osman la boierul nostru!

Odăile conacului erau foarte frumoase. Până a le vedea pe acestea, din casa Dudeștilor, Osman văzuse cele mai frumoase odăi doar la văduva cadiului din Sofia. Cu acestea le compară pe cele prin care au trecut ca să ajungă la *salon*-ul unde stătea familia, la o cafeluță. Aga Vasco se anunță printr-o țigăncușă ce tocmai ieșea, ducând o tipsie uriașă, din argint bătut cu tot felul de foi, frunze și fructe, încărcat cu ceșcuțe de cafea, farfurioare și borcane cu dulceturi și șerbeturi. Vasco îi luă tipsia din mână până ce camerista intră să-l anunțe pe stăpân că mai marele pazei îi cere voie să intre în ietac.

- Intră, Vasco, intră! Spune ce treabă ai, dar să nu fie de rău! Stăpânul era în toane bune, încă purta pe chip urmele unui râs în cascadă, iscat poate de o snoavă povestită de o persoană oarecare din odaie.

- Stăpâne, îngăduie să-ți spun că acest pui de turc m-a dovedit în luptă fără vreo armă în mână. Și mai zice că de nu-l numești pe el profesor de scrimă și îl vei da afară, ai avea dincolo de ziduri un dușman de temut, căruia nimeni de aici nu-i poate veni de hac.

Vasco spuse toate acestea, pe nerăsuflăte, în grecește, limbă pe care Osman nu o cunoștea mai de loc. Ei, turcii, nu aveau voie să vorbească în limbi cu ghiaurii pentru că așa

lăsase poruncă însuși Alah, când i-a dictat Coranul lui Mahomed prin gura arhanghelului Gabriel.

În odaia uriașă pentru ochii lui Osman, se aflau multe persoane. Un bătrân stafidit, scofâlcit și cocârjat sub haina de blană ce îi era pusă pe umeri, stătea într-un jilț larg, mai mult tolănit pe perne aranjate în jurul trupului slăbit de ani. În jurul lui, vorbindu-i, trei tineri: două cadâne îmbrăcate în brocarturi grele, stacojii și verzi, cu chipurile descoperite, pline de cercei și diademe și o beizadea, cam de vârsta lui Osman, dar gras și bucălat, cu cârlionți pe la urechi și inele cu pietre de felurite culori pe degetele grăsuțe, ca niște cârnăciori proaspăt umpluți, de Crăciunul creștin. Mai erau încă două boieroalice, coapte bine, adică mult mai în vârstă decât cadânele cele frumoase, dar încă tinere față de moșul rămas numai piele și oase, îmbrăcat și culcat în jilț. Una dintre ele era jupâneasa Catrina, stăpâna casei. S-a lăsat descoperită imediat prin gestul de ofensă ce i s-a adus urechii prin spusele slugii Vasco, cel ce trebuia să apere casa de orice tâlhar. Iar cealaltă, la fel de coaptă, era Caterina, soră-sa geamănă.

Catrina fu cea care vorbi. Pe semne că aici era odaia haremului de avea ea, femeia, îndrăzneală de a da porunci.

-Și de ce nu l-ai făcut bucăți și nu l-ai dat la câini? Cum de îndrăznești să-l aduci în casă?

Vasco rămase stânjenit. Ar fi vrut să strige: „Muiere, nu pricepi că ăsta ne poate pune la pământ pe toți? N-ai atâta glagorie în cap? Trebuie să-i facem voia dacă vrem să trăim!” Dar nu zise nimic din toate acestea, căci ochii îi rămaseră pironiți în podea, la covorul gros de sub tălpi. În locul lui răspunse boierul Gheorghe, stăpânul casei.

- Jupâneasă, am văzut cu ochii mei câte parale face acest turcaleț. Am fost martor când l-a învins pe un odo-bașă din garda de arnăuți a palatului lui Vodă, fără nicio greutate în suflare. De aia l-am luat cu mine, că Vodă nu-l poate lua

ca slugă, că turcii nu pot sluji la un pașă ghiaur, chiar de-ar avea patru tuiuri, nu doar două câte are Ipsilanti. Dar eu pot să mi-l fac slugă, măcar că el nu va ști că-mi este slugă. Că eu nu-s pașă turc, mi-s boier valah și pot face ce-mi pofteste inima.

Toate acestea le-a grăit boierul pe limba lui. Dar lui Osman i se adresa turcește:

- Zici că locul tău, în casa mea, este acela de dascăl de lupte? De te-aș da afară, de ce mi-ai deveni dușman? Întrebă boierul.

- Fiindcă ți-am văzut averile de după ziduri și cadânele acestea ce mi-ar sta bine mie, în harem, decât unui ghiaur ca tine, supus Luminatului nostru Padișah!

Un turc înfumurat, măcar de ar fi avut talentele pe care le avea acest băietan tot n-ar fi îndrăznit să arunce o asemenea mojiție, în chiar casa boierului căruia urma să-i slujească. Dar Osman juca tare, el trebuia să bage spaima în toată această suflare, ca să nu fie un turc umilit, ci un slujitor cu un rang aparte, mai degrabă prieten al boierului decât slujitor.

- Și ai avea îndrăzneală să-mi sari zidul și să mă jefuiești? Tu singur, doar cu acest frate al tău?

- Desigur! Ți-am arătat ce sunt și ce știu să fac. Nu-ți este teamă de mine?

- Tu mi-ai arătat ce ești, așa-i. Dar eu nu ți-am arătat despre mine nimic. Acum ai vrea să mă vezi și pe mine? Hai afară, să ne vadă slugile pe care le-ai băgat în sperieți și să știe singuri, să socoată, cine-i mai tare, stăpânul sau sluga?!

- George, mon amour, nu te expui, cheri, nu-i așa? Întrebă cu oarecare grijă în voce jupâneasa Catrina.

- Evidemment, ma cherre femme!

Apoi boierul se îndreptă spre ușă, lepădându-și din mers haina turcească și rămânând doar într-o cămașă albă, fină, dintr-un material ce nu mai văzuseră ochii turcului Os-

man niciodată la viața lui. Mânecele largi, bufante îi ascundeau brațele, probabil vânjoase, de vreme ce se terminau cu două mâini mari, obișnuite cu mânere de săbii sau hangere grele. Purta pantaloni negri, strânși pe pulpe, legați cu un chimir destul de lat care îi ținea burta plată. Deși nu mai era tânăr, se vedea cât colo că omul nu ducea o viață de huzur, deși avea parte de bogăție destulă.

Osman, Ali și aga Vasco îl urmară. În camera cea mai retrasă din palatul Dudeștilor era amenajat un ring de scrimă. Pe panoplii și rastele se aflau mulțime de arme, săbii, paloșe, iatagane, hangere, junghere, cuțite, buzdugane, sulite, ciomege. Boierul Gheorghe își îmbracă pieptarul pe care obișnuia să-l poarte la exercițiile de scrimă pe care le făcea cu antrenorul său francez, George Duval. Acesta tocmai intră în sala de scrimă printr-o ușiță laterală, dincolo de care avea un mic apartament special amenajat pentru el. George legă șnururile pieptarului din piele groasă, apoi își ajută prietenul să-și pună mânușile de luptă, lungi până la coate, din piele căptușită cu sârme de oțel.

- Alegeți o armă, Osman, îl invită boierul pe turc. Acesta se uită la panoplii, îndelung, așteptând parcă să vadă mai întâi ce armă își va alege boierul pentru ca, apoi, să-și aleagă și el arma potrivită. Dar boierul nu procedă după cum ar fi vrut turcul. Până la urmă Osman puse mâna pe o sabie curbă, cu un singur tăiș, dar care avea o gardă bogată ce putea să-i apere pumnii de tăișul adversarului. Imediat boierul Gheorghe puse mâna pe o sabie dreaptă, cu două tăișuri. Îi încercă lama, aceasta se curbă ușor sub apăsarea viguroasă a mâinilor de luptător priceput ale valahului.

Întorcându-se cu fața spre adversar, boierul Gheorghe salută după moda apuseană. Osman repetă gestul, cu destulă stângăcie. Se vedea că nu se mai aflase într-o asemenea situație la viața lui. Boierul fu cel care atacă primul. Execută o serie de lovituri de contact, stânga-dreapta, atât de rapide

că Osman nu putu decât să țină arma țeapănă, ca să nu-i fie aruncată din mână. Loviturile erau puternice, deci nu era de joacă cu acest adversar. Apoi boierul execută o fandare în adâncime, rotindu-și sabia în jurul iataganului curb, cât pe ce să-l blocheze astfel încât să i-l smulgă din mână. Osman abea avu timp să se retragă, în grabă, ca să-și extragă sabia din vârtejul în care fusese prins, dar în mișcarea lui grăbită se încurcă în șalvarul larg și fu cât pe ce să cadă pe spate. Dezechilibrat, zbură clătinându-se câțiva pași, dar când își reveni boierul fu din nou lângă el, atacându-l cu câteva lovituri laterale. Osman era în dificultate. Acest stil de luptă nu-i era cunoscut. Viteză, forță, lovituri complicate după o geometrie de care n-a auzit la viața lui. Acum boierul lovea din lateral. Acum lupta era cunoscută, Osman se apără bine până când boierul fandă trecându-și sabia în mâna stângă cu o asemenea viteză încât Osman nu apucă să pareze. Vârful sabiei boierului i se propti în gât, sub bărbie. Osman era învins!

- Te aștept, Osman, la noapte, să sari zidul și să-mi jefuiești conacul! Îndrăznești?

- La noapte nu, nu te voi ataca. Dar curând o voi face! Acum știu ce soi ești, boierule ghiaur, și află că îți voi desluși toate tainele. Atunci când voi fi gata o să bat la poartă, nu voi sări zidul!

Osman salută cu iataganul după moda apuseană, cu o mișcare elegantă, care îi dovedi boierului că are în fața lui un talent remarcabil. Așa că se hotărî pe loc, nu merita să-și facă adversar dintr-un asemenea om, tânăr și foarte talentat.

- Osman, stai. Ne-am măsurat puterile, acum știm fiecare ce poate celălalt. Nu te vreau dușman. Nici nu te vreau slugă. Uite, acesta este George, un francez, este prietenul meu. El m-a învățat toate aceste mișcări și lovituri pe care tu nu aveai de unde să le cunoști. Că voi, turcii, învățați scrima de război, nu duelul. Dacă accepti, poți deveni

prietenul meu și al lui George. Toți trei vom perfecționa arta duelului, așa că nimeni nu se va putea măsura cu noi. Vrei?

- Bine, vreau. Îmi dai casă, masă, haine, mie și fratelui meu de sânge, Ali. Apoi vom face școală. Când vom găta de învățat vom hotărî ce vom fi de acolo înainte, stăpâni, slugi, prieteni ori dușmani.

- Bine, la fel zic și eu, spuse boierul Gheorghe. Să vedem ce poate ieși din prietenia unui mahomedan, a unui creștin ortodox și a unui catolic. Să știi că George vorbește destul de bine limba ta. Dacă vrei să trăiești în această lume, în afara Imperiului Otoman, va trebui să înveți limbile neamurilor din jurul tău. Îți voi da și un dascăl de limbă valahă. George te va învăța limba lui și îți va povesti despre țara lui, despre țările din Europa.

Aga Vasco a asistat pentru prima dată la un exercițiu de scrimă. Acum boierul Gheorghe îi dă ordine noi, să se ocupe de camere pentru cei doi frați turci, departe de celelalte slugi din palat. La cuhnii, o bucătăreasă le va găti separat mâncare fără carne spurcată. Și mai stabili toate celelalte lucruri ca, din chiar acel moment, Osman să fie tratat cu respect.

Ali află toate amănuntele acelei lupte. Osman era furios pe sine. Reluă povestea schimbului de lovituri de câteva ori, mintea lui era numai la mișcările pe care le făcuse boierul. Păcat că nu aveau săbii, nu putea să-i arate lui Ali ce făcuse boierul și cum îl lăsase fără gri.

În timp ce ei doi vorbeau, ȝiganul care îl dusesese pe Osman la feredeu deschise ușa odăii lor și, cu temenele adânci, îi invită afară. Le-o luă înainte și îi duse în curte, unde aflară o căsuță cu trei odăi și o cuhnie micuță, cu un cuptor mare ce putea da căldură în toată casa. Aici veți locui, le spuse ȝiganul, folosind mâinile, că limba nu-i era de vreun folos cu acești turcaleți. Odăile erau cu lut galben pe jos, bine bătătorit, dar erau așternute, unele peste altele, ȝoale de-

ale valahilor iar deasupra acestora erau puse niște covoare turcești, cei drept destul de roase. Dar erau bune, frigul pământului nu răzbătea prin aceste așternuturi.

Țiganul făcea temenele la tot pasul. Îi apuca mâna lui Osman și i-o săruta, apoi se puneau în genunchi în fața lui și își băga capul sub talpa cizmei celui care îi salvase viața.

- Eu sunt Danco, eu sunt sluga ta pe viață, m-ai apărat de aga Vasco, un ticălos mare. Eu slugă îți voi fi pe viață. Și iarăși se umilea, în genunchi, cu capul sub cizma lui Osman. Asta dură până când Osman se plictisi și îl împinse de-a rostogolul pe țiganul Danco.

- Danco, gata! Și îi făcu semn să se liniștească. Acum Osman avea de rezolvat o problemă. În timpul duelului se împiedicase în șalvari. Nu i se întâmplase niciodată așa o rușine. Dar văzuse că boierul purta pantaloni strânși pe picior, din aceia pe care le-a dat și lor spre purtare. Atunci când a refuzat acei pantaloni nu știa ce valoroși puteau fi. Acum îi făcu semne lui Danco să-i aducă acei pantaloni. Țiganul pricepu și fășni să îndeplinească porunca noului său stăpân. Se întoarse repede cu acei nădragi care se dovediră a fi prea strâmți pentru Osman, iar lui Ali nici nu se puse problema, căci acesta era mai spătos decât prietenul și fratele lui. Până la urmă reușiră să-și găsească hainele pe măsură, acum Osman se mișca destul de lejer în ținuta sa nouă.

Ieșiră în curte. Porniră să cerceteze locurile. Când pricepură cum era aranjată curtea, casele, ce rost avea fiecare lucru, se făcuse deja seară. Le era foame. Au dat de cuhnie, acolo se auzea zarvă mare dintr-o odaie anume, mai pe latura cuhniei. Osman deschise ușa și dădu peste o sală mare, cu mese lungi, la care stăteau lefegiii, arnăuții apărători ai casei. Mâncau și vorbeau, unii râdeau, câțiva vorbeau aprins, poate că se certau. Când cei doi turci își făcură apariția în cadrul ușii, în sala de mese se făcu liniște. De undeva se ridică Vasco și veni spre ei.

- Vă este foame? Nu puteți mânca cu noi, avem mâncare spurcată după legea Coranului. Stăpânul a aranjat să vi se gătească mâncare aparte, numai pentru voi doi. Mergeți la sălașul vostru și veți găsi mâncarea acolo.

Într-adevăr, în camera cuptorului găsiră o măsuță scundă pe care se afla mâncare din belșug: castroane cu pilaf gras, ciosvârte de miel prăjit în cuptor, lipii calde, fructe, ceva mezeluri, salam, ghiudem, pește uscat și sărat. Se azvârliră ca niște lupi flămânzi asupra acestei mununate prăzi. Își dădură seama că ei, de fapt, nu puseseră în gură nimic, toată ziua. Iată, acum aveau de toate, doar apă au uitat slugile să le aducă. Osman sughiță primul. Se opri din mâncat și își dădu pumni în piept, să alunge sughițul. Dar nu reuși. Se ridică să meargă la cuhnii să ceară apă. Tocmai atunci ușa se deschise și două slujnicuțe, țiğancı, intrară cu câni și ulcioare, pahare și pocale. Osman se repezi și luă din mâna uneia din roabe un ulcior cu gât lung și îngust. Duse ulciorul la gură, să bea. Gura i se umplu cu șerbet gros, de trandafiri. Era dulce și bun, dar nu era potrivit pentru sughițul lui. Ceru apă și primi. Fata cea mai mică dintre cele două îi umplu o cană din lut cu apă rece, limpede. Bucuros că a scăpat de apăsarea din piept, Osman o luă în brațe pe țiğancușă și o sărută pe gură. Surpriză! Fata îi răspunse, nu se feri, nu se zbătu, nu țipă. Deci și ele erau la dispoziția lor? De data asta, mai flămând ca de mâncare, Osman o luă pe slujnicuță pe brațe și trecu în camera lui. Curând se auziră toate zgomotele făcute de o împreunare cu plăcere a doi oameni flămânzi de dragoste trupească. Se dovedi, curând că Zara, iubita lui Osman și Suria, iubita lui Ali, erau amândouă fetele lui Danco, țiiganul.

Țiğăncile au dormit cu băieții până în zori. Înainte de a se lumina de ziuă s-au strecurat din așternuturi și au plecat la cuhnii. Trebuiau să muncească cu celelalte roabe, împreună, la pregătit mâncarea pentru stăpâni și pentru

armata de slujitori, robi și arnăuți. S-au întors cu bucatele gătite special pentru iubiții lor. Și apoi iar au făcut dragoste. Și când s-au săturat au ieșit în curte, căutându-i pe arnăuți. Osman luă două săbii din panoplii și începu, cu Ali, să exerseze loviturile stăpânului Gheorghe. În timp ce-și rotea brațul căutând să refacă vârtejul care l-a dezechilibrat și în urma căruia a primit lovitura ce putea să-i fie fatală, apăru stăpânul.

- Ce faci, Osman? Aceste mișcări nu-s pentru arătat în lume. Ele sunt secretul nostru. Să nu mai faci niciodată așa ceva!

Cearta boierului veni tocmai la timp. Osman deprinsese mișcarea, acum se pregătea să o aplice folosindu-l pe Ali ca țap ispășitor. L-au urmat pe boierul stăpân în camera de scrimă și acolo, în prezența lui George, boierul îl puse pe Osman să arate ce a izbutit să descopere într-un ceas. Sabia dreaptă zbură din mână lui George care nu se aștepta nici la viteza de execuție și nici la o asemenea forță în braț.

Îi lăsară pe cei doi turci să exerseze această lovitură, iar stăpânul și francezul lucrau la altceva. În timp ce-și dădeau lovituri unul altuia, George spuse:

- Este uimitor acest copil. Are ochi buni, vede lovitura descompusă pe traseul ei, o repetă aproape milimetru cu milimetru până reușește să o vadă de la cap la coadă, în tot amănuntul. Așa ceva este foarte rar. Ar putea deveni cel mai mare spadasin din toate timpurile.

- Ai dreptate, la asta m-am gândit în clipa în care l-am văzut luptând cu acel odo-baș la Curtea Domnească.

Cele mai multe antrenamente se desfășurau la fel ca în prima zi. Osman mereu dădea prilej de uimire. După trei luni de antrenamente îndemânarea celor patru bărbați devenise aproape egală. Osman și George erau în fruntea grupului, urma Ali, iar stăpânul, ca unul mai în vârstă, asimila mai greu noile mișcări. El avea nevoie de mai multe repetiții.

Când boierul Gheorghe și-a dat seama că el este o piedică în progresul celorlalți s-a dat la o parte. A declarat că este obosit, că el a învățat destul cât să se poată apăra de orice răufăcător de duzină, dintre cei care ar fi putut să-i apară în cale pe pământul țării sale, ba chiar în Balcani, până la Istanbul. Protestele celorlalți au fost doar formale, în sinea lor fiecare a fost mulțumit de noua situație. Însă din acest moment timpul destinat antrenamentelor s-a împuținat. Boierul a găsit cu cale că este vremea ca fiecare dintre cei trei să se ocupe de pregătirea militară a lefegiilor care formau mica oștire personală a casei.

Ali a primit să se ocupe de instruirea cu iataganul. George cu sabia dreaptă. Iar Osman a primit lupta dreaptă, fără arme doar cu brațele goale și înfruntarea cu ciomegele. Până la urmă, lecțiile de trântă și ciomăgelile au devenit adevărate spectacole de circ. Toți oamenii din curte, arnăuți ori slugi, ba și femeile din casă lăsau treburile deoparte și se adunau în cerc să privească confruntările. Ba se puneau și pariuri!

Osman a început să asimileze limba franceză, avându-l pe George ca profesor. Avantajul lui era că lecțiile se desfășurau cea mai mare parte a zilei, adică tot timpul petrecut împreună discutau în franceză. Dar cea mai mare surpriză pentru Osman l-a constituit profesorul de valahă. La câteva zile după angajarea celor doi tineri, Osman fu chemat de stăpâna casei. În aceeași odaie de zi în care a avut loc prima întâlnire cu familia, acum erau prezente doar cele două surori, Catrina și Caterina. Cea care porni discuția fu stăpâna Catrina:

- Osman, stăpânul a hotărât să te învățăm limba noastră. Ne vom ocupa amândouă de tine. Dar mai întâi vrem să știm ce alte limbi cunoști, în afară de limba turcă.

- Stăpână, eu am învățat la școala de pe lângă moscheea noastră din Sofia. Am fost cel mai bun la toate,

de-a lungul celor două cicluri pe care le-am urmat până a trebuit să fug, ca să-mi salvez viața. Am învățat, în afară de Coran, doar limba persană. Am învățat multe poeme de Omar Khayyam. Dar mă tem că aceste poeme, deși le pot recita oricând, nu înseamnă că reprezintă și o persană învățată pentru a fi vorbită. Toți elevii învață pe de rost, ca papagalul!

- Ai putea recita ceva, în pharsi, din Omar Khayyam? întrebă Caterina, sora geamănă. Deși semăna foarte mult cu stăpâna casei, Caterina părea, totuși, mai tânără. Poate pentru că până acum nu se măritase?

- Da, stăpână, desigur. Și Osman, luând o poziție adecvată, începu să declame:

*Când am să plec din lume n-au să mai fie flori,
Nici chiparoși, nici buze, nici vin cu-arome fine.
Nici zâmbet, nici tristețe, nici înserări și zori.
Nu va mai fi nici lumea - căci gândul meu o ține.*

*Un punct pierdut e lumea în haosul imens
Toată știința noastră: cuvinte fără sens.
Om, pasăre și floare sunt umbre în abis.
Zadarnic este gândul, iar existența - vis.*

Fu răsplătit cu aplauze. Se vedea, după mirarea de pe fețele lor, că amândouă femeile au fost impresionate de tânărul actor.

- Mai știi și alte poezii de acest minunat poet al dragostei? întrebă înfiorată, Caterina.

- „Ulciorul”, această poezie este, după învățătorul nostru de pharsi, cel mai frumos poem de dragoste. Iată:

*Rămâi să mai ciocnim o cupă
La hanul vechi de pe coclauri
Căci pentr-un vin și pentru tine
Mai am în sân trei pungi cu aur*

*Rămâi să ne-alungăm tristețea
Și setea fără de-alinare
Cu vinul negru de la hanul
Din valea umbrelor fugare.*

*Știi tu, frumoaso, că ulciorul
Din care bei înfrigurată
E făurit din taina sfântă
Din taina unui trup de fată
L-a făurit cândva olarul
Cel inspirat de duhul rău
Din taina unui trup de fată
Frumos și cald ca trupul tău*

*Înmiresmează-te frumoaso
Ca pe-un altar de mirodennii
Când zarea-i plină de albastru
Când lumea-i plină de vedenii
Și-atât cât darurile noastre
Mai au pe margini bucurii
Căci mâine în zadar vei bate
La porți de suflete pustii*

*Ca mâine-om putrezi-n morminte
Uitați, nepomeniți de nimeni
Căci mâine vor veni olarii
Să fure lut din țințirime
Și trupul tău care mi-e astăzi
Cel mai iubit dintre limanuri
Va fi un biet ulcior din care
Vor bea drumeții pe la hanuri*

- Osman, mă uimești! După cum te arăți acum, nu pot să pricep cum de te-ai prezentat în fața noastră, acum câteva

zile în urmă, cu atâta obraznicie? Ești și acum, la fel de obraznic, ca și atunci? Întrebarea i-a pus-o stăpâna, intrigată de această nouă față, de om de lume cu alese purtări, pe care le dezvăluia acest copil al mahalalei sofioțe.

- Desigur, stăpână! Un turc este totdeauna deasupra unui ghiaur, oriunde și oricând. Puneți alături un turc de rând cu un nobil din apusul Europei. Acela pute ca un pește stricat, dar își dă aere de zici că este un trimis al Cerului. Pe noi legea ne învață că niciun drept credincios nu poate apare la rugăciune murdar sau nespălat. Mai întâi ne spălăm apoi ne punem covorașul de rugăciuni și facem tot ce se cuvine.

- Bine, dar și noi suntem necredincioase față de tine. Dar noi suntem curate, nu mirosim urât, nu găsești? Întrebă Caterina, cu o umbră de cochetărie în ton.

- Domniile voastre sunteți deasupra acestor vorbe ale mele. Sunteți stăpânele acestei case!

- Dar cum mirosim noi? Ce spune nasul tău de drept credincios despre mirosul nostru? insistă Caterina, deși sora ei se uita cu un început de supărare spre cea care trebuia, totuși, să păstreze distanța față de un inferior.

- Ar trebui să mă apropi mai mult, ceea ce nu se cuvine, stăpână! Și nici nu se cuvine să spun ceva despre stăpânii acestei case, atâta timp cât dumnealui, boierul Gheorghe mi-a făcut cinstea să mă numească „prieten” al lui, nu servitor ori slugă!

- Bine, să lăsăm astea de o parte. Acum o să-ți spun cum se numesc în limba noastră câteva lucruri din casă și am să te verific mâine, tot la această oră, să văd ce ai băgat în capul tău de „cel mai bun” învățăcel de la moschee.

Pus la ambiție, toată ziua Osman a repetat în gând cuvintele învățate. Apoi seara, înainte de culcare, l-a pus pe Danco să-l asculte, dacă pronunță corect acele cuvinte. Țiganul se arătă uimit peste măsură.

- Stăpâne, ești foarte deștept! Ai învățat atâtea cuvinte într-o singură zi! Dar nu este de ajuns. Eu am să te mai învăț ceva. Așa cum oamenii se împart în femei și bărbați, tot așa în limba valahă unele lucruri aparțin de bărbați, altele de femei. Pentru bărbat se spune „un” lucru, pentru muiere se spune „o”. Un cuțit, o rochie. Ai înțeles?

- Da, țigane, dar i-a să văd cum sună: un covor, un scaun, un pat, o pernă, o pahar...

- Bine, foarte bine, dar paharul este folosit atât de femei cât și de bărbați, de aceea locul de cinste este al bărbatului. Se spune „un pahar”, nu o pahar!

- Bravo, Danco!

Și într-adevăr, a doua zi Osman le dădu gata pe cele două profesoare ale lui, arătând spre obiectele din iatac și denumindu-le, inclusiv cu genul potrivit. Pentru a doua oară stăpânele rămaseră impresionate.

Lucrurile intraseră pe un făgaș normal. Acum Ali, Osman și George se ocupau cu antrenamentele zilnice la corpul de lefegii. Pe la jumătatea anului următor Osman vorbea destul de bine limba valahă, dar la franceză parcă s-ar fi născut pe malul Senei, în cartierul Îngerilor Domnului, adică al cerșetorilor și copiilor străzii.

Se făcuse toamnă, recoltele trebuiau adunate în hambare. Anul fusese foarte bogat, acum pe la jumătatea lui Brumărel toate legumele și zarzavaturile se făcuseră ieftine, potrivite chiar și celor mai calice buzunare. Acum era vremea petrecerilor celor grele, cu vin tulburel pe lângă pastrame de animale tinere, îndelung înmuiate cu baițuri parfumate din condimente sosite cu caravanele cele mari din străfundurile Asiei. Noptile se făceau mai reci, dimineața ceața se lăsa peste crengile copacilor, dezgolindu-le și lăsându-le urâte, ca bătrânețea după boli grele. Iubita lui Osman, Zara, rămăsese grea, dar asta nu a mirat pe nimeni. Fiind roabă, ea putea purta în pântec copilul oricui, de la

stăpân până la ultimul ticălos care ar fi putut-o silui. Dar pruncul ce-l va naște va fi rob și îi va aparține stăpânului.

Într-una din aceste zile urâte, pentru că cerul rămăsese acoperit în toate ceasurile, Osman se pregătea să meargă la lecția de vorbire valahă. Acum se ocupa de el mai mult Caterina, sora stăpânei fiind mai puțin ocupată cu treburile gospodăriei în acest timp prețios, al adunării recoltelor în hambare. Era după amiază, la două ceasuri după masa de prânz. Osman ațipise un ceas, acum se îmbrăca să meargă la școală. Ușa camerei lui se deschise și stăpâna Caterina se ivi în prag.

- Stăpână, domnia ta aici? Nu se cuvine... Dar nu-și termină gândul, cuvintele îi fură astupate de buzele Caterinei care-l prinsese în brațe, strângându-l la pieptul ei mai ceva ca un luptător din iarmaroc. Limba ei își făcu loc printre buzele bărbatului, stârnind pasiunea, iar cu una din mâini începu să-i dezlege brăul. Căzură pe patul desfăcut și se dedară unei orgii greu de descris. Femeia era flămândă și însetată, în același timp. Se zvârcolea, răsucindu-se sub el, țița cutremurându-se de plăcere.

Rămase un timp deasupra ei, sleit de lupta aprigă în care femeia fusese învinsa, dar câștigase ceva ce jinduia de mult. Femeie fără bărbat... Osman încercă să se rostogolească într-o parte, dar ea nu-l slăbi. Își făcu vânt și veni deasupra lui.

- Ești sluga mea un ceas, trebuie să mă ascuți, te voi învăța o lecție ce nu ai mai cunoscut până acum. Înțelegeți?

- Cum pot să... dar nu mai continuă, că învățătoarea îi pecetlui din nou gura

Târziu, când se hotărî să plece, Caterina îi spuse:

- Lecțiile acestea sunt grele, cuvintele nu se învăța așa de ușor ca la treburile ce se fac la lumina zilei. Aici sunt cuvinte de zi și cuvinte de noapte. Să le ții minte pe cele pe care ți le-am spus acum, că voi veni pentru lecția de noapte

și va trebui să mi le repeți... Să fi pregătit, Osman, că lecția de noapte va ține până răsare soarele!

Apoi plecă. Se furișă pe ușă, pășind în ceața cenușie care acoperea pământul la acel ceas de început de seară. În curte nu era nicio mișcare, doar umbra femeii ce se mișca grăbită, spre fereleul cel mare din latura conacului.

Osman zăcea năuc. Ce a fost asta? Încă simțea focul ce-l pârljolea, curgând peste el de sub cărnurile surorii nemăritate. Plăcerea se stingea încet și rămânea întrebarea: ce sunt eu, acum? Partener de plăceri, un boț de carne folosit special pentru așa ceva? Cât va dura? Ce pot să spun despre această luptă și ce nu pot să rostesc? Este această femeie o stăpână?... Sau doar o biată curvă, uitată de mult într-un colț de odaie și scoasă acum, la lumină, să arate ce mai zace în ea?

Apoi un gând îl străfulgeră, lăsându-l înlemnit. Această femeie, Caterina, parcă ar fi fost stăpâna Aișe sau fiică-sa Almila, în acea seară când fusese cât pe ce să fie mâncat de femeii. Da, poate că și ele se pricepeau, era sigur că și ele știau, la fel de bine ca și Caterina, cum trebuie să fie mâncat un bărbat. Și tot atunci își aduse aminte de sfatul bunicului său, Mehmet pazvanul, că Sultanul și-a adunat atâtea femei în harem ca nici una să nu-l poată domina. Și să fie ca un sultan, dar să aleagă totdeauna momentul potrivit!

Dar cel mai mult îl neliniștea întrebarea despre el, despre ce loc va avea în această casă. El, un turc sărac, venit de nicăieri, acceptat de stăpân pentru anumite treburi bărbătești, poate năzui să devină bărbat al acestei femei de rang înalt în odaia de zi, unde stă îmbrăcată cu haine scumpe, cu giuvaericele și unde ochii îi sfîchiuie pe cei care încearcă să vorbească neîntrebați? He-hei, nepot de paznic de temniță, e cale lungă până să devii egalul acestor oameni! Așa că, deocamdată, răspunde la comenzile pe care le primești de la stăpânii tăi. Cu timpul toate se vor lămurii. Află care sunt slăbiciunile stăpânului, cele legate de această

cumnată. Află cum te vede stăpâna, ce ar spune ea dacă ar ști că ești folosit la astfel de treburi intime, ziua și iată că și noaptea. Stai cuminte, Osman Pazvan-oglu, este doar o lecție de cuvinte valahe!

Când afară noaptea se lăsă peste curte, Danco și Suria aduseră cina, de la cuhnii. Ali ațâțase focul în cuptorul cel mare, acum ușile stăteau deschise, iar căldura intra în ambele dormitoare, făcând atmosfera plăcută. Suria așeză masa, apoi se așezară toți patru și mâncară în tăcere. Nimeni nu rosti niciun cuvânt până ce Osman nu deschise gura, primul.

- Ce fac stăpânii acum, la acest ceas de seară urâtă? Ai fost pe la ei, Suria? Ce face sora ta, cum îi merge pruncului din pânțele ei? Să-i spui să se arate după amiezile când este așa o vreme urâtă, să mai stăm de vorbă, că doar eu sunt tatăl plodului ce va veni, curând, nu?

- Da, stăpâne Osman, o să-i spun, cred că se va bucura, mereu întreabă de iubitul ei cel tare la călărit! Iar stăpânii, ce să facă? Lucruri obișnuite la oamenii bogați, mănâncă, beau, vorbesc, femeile brodează flori pe pânzeturi fine iar coconii spun vorbe greu de înțeles, în limbi străine.

- Stau până la ore târzii? Ori se culcă devreme, ca noi cei de rând?

- Unii se culcă devreme, de îndată ce mănâncă de cină, alții mai stau la taclale. Cei mai tineri, adică coconii se culcă ultimii. Boierul cel bătrân zace în patul lui, el nu este băgat în seamă. Stăpânul și stăpâna mai discută despre acareturi, ce treburi să mai dea slugilor. Câte o dată vorbesc despre Vodă sau despre vel boierii divaniți. Apoi, pe la zece ceasuri, se culcă toți. Doar stăpâna Caterina rămâne ultima, ea trece pe la coconi, îi îndeamnă să se culce. De câtăva vreme nu mă lasă să o ajut la dezbrăcat, doar oftează și se frământă în așternut. E greu să fii femeie nemăritată!

Da, Osman pricepu cum stau treburile cu femeia călăreț. Trebuie să aibă răbdare, să-i ostoiască poftele cele

mari, de mult împinse în cotloanele minții și ale pântecelui. Apoi vom vedea. Deci trebuie să stai treaz, băiete, să o aștepți cu bunăcuviință.

Suria strânse masa, Danco luă coșul și plecă la cuhnii. Suria și Ali se traseră la culcușul lor. Imediat ce Danco părăsi casa, Osman trecu în odaia prietenului său. Îi șopti fără să-l lase să pună întrebări:

- La noapte să stai cu ușa închisă. Nu veni peste mine, astupă-ți urechile orice ai auzi dinspre odaia mea. Ai priceput?

Ali zâmbi larg: „Crezi că nu pricep ce faci? De ce te ferești? Doar Zara nu-ți este muiere, este doar o roabă bună de prăsilă!”

Târziu în noapte, când dinspre odaia lui Ali se auzi sforăitul ușor al celor doi, Osman auzi un zgâriat ușor la ușă. Veni tiptil și deschise. Caterina avea pe cap o broboadă neagră, groasă, lungă până la genunchi. Intră repede și trecu în odaia lui Osman. Era întuneric beznă.

Noaptea a trecut repede. Osman se lăsă folosit, el asta era acum, doar un boț de carne !

El dormea adânc, obosit, când ea l-a părăsit. Se trezi și el când lumina zilei devenise destul de puternică iar de alături se auzeau zgomotele celor ce se mișcau, pregătindu-se de o nouă zi. Mai târziu află că Suria îi dăduse stăpânei semnalul de plecare, ea deschisese ușa, tiptil și o țistuisse pe femeia ce sta gata să încalcece din nou pe mânzul adormit.

Osman fu obosit toată ziua. Norocul lui fu acela că stăpânul nu-și îndemnă prietenii la noi exerciții de scrimă. Chemă caleașca și pe Osman cu Ali, apoi plecă împreună cu Catrina doamna la casele Dudeștilor din marginea Bucureștiului. Acolo era de supravegheat depozitarea recoltei, de numărat turmele, de ales oile de capre și de mânat animalele ce vor lua calea Stanbulului, fiind cumpărate de negustorii armeni și de cei turci, pe pungi grele cu galbeni.

Ali și Osman stătură de pază cât timp stăpânul își numără câștigul, cu negustorii. Apoi pleacă spre casă. Dincolo de poarta mare a caselor din latura aceasta a cetății de scaun se întindeau niște smârcuri, cu stufăriș și mocirlă. Din loc în loc, pe marginea drumului pietruit sălcii pletoase umbreau calea, deși frunzișul devenise destul de rărit de vânturile toamnei. Când se depărtaseră destul de mult de conac, la o curbă de drum fură atacați. Dinspre smârcuri câteva sânețe pocniră, fără să facă cine știe ce pagubă. Doi tâlhari, zdrențăroși, apărură în drum, apucând caii de dârlogi. Iar de pe laturi și din spatele caleștii alții, câte doi, ieșiră la iveală venind agale cu junghere și hangere scurte, în mâini.

Ali se lipi de ușa din stânga a caleștii, iar Osman de cea din dreapta. Dinăuntru se auzi zgomotul făcut de stăpân deschizând cutia cu pistoalele cele noi, de curând aduse de la Viena, cu arme ce se foloseau acolo la duelurile nobililor. De la câțiva pași nu greșeau ținta, dușmanul era ca și mort în fața acelor pistoale. Când tâlharii lăturași atacă, cei din fața cailor rămaseră pe loc, cu picioarele bine înfipite în pământ, ca nu cumva caleașca să pornească și să scape prada. Dar cei din spate se alătură atacatorilor, unul pe o parte și celălalt pe cealaltă parte.

Lupta fu scurtă. Osman îi scoase pe cei doi de pe partea lui, scrijelindu-le brațele cu care țineau hangerele. Aceștia o luară la fugă, înjurând și pierzând sânge din răni. Ceilalți doi, veniți mai pe urmă, fură dezarmați și blocați cu vârfurile iataganelor sub bărbii. Boierul Gheorghe trase cu pistoalele, printre cai și îi atinse pe cei doi din față, fără să-i doboare la pământ. Pentru mărturisirea planului de jaf erau destui, cei din părți și cei din față, răniți toți.

Boierul îi judecă scurt.

- Cine v-a spus că vin acum și am galbeni la mine? Scuipați, ori vă lăsați oasele în aceste smârcuri!

Până la urmă aflară că aceștia erau în cârdășie cu unul din negustorii turci. Acesta tocmai apărură de după cotul drumului, călare. Pe semne că auzise împușcăturile și era grăbit să-și recupereze pungile date boierului Gheorghe Dudescu. Dar nu avu spor. Când văzu că soarta luptei era împotriva lui, trase de dârlogi să întoarcă iapa pe care o călărea. Dar jungherul aruncat cu precizie și mare viteză de Osman culcă animalul la pământ și negustorul rămase cu un picior prins sub trupul calului ce nu se mai zvârcolea, fiindcă murise pe loc. L-au legat pe turc și l-au dus cadiului, împreună cu cei patru ticăloși năimiți. Toți cinci mergeau fiind escortați de câțiva arnăuți care au fost chemați de la odăile casei boierești. Iar mulțimea îi huiduia și arunca cu scârnăvii în ei, mai ales turcul primind porția cea mai mare de blesteme și murdării greu de descris în cuvinte.

Apoi zilele au trecut pe rând, cu unele și cu altele. Osman a slujit aproape trei ani la boierul Dudescu, până când aventura lui cu Caterina, sora stăpânei, a ieșit la iveală. Cu simțul special pe care orice femeie îl are în sângele ei de păcătoasă, stăpâna Catrina a cunoscut că soră-sa geamănă trăiește plăceri pe care n-ar fi trebuit să le cunoască. Nu i-a trebuit mult să vadă, cu ochii ei, drumul pe care umbla soră-sa, furișându-se. Nu a dat buzna peste ei, nu. Dezvăluirea publică a păcatului ar fi adus rușine asupra casei lor. A așteptat să se facă ziuă și când bărbatu-său Gheorghe a poruncit să fie chemat Osman și Ali pentru a le da de treabă, atunci Caterina și-a început judecata. N-a învinuit-o pe soră-sa. Toată mânia ei s-a revărsat asupra slugii nemernice care a întinat această casă cinstită, semețindu-și poftele ticăloase spre familia stăpânului. În furia ei clocotindă a strigat spre bărbatu-său să-l taie mici fărâme pe lifta păgână și să-l dea hrană porcilor. Boierul Gheorghe, om cu scaun la cap l-a scos din odaie și l-a alungat, reproșându-i că nu a fost cinstit din partea lui să sucească mințile unei boieroace de neam

ales, care nu putea să fie de nasul lui, de necredincios, dar și de slugă de neam prost. Ali a plecat și el, cei doi fiind legați unul de altul ca adevărați frați.

Osman nu i-a spus boierului Gheorghe că el a fost victima, că lui i-a sucit mintea Caterina, că s-a lăsat folosit ca un boț de carne pentru plăcerile ei. Nu avea rost să se dezvinovățească. Anii petrecuți la casa Dudescu au fost ani buni, dar drumul lui trebuia să fie un urcuș. Și-a adus aminte că îl amenințase, în gândurile lui furioase, pe pașa de Vidin că îi va lua funcția, doar să aștepte, că îi va arăta el...

Încă nu îi era clar ce trebuie să facă pentru a-și atinge ținta, acel cort de pașă de Vidin. George, francezul, el l-a lămurit care trebuie să-i fie drumul vieții:

- Osman, Alah al tău te-a înzestrat cu daruri de mare preț. Nu numai că ești un spadasin desăvârșit, mai ai și cap, adică multă înțelepciune. Cu darurile tale poți ajunge sus, sus de tot, în preajma Seraiului. Dar pentru asta trebuie să știi cum să te porți în lumea nobililor tăi, ca să nu fii respins și chiar omorât pentru prea mare îndrăzneală. Fii cu mare luare aminte, Osman.

Cu Ali împreună au slujit în următorii patru ani la case mari de boieri veliți. De fiecare dată Osman a stricat relațiile cu boierii, dându-se la jupânițe sau la stăpânele caselor respective. El era un tânăr bine clădit, frumușel, cu mustăcioară lăsată pe oală și vorbă dulce. Pe deasupra calităților de oștean, el avea farmec și era apreciat de lumea bună a Bucureștiului datorită limbii române pe care o deprinsese bine, având-o pe Caterina drept profesoară și cu limba franceză pe care a învățat-o curat de la George Duval, prietenul lui Gheorghe Dudescu. Trecând de la o casă boierească la alta, Osman și-a făcut renume de mare cuceritor de femei frumoase, iar deprinderile lui de luptător de frunte l-au făcut temut printre beizadele. Împotriva Catrinei Dudescu, soția boierului Radu a purtat o ură

nestinsă. Nu-i putea ierta furia cu care îl tăvălise pe el, un mahomedan puternic, batjocorindu-l pentru că a trebuit să-i ostiasă poftele strictei surori. Le va veni rândul acestui soi de muieri, celor ca Aişe cu Almila, fiica ei şi Catrinei cu curva de soră Caterina. Vor pieri de moarte grea, muierile mâncătoare de bărbaţi...

În ultimele zile ale lunii aprilie 1786, Osman a intrat în oastea seimenilor de la Curtea Domnească. De câteva zile fusese uns ca domn galiongiul¹⁹ Nicolae Mavrogheni, un grec născut în insula Paros care a ajuns să fie căftănit cu ajutorul lui Gazi Hasan paşa, comandantul flotei otomane. Mavrogheni fusese dragoman la acest comandant, care l-a iubit şi l-a pus bine la Măritul Padişah. Vodă Mavrogheni nu a fost primit bine de boierii munteni şi de aceea, fiindu-i teamă de trădare, la sfatul boierului Gheorghe Dudescu l-a luat ca om de pază pe Osman Pasvan-oglu. Vodă se înţelegea foarte bine cu Osman turcul, pentru că acesta, vrând să tragă multe foloase de pe urma noii slujbe, se purta cu mare grijă. Îi intra în voie domnului ţării, măcar că acesta avea multe apucături ciudate.

- Osman, spune-mi cum arată casele boierilor mari pe unde ai slujit tu şi cum arată odăile mele, la Curtea Domnească? Pe Vodă îl frământa gândul că boierii valahi îl dispreţuiau, de vreme ce era primit cu răceală peste tot, chiar şi acum, în miez de vară. Şi nu pricepea ce anume nu le convenea acestora.

- Măria Ta, este adevărat că am umblat prin multe case, conace şi chiar palate boiereşti, dar se cuvine, oare, să spun ce fel de lucruri am văzut acolo? răspunse Osman, afişând un scrupul care era, de fapt, doar un mod de a cere noi desluşiri despre ce anume voia să afle Vodă.

¹⁹ galiongiu = poreclă dată lui Nicolae Mavrogheni care servise ca translator, în flota turcă, la amiralul Gazi Hasan

- Mai întâi, spune, au ei mai multe slugi decât am eu aici, la Curtea Domnească?

- Nicidecum, Măria Ta. Și cele mai multe slugi, la boierii valahi, îs neamuri proaste, adică robi țigani. Meseriile toate sunt pe mâna acestora, potcovarii sunt la cea mai mare cinste printre aceștia. Adică cei care lucrează cu fierul și cu lemnul sunt mai de preț. De aceștia se îngrijește boierul, iar jupâneșele își aleg femeile de casă dintre fetele acestor meseriași. Cu aceste fete se împreunează boierii casei, la fel cei mai bătrâni ca și cei mai tineri, și fac prunci cu pielea deschisă la culoare. Dacă ai să vezi țigani mai puțin tuciuiri, apoi aceștia sunt de un neam cu boierii, să știi Măria Ta.

- Ce fel de mobilă au prin casele lor? Mai scumpă decât cele din iatacurile mele?

- Amestecat, Măria Ta. Aici la Curte, mobila grea se păstrează de la un voievod la altul, de aceea este mai veche și mai puțin arătoasă. La boierii mai tineri, care sunt acum stăpâni peste averea moștenită, lucrurile sunt mai noi. Unii și-au adus câte ceva de prin părțile nemțești, alții de la brașoveni sau de la Țarigrad. Cele mai frumoase lucruri cu care se mândresc ei, boierii toți, sunt sobele cele nemțești, făcute în odăile cele mari, din lut smălțuit, cu zorzoane. Apoi iarăși, Măria Ta, la chiolhanuri le place să folosească cuțite, linguri și lingurițe fel și fel, care-s din argint, care-s aurite, dar toți se laudă că de unde le-au adus și cât de scumpe sunt. Ba, Măria Ta, am văzut la boierii tineri și un clavir, adică un soi de țambal că tot așa strunele cântă de-s pălite cu niște ciocănele.

- Bine, bine, știu ce-i acela un clavir, că acasă la Țarigrad am și eu unul adus de la Veneția. Dar ce alte ciudățenii mai au și cu ce fel de lucruri se mândresc, de care alții nu au aflat încă?

- Păi, nu știu să zic, Măria Ta. Că obiceiurile lor, cele vechi și mai prețuite, le țin boierii și jupâneșele cele bătrâne.

Ei se plâng mereu că junii strică lumea, că nu au respect de cele sfinte și nu se mai tem așa de tare de dumnezeul lor.

Lui Vodă îi veni o idee. Ce-ar fi să-i lase pe valahii ăștia cu gurile căscate de uimire? În taină, aduse la Curte două perechi de cerbi îmblânziți, cu coarne mari, care trăgeau o caretă ușoară, aurită și cu fel de fel de flori pictate peste tot. Iar ca să fie și mai de uimire, Vodă puse să fie poleite cu aur coarnele acestor cerbi, de spunea lumea că-s animale din povești! Într-adevăr, când ieși prima oară la plimbare cu careta și cu Doamna Țării, bucureștenii se înghesuiră să vadă minunea, erau toți muți de uimire și își făceau cruci peste cruci, zicând că uite, Ucigă-l Crucea a adus balaurii auriți la noi, ca să-și arate țăriile.

- Ce zic valahii de careta mea și de armăsarii mei cu coarne, Osman? Ai tras cu urechea? Boierii divaniți ce zic, ai auzit ceva?

Osman auzise, dar nu putea spune lui Vodă că lumea îl înjura și râdea de el, pentru aceste excentricități.

- Apoi, Măria Ta, am auzit că veliții îți vor spune la Divan cam cum este cu aceste lucruri strălucitoare pe aici, prin țara asta săracă. Ei zic că nici Vodă Brâncoveanu care a fost cel mai bogat pe acest scaun domnesc, nu arăta la lume ce fel de averi are. Că aici sărăcia fiind mare, la fel este mare atât invidia cât și răutatea omenească.

- Bine, bine că mi-ai spus, Osman, ca să știu ce-mi vor auzi urechile.

În iarna aceluia an 1786, Vodă Nicolae Mavrogheni îl căftăni²⁰ pe Osman agă al arnăuților. A însemnat o mare cinste pentru Osman, căci acel copil din Balcani care îi promisese pașei Vidinului că va auzi de el, iată acum călca în rând cu înalții oameni ai Țării Românești. Osman, îmbrăcând

²⁰ a căftăni = a numi într-un rang de boieri, a-l îmbrăca în caftanul care reprezintă însemnul aceluia rang

caftanul de agă și primind cuvenita lovitură pe spate din partea voievodului, își plecă ochii sub sprâncenele stufoase, ca să nu i se vadă zâmbetul de triumf și să nu i se citească ambiția. Atunci, în acel ceas, la doar 28 de ani, Osman Pazvan-oglu își spuse „Am ajuns boier, pot ajunge chiar voievod al acestei țări. Când mă uit la prostia ce dă pe din afară din acest fanariot îmi fac socoteala că, iată, pot ajunge pe acest scaun de domnie. Țara asta ar arăta mai bine dacă aş conduce-o eu însumi.”

Era un gând nebunesc, dar câte alte astfel de gânduri nu-l încercaseră pe acest copil nebun? Când îi căzuse Cate-
rina Dudescu în așternut mintea lui isca vise de mărire care mai de care. Stând culcat pe spate cu capul boieroaiței pe pieptul lui, Osman se visa călcând în biserica domnească din această cetate de scaun, fiind dus de viitorul cumnat, Gheorghe, spre cristelnița în care va fi scufundat pentru botezul în credința creștină ortodoxă. După care, în alt vis, călca pe același covor roșu spre nasoul bisericii domnești pentru ca să-și pună pirostriile, cu Caterina mireasă. Și acum, singur în odaia lui de agă, se visa umblând pe același covor roșu din biserica domnească, sprijinit de coate de doi vel boieri, pentru a primi mirungerea de voievod al acestei țări. Iar la porțile acestei sfinte biserici creștine îl aștepta trimisul Sultanelui ca să citească firmanul de căftănire ca domnitor al Țării Românești, pașă cu două tuiuri. Dar niciodată, în visele lui de mărire nu s-a văzut mazilit. Osman nu trăia decât cu vise de mărire, el nu putea da greș niciodată în viața lui viitoare.

Visul lui de mărire deveni foarte pământean. După ce îi trecură fumurile chefurilor organizate la cele câteva hanuri mari din București, Osman își dădu seama că are nevoie de galbeni mulți, pungi grele cu care să-și cumpere rangurile viitoare. Iar galbenii erau acolo, Țara Românească era plină de galbeni. Doar nu degeaba negustorii din Fanar se băteau să pună mâna pe cele două tuiuri și pe caftanul de voievod.

Capitolul 5

Agă de arnăuți

Mai întâi Osman își zise că trebuie să-și cunoască „regatul”, adică tot cuprinsul țării care făcea ascultare de arnăuți, deci de el, aga căpitanul șef. Și porni câteva călătorii de-a lungul și de-a latul țării. Îl lăsase pe Ali să fie paznic credincios lui Vodă. Ali era fratele lui, umbra lui, egalul lui. Doar atât că Ali nu avea și capul lui Osman! De aceea Ali nu ieșea din cuvântul lui Osman, tot ce zicea Osman era bun, ce făcea Osman era înțelept și totdeauna aducea câștig. Ali doar sufla adânc și se pocnea cu palmele lui mari peste pulpele cât niște butuci atunci când își spunea în gând sau cu glas mare că, iată, dintr-un sărântoc într-o mahala de la periferia Sofiei a ajuns omul de încredere al voievodului Țării Românești. Mare lucru, mare rang de boier!

La Ocnale de sare de la Doftana, pe care le vizită ca să cunoască unde își ispășeau pedeapsa dușmanii lui Vodă, furii, ucigașii și rău platnicii, acolo află că printre viețași²¹ se numărau câțiva boieri de neam care făcuseră felurite păcate, mai mari ori mai mici. Dar cele mai grele păcate erau acelea că uneltiseră împotriva domniei, ori încercaseră să fure ceea ce li se cuvenea de drept dar fuseseră trecute în stăpânirea mai marilor zilei și ai țării. Unii puteau să-și răscumpere libertatea cu bani grei, alții puteau să fie de folos, liberi, în alt fel.

A stoarce bani din necazul unui om este o practică de când e lumea. Unii oameni aflați pe scaunul puterii au recurs

²¹ viețaș = condamnat la ocnă grea pe viață

la acest procedeu de a storce bani reușind chiar să fie apreciați de mulțime, lăudați și ridicați în slăvi. Cum au procedat? Subtil, au scos în fața oamenilor meritul lor de a scăpa de la ocnă un nevinovat. Dar au ascuns, cu abilitate, calea prin care l-au scos pe cel vinovat basma curată. Și banii pe care i-au primit pentru „fapta” lor de mare milostenie.

Osman a aflat această cale de a face bani de la unul din înalții păzitori ai ocnei. Dinadins a lăsat nepedepsită o hoție, mărunță la prima impresie: furtul de bani din rația zilnică de alimente a ocnașilor. Acel paznic de frunte a spus, senin, când a fost tras la răspundere pentru acest fapt mărunț: „Ocna îi va mânca, până la urmă, că asta-i răsplata pentru ticăloșia lor. Ce dacă acest sfârșit va veni mai repede?”

Osman nu a comentat, doar a dat aprobator din cap. Știa el câte ceva de la bunicul Mehmed Pazvan despre obiceiurile și apucăturile paznicilor din temnițe. Și gândul lui s-a adevărit repede, chiar în aceeași zi. Că paznicii ocnei au pus la cale un chiolhan în cinstea lui Osman aga. Și când vinul a început să lucreze în capetele acestor bărbați puternici, acel mare temnicer i-a șoptit lui Osman planul de a face bani grei de pe urma eliberării unuia dintre deținuți. Nu după mult timp punga cu galbeni a sosit la Curtea Domnească și a fost dată lui Osman, cu temenele adânci, dar într-un loc ferit de ochii lumii. Osman și-a încasat partea dar a pus potera să-l urmărească pe mesagerul darului și să-l aresteze când va ajunge la șeful paznicilor ocnei. Pe amândoi. Iar Osman a preluat cazul, a pus fiare roșii în locuri sensibile și a scos de la excroci mărturii clare despre ticăloșia lor. Cu acestea, Osman s-a dus la Vodă și i-a cerut judecată. Sigur că Vodă l-a eliberat pe boierul nevinovat și i-a condamnat pe paznicii corupți. Iar pentru vigilență și înaltă pricepere, Vodă i-a dăruit lui Osman o pungă cu galbeni, mai puțini decât cei primiți ca dar al eliberării, dar mult mai de

preț, pentru că acei bani erau prețul poleirii obrazului cu vopseala cînstei.

În mai puțin de un an de zile Osman a reușit să scoată din temniță pe cei mai mulți boieri de neam, care aveau de unde plăti răscumpărarea. Iar cufărul cu galbeni se umplea repejor. S-a întâmplat aceeași minune ca și în tinerețe, cu cămătăria de la Sofia. Că ban la ban trage și cu cât sunt mai mulți cu atât se vor buluci în cufăr alții, tot mulți.

Însă cu Osman se întâmpla un lucru de mare mirare. Funcția de agă al arnăuților era o funcție disprețuită de boierii veliți. Iar cel pus să aibă în pază liniștea curții domnești, pe Vodă și casa lui, dar și ordinea în țară, acel om era lingușit când cineva avea mare nevoie de îngăduința legii, de un ochi închis sau de capul întors în altă parte. Dar dincolo de aceste situații de umilință, boierii îl ocoleau, îl țineau la distanță și chiar strâmbau din nas ca la un... nespălat, cel puțin!

Osman nu se cocoțase pe acest scaun al puterii ca să fie disprețuit. El trebuia să trezească simpatia boierilor, trebuia să fie acceptat în casele lor, invitat la chiolhanuri, trebuia să fie atras de partea lor așa încât aceștia să-și ducă la capăt, în liniște, uneltirile în contra unui domn de neam prost, venetic.

Acestui scop i-a servit un armân, un poet pripășit la Curte, aflat sub oblăduirea lui Vodă și plătit bine, ca să-i cânte în versuri cu slove alese faptele de pomină. Iar dacă nu era în stare de fapte alese, de voinicie pe câmpuri de luptă, măcar să-i laude deșteptăciunea, punându-i în seamă vorbe cu înțeles adânc, precum ale înțeleptului Solomon, din vechime.

- Căpitane al arnăuților domnești, n-ai vrea să-mi faci înalta cinste de a sta cu mine, la un han din cele mai alese, la o ciosvârtă de miel și o cupă de zeamă de struguri, ca să ne cunoaștem mai bine și să ne înfrățim, că eu armân sunt iar

domnia ta cu neamuri de un sânge cu mine îl aperi pe Măria Sa?

- Cine sunt eu ca să mă pot bucura de o asemenea cinste? Au ai, cumva, și domnia ta, vreun necaz care te paște și vrei ocrotire de la mine? Vrei să mă cumperi cu o ciosvârtă de miel și cu o cupă de vin?

Răspunsul lui Osman a fost cel dur, pe care îl folosea atunci când se întâlnea, iar și iar, cu ticăloșia omenească. Lingușelile acestor nemernici încă nedescoperiți de legea omenească îi produceau o mare silă, dar cât timp avea încă nevoie de aurul răscumpărărilor se purta ca un negustor aprig la câștig. Dar cu Rifas, poetul curții, din neamul Feraios, născut în câmpia Voivodinei și școlit tocmai la Atena, cu acesta lucrurile nu au stat după tipiconul răului. Rifas era altceva, era un suflet de poet care se voia dezvăluit de un om aspru în judecata lui, dar care adeseori ascundea sensibilități pe care oamenii de rând nu le aveau. Rifas căuta un judecător al stihurilor sale, un om cinstit și drept care să înțeleagă miezul cuvântului scris și să-l compare, nepărtinitor, cu miezul vieții reale.

S-au descoperit unul pe altul din prima seară, la hanul lui Ioanichie, monahul epirot venit ca un simplu cerșetor ca să adune bani pentru schitul său de la Gura, un sătuc din munții Epirului unde voia să întemeieze o mănăstire de rugăciuni. Acest vrednic de laudă călugăr a știut să înmoaie inimile bucureștenilor ca să picure galbenii milosteniei în potcapul lui, cu gând să-și răscumpere, cu aur, măcar o parte din negrele păcate. Vorba mieroasă amestecată cu cuvântul sfânt au dospit suficientă avere pe care Ioanichie l-a chivernisit bine, cu mult folos, după pilda din Evanghelie, a talanților dăruți de Stăpânul călător slugilor lui, vrednice de încredere. Acolo, la acel han ce semăna mai mult cu o mănăstire, cu încăperi ce se puteau transforma în chilii prin simpla lor golire de multele lucrușoare aducătoare de

vremelnice și pierzătoare desfătări, acolo s-au bucurat de liniște și discreție, de mâncare pe gustul lor, balcanic, dar și de licorile vechi, din pivnițele unor podgorii însoțite din această țară binecuvântată de Dumnezeu, ca o grădină ruptă din Rai. Rifas îi citea din poemele lui scrise în stilul antic, destinate unor urechi și inimi de greci care stăteau aici, în Valahia, cu gând de procopseală ca să se întoarcă înapoi, în văile de sub stâncile Olimpului unde să facă fapte de vitejie precum eroii din legende.

Mai întâi Osman se descoperi pe sine, un turc încă rămas copil, eminent prin tot ce acumulasese în școala de pe lângă moscheea din Sofia și deschis să absoarbă alte cunoștințe, mai noi, pământene și nu rigide, așa cum Coranul obliga pe dreptcredinciosul mahomedan să se supună legilor sale severe. A fost ca o trezire, după un somn agitat, cu vise pline de trăiri amestecate, vesele și triste. În acele ceasuri de început ale prieteniei lor, la care Ali, fratele mai vechi nu a fost admis pentru că cineva trebuia să se ocupe de dregătoria de agă al arnăuților, în acele ceasuri când erau doar ei, singuri și cu filele acoperite cu scris înflorat cu arabescuri, ca de pe marginea pergamentelor cu poeme de Omar Khayyam nemuritorul, Osman cel ticălos se transforma dintr-un profitor rece și crud într-un poet sensibil, visător, gata să verse lacrimi șiroaie, de mila celui ce abea gustase din fiorul iubirii și rămăsese ars, părăsit, însingurat cu durerea lui.

Într-o asemenea stare de euforie poetică, într-o seară de mai, când parfumul florilor de salcâm și de iasomie umpleau nările flămânde după miros de zeițe șăgalnice, olimpice, ochii lui Osman au văzut-o pe Anița, jupânița valahă ce-și purta interesele de gazdă a unor cete de haiduci, tâlhari după care Agia asmuțea puterile de arnăuți vânători. El nu știa cine este frumusețea ce le adusese tipsia cu gustări și ulciorul cu vinul auriu dintr-o podgorie de pe dealurile Olte-

niei. Nu știa decât că ochii ei i-au sfredelit inima, lăsându-l rănit de moarte. Ochii ei erau purtători de otravă, acea dulce otravă a iubirii, ce nu are leac decât mângâierea femeii-zeiță.

Ea, Anița, era o jupâniță rămasă de curând văduvă. Bărbatu-su, un boier bătrân, dar încă în putere ca să se dea la muieri tinere, în urmă cu vreo doi ani când a luat-o de nevastă cu cununie, n-a rezistat focului plăcerilor ce izvorau din trupul tânăr și flămând de dragoste adevărată. Și s-a dus, lăsându-i averea plocon. Când ea își jelea singurătatea, într-o seară de toamnă târzie, ploioasă și cu vânt hain, un trecător grăbit i-a bătut în geam, cerându-i adăpost de potera ce îl încolțise. Era frumos, tâlharul, cu pletele negre ca pana corbului, cu ochii ca înaltul cerului de vară, cu pieptul fremătând prin deschizătura cămeșii rupte și însângerate. L-a ascuns în camera secretă unde își ținuse cuferele cu bani bărbatul ei, bătrânul boier acum aflat la odihna veșnică. Potera a bătut la ușa ei. Le-a deschis și i-a înduplecat să-și caute de drum, să o lase în pace cu jalea ei care-și plângea bărbatul abea îngropat de trei zile.

Iar haiducul a rămas peste noapte să-și spele rănila, să-și tragă sufletul de jivină hăituită și să se lase mângâiat de mâna unei femei care, în fața unui rănit devine mamă grijulie și iubitoare. L-a strâns la sânul ei, crezând că-l vindecă de rele. Și el a rămas lipit acolo, de sânul tânăr ce nu cunoscuse până atunci adevărata dragoste. Zorii i-au prins cufundați în păcat. Unul dulce, care nu se sătura de mângâieri și șoapte de dragoste. Trei zile s-au iubit, uitând de lume. Un țăran ce muncea cu ziua prin curtea boieroaicei rămasă văduvă a bătut la poartă, cu glas mare întrebând dacă-i vie ori a plecat și ea, după bărbatu-său, boierul. Anița și-a dat seama că liniștea casei în acele trei zile de desfătări în spatele ușilor și ferestrelor ferecate putea trezi bănuieli, iar bănuielile sunt aducătoare de necazuri. Și-a ascuns ibovnicul în camera secretă și s-a arătat lumii, mai tristă și mai înlăcrimată ca

înainte. Dar ochii lui moș Ion, țăranul zilier, nu s-au lăsat mințiți. Ea își plângea tristețea dar a trădat-o trupul, renăscut și prins de freamătul plăcerilor ce nu pot fi ascunse când de abea au fost gustate, pentru prima dată în viață. Moș Ion era țăran, dar nu era prost.

- Cucoană, jupâneasă Aniță, eu văd și nu-mi cred urechilor. Nu ieși în lume cu acest chip, că orice muiere, cât de proastă, te ghicește ce foc a trecut peste inima ta de văduvă. Îți vei găsi beleaua. Stai ascunsă ziua, nu te arăta lumii până când încă vei fi flămândă de trupul smeului ce te-a călcat în aceste trei zile cât ai bolit de dragoste. Moș Ion te apără, că ești ca și o fată de-a mea, că n-am pe nimeni pe lumea asta.

Anița s-a rușinat, mai întâi, apoi s-a răzvrătit, a vrut să ridice glasul asupra bătrânului țăran. Dar s-a oprit la timp. Și-a dat seama că omul avea dreptate. Șaptecai haiducul a rămas la Anița peste iarnă. N-a ieșit la aer decât pe ploaie și viscol, atunci când oamenii stau pitiți în bordeiele lor.

A plecat în drumul lui, căutându-și ortacii când iarba câmpului s-a umplut de flori bune de cules și de împletit cunună, potrivită de pus pe capul femeii iubite, ca semn de spășită revenire pentru încă o noapte de dragoste.

- Aniță, m-ai ars cu dragostea ta, muiere nesătulă! Fug de tine, dar numai ce trag poarta după mine și iar mă arde setea de trupul tău, de ochii tăi, de gura ta. Dezleagă-mă de deochi, lasă-mă să-mi fac haiducia, că lumea piere de sărăcie și obidă fără ceata mea care, singură, mai face dreptate pentru acești năpăstuiți.

Ea nu știa ce să facă să-l dezlege, dar nici nu voia să-l piardă. Altul nu mai voia pe lume, Șaptecai haiducul, Viorel pe numele lui adevărat, era viața ei. Fără el ar muri, s-ar usca precum plopul acesta ros de fluturi, la marginea gardului dinspre uliță. Toată vara i-a dus dorul. Se ofilea și lumea îi plângea de milă.

- Dar lasă-l în plata Domnului, femeie, nu-ți mai jeli bărbatul. Era bătrân, ce-ai găsit la el de nu-l poți uita? Ești încă tânără, caută-ți om pe măsura ta, că ești frumoasă și bogată, ai pământ, ai avere, ai casă mare în care ar încăpea mulți prunci. Morții cu morții, viii cu cei vii să se adune.

Așa ziceau boieroaicele care o căinau și o făceau proastă, așa tânără, bogată și proastă că n-are pereche în tot târgul acesta de scaun al Țării Românești. Dar ele nu știau că cea care arăta slabă și gălbejită de dor, nu era în cap și-n tot trupul cu amintirea bătrânului, ci cu palmele mari, puternice, ale bărbatului tânăr și focos, ca unul din cei șapte armăsari pe care-i călărea și de la care i se trăgea porecla. Iar el era plecat la haiducie, să facă dreptate pentru cei obidiți.

Anița umbla prin hanurile cele mai scumpe din București ca să afle ce bogății își mai mută boierii dintr-un loc în altul. Și dădea veste lui Viorel despre aceste drumuri și sorocul când trebuia să vină și să ia prada pentru el și sărăci-meia lui. Lumea de prin hanuri o ținea de femeie ușoară, care-și caută alinarea cu trup tânăr, dar nu se oprește la unul anume, că încă n-a găsit omul potrivit pentru culcușul ei. Și se înghesuiau, de la cei mai tineri, beizadele, până la bătrâni stafidiți care încă mai pretindeau că au destulă vlagă în mădulare ca să încalce pe iepe focoase. Dar Anița știa să se păzească. Ce era al lui Viorel era pus de o parte și bine păzit.

În seara aceea i-a căzut cu tronc lui Osman Pazvanoglu, aga arnăuților domnești. O plească mai mare nici că se putea. Greu ar fi ajuns în preajma acestui stăpân de putere, fără pericol de a se da legată, ba chiar scurtată de capu-i frumos. Acum însă, turcul acesta vestit, care sucise capetele multor jupânese și jupânițe de neam ales, a venit singur în mrejele ei. S-a dat legat ușor, că era orbit de dragoste. „Iată muierea potrivită mie. Pentru aceasta sunt în stare să mă lepăd de Coran și să mă închin Crucii, doar să mă primească în patul ei, între brațele ei!”

Visul acesta frumos l-a făcut poet peste noapte pe aprigul oștean. Rifas a asistat, uimit peste măsură, la nașterea unui poet de mare talent, care s-a adăpat, iute de tot, din izvorul dragostei și a potrivit între ele cuvinte minunate, smulse din tot ceea ce era mai frumos în textele persane și în cele ale interpreților cărții sfinte.

- Osman, prietene, tu ești răpus de dragoste, pârdalnicul Amor te-a săgetat cu multe săgeți și te-a lăsat cu răni nenumărate. Dar cel mai rău este că ți-ai pierdut vederea, ochii tăi nu mai văd lumea, umbli năuc și calci în străchini. Doar ochii minții mai lucrează, dar aceia sunt scăldați în lacuri cu nuferi și flori crescute din dragoste. Ești un om pierdut, îți vei pierde slujba, chiar și capul îți este în pericol.

Și așa a fost. Că prețul răscumpărării, plătit de boierii ocnași, s-a întors împotriva-i. Boierii aceștia cârteau împotriva lui Vodă venetic și puneau la cale răsturnarea lui. Pentru acest plan aveau nevoie de Osman, omul din preajma domnitorului. Nu-i vorbă, nu erau doar aceștia singurii care ar fi avut motiv întemeiat să scape țara de acest aiurit, cu porniri de erou antic. Țara era pusă la dări grele ca să aibă cu ce închide gurile hrăpărețe ale Sultanului și slugilor lui. Că domnitorii fanarioți ajunseseră să plătească slugile din harem și pe demnitarii din Divan cu mai mulți galbeni decât plătea țara haraciul către Sultan. Iar povara aceasta era stoarsă nu numai de pe spinarea robilor ci plăteau din greu și marii boieri, aceia care aveau drepturi din strămoși să nu dea un ban la vistierie, ci doar să primească.

- Măria Ta, ai luat bani mulți de la noi, cu promisiuni care mai de care, că ne vei plăti cu camătă mare, la soroc. Dar a trecut anul și ai uitat de noi. Țara se află pe umerii noștri, dacă noi sărăcim, țara pierde de tot. Ce ai de gând, că din risipă nu te oprești?. Grecoteii tăi au luat pe seama lor toate vămile țării. Nouă nu ne-ai lăsat nimic, vai de amarul

zilelor noastre. Așa strigau boierii veliți în Divanul țării, asudând din belșug sub blănurile scumpe ale caftanelor lor.

- Veți primi, boieri dumneavoastră, toți banii, la timpul potrivit. Mai întâi trebuie să strângem haraciul, apoi de bairamlâc, apoi zahereaua pentru iernatul oștirii Luminatului Padișah. Nu puneți la inimă cei câțiva firfirei, că doar averile voastre n-or scădea doar dintr-atâta.

Șuşoteau, revoltați, fără să mai țină seamă că i-ar auzi fanariotul: „Auzi, cică firfirei! Lua-l-ar Acela cu..., Doamne iartă-ne, pentru el două pungi de galbeni îs numai firfirei! Nu se mai satură!” Și seara se întâlneau în locuri ascunse și grăbeau ceasul răfuiei.

- Agă Osman, când o veni vremea să-l dăm gata pe Fanariot? Ce zici, nu face el nici o călătorie în afara cetății?

- Răbdare, boieri dumneavoastră, încă puținel, sorocul se apropie. Dar v-ați vorbit ce facem după aceea? Pe cine ridicăm în Scaunul Domnesc? Sau cerem să ne trimită Sultanul alt fanariot flămând și însetat?

- Noi ne-am vorbit, dar ar trebui să adunăm oaste, multă și tare, că Sultanul nu ne iartă, vrea să fie țara după voia lui, nu a noastră. Și ne trebuie Vodă pământean, de cin boieresc, din os domnesc, cu știință de carte și priceput întrale ostășiei. Greu de găsit așa un soi ales!

- Uitați-vă la mine, boieri dumneavoastră! Știu a grăi turcește, știu Coranul pe de rost, știu grecește, am învățat repede și ușor limba pământului, sunt oștean de meserie, mă bat cu oricine din țara asta, ba chiar cu doi sau trei deodată. Mă voi boteza în legea creștină când mi se va da mirungerea de voievod. Oaste voi strânge repede, că vom pune mâna pe comoara ce o adună arnăuții mei pentru haraci. Cu banii aceia, care sunt banii țării, îi vom bate pe turcii sultanului. Alegeți-mă pe mine și vă va fi bine!

- Să mai vorbim, boieri dumneavoastră, să socotim bine, că nu-i ușor să dai țara pe mâna unui turc. Că dacă vei

umbla cu șoalda și vei închina țara Raia, noi ce vom face? Avem noi atâta încredere în vorba ta?

Așa se discuta, de o vreme, la toate întâlnirile complotiștilor. Osman își pierdea răbdarea, nu se putea bizui pe niciunul dintre boierii divaniți. Ba, să avem iertare, rămăsese la mare prietenie cu Gheorghe Dudescu, deși acesta îl alungase din casa lui când a descoperit că trăiește cu sora nevastă-si. Acest lucru boierul Gheorghe l-a înțeles și nu-i purta pică lui Osman. Că cumnată-sa era măr copt, iute putea să se strice, era și pofticioasă la trup tânăr și focos. Că Osman și cumnată-sa trăiau de multă vreme împreună, asta o știa el foarte bine, dar tăcuse și închisese gura slugilor, să nu afle nevastă-sa că soră-sa se împreuna, noapte de noapte, cu o slugă. În ce privește complotul ce-l puneau la cale, boierul Dudescu îi dădea dreptate lui Osman, el era potrivit să urce pe Scaunul Domniei. Dar mai potrivit pentru a lua coroana ar fi fost el, Gheorghe Dudescu, el era valah de neam, creștin ortodox. Dar asta se va întâmpla atunci când Osman aga va tocmi căruțele pentru dus haraciul la Giurgiu, la oastea care aștepta să însoțească comoara la Stanbul. Atunci îl vor da pe Osman pieirii și el, Dudescu, se va pune în fruntea țării.

Osman, tânjind după Anița, nu băga în seamă semnele pe care și le făceau boierii pe la spatele lui. Anița îl primea în casele ei, dar niciodată nu era singură. Iar când aga încerca să o prindă la înghesuială ca să-i fure o vorbă bună sau chiar un sărut, totdeauna Anița se pricepea să i se strecoare pe sub mână, lăsându-l în arșița poftelor ce dogorea din ce în ce mai tare.

Sosi vremea tocmirii convoiului cu haraciul. Osman o prinse pe Anița singură acasă și își spuse oful. El ar fi putut să o ia cu sila, dar nu voia așa o ticăloșie. El voia o dragoste mare, curată, fierbinte, așa cum o modelase în poemele pe care i le-a dedicat dar nu a avut curajul să i le arate.

- Jupâniță, focul dragostei rău mă arde, nu mai pot răbda! Dă-mi, rogu-te semn de îndurare și spune-mi că îți sunt drag! Eu voi pleca, câteva luni, cu oastea de pază să duc haraciul la Înalta Poartă. Dacă nu te înduri de inima mea, mă voi prăpădi pe drum.

- Îți voi spune ce-i în inima mea, agă, în ajunul plecării tale la Giurgiu. Să ai răbdare, să arăți că ești om serios, că voi osmanlâii culegeți fructul, îl mâncați și aruncați cotorul pe jos. Eu nu pot fi așa, doar o gustărică. Eu sunt de neam, am ceva avere, am din ce trăi, nu pot să cad la mila unui bărbat.

- Jupâniță, eu nu-s un bărbat ca fi-te-cine! Azi-măine mă vei vedea cu coroană pe plete, stând în scaunul domnesc. Te voi face regina mea, ți se va închina o țară întreagă! Crede-mă, știi ce spun!

Că juca strâmb, cu niște boieri nemulțumiți de domnie, asta Anița o știa deja. Dar că Osman va fi alesul pentru tron, asta nu-i era spre știință, că până acum acest gând nu scăpase nimănui. Să fie adevărat? Atunci Viorel va avea treabă grea de împlinit, nu doar să întoarcă haraciul din drum ci să scape țara și de o liftă păgână, care ar putea face trădare și închinare la Padișah.

În săptămâna următoare Osman apucă să-i șoptească Aniței că vor pleca la drum în zorii zilei de joi. El va bate la poarta ei pe înserat, miercuri seara. Să facă bine să-i deschidă!

În seara aleasă pentru începutul unei nopți de dragoste, Osman fremăta de nerăbdare. Privea cerul și se închina lui Alah și profetului său ca femeia visurilor sale să-și deschidă inima și brațele, să i se dăruiască pe veci. Ajunse la poarta casei, în dosul căreia Anița aștepta să-i deschidă ca nu cumva să facă zarvă și să afle vecinii că-i vine ibovnic la ceas de seară. Osman intră și se repezi să-și cuprindă iubita în brațe. Dar fu respins cu brutalitate. Două brațe mușchii-

loase îi cuprinsesă gâtul, sufocându-l. Osman se zbătu, era greu să scape din acea încheștare, fusese surprins nepregătit. Cu greu reuși să se desprindă, lovind cu genunchiul spre părțile sensibile ale atacatorului. Sări înapoi și trase jungherul, punându-se în apărare, gata să pareze orice lovitură. Simțurile i se ascuțiră, auzi mișcări furișe la spatele său. O scăpărare de amnar și o torță se aprinse. Apoi alte două luminară curtea din spatele porții ferecate. Osman era la mijlocul unui cerc format din opt sau zece bărbați, cu hangerele trase, gata să-l facă bucăți. Erau haiducii lui Viorel. Nu vedea nicio scăpare din această capcană, așa că înjură cumplit:

„Muiere nebună, te voi da pieirii în cele mai amarnice chinuri.” Primi în față un prim atac. Două săbii se abătură asupra lui. Lovi șerpește într-una și se feri, rostogolindu-se la pământ, de cealaltă. Va fi o luptă grea, dar era hotărât să-și vândă scump pielea. Din rostogolire sări spre cel mai apropiat adversar și-i creștă pulpa, deasupra genunchiului. Cu un țipăt acela se lăsă la pământ, scăpând hangerul din mână. Imediat alți doi îl atacă. Pară un tăiș dar vârful celui alt hanger îi spintecă mâneca stângă a contășului de abacenușie. Scăpă neatins, de data aceasta. Apoi zgomote se auzire din uliță, poarta fu lovită cu o bârnă și curând cedă, deschizându-se. Atacatorii îl aveau pe Ali în frunte:

- Osman, frate al meu, ce ai făcut? Vodă te dă pieirii, că l-ai trădat. Vrei să te dai legat sau luptăm amândoi, ca frați de sânge până scăpăm ori pierim?

Haiducii lui Șaptecai se topiră în noapte. Făcliile fură stinse când poarta a cedat, așa că acum locul era luminat de torțele arnăuților domniei. Osman trăi surpriza cea mai amară. Mai întâi fusese trădat de femeia visurilor sale. Acum însuși Vodă îi voia capul. Pe semne că unul din boierii complotiști l-a trădat. Dar cine să fi fost Iuda? Nu știa, nici nu bănuia pe vreunul, dar acum nici nu avea vreun rost să stea la gânduri. Trebuia să se hotărască iute, va lupta ori se va da

legat? Era mai cuminte să cedeze. Ali îl va apăra. Și mai era și poetul, prietenul Rifas. Acesta era apropiat lui Vodă, poate că ar putea să-l apere de o asemenea cumplită acuzație?

Păși în fața lui Ali, aruncă hangerul și întinse pumnii să fie legat. Ali îi șopti, în timp ce-i lega brațele: „Te voi scoate, nu știm cine te-a pârlit, dar Vodă era furios tare, fierbea și urla, mi-a spus că dacă nu te aduc legat îmi va lua mie capul! Ce ai făcut, Osman?”

Dar nu-i răspunse. Îi strecură, printre dinți: „Anunță-l pe Rifas și adu-l la temniță, să vorbesc cu el!”

Două zile l-au schingiuit. I-au ars carnea pe spate și pe piept, l-au întins de mâini și de picioare dar nu l-au ologit. Era puternic, turcul a rezistat la torturi nedezvăluind nimic. Apoi a reușit Rifas să intre în chilia unde era legat cu lanțul de o verigă bătută în perete.

- Osman, unul dintre boieri te-a turnat. A spus că ai vorbit cu câțiva divaniți, dintre cei care dăduseră bani cu împrumut Măriei Sale, ca să pună la cale detronarea, uciderea lui Vodă Mavrogheni și urcarea ta pe tron. Dar nimeni dintre acei boieri nu s-a legat să fie de partea ta. Ei, toți, împreună te-au trădat. Ești singur! Vodă a hotărât să-ți taie capul la Podul Mogoșoaiei, să adune popor mult ca să se știe ce pățesc trădătorii. Ce pot să fac pentru tine, prietene?

- Rifas, răscumpără-mă! Întreabă-l pe Vodă câți galbeni poate să pună pe capul meu. Îi voi da cât cere și voi pleca singur, din Valahia și nu voi mai veni în calea lui, vreodată. Dar să-mi lase viața, că am a mă răzbuna pe muieră nebună de care m-am îndrăgostit, ca prostul, și m-a trădat, bătându-și joc de mine. Spune-i că de nu mă iartă, măcar să mă lase să-i plătesc Aniței ce i se cuvine, apoi voi veni să-mi taie capul, că zile nu mai vreau să am. Toată lumea m-a trădat, de ce aș mai vrea să trăiesc?

Poetul îl privea cu tristețe. „Vai de zilele tale, nebu-ne, rău ai mai ajuns. Ai crezut că ești alesul tuturor, al fe-

meilor care te vor de bărbat, ori măcar de iubit, al boierilor care te vor de domnitor. Acum plătește! Să văd ce târg pot face cu Mavrogheni, că și ăsta îi plecat tare cu pluta, cum zic valahii ăștia.”

Rifas se duse la Curte și încercă să intre în iatacul lui Vodă. Era după amiază, ora când Vodă Mavrogheni obișnuia să facă poezie sau să cânte la clavier. La aceste ore, orgoliul de artist al voievodului trebuia, musai, să fie periat, ridicat în slăvi.

- Intră, Rifas, intră și citește-mi din Iliada ori recită ceva de inimă, să-mi treacă aleanul, că aprig m-au supărat unii ce mi-au stat în preajmă.

Poetul se conformă. Recită un fragment din Iliada, opera preferată a lui Vodă. Apoi, după o scurtă pauză, mângâie corzile lirei și declamă un poem de dragoste. Apoi altul. Un suflet se zbuciuma, pe o stâncă înaltă, deasupra valurilor mării clocotind în furtună. Ar fi vrut să-și ia rămas bun de la lume, dar de câte ori se apleca înainte vântul îl împingea cu putere, neîngăduindu-i zborul spre stâncile ce-l așteptau să-l sfărâme între colții lor de piatră. „Vântule, vânt nebun, lasă-mă să mor!” Vocea poetului se stinge, doar plânsul lirei mai tulbură noaptea.

Vodă suspină.

- Frumos poem! Ce inimă zdrobită, câtă tristețe în disperarea acestui amărât înșelat de lume, zise Nicolae Mavrogheni.

- N-ați crede în ruptul capului cine este acest amărât care și-a scris atât de frumos durerea după ce iubita și-a bătut joc de el! Rifas miza pe surpriză, poate că poezia îi va înmuia inima și îl va ierta pe prietenul lui.

- Cine poate fi? Ești tu, cumva? Ai trecut printr-o astfel de întâmplare, la tinerețile tale?

- Nu, Măria Ta, nu sunt în stare să pun în cuvinte atâta durere. Femeia care te înșeală nu merită să trăiască! A-

tunci de ce să-ți plângi de milă? Lacu-i plin de broaște, zice un proverb de aici, din Valahia. Cel care a suferit și mai suferă această tragedie este Osman, pe care unii îl acuză de trădător.

- Ceeee? Osman? Poet? Poet nefericit? Ha-ha-ha! Încerci să mă înșeli, eu știu că sunteți prieteni, dar să te cred că el ar fi poet, și încă nefericit în dragoste, asta mai va! Vodă se arată chiar jignit de acest truc ieftin pe care poetul curții încerca să-l folosească.

- Măria Ta, dacă pe mine nu mă crezi, întreabă-l pe Ali, fratele lui de lupte unde l-a găsit și ce făcea acolo. Erau cât pe ce să se pună amândoi împotriva arnăuților pe care i-ai trimis însuși Măria Ta ca să-l aducă legat, dar Osman a judecat corect. „Dacă Măria Sa mă crede în stare de o asemenea ticăloșie, atunci merit moartea. Înseamnă că nu i-am dovedit credința pe care i-am jurat-o.” Așa i-a spus fratelui său Ali, și s-a lăsat legat.

Vodă Nicolae Mavrogheni trimise după Ali.

- Unde l-ai găsit pe ticălosul de trădător și ce făcea acolo? Spune drept, nu încerca să-i iei apărarea că altminteri ștreangul vă așteaptă pe amândoi!

Mânia din vocea domnitorului nu era mare lucru pentru un ienicer încercat, așa cum era Ali. Răspunsul lui sună așezat, cuvintele măsurate, rostite scurt, ostășeșete, arătau cinste și corectitudine.

- Măria Ta, l-am găsit acolo unde ne-a trimis boierul Gheorghe Dudescu, la casele jupâniței Anița. Osman trebuia să primească răspuns de la ea pentru dragostea pe care i-a arătat-o. Dacă jupânița își lega viața de a lui, Osman era gata să se boteze creștin ortodox, la întoarcere de la Înalta Poartă. Așa mi-a spus mie, în mare taină.

- Și ce făcea acolo, cu această vădană? Se giuguileau?

- Nu, Măria Ta. Osman era încolțit de ortacii bărbatului cu care se ține jupânița, în mare taină. Erau zece băbați, toți cu hangere și junghere. Pe unul dintre aceștia Osman l-a rănit la un picior și n-a putut fugi cu ceilalți, când noi am spart poarta și am năvălit în curte. Ticălosul a recunoscut, sub cazne, că este unul din oamenii tâlharului Șaptecai, liubovnicul jupâniței. Iar Osman a fost tras în capcană, că Anița și Șaptecai pusese rădăcină la cale să-l omoare, că le era frică de răzbunarea lui Osman. Asta-i tot ce știu, Măria Ta, și jur că am spus tot adevărul.

- Hmmm! Du-te. Să-l aduci la mine pe ticălos, legat și bine păzit, ca nu cumva să scape și să mă omoare.

Vodă voia să știe tot adevărul, până la capăt. Acum, după mărturia lui Ali, vinovăția lui Osman i se părea cusută cu ață albă.

Trecu ceva vreme până îl aduseră pe ticălos. Din rănilile de la piept, arsuri și urme de bici, îi curgea sânge, mustind ușor. Osman suferea, însă nu avea dureri de la carnea asuprită. Durerea lui cea mare era în suflet. Când fu împins în spărtăria mică, cu brutalitate, Osman se aruncă în genunchi și spuse:

- Omoară-mă, stăpâne! Nu te-am trădat, dar sufăr cumplit și leac la această suferință nu-i. Doar sabia ori ștreangul. Ia-mi viața Măria Ta, că n-am știut să-i dovedesc pe dușmanii mei și ai tăi!

- Și care-i suferința ta, ticălosule?

- Jupânița Anița, ea m-a rănit de moarte, Măria Ta. Și-a bătut joc de mine, de focul dragostei mele curate și m-a tras în capcană, să mă omoare cu mâna și jungherul celui tâlhar, Șaptecai. Ori mă omori, Măria Ta, ori mă slobozi ca să-mi sting focul cu sângele lor! Jur că mă supun judecății tale, Doamne!

- Eu nu vreau să te văd în ochi, dar nici viața nu pot să ți-o iau. Dar ai luat răscumpărare de la boieri nevinovați și

nu ai vărsat banii acei la vistierie. Pune jos cinci pungi cu galbeni și slobod vei fi, să pleci din Țara Românească și să nu te întorci, la chipul meu să nu te arăți, niciodată! Ai auzit?

- Milostive stăpâne, îți mulțumesc. Mă voi răcori de focul inimii și voi dispărea din ochii tăi, pe vecie! Jur!

- Adu galbenii și apoi ai două zile să-i cauți. Poi-măine, la apusul soarelui, să treci Dunărea. Altfel oamenii mei te vor lovi cu gloanțe și vei muri, ca un câine. Pleacă, adu-mi banii repede!.

Osman se clătină, slăbit de chinuri, nemâncat și nedormit de atâtea zile. Ali îl sprijini și ieșiră, împreună, din spătarie.

- Rifas, ticălosule, răspunzi cu capul pentru cele cinci pungi de galbeni pe care trebuie să mi le dea Osman. Dacă încercați să mă furați, nici la sânul lui Scaraoțchi nu veți scăpa de mânia mea!

Osman plecă la ascunzătoare. Ali aduse cele cinci pungi de galbeni la Curte și intrară, în iatacul lui Vodă, împreună, Rifas și Ali.

- Măria Ta, aici sunt galbenii. Îi vom deșerta pe toți în această năframă, ca să vezi că-s numai galbeni buni, fără argint sau aramă. Și îți mai închină Osman, cu recunoștință, acest jungher de mare preț.

Galbenii străluceau frumos, iar jungherul era demn de brâul Sultanului, după lucrătura aleasă și nestematele în multe culori cu care era împodobit. Era făurit ori la Samarcand, în străfundul Asiei, ori tocmai la maurii din Spania, cu multe secole în urmă. Mavrogheni nu se sătura să admire jungherul. Într-un târziu făcu semn celor doi să plece. Au ieșit și nu s-au mai întors la Curtea Domnească să-l supere pe darnicul grec fanariot. Alte socoteli aveau de împlinit pe pământul Valahiei!

Spaima Balcanilor

Ali și Rifas l-au convins să nu mai zăbovească în Valahia. Anița și Șaptecai s-au ascuns bine, nu-i va afla în doar două zile, iar Mavrogheni era destul de nebun ca să-l urmărească și să-l ucidă, cu gloanțe. Un spițer ovrei îl obloji, îi curăță rănila cu foc, ca să nu se obrintească²² și apoi îl unse cu alifii din plante uscate și făcute pulbere, frecate cu seu de animale tinere. O zi dormi, cu întreruperi e adevărat, dar spre seară prinse puteri, ceva culoare îi apăru în obraji. Ar fi vrut să sară pe cal și să gonească în munți, să-l prindă pe haiducul fugar cu iubita ticăloasă. Dar prietenii nu-l lăsară. Până la urmă Ali îl liniști și-l culcă la loc, dându-i un pumn în cap și doborându-l dintr-o singură lovitură. A mai dormit până la amiază și apoi tustrei au încălecat pe cai și au luat drumul Giurgiului. Au trecut Dunărea cu un caic în care au încăput și caii lor. Când se depărtaseră de mal cu o lungime de barcă, pe coama dealului apărură trei arnăuți, din cei școliți de Osman să ia în cătarea puștii ținte la o sută de pași. Au ridicat puștile spre cer, trăgând în aer gloanțele ce le erau destinate dacă nu apucau să respecte termenul acordat de Vodă Mavrogheni. Și au hăulit, luându-și rămas bun de la doi căpitani de la care învățaseră multe lucruri folositoare.

Au făcut popas în primul han întâlnit în cale. Acolo au stat mai multe zile ca să se îngrijească de sănătate. Rănila lui Osman erau multe, sângerau și nu se închideau. Ali era disperat deoarece Osman căzuse într-o stare de apatie

²² a se obrinti = a se infecta și a face puroi

groaznică. Dormea puțin, ofta și plângea, uneori recita poemele pe care le scrisese preamărind și laudând frumusețea femeii iubite. Apoi începea să plângă, zbatându-se disperat. Își chema moartea. Ajunsese să se lovească cu capul de pereți, căuta o armă ca să-și curme, singur, zilele. După prima tentativă, în care a reușit să se rănească urât la mâna stângă, Ali a trebuit să-l lege burduf. Osman înnebunise. Mai mulți vraci au fost aduși să-l îngrijească, dar niciunul nu a reușit să-l facă bine. Doar dădeau din cap și spuneau că mai bine ar fi dacă l-ar ucide, că tot va muri curând, iar dacă va fi dezlegat putea să facă moarte de om.

Două luni s-a chinuit cu boala nebuniei ce îl cuprinsese pe Osman. Veniseră gerurile cele mari ale iernii, Dunărea înghețase cu pod de gheață de la un mal la altul. Într-o dimineață geroasă, când Ali s-a trezit a observat că Osman lipsea din odaie. Frânghia cu care fusese legat de pat, cu mâinile și picioarele era ruptă. Fusese roasă, frecată de marginea patului până s-a subțiat și a cedat la tragere. Când s-a întâmpilat această nebunie? Cum a putut să se slobozească din legături fără a face niciun zgomot? Cum de a adormit așa de adânc Ali, că nu s-a trezit și nu și-a auzit prietenul muncind să se elibereze din legături?

Urmele pașilor lui Osman se vedeau pe zăpadă. Ninsese seara, așa că a putut să-i ia urma lăsată pe zăpada proaspătă. Osman era desculț. Urmele duceau către Dunăre. Ali l-a găsit la câțiva pași de mal încercând să spargă gheața cu o creangă de răchită și un bolovan. Nu reușea să facă mare lucru. Pe plete și în barbă făcuse turțuri de gheață. Degetele de la picioare i se albiseră, pe semne că degeraseră. Ali s-a descălțat, și-a dat jos ciorapii de lână și l-a încălțat pe Osman. În prealabil a fost nevoit să-l pocnească de și-a pierdut cunoștința, altfel nu putea fi stăpânit. L-a luat în spinare ca pe un sac plin și a alergat cu el acasă, cât de repede putea, ca să nu înghețe amândoi.

L-a îngrijit, scăpând lacrimi de mila fratelui său, răătăcit. Se pare că nu mai era nicio nădejde de salvare pentru Osman. După frigul pe care l-a îndurat încercând să se sinucidă prin înecare în apa Dunării, Osman a răcit, cu febră mare. O săptămână întreagă s-a luptat Ali cu febra și într-un târziu Osman și-a revenit în simțiri. A scăpat de frigurile care l-ar fi putut ucide, dar i s-a limpezit și mintea. Mai întâi a dormit o noapte întreagă, fără să transpire, fără să se zvârcolească și fără să vorbească, delirând, vrute și nevrute. Ali a adormit lângă prietenul lui, obosit de lungile zile și nopți de veghere. Osman, treaz, și-a dat seama prin ce calvar a trecut prietenul lui în această lungă perioadă a bolii lui. Ali nu l-a părăsit, Ali este un frate bun, un prieten devotat. Acum Osman l-a învelit pe Ali, a aprins focul și a făcut căldură în casă. A găsit ceva de mâncare, niște lipii care nu erau nici proaspete dar nici foarte vechi, se puteau mânca. Într-o strachină de lut a găsit, în blidar, douăzeci de ouă de găină. Le-a spart într-o tigaie și a făcut o omletă uriașă. A împărțit mâncarea în două farfurii, una pentru Ali și alta pentru el. A început să mănânce, foamea îi creștea cu fiecare înghițitură care-i aluneca pe gât. S-a înecat, l-a apucat sughițul. În timp ce-și dădea pumni în piept ca să scape de apăsarea rea, dinspre pat s-a auzit glasul lui Ali:

- Strig-o pe Zara, frate, să-ți aducă o ulcică de apă! Ali îi aducea aminte, prin aceste vorbe, de o vreme când erau fericiți, amândoi. Erau prietenii boierului Gheorghe Dudescu, nu slugi, aveau casă bună, mâncare bună și două cadâne, numai ale lor. Nicio grijă nu le apăsa umerii sau mintea. Cum au lăsat să le scape această fericire?

Sughițul i-a trecut pe dată, dar un val de tristețe s-a lăsat peste el. Ali a sărit din pat, azvârlind pătura cu care-l învelise Osman și s-a repezit la fratele lui.

- Trăiești, frate? Te-ai făcut sănătos? Nu mai ai nici febră, ochii tăi sunt limpezi, acum! Alah a făcut o minune cu tine, frate!

- Alah mi-a dat poruncă să trăiesc și să mă răzbun. Alah mi-a trimis vorbă că muierile cele frumoase sunt diavolul în persoană, cele frumoase și bătrâne sunt numai uneltele diavolului. Alah mi-a dat poruncă să stârpesc pe diavolul ascuns în femeie, tânără sau bătrână, cum o fi. Voi împlini porunca lui Alah, mă voi răzbuna pe Anița, pe boieroaica Catearina și pe soră-sa, voi căuta muierile frumoase, copile, tinere, femei și babe, peste tot, aici în Bulgaria și dincolo de Dunăre, în Valahia. Spune, Ali, câte zile am zăcut? Unde este Rifas, unde suntem noi, acum? Mai avem ceva bani, din care să trăim?

- Rifas a plecat când boala ta s-a transformat, din deznădejde în nebunie. Bani mai avem o pungă de galbeni iar satul acesta este la malul Dunării, sub stăpânirea pașei din Târnovo. Nimeni nu știe cine suntem, cu adevărat. În sat trecem ca doi frați, din care unul este nebun, de aceea lumea ne ocolește.

- Ali, trebuie să ajungem la Sofia. Când am fugit noi, din temniță, am lăsat în urmă comoara mea, ascunsă la loc sigur. Tot acolo trebuie să fie. Nimeni nu știe unde-mi sunt banii, n-am destăinuit nimănui nici ce comoară am adunat și nici unde am ascuns-o. Mergem să-mi iau banii înapoi, să-mi tocmesco oaste și să purced la împlinirea poruncii lui Alah!

- Așa vom face, frate! Dar va trebui să mai stăm câteva zile, să prinzi puteri. Uită-te la brațele tale, ești numai piele și oase. Nu cred că poți ține un jungher în mână, dar-mi-te un hanger?!

Osman n-a avut răbdare mai mult de trei zile. În a patra zi l-a provocat pe Ali la un antrenament de scrimă. Ali l-a dezarmat din primele mișcări. Dar Osman nu s-a lăsat, a cerut reluarea antrenamentului. Pe la amiază a căzut pe pat,

epuizat. A dormit până a doua zi dimineața, s-a sculat și a ieșit afară, în ger, să se antreneze. Când Ali s-a trezit, a văzut afară pe Osman cel adevărat. Drept, mișcându-se iute, mânuind hangerul și jungherul cu abilitate și mare viteză.

Au încălecat după ce au mâncat ultimele provizii. S-au oprit la un han, pe drumul spre Târnovo și au mâncat zdravăn. Hangiul, un turc voinic, aflat la mijlocul vieții, a încercat să le fure banii. A cerut un preț uriaș pentru mâncarea pe care le-a servit-o, apoi i-a amenințat cu jungherul dacă nu se supun și nu scot galbenii la iveală, iute-mintenaș. Dar și-a găsit mușterii! Osman, mai întâi s-a arătat uimit de gestul necugetat al namilei. Cum adică, ești hangiu la drumul mare și tâlhar în același timp? Nu ți se duce numele rău în lumea largă, lumea nu te va ocoli?

- De ce faci asta, hangiule? De ce cauți necazul cu lumânarea? Nu ai la ce să te lăcomești, suntem turci săraci, de pe urma noastră te poți alege doar cu câțiva groși²³, pe care oricum ți-i dăm ca plată pentru ospetie. Ești cumva un cârjaliu²⁴, ce ai făcut cu adevăratul stăpân al hanului?

Osman i s-a adresat cu blândețe, ca și cum i-ar fi spus „Omule, ai înnebunit? Vrei să mori?”

- Și dacă-s cârjaliu, ce? Scoate punga dacă nu vrei să te tai, palicarule²⁵ cu gură mare! Și întinse o mână mare, cât o lopată, spre brâul lui Osman, unde se vedea o mică

²³ gros = veche monedă turcească ce a circulat inclusiv în țările române; în perioada istorică în care se derulează povestea noastră, un gros valora patruzeci de aspri, iar un aspru avea valoarea unei jumătăți de parale, a suta parte dintr-un leu de argint. Deci un gros valora douăzeci de parale, adică foarte puțin.

²⁴ cârjaliu = hoț, tâlhar care făcea parte dintr-o bandă. Este un nume folosit în teritoriul actual al Bulgariei, în secolele XVIII și XIX, când autoritatea centrală otomană este subminată tot mai mult, țara fiind dominată de bande de jefuitori turci, cu precădere.

²⁵ palicar = bărbat voinic, viteaz (cuvânt de origine greacă).

umflătură ce putea să fie chiar punga dorită de ticălos. Dar urlă de durere, căci fără veste jungherul lui Ali îi străpunse palma, înfingându-se în tăblia mesei. Namila se înmuie, pe dată, durerea și neputința l-au dărmătat într-o fracțiune de secundă. Își smulse mâna cu jungher cu tot de pe tăblia mesei, dar nu avu putere să-și scoată cuțitul din rană. O pată de umezeală se întinse pe șalvarii lui soioși, semn că se scăpase de durere. Era un om terminat, se prăvăli pe lângă masă și rămase chircit, aproape fără cunoștință. La urletul lui apărură dinspre cuhnie doi gealați²⁶, cu hangerele scoase din teacă. Văzându-și tovarășul zvârcolindu-se la podea, săriră urlând spre cei doi călători. Dar nu au avut niciun spor. Chiar de la prima încrucișare de săbii rămaseră cu mâinile goale, năuci, holbându-se la cei doi oameni care erau niște pirpirii pe lângă ei.

Ali le puse jungherul și hangerul lui în gât. Îi împinse până căzură în genunchi, cerșind îndurare.

- Sunteți tare proști, după ce că nu știți să vă bateți nici cât niște amărâți de puști de prin mahalalele Sofiei, zise Osman. Unde-i hangiul, l-ați omorât? E bulgar sau turc de-al nostru? Dacă-i bulgar și l-ați omorât înseamnă că era vinovat, dar dacă-i turc de-al nostru veți merge la cadiu și până-n seară veți coborî în iadul lui Satan, acolo unde vă este locul.

Namila ce se zbătea fără vlagă, primul lovit din ceata de cârjalii era Mahmud Gârlan, dintr-un sat de musulmani de lângă Târnovo. Nu era bun de nimic, deși Ali i-a scos cuțitul din rană și l-a oblojit. Ud până la brâu, duhnea ca un porc tăvălit în propriile gunoaie. L-au lăsat acolo, zăcând sub masă în sala mare a hanului.

Cei doi gealați, Kara Memiş și fratele său Kior Suleiman, s-au legat să le fie slugi numai să nu-i dea la judecată,

²⁶ gealat = om voinic, violent, termen care însemna și gâde sau călău (turcism)

cadiului. Aceștia doi au fost primii recruți din faimoasa bandă a lui Osman Pazvantoglu, ce va băga, curând, spaima în tot Balcaniul, ba năvălind și în alte zone din Rumelia. I s-au supus imediat lui Osman, devenind cele mai fidele slugi ale lui, care executau orbește tot ce le poruncea pașa Osman, cum l-au numit din prima clipă până când au murit, mult mai târziu, uciși de furia haiducilor olteni care au ars Vidinul și l-au omorât și pe Osman pașa Pazvan-oglu. Dar asta se va întâmpla mult mai târziu.

Pe hangiul adevărat, un turc nu prea voinic, l-au găsit legat de grinda grajdului unde rumegau două vaci, bune de scos ceva țechini la piață. I-au dat drumul și l-au repus în drepturi.

- Hangiule, ocupă-te de Mahmud Gârlan, fă-ți-l slugă, nu va fi greu deoarece este prost, are minte puțină. Ce-i poruncești aia va face. Cu el alături poți să te aperi de alți cârjalii.

Acum erau patru. Pe drumul pe care mergeau spre Sofia, Osman a aflat destule despre ei și, mai ales, despre situația din vilayetul Târnovo, pe unde bântuiau ei, de câteva luni după ce au plecat de acasă, din cauza sărăciei. Pașa de la Târnovo nu mai avea nicio putere, ienicerii și bostangii din garnizoană nu mai fuseseră plățiți de doi ani, așa că umblau singuri să-și adune plata de la sărăntocii bulgari. Puteau să facă orice voiau cu acești amărâți. Până și pe capul tăiat al unui bulgar puteau primi bani de la muftiul din Istanbul, că era o mare cinste înscrisă în Coran, să-i omori pe necredincioși.

Știind că nu are de ce să se teamă de autorități, Osman a lungit drumul spre Sofia. A trecut prin sate goale, fără ȋtipenie de locuitori, unele părăsite de bulgarii fugari, altele cu populația ucisă de bandele de ticăloși care bântuiau, liberi, țara. În orașelele și târgurile prin care a trecut în

drumul său a văzut multă sărăcie, mizerie și dezordine. Nimic nu mai era ca pe vremea copilăriei lui.

Cât a durat călătoria spre casă, Osman a pus la cale un plan. Putea să curme haosul, să readucă ordinea și legea la locul lor. Putea obține chiar și recunoștința Sultanului, putea să-i ceară ranguri și măriri, dacă va ști să-și joace bine șansele. Osman visa din nou, visa numai de bine, așa cum a făcut toată viața lui.

Cum s-a desprimăvărat devreme în acel an 1789, Osman începe să recruteze oameni pentru armata cu care voia să-și ducă planurile la bun sfârșit. Avea bani destui, în ascunzătoarea de la Sofia pusese douăzeci de pungi doldora cu galbeni. Osman i-a trimis pe cei doi gealați, Kara Memiş și fratele său Kior Suleiman, să afle cât mai multe despre conducătorii cetelor mari de cârjalii, delbași și ieniceri care devastau Balcanii, de la Dunăre la munți și de la Marea Neagră până la Porțile de Fier ale Dunării. Așa a aflat de Carasfeiz, care avea 200 de cârjalii, organizați ca un regiment de ieniceri. Apoi a auzit de Cara-Hasan, un ienicer vestit, care avea 300 de oameni oaste. Osman le-a trimis carte și le-a propus să se întâlnească într-un loc anume, în prima noapte de mai, cu lună, pe malul Iskărului, la o leghe de Sofia, spre vărsare în Dunăre. Să vină fiecare cu câte cinci oameni de pază, înarmați cum vor. El va veni singur, numai cu fratele lui de sânge, Mola Ali. O să le facă propuneri și ca să vadă acești importanți căpitani că nu umblă cu gânduri ascunse, va veni neînarmat, gata să plătească cu viața dacă aceștia vor crede că umblă cu gânduri ascunse.

I-a trimis pe cei doi oșteni de alergătură, pe Memiş și pe Suleiman, cu o săptămână înainte, să urmărească cine va veni la locul indicat, câți vor fi și ce anume cercetează. Într-adevăr, s-au arătat mai întâi călători care au făcut popas pe malul râului, s-au uitat cu mare luare aminte în jur, apoi s-au întors de unde au venit. Aceștia erau iscoade, primele iscoa-

de trimise în recunoaștere. Osman a apreciat acest lucru, un soldat adevărat, agă comandant, face o cercetare a locului viitoareii bătălii. Dacă n-ar fi făcut așa, Osman nici nu li s-ar fi arătat.

Cu o seară înainte de data stabilită, cei doi comandanți de cete s-au întâlnit, și-au dat mâna și au jurat să se ajute unul pe altul, dacă cumva li se întinde o capcană. Stăteau pe malul Iskărului, iar soarele era la asfințit. Venind pe prundul râului, din amonte, Osman li s-a arătat dintr-o dată și s-a prezentat:

- Eu sunt cel ce v-am chemat, eu sunt Osman Pazvan-oglu. Nu ați auzit de mine, până acum, că am fost plecat cu slujba în Valahia, la curtea lui Vodă Nicolae Mavrogheni. Acolo am fost agă al arnăuților. M-am întors la locurile de baștină în toamna anului trecut. Peste iarnă am trimis iscoade să cerceteze cum stau lucrurile în vilayetele de sub poalele munților Balcani, în partea aceasta, spre Dunăre. Așa am aflat de voi, căpitani de cete care duc războiul sfânt împotriva ghiaurilor. Și am mai aflat de alții, ca voi, de Dertli Mehmed, Manaf Ibrahim Ermendji și de Sinab.

- Și ce anume vrei de la noi, agă Osman? Dacă ai ajuns așa rang mare la Valahia, de ce ai plecat de acolo?

- Turc să fie slugă la ghiauri, ai mai pomenit? Dar dacă Măria Sa Sultanul așa a vrut, așa am făcut. Și am fugit că ghiaurul m-a prins și a vrut să-mi ia zilele, răspunse Osman, destul de convingător.

- Spune, ce vrei de la noi? mai întrebă o dată Carasfeiz, cel cu 200 de cârjalii.

- Vreau să facem o alianță și să ne punem în fruntea vilayetelor din Balcani. Nu vedeți că nu mai aveți ce jefui? Că vin tot alți și alți ticăloși, mărunți, și ne iau nectarul? Iar ghiaurii pun nas, se revoltă una două și îi taie pe turcii noștri, ba ici, ba colea. Țara asta a ajuns a nimănu și a tuturor. Că avem pașale de tot răsul, nu vedeți? Grași și groși ca niște

butii cu osânză, doar se îmbuibă în brațele cadânelor la fel de grase ca și ei. Trebuie să curățăm țara asta de trântori. Vreți? Măritul Padișah Selim vrea să facem asta. Și am nevoie de toți bărbații vrednici, să mă ajute la această lucrare.

- Dar te pricepi tu, agă de ghiauri, la o asemenea treabă de oșteni? Că la vorbă te-ai priceput, dar iataganul știi să-l ții în pumni? Cel care a grăit acum a fost cealaltă căpetenie, Cara Hasan. L-ai fi cunoscut că era negricios, mărunț și mereu mustăcea din mustața căreia îi atârnav capetele până sub bărbie. Spunând acestea, trase un jungher de la brâu și se avântă spre Osman. Dar ajunsese mai repede în mijlocul râului, că mititel fiind, nu i-a venit greu lui Osman să-i facă vânt până departe. Imediat, pe malul râului apărură oștenii lui Cara Hasan, gata să-și apere căpetenia. Dar acesta, din mijlocul râului ce nu era prea adânc în acel loc de vad, ridică mâna și îi opri:

- Ai venit neînarmat, eu te-am atacat ca să văd ce fel de ienicer ești. Puteai să mă omori și n-ai făcut-o. Eu mă prind să facem această treabă împreună, dacă zici că însuși Luminatul Padișah te-a trimis aici. Tu ce zici, Feiz, te prinzi? Pare a fi priceput la luptă, băiatul acesta.

Carasfeiz nu răspunse, dar făcu câțiva pași spre luminișul din apropiere, se răsuci pe călcâie și îi aruncă lui Osman un iatagan, zicând:

- Apără-te!

Osman urcă malul și se apropie de Carasfeiz. Acesta era înalt, avea aproape trei coți, era musculos și fără pic de osânză pe burtă. Să tot fi avut vreo patruzeci de ani, dar se vedea că fusese în multe bătălii, că avea scrijelituri destule, pe brațe dar și pe fața smeadă.

Încrucșară săbiile. Osman îi lăsă inițiativa. Feiz atacă brusc, cu o împunsătură în adâncime. Dar se opri, vârful iataganului era gata să-i intre în ureche!

- Cum ai făcut, pui de lele? De unde cunoști așa niște lovituri? Nu este cinstit ce faci!

Osman aruncase iataganul și, întorcându-se către cele două căpetenii, le aruncă provocarea:

- Dacă vreți să știți cum mă lupt, asmuțiți-i pe copoii voștri peste mine. Câte patru, de la fiecare! Apoi puteți vorbi.

Cele două cete de tâlhari se repeziră, la poruncă. Osman era dezarmat, dar nu fu luat prin surprindere. Pe cel ce se încumetase să vină primul spre el l-a dezarmat iute și apoi și l-a tras în față, drept scut. Cu iataganul în mână dădu, următorului, o lovitură dibace care făcu să-i zboare spre stele sabia încovoiată. Osman prinse a doua armă, acum începu să se miște ușor, dansând când pe un picior când pe celălalt. Cei șase rămași în joc atacă deodată. Osman îi cosi cu o mișcare orizontală. Vreo doi scăpară săbiile din mâini, altul sângera din pumn, rămaseră doar doi în picioare. Dar aceștia nu continuară, nu avea niciun rost!

- Stăpâne, ne dăm bătuți! Aista-i diavol, nu oștean!

Peste două zile, când cele două oștiri se strânseseră în acest luminiș, pe malul Iskărului, închinându-se noului lor agă, Osman le dădu câte un galben, fiecareia, dintr-o pungă burduhănoasă.

- Cu mine veți câștiga însutit, căci nu vă voi lăsa să ruginiți în tabere. Bulgaria este plină de galbeni, Valahia îi la fel, Serbia are și ea destul. Trebuie doar să mă urmați și să culegeți. Niciun ghiaur nu merită să fie iertat, tăiați tot, de la copiii din pânțelele mamelor până la bătrânii neputincioși. Mahomed Profetul se bucură când vede că împlinim îndemnul lui!

Cu Ali Mola, fratele lui și cu cei doi proaspeți adjuncți, Hasan și Feiz, Osman ținu sfat, călare fiind toți pe cai.

- Acum vom porni să-i aducem la urdie pe ceilalți. Știe careva din voi unde sunt?

Într-o săptămână i-au găsit pe toți. Cu aceștia Osman nu a mai făcut negustorie. Le-a aruncat câte un ultimatum: „Veniți cu noi sau vă tăiem până la ultimul!” Niciuna din cetele celor cei trei căpitani, Mehmed, Ibrahim și Sinab nu aveau oaste măcar cât a lui Osman. I s-au alăturat și i-au jurat credință.

- Stârpiți țăntarii, adică cetele mărunte, tăiați-i pe toți câți îi veți prinde făcând rele. Lăsați satele cu robi în pace, acești amărâți trebuie să muncească, altfel pierim de foame toți. Nu dați foc satelor, nu pârloliți lanurile, pădurile și viile. Acolo nu-i nicio para, nu-i aur la sărântoci. Aurul îi în conace, în palate și în târguri. Le vom scutura de bani, pe rând, toate aceste așezări vor trece prin tăișul hangerelor noastre. Nu lăsați nicio muiere în viață, prunce, fete tinere, femei și babe. Faceți-vă poftetele cu ele, cele care nu-s bune de harem dați-le iadului! Față de bărbați să nu aveți milă. Vom clădi munți din capete de ghiauri, însuși muftiul va trebui să vină și să ne dea răsplata lui Mahomed pentru fiecare căpățână de necredincios, așa cum spune legea noastră.

Aproape trei ani a călcat Osman pământul de la Dunăre până în vârful munților Balcani, de la Marea Neagră până pe valea Timocului. Năvăleau în toate așezările, treceau prin sate ca furtuna doar stârnind praful. Când urdia lui Osman Pazvan-oglu lovea porți de cetate, garduri și ziduri de palate, totul i se închina, aurul din sipete, cufere și butoaie ieșea singur și se aduna grămezi în fața lui. Curând vestea despre prăpădul pe care-l face Osman și pazvaniții lui cu femeile, de toate vârstele, a alergat ca vântul înaintea lui, dar muieretul nici în gaură de șarpe nu avea scăpare. Ce-i cășuna așa de tare pe femei? Nimeni nu știa răspunsul!

Babe ghicitoare și vrăjitoare din toate neamurile s-au adunat să clocească blestem împotriva lui, dar nimic nu s-a legat. L-au pândit bărbați neînfricați, l-au ochit cu puștile cele mai bune, dar glonțul nu-l atingea, fierul nu-l tăia.

„E blestemul căzut pe capetele noastre, pentru multe păcate, ticăloșii și greșeli ce am făcut, pentru necredința noastră! E pedeapsă de la Dumnezeu! Nu va pieri Pazvan și uneltele lui până nu vom spăla cu sângele nostru toate păcatele câte am săvârșit! Vai nouă, strigau creștinii. Aman, Aman! strigau turcii și celelalte neamuri mahomedane!”

După trei ani de blestemății, Osman Pazvan-oglu a adunat o caravană de căruțe pline cu aurul pe care l-a luat de la slugile Sultanului, aur pe care aceștia l-au furat de amar de ani. Osman Pazvan-oglu i-a trimis carte Măritului Sultan:

„Lumina Lumii, Măritule Padișah! Eu, Osman, copilul din Balcani, nepotul lui Mehmed Pazvan din Sofia, vilayetul Vidinului, îți trimit aceste poveri de aur care sunt haraciul ce ți se cuvine Ție, Stăpâne. El a fost strâns de slugile tale de pe întinsul Balcaniului, de la Dunăre până la munți, de la Marea Neagră până la Timoc și nu ți l-au trimis, l-au furat aceste slugi cu cea mai mare nerușinare. Eu i-am cercetat pe toți, de trei ani îi bat și îi storc de tot ce au furat și încă nu au scos la lumină ultimul piastru. Dă-mi, Mărite Padișah, firman de agă și pune-i sub ascultarea mea pe toți guvernatorii tăi, pe pașale și pe beii toți din ținuturile Balcanilor și îți voi trimite de zece ori mai mulți galbeni! Dă-mi puterea Ta, Stăpâne, și pedeapsa Ta eu o voi împărți la toți vinovații, fiecăruia cât i se cuvine. Vei mai auzi de Osman, copilul din Balcani! Iubește-mă, Lumină, și crește-mă în Seraiul Tău și bogățiile lui Cressus cel din vechimea păgână vor fi puține față de câte îți voi aduna eu!”

Sultanul a primit darul lui Osman Pazvan-oglu. Dar cu firmanul de numire a lui ca agă, a mai întârziat. Pe oamenii lui Osman care i-au adus caravana aceea nemaipomenită i-a cercetat câteva luni, cu vorba bună, cu bătaia, cu foc și cu apă și n-a scos de la aceștia altceva decât ce era scris în cartea băiatului din Balcani. Până la urmă, văzând că acest aur nu ruginește și nici nu mucegăiește, că nu aduce boală,

Sultanul i-a slobozit pe pazvangii și i-a trimis înapoi, cu firmanul de numire a lui Osman ca agă!

Cu firmanul Sultanului înfapt într-un vârful de sulită, Osman a bătut la poarta cetății Vidin, cea mai puternică fortăreață otomană de la Bosfor până la Dunăre. I-a cerut pașei de Vidin să-i deschidă și să-l primească în garnizoană, cu oastea lui cu tot. Iar aceștia erau peste șase mii!

După câteva săptămâni cetatea Vidinului cunoscuse foametea. Oastea de pazvangii a mâncat tot, au golit toate hambarele, chiar și pe cele pe care le ținea ascunse pașa de Vidin, ca să fie rezervă pentru vremuri grele. Atunci Osman a ieșit la pradă. A făcut ca lăcustele, în vilayetul Vidinului, ca să i se ducă vestea de ce este el în stare să facă. Cum Balcanii erau secătuiți, Osman a luat calea Serbiei Vechi. Curând după plecarea lui în campanie, șiruri de care pline cu bucate, trase de boi sau de cai, dar și de robi sârbi înhămați ca animale de povară, au ajuns la porțile Vidinului. Orășenii, urcați pe ziduri să vadă minunea lui Osman, aclamau și nu se opreau din laude.

„Aman, aman! Osman Pazvan-oglu, fie-ți numele binecuvântat de Mahomed, Profetul Islamului! Aman, aman!”

La lăsarea iernii anului 1793 un buluc de două mii de tătari din Bugeac și-au așezat tabăra sub zidul Vidinului. Fiul hanului tătar din câmpiile de la miazănoapte de Marea de Azov, Șahin Ghirai, și-a închinat sabia lui Osman și a cerut să-l primească în oastea lui.

- De ce ai venit, nohaiule, tocmai din stepa rusească până aici? Ai auzit că aici ar fi rost de război? Sau ai auzit că Băiatul cel vestit din Balcani, Osman Pazvan-oglu, adună pradă bogată și ți-a făcut poftă?

- Nu râde, Agă Osman, acum tu ești cel mai viteaz turc din toată Împărăția. Eu și tătarii tatălui meu, Ghirai Han, tăiem frunze la câini și ne uităm cum mână vântul ciulinii pe întinsul Bugeacului. Selim Sultan nu știe de război. Ienicerii

și spahii lui s-au moleșit, învârt negustorii în bazar și fac camătă. Du-ne la război, viteazule, cât mai fierbe sângele în venele noastre!

Osman i-a luat și pe aceștia, dar pe Șahin Ghirai l-a pus sub ascultarea lui Ali Mola, fratele lui de luptă.

- Când mă mândream că ce sus am urcat eu, un coate goale dintr-o mahala săracă a Sofiei, atunci m-ai făcut câinele de pază al lui Vodă Nicolae Mavrogheni și pe vremea aceea n-aș fi visat că așa de repede îmi vei pune sub ascultare un fiu de han tătar. Osman, nepotul lui Mehmet Pazvan, tu ești fratele meu de luptă, tu ești norocul meu, tu ești fericirea mea! Slăvit să fii, în veac, Mahomed proorocul să te țină la sânul lui!

Ali Mola era cel mai fericit pazvangiu din toți cei opt mii de supuși ai lui Osman Aga. Dar curând Osman va cunoaște, din nou, suferința și rușinea. Oastea lui plecată la jaf în Serbia Veche, numărând șase mii de oameni, a cunoscut o înfrângere rușinoasă la Givgibaza, un sat de lângă Alexinaț. Doar opt sute de sârbi și armâni din Timoc au oprit oastea lui Osman, ba chiar i-au înfrânt și i-au luat la goană pe neînvinșii pazvangii. Osman a turbat de furie. Fugarii care au avut îndrăzneală să i se arate la față au gustat din fierul hangerului său și au plătit cu moartea pentru fuga lor rușinoasă.

Osman i-a asmuțit pe tătari să răzbune, să șteargă rușinea suferită la Alexinaț. Când au ajuns în Serbia, nohaili nu au mai găsit nimic de prăduit în calea lor. Localnicii se refugiaseră care pe unde au putut, satele au fost arse de pazvangii, iar cele care scăpaseră de ei au fost arse de locuitorii care se bejeneau. Așa că amărății de nohai, flămânzi de jaf au venit, flămânzi de jaf au plecat. Cei doi conducători ai rezistenței sârbești, căpitanul Dobârniaț și voievodul timocian Paul Matei din Melnița, comandantul garnizoanei din Mlava, oraș fortificat ce va trece în istorie ca Passarovitz, nu au fost prinși niciodată de pazvangii, deși mulți au râvnit la

premiul pus pe capetele acestora care nu era de coala, fiind tocmai măsura greutății lor în aur.

Oastea uriașă adunată de Osman era greu de stăpânit într-o singură tabără. Când frigul iernii începea să se înmoaie dar zăpezile încă nu porneau să se topească proviziile adunate în toamnă s-au apropiat de sfârșit. În tabăra de la Vidin mereu se iscau încăierări, lipsa alimentelor pentru oameni și puținătatea furajelor pentru cai erau veșnicele pricini de ceartă. Sătul să tot judece și să-i împace pe unii nemulțumiți cu alți nemulțumiți, Pazvante le-a dat libertate căpeteniilor să pornească la jafuri, pe unde puteau. Astfel presiunea asupra Vidinului a mai scăzut și iarna a trecut cu chiu cu vai.

Natura a înflorit peste tot. Pe câmpiile Bulgariei și în munți, țăranii au scos vitele din ascunzători la păscut. Acum bulucurile de pazvangii puteau pune mâna ușor pe hrană, ea era la vedere. Dar când se bucurau mai bine, o veste rea a sosit în goana calului la cortul lui Osman: Sultanul a trimis o oaste de zece mii de akingii să-l prindă și să-l ducă legat la Istanbul.

Pașă de Vidin

Pazvante și-a strâns armata la un loc. Nu era ușor să înfrunți zece mii de oșteni, învățați cu bătăliile, dacă aveau comandanți pricepuți și buni strategii. Trebuia să afle multe despre dușman. Trimise iscoade dar acestea vedeau urdia, în totul, nu aveau priceperea să deslușească lucrurile cele mai importante. Acum mintea lui Osman lucra rapid, după regulile militare pe care le învățase în școala de la Sofia. Nu se putea bizui pe oameni proști, trebuia să vadă cu ochii lui, de aproape, ba poate chiar din mijlocul oștenilor Sultanului. Plecă, puțin după ce se lăsă înserarea, îmbrăcat ca un simplu ienicer, însoțit doar de Ali Mola, fratele lui de luptă. Dușmanul nu era foarte departe. Călăriră mult după miezul nopții, dar încă zorii erau departe. Undeva, după ce ieșiră dintr-o vale, zăriră cerul ușor luminat de focurile taberei oastei Sultanului. De ce aprindeau focuri? Osman nu pricepea cum este posibil ca cele mai elementare reguli de camuflaj să fie încălcate, doar acum este primăvară, e destul de cald. Apropiindu-se mai mult de gura văii de unde se vedeau focurile, Osman și-a dat seama că acolo se pregătise o capcană! Nu era prost acest pașă!

Dar nici prea deștept nu era. Pentru că un singur rând de corturi și mai multe focuri aprinse în adâncime și nesupravegheate nu semănau de loc cu o tabără militară.

Bine, dar unde este oastea? Nu era prea departe, oștenii se zăreau pe pantele dealurilor ce flancau acea vale-capcană. Și nu erau ascunși, ei așteptau să fie atacați, nu doar... iscodiți!

Pazvan se deplasă furiș, pe jos, căutând să evalueze efectivul atacatorilor. Admise până la urmă că puteau fi zece mii, așa cum raportaseră mai multe iscoade. Se retrase până la copacii unde-l lăsase pe Ali să aștepte, cu caii. Încălecară și goniră înapoi, spre propria tabără. Acolo Osman adună tot corpul de iscoade și ordonă să fie urmărită oastea Sultanului și să i se raporteze orice mișcare, din ceas în ceas. Dacă el n-ar fi fost disponibil, raportul va trebui dat lui Ali.

Peste zi oastea atacatoare nu s-a mișcat. Însă toate iscoadele Sultanului care au fost trimise ca să descopere și să localizeze tabăra lui Osman Pazvante, au fost prinse și aduse în fața lui Ali. Un singur turc a fost lăsat să scape, după ce Ali a jucat o scenă a omului înfricoșat, care ar vrea să-și ceară iertare Sultanului pentru prostia făcută. Ali îi dădu acelei iscoade o carte adresată pașei Ibrahim prin care îl ruga să-i comunice Luminăției Sale că el se căiește de cele făcute dar cere să fie iertat și să i se dea firman de pașă de Vidin, că pe acel molău el l-a tăiat iar căpățâna i-a trimis-o, în urmă cu o săptămână, la Istanbul, împreună cu dovezile despre nemernicia aceluia. Și încheia acea carte astfel: „Mărite Pașă Ibrahim, spune Luminăției Sale că acestea toate le-am făcut din dragoste pentru Stăpânul Lumii; nu m-a răbdat inima să las nepedepsiți ticăloșii care-l înșeală pe Sultanul nostru. Și ca să-i dovedesc supunerea mea, îi cer să mă căftănească pașă de Vidin și îi voi aduce de zece ori mai mulți galbeni, haraci, decât a primit până acum!”

Spre seară avanpostul îi aduse trei turci care umblau cu un steag alb, solie de pace din partea pașei Ibrahim. Erau legați la ochi, fără arme și cu picioarele legate pe sub burta cailor. Aduceau carte de la beglerbegul²⁷ Rumeliei, pașa Ibrahim.

²⁷ beglerbeg = guvernator general al unei provincii din Imperiul Otoman

„Nemernicule, dă-te legat dacă chiar te căiești de cele ce ai făcut. Numai legat poți apare în fața Luminatului nostru Padișah, care singur va face cu tine ce va socoti de cuviință! Am spus!”

În noaptea aceea Osman a atacat. Oastea lui Ibrahim rămăsese pe loc în răstimpul cât s-a făcut schimbul de mesaje. Era ceasul al treilea din noapte, străjile dormeau de jur împrejur, fără grijă, că doar Osman Pazvan se va preda, îi tremură șalvarii pe genunchi! Osman a dat ordin ca unul din trei ieniceri să fie tăiat, iar când tabăra o va lua la fugă, cuprinsă de panică, toți pazvangii lui să urle, să țipe cât îi țin gâtleurile, să bage spaima în fugari dar să-i lase scăpați, să nu-i urmărească.

Pașa Ibrahim și-a pierdut capul. În anul acela și în cel care a urmat, 1796, nimic nu s-a mai întâmplat. Se părea că Sultanul a uitat de Osman iar acesta a uitat să-i mai trimită haraciul. Dar în anul următor, 1797, Osman fu atacat de o oaste mai mare, de patruzeci de mii, bostangii, ieniceri și spahii, conduși de Mustafa pașa. Și ceva adunătură de nohai a mai venit dinspre răsărit, urmând malul Dunării.

Mustafa a asediat Vidinul. Putea sta acolo mult, avea zaherea suficientă și mai primea din Cara Iflak, adică din Valahia. Cetatea Vidinului nu putea fi spartă ușor. Zidurile erau groase, trebuia multă artilerie, să bată cu ghiulele, neîncetat, ca să facă o breșă și să atace pe acolo intrarea în cetate. Dar Mustafa avea tunuri puține, așa că a ales tactica asediului și a înfometării celor din cetate.

Dar Osman nu stătea degeaba. A declanșat atacuri sălbatice, cu cei opt mii de ieniceri ai săi, distrugând tot ce întâlnea în cale. Pazvangii dădeau iureșul așa cum vine, iar na, avalanșa de zăpadă prin munții cei înalți. Pe Dunăre, Osman adunase 50 de galioane și barcazuri, le avea armate de război și nimeni nu-l putea ataca pe apă. Curând Mustafa

pașa s-a retras din fața Vidinului. Și-a luat singur zilele, n-a avut curaj să se arate Sultanului Selim.

Acum Balcanii vuiau: „Osman Pazvante, Băiatul din Balcani este mai tare decât Sultanul. Supuneți-vă lui, averea voastră închinați-o lui și poate că el se va milostivi de viața voastră!”

După victoria împotriva lui Mustafa pașa, Osman nu mai avea limite. Îi adună pe căpitani lui la un sfat de război. Era la sfârșitul lunii aprilie, vremea devenise frumoasă, pământul uscat, numai bun de plecat în campanii militare.

- Vitejii mei, victoria noastră asupra oștirii lui Mustafa-pașa i-a dovedit Sultanului că în Imperiu nu există altă căpetenie atât de iscusită ca mine și nici oșteni mai puternici decât voi, vitejii mei. I-am dovedit Sultanului, în mai multe rânduri, că îi sunt supus fidel, că sunt un adevărat dreptcredincios, cum puțini mai sunt în tot Imperiul. I-am cerut să îmi dea firman de pașă, după cuceririle mele merit chiar firman de pașă cu trei tuiuri. Să mă facă guvernator peste toate vilayeturile de la Dunăre până la munții Balcani, de la malul Mării Negre până în Serbia Veche. I-am trimis cel mai mare haraci din câte au intrat vreodată în vistieria Seraiului. Tot se încăpățânează să nu-mi dea drepturile ce mi se cuvin. Credeți voi, vitejii mei, că cer prea mult? Că nu merit să mi se dea ceea ce mi se cuvine, pe dreptate?

- Ai dreptate, slăvite Pașă, răspunse primul dintre căpetenii, Ali Mola, prietenul și fratele lui de luptă. Cuvintele acestuia au fost imediat întărite de ceilalți căpitani: Carasfeiz, Cara-Hasan, Dertli Mehmed, Manaf Ibrahim Ermen-djic. Doar Sinab ezită câteva secunde, apoi se alătură și el corului lăudătorilor.

- Ce-i Sinab, ai vreo îndoială? Vorbește!

- Nu, stăpâne, n-am nicio îndoială! Dar mi-a trecut un gând prin cap, un gând rău care ar putea duce chiar la

pierderea capului meu, răspunse aga, în timp ce ochii îi luceau șiret.

- Vorbește, Sinab, știi bine că viața ta îmi aparține, așa că ori ce ai avea de spus, de bine ori de rău, răsplata tot de la mine va veni!

- Stăpâne, mintea mea ce proastă gândește că nu mai trebuie să te pleci Luminatului Padișah. Galbeni i-ai dat, foarte mulți, pe ticăloșii de funcționari care furau din averea Sultanului i-ai pedepsit, pe țărani i-ai apărat așa că acum partea asta de țară scoate recolte foarte bune. De ce să te închini lui? Cu oastea ta l-ai învins de două ori. Fii tu singur propriul tău stăpân, fă-te Sultan iar pe noi numește-ne viziri. Să vezi ce bine o să ne fie! Acu, dacă am zis de rău, să mă tai. Iar dacă am zis de bine, să mă faci Mare Vizir!

- Hm, acest agă a grăit ce ați auzit. Voi ce părere aveți? Să-l tai ori să-l fac Mare Vizir? Osman spuse aceste cuvinte stând cu spatele la ei, ca să nu i se vadă lucirea din ochi.

- De tăiat, ar fi păcat să-l tai, stăpâne, că-i oștean bun și viteaz. Cât despre a-l face vizir sau Mare Vizir, despre asta avem și noi un cuvânt de spus!

Ali fu cel ce se exprimă, primul, cu părerea că vorbele lui Sinab sunt un sfat bun. Ceilalți căpitani îl aprobă, pe rând, apoi cu toții, dintr-o pornire de prietenie, traseră iata-ganele din teci și încrucișându-le în aer, deasupra capetelor lor, jurară credință Pașei de Vidin, Osman Pasvan-oglu, primul sultan cu acest nume, peste Balcani. Osman trase și el hangerul de la brâu și, creștându-și pumnul drept ceru să facă toți ceilalți la fel, apoi își amestecă sângele și băură, lingându-și rănilor.

În aceeași zi Osman ticlui o scrisoare către Selim al III-lea Sultan și îl anunță că ia în stăpânirea lui întregul ținut al Balcanilor și se proclamă independent.

„De astăzi să nu mai aștepți supunere de la nimeni din această țară care s-a săturat de nimicnicia ta, de lipsa ta de hotărâre și de putere. Tu nu mai citești Cartea Sfântă, nu mai auzi cântările muezinilor chiar dacă stai plecat, cu fruntea la pământ. Minte ta umblă în alte părți, nu mai caută cărările care duc la Paradisul lui Alah. Ienicerii tăi s-au lenevit, fac camătă cu nerușinare, se omoară între ei pentru pricini de mai mare rușinea. Orice musulman care a crescut cu frică de Dumnezeu te blestemă, să putrezești în iadul cel fierbinte și urât mirositor. Voi veni la tine, Selim, și te voi pedepsi pentru rățacirea ta de la învățătura Coranului. Iar pedeapsa ce va cădea pe capul tău îi va îngrozi pe toți cei care ar avea poftă de huzur și desfrâu. Pe pământul acesta unde trăim vremelnice trebuie să ducem lupta cea sfântă împotriva ghiaurilor necredincioși. De huzur și desfătări vom avea parte doar în brațele huriilor din Cerul cel sfânt. Așteaptă numai, Selim ticălosule, și vei vedea cum arată pedeapsa Profetului peste capul tău. Voi curăța calea spre tine de toate slugile tale ticăloase, voi aduce lumina Coranului peste poporul pe care îl asuprești și îl îndemni la rele.”

Scrisoarea lui Osman Pasvan-oglu îl scoase din minți pe sultanul Selim. Împroșcă pe vizirii săi cu cele mai grele sudalme, îl apucă pe marele vizir de barbă și îl trânti la pământ, i se urcă cu picioarele pe spinare și îl călcă la fel cum fecioarele calcă strugurii aurii în căzile de lemn, toamna, la culesul viilor. „Ce păziți voi, ticăloșilor? Cum de ați lăsat ca un nemernic de slugoi să ajungă spaima Istanbulului? Ce-ați făcut cu banii oștirilor mele, de ce bulucurile de ieniceri, spahii, bostangii și achingii lenevesc în tabere și se dedau desfrâului cu muierile ușoare? Porniți la luptă, să mi-l aduceți legat pe acest nerușinat să-l învăț eu ce înseamnă bunăcuviința!”

Văzând nepriceperea pașalelor pe care i-a trimis să-l pedepsească pe Osman Pasvan-oglu, Sultanul a trimis

împotriva lui oastea pe care o pregătea de câțiva ani ca să pornească bătălia sa cea mare, împotriva papalității. Pentru prinderea și pedepsirea unui răzvrătit amărât, dar care își bate joc de Serai și de toți generalii Islamului, Selim a trimis 100.000 oșteni, sub conducerea lui Kucuk pașa, cel mai destoinic comandant de oști pe care-l avea Imperiul la acel timp.

Oastea atacă în vara lui 1798, după un marș forțat de-a lungul Balcanilor. Zahereaua trebuia trimisă de voievodul Valahiei, pe Dunăre până la Vidin. Obosiți de efortul colosal făcut fără odihnă, pe căldura verii celei mai secetoase din ultimii ani, oștirea a ajuns sub zidurile Vidinului. Dar zahereaua nu era nicăieri. Cale de o zi de la Vidin spre Adrianopol totul era pârjolit, satele ardeau, fântânile erau otrăvite iar în apele puține ale pâraielor lovite de secetă pluteau hoituri de animale intrate în descompunere. Pedestrașii cei fioroși ai lui Alah, care băgaseră groaza în ținuturile Asiei până sub zidurile Vienei, acum mureau ca muștele.

Osman avea 50 de galioane de luptă pregătite pe Dunăre. Proviiziile pornite de ghiaurii valahi pe bărci, barje și șleपुरi la Giurgiu au căzut toate pradă lui Osman. Voievodul valah, Constantin Hangerli a adunat o mică oștire, doar câteva mii de oșteni slab pregătiți pentru război și a venit cu ei până la Craiova. De aici i-a trimis carte lui Kucuk pașa că îi stă sub ascultare cu oastea țării lui, așa după cum a primit poruncă de la Luminatul Padișah. Deci Kucuk pașa să-i dea poruncă ce să facă. Dar Kucuk n-a mai apucat să-i dea vreo poruncă voievodului ghiaur. Flămânzi și obosiți, bolnavi și mânioși, oștenii sultanului sunt doar o hoardă indisciplinată, pusă pe revoltă și lipsită de vlagă. Agalele cu toți ofițerii, de la mic la mare, nu reușesc să-i convingă să dea asalt după asalt împotriva unei cetăți ale cărui ziduri nu au fost cucerite niciodată. Osman pornește raid după raid, cu puțini călăreți, noști la rând, băgând spaima în tabăra dușmană. Oștirea cea falnică este spartă și fuge bezmetică.

Cu mare greutate Kucuk paşa reuşeşte să adune câteva zeci de mii de oşteni şi să îi oprească să dea năvală peste Adrianopol şi Istanbul, aşa cum urlau ameninţând că îl vor tăia bucăţi pe Selim Sultan. Kucuk reuşeşte să facă rost de ceva provizii şi, după o săptămână de la înfrângerea sa ruşinoasă îi trimite carte Sultanului în care dă vina pe Vodă Constantin Hangerli, voievodul Valahiei, care nu a fost vrednic să îndeplinească poruncă Luminatului Padişah, trădându-l şi făcând jocul duşmanilor semilunii. Vodă Hangerli este mazilit şi omorât, din ordinul Sultanului Selim al III-lea, la 19 februarie 1799, în palatul său din Bucureşti. Acest ăp ispăşitor, ghiaur nevrednic, executat cu mult tam-tam, a făcut bine obrazului Padişahului care şi-a zis că astfel se transformă o înfrângere ruşinoasă într-o victorie doar declarată! Constantin Hangerli a plătit cu viaţa, măcar că fusese unul din grecii fanarioţi care intraseră în graţiile Sutanului atunci când a fost căftănit.

- Prea multe pierderi, oştenii noştri nu sunt buni de nimic. Vizirii mei s-au îngrăşat de mult trai bun, mintea lor nu mai gândeşte aşa cum cere Coranul. Selim Sultan se plângea Sultanei Valide²⁸, deplângând neputinţa Islamului care pierdea război după război.

-Viteazul meu, nu mai asculta de neisprăviţii ăştia ai tăi, de aici din Serai. Iartă-l pe acest Băiat din Balcani, fă-l paşă aşa cum doreşte şi mână-l pe el la război. Este un foarte bun general, este cel mai bun din tot Imperiul! Acum trebuie să-l foloseşti pe el ca să-ţi recapeţi numele cel bun al tău.

Selim ascultă de sfatul preţios al mamei lui. Îi trimise însemnele de paşă cu trei tuiuri iar în firman pomenea despre meritele acestui viteaz fiu al Islamului.

²⁸ sultana valide = sultana mamă, era şefa de drept a haremului.

„Osman, te-am numit pașă al meu abea după ce am văzut meritele tale. Faptele tale grăiesc în locul tău. Ești un mare general. Locul tău este lângă mine. Vino să cucerim lumea împreună. Sub steagul Profetului trebuie să duci, în numele meu, războiul sfânt până la capăt. Asta au visat înaintașii mei, asta trebuie să duc eu, Selim Sultan, până la capăt! Cu mâna mea trebuie să smulg coroana de pe creștetul Papei, la el în marea catedrală a proorocului Petru, iar acea mână va trebui să fi tu, Osman Pazvan-oglu! Așadar, vino la mine să înfăptuim împreună visul măreț al lui Soliman Magnificul, străbunul meu!”

În timp ce citea acest prețios document în fața agalelor sale, Pașa Osman privi peste mulțimea credincioșilor săi. Să le pună, acum, marea întrebare care nu-i dădea pace și somn, de ani de zile? Totdeauna a făcut în așa fel încât marele lui dorinți, visele la care a revenit în toate clipele lui de răgaz, planurile ascunse în adâncul inimii, toate au fost rostite cu glas mare de către slugile lui cele mai apropiate. Aceștia l-au îndemnat să facă pasul următor pe scara măririlor, ei au scos la lumina lumii drumul pe care el, Osman Pasvante, îl urmează în fruntea lor. Așa el, fiul unui părinte umil din marea masă a osmanlâilor, apare ca unul chemat de soartă să facă vestit Islamul în lume, în istorie. Este scris pe răbojul vieții sale să fie măreț! Poate că însuși Mahomed Proorocul l-a ales, la îndemnul lui Alah, Dumnezeu cel Sfânt, Tatăl lumii!

-Ce să-i răspund Padișahului la această scrisoare, vitejii mei? Întrebarea îi țâșni din gură iar mintea îi stătu în loc, așteptând răspunsul la cel mai frumos și tainic gând al vieții lui. Ali Mola, fratele lui de luptă păși în fața tuturor și ridicând iataganul deasupra capului strigă:

-Să mergem la Istanbul, stăpâne, dar nu ca mână a Sultanului ci ca judecător al acestui nevolnic. Să-i tăiem

capul și să-i târâm leșul de pe tronul pe care numai tu, biruitor Osman, îl meriți pe deplin, spre slava lui Alah!

Uralele celor câțiva căpitani ai săi au scos oștirea de pazvangii afară din corturi. „La Istanbul, la Istanbul! Să mergem la Istanbul!” Acum Osman simțea că este pe drumul cel bun. Mulțimea l-a ales pe el să le fie conducător, mulțimea este glasul Profetului, mulțimea spune care este voia lui Alah!

Când exaltarea oștirii s-a astâmpărat și oamenii au reintrat în corturi, Osman îi chemă pe acești căpitani ai lui, la sfat.

- De acum înainte voi veți fi agalele oștirii mele, spuse Osman iar aceia izbucniră în urale, mai puternice decât la îndemnul să cucerească tronul sultanilor pentru stăpânul lor. Când larma se domoli un ienicer din pază intră și se ploconi, lipindu-și fruntea de podea.

- Spune, de ce ne tulburi sfatul? Ce este atât de important că îndrăznești să-ți pierzi capul cu nerușinarea ta? Acum vocea lui Osman suna altfel, chiar în propriile-i urechi. Nu mai era glasul unui pazvangiu ci glas de Sultan, poruncitor, aspru, nemilos!

- Mărite stăpâne, doi ghiauri cer să fie primiți cu grăbire. Ei spun că sunt prietenii tăi, din tinerețe, și au vești de seamă pentru urechea ta!

- Cine sunt aceștia? Care-i numele lor?

- Unul își zice Rifas iar celălalt George Duval, spun că sunt prietenii din vremea... Dar nu mai apucă să continue. Osman sări de pe scaun și strigă:

- Să intre, să intre prietenii mei, acum!

Ușa se deschise și cei doi ghiauri, pomeniți de oșteanul de pază cu numele lor pășiră pragul sălii Divanului viitorului Sultan Osman Pazvantoglu.

- În genunchi, stârpituri nerușinate, cu ochii în pământ să stați în fața Sultanului Osman, strigă aprig, Ali. De

când Osman îl făcuse agă, din acel moment Ali își trată stăpânul ca pe un veritabil sultan, ca și cum visul s-ar fi împlinit deja. Dar replica lui Osman fu cea cuvenită pentru primirea unor prieteni vechi, cu care a împărțit clipe frumoase.

- Nu, Ali! Nu-i speria pe bunii noștri prieteni, că doar și tu ai fost părtaș la toate aventurile pe care le-am trăit cu acești ghiauri. Și pentru tine ei sunt niște prieteni vechi! Sunt oameni buni, de la care am avut multe de învățat! Și nu s-au uitat că noi suntem de o credință iar ei de alta, nu! Se cuvine să reînnodăm prietenia noastră! Ridicați-vă și veniți să ne îmbrățișăm! Să vadă căpitanii mei că Osman Pazvante nu-și uită și nu-și trădează prietenii!

Bucuria revederii după câțiva ani de despărțire dezlegă pofta de povestiri. Rifas și George știau tot, sau aproape tot despre aventurile lui Osman. I se dusesese vestea, numele lui circula prin Balcani, admirat de unii, blestemat de alții. Cei care-l vorbeau de rău erau oameni care avuseseră nenorocul să-i iasă în cale. Norocul lor, de povestitori, a fost că au scăpat teferi, poate au rămas doar ologi sau ciungi ori sau ales cu câteva coaste sparte. Însă pungile lor, fie pline cu galbeni ori doar cu câțiva firfiri, fără excepție, își schimbaseră stăpânul, trecând la Osman însuși ori la oricare dintre pazvangii lui.

- Pe unde ai umblat, Rifas, după ce ne-am despărțit în Valahia? Tu ai urmat drumul tău, nu erai bun de oștean sau de tâlhar. Arma ta este pana și slova. Poate că aceste scule pot ucide mai aprig decât sabia sau hangerul. Cu slova poți să ridici în slăvi un om, tot cu slova poți să-l faci de rușine. Acum, că m-am făcut vestit în Balcani, ai catadicsit să te întorci la mine? Vrei să-mi cânți isprăvile în versuri alese și să le lași mărturie, peste timpuri? Ori ai alte socoteli în capul tău, destul de zurliu! Că te știi petrecăreț și iubitor de muieri, dar banii nu te-au înghesuit niciodată. Poate că norocul tău este cu mine, ce zici Rifas?

- Eu zic că ai dreptate în tot ce ai grăit până acum. Că sunt un poet rătăcitor este adevărat, că doar umblând prin lume poți afla povești minunate care încă nu au fost scrise de nimeni. Iar tășul sabiei nu este pentru mine. Vreau să mor bătrân, șezând într-un divan cu așternuturi scumpe, mângâiat de cadâne focoase care să-mi încălzească oasele până în ultimul ceas al vieții. Numai cu tine, slăvite Sultan, pot câștiga o asemenea avere, pe merit, cântându-ți faptele și preamărindu-le. Însă nu pentru acest câștig ieftin am venit la tine. Eu și acest prieten al nostru, franțuz priceput nu numai la scrimă vicleană ci și într-ale politichiei, vrea să-ți spună că drumul pe care pornești acum are nevoie de îndrumare aleasă. Poți deveni cineva cunoscut și temut în toată Evropa, nu numai în Imperiul Islamic. Pentru asta am venit, să-ți stăm alături și să te îndrumăm pe acest drum al măririi tale!

- Spune George, care este gândul tău? Cu un gest larg Osman îi concedie pe căpitaniii lui iar pe mai vechii lui prieteni îi pofti să se așeze confortabil, pe pernele bogate din jurul divanului pe care numai el, Sultanul, avea voie să șadă. Bătu din palme și pofti bairam, cu cele mai alese bucate, șerbeturi și sorbeturi, de care nu ducea lipsă de când carele cu poveri și barcazurile voievodului Hangerli i-au căzut plocon, în portul Vidinului. Când toate pregătirile fură gata Osman se asigură că nicio ureche haină n-ar îndrăzni să asculte sfatul lor de taină. Încuie ușile, zăvorî ferestrele și îi invită pe prieteni să-și apropie capetele.

- Osman Sultan, poți deveni stăpânul Imperiului. Ai capul potrivit care să scornească cele mai îndrăznețe planuri cu ajutorul cărora să-ți duci gândul la împlinire. Numai de tine depinde acest mare câștig. Că imperiul este măcinat pe dinăuntru, nu trebuie mare efort ca să dărâmi șandramaua. Eu, George Duval, prietenul tău, am stat la Istanbul și m-am jucat cu lecțiile de scrimă în seraiurile mai multor viziri și pașale și am văzut câte parale fac, fiecare. Pot să îți spun

cine trebuie să moară și cine ar trebui să-ți devină slugă supusă, că unii au destulă înțelepciune sub turbanele lor umflate cu giuvaeruri. Dar își folosesc mințile doar pentru a scorni fel de fel de șiretlicuri cu ajutorul cărora să-l fure pe Selim Sultan și să închidă ochii ulemalelor²⁹, imamilor³⁰ și hogilor, acoperindu-i cu aur, pietre nestemate și țesături scumpe. Dar pe lângă bătălia pe care o vei duce până la divanul imperial, va trebui să câștigi de partea ta marile puteri europene. Trebuie să te faci cunoscut lor, să-i ai de prieteni care să te ajute la nevoie.

- Ce nevoie aș avea de ajutorul unor ghiauri? S-ar mai uita la mine neamul otoman ca la un eliberator, știind că m-am înturlucat³¹ cu niște necredincioși? Ce capcană vrei să-mi întindeți? Dacă umblați cu șoalda vă tai bucăți cu mâna mea și vă dau la câini!

Osman se dezlănțui, mintea îi luă foc gândind că acești prieteni voiau să-l tragă la pieire. Cine îi trimisese așa, din scurt, să-i câștige încrederea și apoi să le urmeze îndemnul vicleane?

- Osman, nu-ți suntem dușmani, bagă de seamă la ce anume gândești despre noi. Nu suntem uneltele cuiva care ar vrea să te piardă. De unde am fi știut noi, cu mai mult timp în urmă, că vrei să-l dai jos pe Selim Sultan? Și cum să fi clocit gânduri vicleane, când oștirea ta numai ce te-a împins pe acest drum, doar cu câteva ceasuri în urmă? Ascultă până la capăt ce vrea să spună George, el vine acum de la curtea regelui Franței, știe ce se vorbește pe acolo despre acest

²⁹ ulema = cleric musulman care avea inclusiv atribuțiuni de legiuitor

³⁰ imam = șef religios, de regulă conducătorul clericilor unei moschei; marele imam era mâna dreaptă a sultanului în toate problemele de cult, pentru că acesta valida faptele sultanilor punându-le în concordanță cu textul Coranului.

³¹ a se înturluca = a se uni, asocia

imperiu bolnav, al nostru. Știe cine năzuiește să rupă cele mai grase hălci din trupul Imperiului, știe cine cu cine s-a legat să pornească război contra Islamului.

- Osman, prietene, Evropa adăpostește numai țări creștine, asta o știi și tu. Ele toate au pornit, de mai multe ori, acele cruciade cu oștiri de strânsură din cele mai depărtate colțuri ale Evropei. Și atunci, în urmă cu secole, ca și acum, acești creștini flutură stindardele credinței și sună din trâmbițe adunarea împotriva semilunii. În urmă cu o sută de ani, când Islamul a fost alungat de sub zidurile Vienei și ghiaurul acela nemernic, pe numele lui de Alexandru Exportitul, a vândut Imperiul cedând cetăți și pământuri întinse, de atunci Evropa știe slăbiciunea Sultanului și a oștirilor lui. Dar precum haita de lupi care a încolțit cerbul cel falnic și l-a doborât la pământ, acum se mușcă între ei pentru bucățile cele mai bune din trupul prăzii. Lupii nu se unesc în haită decât atunci când sunt flămânzi. În rest, seucid între ei. Această slăbiciune a creștinătății trebuie să o folosești cu minte ageră. Tu ai această minte ageră, trebuie să faci astfel ca regi ai apusului să te asculte, să ia aminte la zisele tale.

- Și cum să fac asta, înțelepților?

- Proclamă vilayetul Balcanilor ca stat independent, proclamă-te Sultan sau rege sau împărat, după cum ți-e pofta inimii și trimite ambasadori la curțile Evropei care să le vorbească acestor capete încoronate despre planurile tale. Fă-ți prieteni printre ei, încheie tratate și alianțe cu care să-ți cumperi liniștea din partea acestora în timpul campaniei tale împotriva lui Selim. Gândește, cum ar fi ca atunci când te vei afla față în față cu toată urdia Istanbulului să câștigi bătălia decisivă fără să pierzi măcar un om? Poți avea acest câștig, dacă prieteni tăi din Europa pornesc, tocmai atunci, atacuri la mai multe granițe ale Islamului. Selim va trebui să-și rupă oștirea în bucăți, nu va putea duce deodată trei sau patru bătălii grele. Și după ce îl vei bate pe Selim, va trebui să lucrezi

cu vicleșug ca să întărești lupii unii împotriva altora. Austria se mușcă cu Prusia, dar nu se are bine nici cu Franța. Rusia când este prietena unuia sau altuia, la fel și Engllitera. Ca să nu mai vorbim de țărișoarele cele mici, ducate și voievodate, care se unesc și se depărtează unii de alții după cum le este interesul. Eu, George Duval, pot să-ți fiu ambasador la Paris, pe lângă Republica Franceză. Nu știi ce se pune la cale acolo, la Paris? Doar ațâțând Austria, Rusia și Engllitera în contra acestei tinere republici care și-a decapitat regele de curând, vei avea pace la hotare ca să-ți pornești oastea spre Istanbul. Iar când Selim își va începe pregătirile pentru a te întâmpina cu urdiile lui, prin ambasadorii tăi pune sub boturile flămânde ale austriecilor, spaniolilor, italienilor, câteva insule grecești și îndeamnă-i pe fiecare, separat, să-l atace pe Selim. Atunci vei câștiga ușor bătăliile cele mai grele.

- M-ați pus pe jar cu aceste planuri ale voastre! Pot eu să le cred așa, fără să cercetez cu temeinicie aceste stări de lucruri? Credeți că-mi va fi ușor să hotărâsc ce anume trebuie să fac, care să-mi fie primii pași, spre cine să mă înclin și cui să-i arunc năframa războiului în față?

Proaspătul sultan se simți atras din prima clipă de aceste vise frumos prezentate de prietenii lui. Decizia trebuia să fie a lui. Planurile trebuie întocmite cu grijă, oamenii trebuie aleși dintre cei mai deștepți dar și cei mai fideli servitori ai cauzei Băiatului din Balcani. După lungi frământări și discuții cu cei doi ghiauri, apoi cu anume aleși căpitani ai lui, Osman se hotărî să înceapă demersurile diplomatice ale tinerei sale țări, abea declarată independentă. Primii ambasadori au fost trimiși spre vecini, la București și la Iași. De aici trimișii lui Osman s-au întors cu coada între picioare, amenințând că vor trimite cărți la Istanbul cu toate aceste vicleșuguri pe care hăbăucul de la Vidin încearcă să le pună la cale împotriva Luminatului nostru Padișah. De la Buda trimisul se întoarse cu speranțe. Imediat George Duval și Rifas au

luat drumul Vienei și au obținut un prim câștig. Curtea Imperială habsburgică se bucură că un om destoinic, războinic priceput, are de gând să răstoarne puterea acestui clan corupt și să facă pace cu toată Europa. Noi vă susținem, prieteni, vom pune o vorbă bună și la curtea de la Madrid, de asemenea la Veneția și chiar și la Moscova vom trimite olăcari.

De aici, cu primele discuții deschise pentru încheierea unor tratate de recunoaștere a Vilayetului și stabilirea de relații diplomatice, George plecă la Paris.

- Osman Sultan, puterile Europei se vor încleșta în curând în bătălii lungi și distrugătoare cu această republică franceză. De acolo trebuie să-ți trimit știri despre tot ce se va cloci, de acum înainte. Stai numai și așteaptă!

Într-adevăr, George Duval a fost un slujitor prolific pentru Osman Sultan Pasvan-Oglu. A dus o campanie susținută în favoarea recunoașterii acestui stat minuscul, desprins din trupul bolnavului imperiu otoman, dar căruia consulul Duval îi prezicea un viitor strălucitor. Numeroasele lui rapoarte trimise de pe malul Senei erau citite de Osman ca o lectură de plăcere, deoarece pișicherul francez, cunoscând metehnele lui Pazvante, avea grijă să atașeze la informațiile politice mici istorii picante, de alcov, despre aventurile unor potențați ai vremii dar mai ales despre faimoasa Josefina, soția tânărului Napoleon Bonaparte, un general care cunoscuse o ascensiune rapidă pe scena revoluției franceze. „Musiujorj – așa-l poreclea Osman pe dragul lui prieten – iar mi-a trimis povești de dragoste și destrăbălare. Se pare că la Paris oamenii de stat câștigă puteri nu pe câmpurile de luptă ci în paturile unor doamne de rang înalt, care nu se satură niciodată de bărbați, înșelându-și soții chiar sub nasurile acestora. Uite, zice acest Musiujorj al meu, că pentru a le fi mai lesne a se da bărbaților, femeile de la curtea franceză au inventat o modă nouă, specială pentru a le grăbi contactul cu amanții: rochii dintr-o singură foaie, fără jupe și corsete, ușor

de lepădat dar tot așa de ușor de îmbrăcat. Astfel nu pierd timp cu înlăturarea multor straturi de pânzeturi și corsete până la dezvelirea formelor ispititoare ci trec rapid la treabă, mulțumindu-i pe bărbații care sunt înnebuniți numai la vederea conturilor ce ies, clare, în evidență, abea acoperite de aceste rochii subțiri. Măi, să fie, așa de iute a ajuns la Paris moda cadânelor din haremul sultanilor!? Se zice că Josefine a venit cu această modă după ce a scultat poveștile soțului ei, Bonaparte, întors din campania militară împotriva mamelucilor egiptieni!”

În scurtă vreme de la instalarea sa la Paris, consulul George Duval îi dădu ambițiosului său stăpân o informație ce se va dovedi extrem de importantă. „Află, Luminat Stăpâne Osman Sultan, că acest general Napoleon Bonaparte s-a numit pe sine Prim Consul, devenind stăpânul Franței. Titlul acesta pompos are menirea de a nu jigni poporul francez foarte ușor de scos în stradă, la revoluții. Dar haosul și debandada, foametea care au durat câțiva ani cât țara asta n-a mai avut un stăpân adevărat, adică un rege legitim, această stare urâtă de lucruri a încetat imediat ce Prim Consulul a pus mâna pe putere. El își pregătește o armată uriașă, de cinci ba chiar șase sute de mii de oameni, cu care vrea să poarte război cu toată Europa. I-a asmuțit pe francezi contra regilor și împăraților și îi conduce să dea jos toate capetele încoronate din Europa, după modelul lor, al francezilor. Stai numai și vezi, că repede se vor porni războaie aici, cu împăratul austriac, cu regele prusac, cu regele Engliterei, cu țarul Rusiei. Europa nu va putea să te ajute, acum, în anii cât Napoleon va stârni războaie. Ei nu mai au niciun interes față de Imperiul Otoman, acum se bat pentru centrul Europei. Mai ții minte, cum povesteai tu că se duceau luptele între cetele de mahalale în Sofia bulgară pe vremea când erai copil? Cum vă băteați voi ca numai unul singur să ajungă cel mai mare și mai tare peste toate cetele? Ei,

Stăpâne Luminat Osman Sultan, acest Napoleon seamănă leit cu tine, are această ambiție să fie stăpânul absolut al Europei. Nu va fi vremea, în anii ce urmează, să pornești războiul tău împotriva Sultanului Selim, căci Europa nu te va putea ajuta. Așteaptă să se aleagă învingătorul, aici, la Paris ori la Viena, ori aiurea, în altă parte. Abea după aceea va veni și vremea noastră!”

Vestea aceasta nu l-a încântat prea tare pe Osman, dar după ce îi trecu furia își dădu seama că aflând cum stă treaba pe câmpurile de luptă din țările de la care aștepta sprijin în propriul lui urcuș spre putere, acum putea să-și economisească forțele, să-și pregătească pe îndelete căpitania și agalele, iar când îi va veni mai bine la socoteală va putea aduna oastea cea mare cu care să-l răstoarne pe Selim și dinastia lui de la Istanbul. Își zise: „Până atunci, Osman, hai să vedem ce mai este peste Dunăre, în mica Valahie, pe la Craiova. Să ne ducem la capăt răzbunarea pe muieretul stricat din această țară de târfe, care a născut unele ca Anița, cea care a vrut să mă dea hrană câinilor, cu bărbatu-su haiducul.”

Osman Pazvante mai trecuse Dunărea în anii din urmă, ce-i drept doar cu puține trupe, că țara aceasta devenise o capcană mortală câțiva ani la rând. În 1795 o epidemie de ciumă a făcut peste o mie de morți numai în Craiova, capitala Băniei. În graba mare de a-i arde pe cei morți ce cădeau ca muștele, în plină stradă, chiar și iarna, oltenii au aprins ruguri mari, de la care vânturile iernii au purtat flăcările spre casele din jur. Și a ars aproape tot orașul, din șapte mii de case au scăpat doar câteva sute, din cele ale marilor boieri care aveau grădini întinse în jurul caselor, doar așa au oprit focul la porți, cum se zicea pe acolo.

- Vitejii mei, mergeți prin sate și culegeți rodul cel tânăr, luați tot muieretul la rând, nu iertați nimic, de la prunci până la babele fără dinți. Codanele cele mai frumoase să le aduceți, neatinse, aici la haremul meu, căci plată bună vă voi

da pentru ele. Iar pe toate celelalte să le tăiați, după ce le veți batjocori. Să-mi spuneți câte muieri ați dat morții, ca să-mi ostoiesc din focul răzbunării care mă arde cu pălălăi înalte! Că stricatele astea duc la pierzare pe bărbați, ele trebuie stârpite după ce nasc flăcăi, să nu pierim noi, luptătorii lui Alah!

Aceste vorbe le-a spus Osman după ce iscoadele s-au întors, în prag de primăvară în acel an 1799, de pe malul oltenesc al Dunării. Țăranii ieșiseră cu turmele de oi la păscut, erau numai buni de fript la proțap mieluții rămași în viață după frigul ce cădea, an de an, la câteva zile după ce soarele mângâia natura, trezind-o la viață. La două săptămâni după topirea zăpezii mieilor, bulucurile lui Pazvante trec Dunărea la Calafat și atacă Oltenia.

- Pazvangiii pe care îi trimiți înainte, să cerceteze locurile ca iscoade, să afle unde sunt comori de jefuit, biserici de despuiat de odoare și conace boierești cu hambare mari, pline cu bucate care ne trebuiesc nouă, celor care trudim cu hangerele dar și celor rămași acasă, în Vidin. Să aflați unde găsim femei sănătoase, grăsuțe, bune de prăsilă, ca să ne fete flăcăi buni de crescut în ordinea și disciplina cazărnilor noastre.

Acestea au fost instrucțiunile pe care i le-a dat lui Ali Mola, comandantul armatei sale, Marele Seraschier. De câte ori îl striga cu acest titlu pe care anume la inventat pentru cel mai fidel prieten pe care viața i l-a scos în cale încă în fragedă pruncie, Ali Mola se umfla în pene ca un curcan ce-și scutură mărgелеle de la gât și lovește pintenii unul de altul. Ardea de nerăbdare să dea iama în satele din Valahia, acum răzbunarea lui Osman îi intrase și lui în sânge.

Capitolul 8

Icoana din Dud

Au trecut câteva zile de jaf. Dar numai în câmpia de lângă Dunăre. Aceste incursiuni au avut menirea să ascundă pătrunderea iscoadelor care s-au învrednicit a cerceta satele și târgurile, bisericile și mănăstirile dar și sălașele din adâncul unor văi sau pe pripoare de munte unde pășteau turmele de oi și cirezile de vite, atât de necesare pentru aprovizionarea unei armate ce creștea pe zi ce trece.

Pazvangii s-au retras peste Dunăre pe rând, imediat ce iscoadele pe care le aduseseră au revenit din misiunile lor de cercetare.

- Stăpâne, raportă Ali când ultima urdie se trase la corturile sale, nu-i mare lucru de găsit la ghiaurii aceștia, olteni. Sunt săraci la fel ca și bulgarii, doar paie și lut peste tot. Dar mi-a spus un moșneag, turc de-al nostru din Vidin, că a fost la Craiova la o mănăstire unde s-a închinat la o icoană făcătoare de minuni, pentru baba lui, că zace de friguri de mai bine de o jumătate de an și niciun doctor nu-i dă de capăt bolii ei. Că icoana asta îi numită de popor Icoana din Dud, că de câteva ori era să se piardă în incendii, dar de fiecare dată au găsit-o oamenii în același loc, într-un dud din apropierea mănăstirii. Și icoana asta ar face minuni. Acu, zicea moșul acela, se grăbește acasă că a visat-o pe baba lui sănătoasă, stătea la malul Dunării și aștepta, cu ochii în zare. Am să mă duc mâine acolo unde mi-a spus moșul că locuiește, să văd dacă este adevărat ce a visat el sau nu.

Osman îl asculta pe Ali și nu-i venea să-și creadă urechilor. Ce prostii îndrugă prietenul lui?

- Ali, ai dat în mintea copiilor? Ce tot îndrugi acolo? Eu te-am trimis să afli unde găsim ceva de jefuit, nu să ascuți basme de moși nătângi! Ce altceva ai mai aflat de la iscoade?

- Stăpâne, Sultanul meu, această Icoană din Dud este lucrul cel mai prețios pe care trebuie să-l capturăm, nu înțelegi? Ghiaurii cred în minuni, până și turcii noștri din popor se duc acolo, cred că ajung chiar să se boteze în credința ghiaurilor. Noi nu trebuie să-i stârpim pe ghiauri? Nu trebuie să le ucidem credința? Trebuie să distrugem această mănăstire cu icoană cu tot.

- Ha, da, așa-i! M-am lăsat prostit la primul moment, am crezut că te-ai scrântit, nu alta! Să mă duci acolo, la această minune, am să o culeg cu mâna mea și am s-o fac mici fărâme.

Pe măsură ce pătrundea sensul profund al poveștii Icoanei din Dud, Osman se tulbura peste măsură. Aici avea de a face nu doar cu un act de credință pe care legea jihadului o pironea ca țintă de frunte, ci și cu un fapt de robie, mulțime de popor credeau în minunile mamei profetului Iisus, un profet mincinos pe care Mahomed ne îndeamnă să-l stârpim de pe fața pământului. Da, două lucruri trebuie să facă în această incursiune. Mai întâi trebuie să adune robi mulți, femei frumoase dar și bărbați dintre cei pe care, ca regulă, îi omorau din mers, nu se încurcau să-i ducă la târgurile de sclavi. Acest popor trebuie învățat minte, înainte de a fi omorât. Să vadă toți cum este acea icoană, doar o minciună gogonată! O să-i facă să sufere! La acest gând mintea înfierbântată a lui Osman începu să strălucească de plăceri perverse, sublime pentru el. Va face un lucru dintre cele mai plăcute Proorocului Mahomed și lui Alah. Va face ca mulțimea de ghiauri să se tânguiască, să plângă, să urle de durerea Icoanei. Și când țipetele muierilor nebune și al bărbaților ghiauri înnebuniți de ură, plini de dorința de răzbu-

nare, atunci acest cor de durere se va înălța la cerul lui Alah, purtând spre slavă numele lui, a lui Osman Sultan, Copilul din Balcani!

Atacul Craiovei a pornit în duminica următoare. Pazvangii au trecut Dunărea cu noaptea în cap și au pustiit cele câteva sate înșiruite de-a lungul drumurilor ce duceau spre cetatea Băniei. De fapt spre târgul Băniei, că această capitală de mult nu mai era cetate, de când Înalta Poartă a interzis beilor ghiauri din țările valahe să aibă oaste proprie. Cu cât se lumina mai mult, cu atât se aduna mai multă pradă, de robi. Oltenii prinși, cu mic cu mare erau mânați spre Craiova, spre locul gol din fața mănăstirii Icoanei din Dud.

Aproape de miezul zilei Osman a făcut semn că gata, ajunge, au adunat destul popor nătâng. Acu trebuie stârnită suferința acestei mulțimi. Durerea să îi cuprindă pe toți, fiecare ghiaur trebuie să plângă și să se văicărească, cerșind milă. Bicele cu plumbi, vergile și bătele trebuie să lucreze cu zor mare, printre rândurile de robi ticăloși. Țipetele de durere se ridicau din mijlocul talazului de glasuri tot mai des. Era bine, Osman simțea o mare desfătare, aproape că intra într-un extaz mistic la fel cum dervișii rotitori o făceau după ore lungi de trudă sfântă.

Și când plăcerea lui a ajuns la saturație, Osman hotărî că a venit vremea să fie atacată biserica icoanei. Să fie scoasă icoana și arătată mulțimii înnebunite de durere trupească. Din acest moment trebuia începută tortura sufletului de ghiaur. Sublim, gândea Osman Sultan!

În rând cu Osman, în fața oștirii sale, agalele așteptau semnul. Erau toți acolo: Carasfeiz, Cara-Hasan, Dertli Mehmed, Manaf Ibrahim Ermendjic, Sinab. Primul de lângă Ali Mola, Carasfeiz, făcu pasul înainte. Scosese de la brâu securea lui de luptă. Tăișul era ascuțit ca un brici. Era vestită arma aceasta, nu de puține ori a retezat sabia ce i se opunea în mâna celui ce-i stătea împotrivă dar și capul zbura după

ciotul armei. Iar cealaltă jumătate era ciocan. Lui Carasfeiz îi făcea mare plăcere să lovească coifuri, cu ciocanul. Nimeni nu a scăpat de acele strașnice lovituri. Carasfeiz era un luptător strașnic, înalt de i se vedea capul deasupra oștirii și puternic, cu brațele ca niște trunchiuri și pumnii ca două ciocane de fierar.

Avea securea în mână dreaptă iar calul îl mână cu genunchii. Înaintă până la trei lungimi de cal de ușa masivă, făcută din blănuri de stejar ferecate cu plăci groase de fier bătut la nicovală. Cumpăni securea și o repezi spre mijlocul ușii. Tăișul se împlântă adânc în lemn, dar nu trecu dincolo. Carasfeiz se opinti de câteva ori ca să scoată securea din lemnul ușii. Dacă nu a reușit din prima, nu avea niciun rost să repete aruncarea, s-ar fi făcut doar de râs. Dar nu putea să abandoneze. El, Carasfeiz aga, trebuia să câștige contra unei uși, oricât de iscusit ar fi fost făurită aceasta. Lovi o singură dată cu ciocanul, cu toată puterea, peste balamaua de sus care abea se deslușea din adâncimea canatului.

Nimeni din mulțime nu a văzut ce s-a întâmplat. Nici chiar Osman. Carasfeiz se năruie de pe cal, arătându-și în cădere chipul uluit, cu lama de topor adânc înfiptă în osul frunții late, de taur. Mulțimea de osmanlâi scoase un vaiet, tălăzuindu-se. Toți l-au cunoscut pe Carasfeiz, nimeni nu ar fi crezut că există om care îl poate ucide pe acest palicar. Printre creștinii mânăți aici cu biciul un murmur crescuse, ca un val de speranță: „Minune, minune, Maica Domnului nu ne lasă, minune!”

Osman își mână calul spre cel căzut mort, la pământ. Securea se înfipsea adânc în capul lui. Apoi cercetă balamaua. Niciun semn, nu se vedea urma acelei lovituri puternice pe care Carasfeiz o aplicase. Își întoarse calul trăgând de frâu cu furie și urlă spre bulucul de pazvangii care, scuturați de o frică superstițioasă, se clătinau repetând, pe limba lor, ceea ce ghiaurii strigau din ce în ce mai tare: „Minune!”

- Dați foc bisericii acesteia. Dărâmați-i zidurile, nimic să nu rămână în urmă! Ucideți-i pe toți ghiaurii, unul să nu rămână în viață!

Apoi porni într-un galop furios, cu hangerul ridicat, spre mulțimea robilor prinși. Calul se ridică pe picioarele din spate, lovind mortal câțiva bărbați din primul rând. Apoi hangerul coborî și Osman făcu cărare de leșuri în mulțime. Nu se opri, ci își continuă goana până ce bietul cal, epuizat, se opri singur. Acolo îl ajunseră căpeteniile lui, purtându-l pe cel mort culcat pe spatele calului său. Osman porni în fruntea lor și nu se opri decât la vadul Dunării. Urcară pe podul plutitor și trecură spre Vidin. Porțile cetății erau deschise, pe ziduri mulțime de popor îl aștepta pe cel socotit totdeauna învingător în bătăliile lui. Văzând însă calul negru al lui Carasfeiz purtându-și stăpânul mort, locuitorii păstrară tăcerea, plini de uimire amestecată cu teamă. Ce s-a întâmplat acolo? Unde sunt bulucurile de pazvangii? De ce se întorc căpeteniile singure?

Spre seară oastea se întoarse în cetate. Toată ziua s-au chinuit să dea foc bisericii dar n-au reușit mare lucru. Doar un colț din acoperiș, pe la streșini începu să ardă cu flacăra înaltă și turcii izbucniră în chiuituri de bucurie. Sânețele pocniră, iataganele se agitară ridicate spre norii negri din care începuse să picure ploaia. La un ordin, turcii se grăbiră spre cai, încălecară și părăsiră orașul ce era cuprins de flăcări.

Trei zile a stat Osman Sultan în iatacul lui, încuiat. În acest răstimp agalele s-au ocupat cu înmormântarea lui Carasfeiz. Când totul era pregătit, iar groapa săpată pe aleea centrală din cimitirul de lângă moscheie își aștepta locatarul de veci, Osman ieși la rugămințile repetate ale căpitanilor lui. După ce groapa fu acoperită cu pământ, Osman ordonă ca la căpătâi să fie așezat un obelisc pe care să se dăltuiască numele eroului.

Întors la cazărmi, Osman Sultan ordonă adunarea bulucurilor pe platoul de instrucție. Apoi le grăi astfel:

- Vitejii mei, am stat în aceste zile și m-am rugat lui Alah să-mi dea un semn despre cele întâmplate. Azi noapte am visat cum îngerul Mihail, cu sabia lui de foc în mână s-a coborât din cer și mi-a spus să nu las ca lumea să creadă că acolo s-a întâmplat o minune cerească, mântuitoare pentru ghiaurii creștini. Să aprind și mai puternic focul războiului sfânt împotriva necredincioșilor, să-i lovim drept în inimă, să se îngrozească tot neamul lor până la marginea pământului. Măine pornim spre București, inima acestei țări. O să las orașul acela la mila voastră, prădați tot și bucurați-vă de tot ce veți lua. Ghiaurii se veselesc, crezând în minuni. Grecii din Fanar care stau în fruntea țării caută orice prilej să se veselească și să petreacă, furând ultima bucatură de la gura acestor valahi proști. Acum îi vom lovi, căci au lăsat paza bună de o parte. Alah ne va întări, Mahomed Proorocul va sta în fruntea armiei mele iar voi, toți, vitejii mei, să fiți necruțători cu ghiaurii, de la mic la mare, de la pruncul din pânțele mamei sale până la cea mai bătrână vrăjitoare din acest neam ticălos.

I-au trebuit trei zile și trei nopți lui Osman Pazvanoglu să întoarcă în câștig groaza strecurată în inimile supersuțioase ale oștenilor săi. Tot răul spre bine, spune Nastratin Hoge³². Doar trebuie să cauți sămânța de bine în mormanul

³² Nastratin Hoge = Nastratin a trăit în Anatolia, Turcia, născut fiind în satul Hortu din Sivrihisar, Eskişehir în secolul al XIII-lea. S-a stabilit în Akşehir, iar mai apoi în Konya unde a și murit. Nastratin a fost un învățat și filosof care sprijinea oamenii de rând în defavoarea elitelor, cunoscut pentru povestirile sale amuzante anecdote.

1996–1997 a fost declarat Anul Internațional Nastratin Hoge de către UNESCO.

de răutăți. Așa i-a venit ideea invocării războiului sfânt, a jihadului, pe care fiecare musulman dreptcredincios este dator să îl poarte, după volnicia sa.

Cu bruma de strategie pe care apucase să o învețe în cei câțiva ani de școală, Osman gândi că incursiunea asupra capitalei Valahiei trebuie să fie bine pregătită. Minunea de la Craiova cu acea Icoană din Dud l-a zguduit în adâncul inimii. Nu înțelegea de ce, dar se simțea ca un copil care a făcut o poznă peste măsură de rea, de neiertat, iar acum aștepta să fie pedepsit foarte aspru. Ceasuri în șir s-a frământat călărind singur, fără nicio țintă, cu câțiva bostangii urmându-l la distanță ca o escortă discretă. Compară reacția mulțimii de robi valahi adusă acolo pentru un spectacol de mare batjocorire a credinței lor, cu mișcarea impresionantă a dervișilor rotitori, care aveau rolul de a transmite oștirii musulmane un mesaj de la Proorocul Mahomed, înainte de a porni la război. Nimeni nu mai credea în minunea pe care o invocau acei derviși, niciun ienicer, spahiu ori simplu soldat angajat la grajduri nu făcea altceva decât să ridice din umeri și să-și râdă în barbă de naivitatea acestui ritual religios. Pe când ceea ce s-a întâmplat în fața acelei biserici, nepăzită nici măcar de un zid de împrejmuire, întrecea logica lui Osman, logica unei brute pusă numai pe jaf și ucidere. Trăise câțiva ani printre acești ghiauri, le fusese slugă, apoi fusese ridicat în rang și

Festivalul Internațional „Nastratin Hoge” se desfășoară în fiecare an în Akşehir între 5 și 10 iulie. De-a lungul generațiilor, noi povestiri au fost adăugate, altele modificate, iar personajul și poveștile sale s-au răspândit și în alte regiuni. Temele povestirilor au devenit parte a folclorului multor țări și exprimă imaginația colectivă a mai multor culturi. Deși multe dintre povestiri îl ilustrează pe Nastratin în satul său natal, ele fac referire la concepte care au o oarecare atemporalitate. Acestea înfățișează un tip de înțelepciune populară viguroasă care triumfă în fața tuturor încercărilor.

văzuse lăcomia fără leac a celor bogați. Își aminti că văzuse umilința slugilor de tot neamul, țigani ori valahi care erau folosiți ca vite de muncă, bătuți, înjurați, pedepsiți în tot felul, cu rost și fără rost. Dar văzuse acestea doar în trecut, neacordând importanță oamenilor de jos. Acum acele scene îi reveneau în memorie și unele detalii îi săreau în ochi, zgâlțâindu-i judecata de sultan pus pe războaie de exterminare. Niciodată robii aceia nu-și ridicaseră ochii din pământ, nu a putut să vadă dacă ascund ură și clocot de răzbunare sau nimic.

Într-un târziu își struni gândurile și întoarse bidiviul spre cetate. N-avea rost să se zbuciume. Pentru ce? Doar menirea lui în această lume este să ucidă, cât mai mulți necredincioși și cât mai multe femei. Să le lase în viață doar pe cele care nasc prunci zdraveni și să le ia viața de îndată ce copiii lor sunt înțărcați. Ce-i pasă lui de sărăcia lumii? Sau de religie?

În zilele următoare ticlui cu Ali Mola și Sinab planul incursiunilor de-a lungul Dunării, în Oltenia și Țara Românească. Toate bulucurile de pazvangii vor trebui să scape la libertate un bărbat, cât mai îngrozit la chip de cele văzute, care să mâne calul spre Curtea Domnească și să ducă cu el sămânța fricii, să o împrăștie printre cei care aveau ceva de pierdut, mai scump chiar decât viața: averi furate prin abuz și lăcomie, aur bun și giuvaericele, pe care să le încarce în rădvane și carâte, luând calea munților sau a Giurgiului, spre scăpare la raia și mai la vale, spre Stanbul. Pe aceste drumuri vor fi pregătite din timp capcane în care să cadă peștii cei grași!

Apoi au trecut la treabă. Întocmai ca în primele jafuri pe care Osman Băiatul din Balcani le-a făcut de-a lungul Bulgariei, lăsând neatinse satele amărâte, lanurile și livezile pentru ca să se coacă și să fie culeasă toată recolta pe care o va aduna el, cu pazvangiile lui, la toamnă, înainte de a cădea

bruma. În schimb târgurile mai chivernisite, hanurile la drumul mare, casele și hambarele pline cu mărfuri ale negustorilor și averile breslașilor au fost socotite cu de amănuntul. Nimic nu le-a scăpat. La capăt de săptămână Osman Sultan făcea socoteala și împărțea darurile. Pentru că tot ceea ce se aduna din jafuri era al lui, doar el, marele Sultan avea dreptul să fie darnic cu cei vrednici. Împărțea, în piața din mijlocul cetății Vidin, pungile cu galbeni, giuvaerurile și zorzoanele muieresti, săbii, pumnale, hangere, iatagane și puști, mătăsuri și stofe. Turmele de oi, capre și vitele cornute nu erau de împărțit. Caii cei mai frumoși erau dați ca premii speciale acelor supuși care s-au arătat a fi cei mai vrednici în luptă. Târziu, spre toamnă, pazvangiii au luat aminte că după socoteala Sultanului Osman vrednicia însemna cât mai multe roabe tinere, bune de prăsilă și cât mai multe capete de ghiauri aduse în trăiști și făcute stive în ocolul rezervat marelui muftiu. Acești vrednici de laudă primeau cele mai jinduite daruri, din chiar mâna Sultanului care le dădea voie să-i fie sărutată poala caftanului.

Gustar³³ se apropia de sfârșit când un călăreț descălecă la malul Dunării, lăsând norul de praf care l-a urmat să se scurgă în apele scăzute ale fluviului. Trase cu pistolul două focuri în aer și chemă un barcagiu să-l treacă apa. Năvăli în cetate și ceru să-i fie dată permisiunea să-l informeze pe măritul Sultan Osman cu o veste grozavă.

-Spune ienicerule, ce veste așa de grozavă îmi aduci de nu mă lași să-mi fumez narghileaua în tihnă? Vezi că dacă vestea ta nu-mi va plăcea, vei plăti cu capul îndrăzneala ta!

-Luminăția Ta, nu ne-am atins de pământul Olteniei, socotind că am pustiit-o mai în urmă, la începutul verii. Dar am aflat că Vodă Șuțu a trimis un caimacam, pe boierul Sa-

³³ gustar = luna august, popular

murcaș să strângă birurile cuvenite Domniei. Și acest ticălos n-a avut milă, toate cele șapte piei le-a jupuit de pe spinarea oltenilor, de la cei mici, dar și de la boieri. Are câteva zeci de arnăuți sălbatici care bat și biciuiesc oamenii fără milă. Au adunat trei care mari cu bănet, este adevărat că nu-s galbeni decât puțini că la sărântoci n-a găsit decât firfirei de aramă. Dar carele sunt pline cu saci cu bani. Iar acum Samurcaș se apropie de vadul Oltului, va trece spre București pe sub poala munților, să scape de pazvangiile noștri. A împărțit turmele de oi și de vite și le mână oamenii Domniei spre ungurime, la vânzare în târgurile cele mari de la Sibiu, Făgăraș, Deva și Brașov. Dar Luminăția Ta, trebuie să ne grăbim, că am aflat că s-au strâns câteva cete de haiduci și le ațin calea arnăuților, iau înapoi banii și animalele și le ascund în desiș de pădure, ca mai târziu să le împartă săracilor. Am aflat că un haiduc este mai rău decât toți ceilalți la un loc. Unul, Iancu Jianu, acesta îl caută pe caimacamul Samurcaș să-i ia zilele, că a pus slugile să bată cu biciul pe doi copii orfani pe care i-a găsit locuind în casa rămasă goală după ce părinții le-au murit de ciumă. Și i-a bătut pe acei copii că nu și-au plătit birul pe fumărit și pe mai știu eu ce altceva. Luminăția Ta, trebuie să le aținem calea acelor care pline cu bănet și să oprim turmele de vite și de oi. Ele toate sunt ale tale, Luminăția Ta!

-Ce spui, umplutură de iad ce ești?! Să fie chiar așa? Vodă Șuțu este mai nemilos decât mine? Acum ia bir și de la copiii orfani? Ce fel de creștin este? Are el îndrăzneala să fure ceea ce este al meu, de drept? Ali, ia-i cu tine pe Cara-Hasan și pe Mehmed Dertli și aduceți-mi carele cu bănet și turmele de vite. Luați cu voi oaste destulă, ca să-i bateți pe oamenii acestui Samurcaș și pe haiduci. Să-i prindeți și să-i aduceți aici, să-i belim de vii pe acești nemernici.

Cei trei căpitani ai Sultanului Osman porniră spre Olt, fiecare avea câte o sută de călăreți înarmați cu flinte noi,

austriece și cu merinde pentru mai multe zile. Incursiunile lor trebuiau încheiate cu pradă bogată, așa cum a spus acel Șeitan Hasan, aducătorul veștii celei bune. S-au întors după o săptămână, pe rând. Ali, mai întâi, aducea două care încărcate vârf cu saci plini cu sunători.

-Ali, ai prăpădit un car cu galbeni, ori i-ai ascuns de mine, prietene? sări la el Osman, deși Ali era cel mai bun prieten al lui, frate de sânge încă din frageda lor pruncie.

-Cum poți să mă bănuiești de necinste pe mine, fratele tău, stăpâne? Al treilea car s-a rupt în drum, am pus prada în celelalte două și pe arnăuții pe care i-am prins i-am înjugat alături de boi, să tragă povara grea. Uite-i, Luminăția Ta! Pe Samurcaș nu l-am găsit, a dat bir cu fugiții de cum ne-a văzut, de la depărtare.

Ceilalți doi au venit mai greu. Cara Hasan mâna patru turme de oi, peste o mie de capete care fuseseră vândute unor negustori austrieci iar galbenii erau puși la popreală, în cuferele lui Vodă Șuțu la o casă de cămătari ovrei din Viena.

- Dar i-am adus cu mine pe acești oameni ai negustorilor austrieci, ei zic că neamurile lor vor plăti pentru slobozirea lor. Sunt ai tăi, Stăpâne, faci ce poțestești cu ei!

- Unde i-ai prins, Hasan? Cum a fost? Hai, povestește! zise Osman, mulțumit de pradă și recunoscător față de agalele lui.

- Stăpâne, i-am ajuns din urmă dincolo de Târgul Jiu-lui. Urcau pe drumul ce duce la trecătoarea Vulcan, spre Ardeal. Oile i-au încetinit la mers, dar ne-au încurcat și pe noi un picuț. Că ticăloșii de paznici s-au ascuns printre oi și de acolo ne-au întâmpinat cu salve de plumbi. Am pierdut zece oameni, au căzut sub focul acestora de îndată ce ne-au văzut, dând bice cailor să pătrundem în mijlocul turmei. Dacă am văzut că nu-i chip să ajungem la ei, am aprins crengi și am dat foc câtorva oi cu blana mare. Am mânat această turmă înnebunită de foc, drept peste slugile ticăloase. Mulți

dintre ei au murit, măcinați de piciorușele oilor, că știi ce dureroasă îi călcătura copitelor de oaie. Pe ceilalți ți i-am adus prinși.

Ultimul sosi Mehmet Derti. El aduse două cirezi de cornute mari, în jur de 300 de capete. Fiecare animal cântărea între 200 și 350 de kilograme. Erau boi de tracțiune, foarte lenți. Din această cauză a întârziat Mehmet. El a luat cirezile de la niște țărani amărâți care aveau ordin să le mâne sus, la mănăstirea Frăsinei, pe un drumeag ce da la stînga din drumul mare de pe malul Oltului. Știau că stăpânii vitelor erau călugări și le duceau la un adăpost, pentru iernat. Primișeră simbrie bună ca să ducă cirezile pe drumuri lăturalnice, fără pierderi. Ei bucurosi le dau, că nu-s ale lor. Se vor împrăștia în lume, să li se piardă urmele.

-Într-adevăr, urmele li s-au pierdut, dar ei n-au mai apucat să se împrăștie în lume, zise Mehmet, netezindu-și mustața. Am întors vitele, mi-a trecut prin minte să-i iau pe acei țărani cu mine, să le promit că le voi plăti. Dar când stam și mă gândeam dacă-i bine ce fac, am zărit flinta unuia scăpându-i din mânăca sumanului. Erau haiducii. Și am început jocul. Să știi, Luminată Stăpâne, că sunt aprigi acești haiduci. Mânuiesc bine sabia, sunt iuți și cunosc câteva lovituri viclene. Dar nu sunt atât de viclene ca loviturile pe care ni le-ai arătat Luminăția Ta. Am doborât doi, ceilalți zece s-au topit în pădure. Nu avea niciun rost să-i urmăresc. Pe drum nu am avut niciun bucluc, cu nimeni. Țăranii puțini pe care i-am întâlnit pe cale, cum își dădeau seama că suntem turci o luau la fugă de îndată. Un negustor de dulciuri și-a lăsat în drum coșul cu halva și rahat și dus a fost. Iar noi ne-am dedulcit la zaharicalele lui, de om fricos. Așa că iată-mă-s!

Auzit-ați de-un Jian?

Prăbușit în genunchi, cu capul în țărână omul se zguduia plângându-și amarul. Părea a fi om tânăr și destul de viguros. Pe brațul stâng cămașa era crestată, la fel cu pielea de desubt, iar pata de sânge încă neînchegat dezvăluia că necazul ce îl lovise era proaspăt. Lovitură de sabie sau de iatagan. Sau de hanger.

- Omule, ce ți s-a întâmplat? Cine te lovi și te tâlhări?

Umbra celui care pusese aceste întrebări se așternea pe pământ, destul de lungă, semn că soarele o luase bine de acum, către asfințit. Să fi fost ceasurile patru sau cinci ale acelei zile de vară fierbine. Amărâtul din țărână nu răspunse, nici nu dădu măcar semn că ar fi auzit întrebarea călărețului. Doar când calul îl împunse cu botul în pulpa piciorului, abea atunci își ridică capul și apoi își îndreptă spinarea. Capul călărețului acoperea coroana soarelui, așa că nu desluși chipul omului. Se rostogoli într-o parte din drum și apoi începu să se ridice în picioare. Văzu un bărbat în floarea vârstei, cu plete negre atârându-i pe umeri, cu o scurteică aruncată pe umeri, brodată frumos, cu arnici negre și roșii, ca la Caracal. Cizmele noi, dar prăfuite arătau că omul nu era cineva de rând, era probabil un boiernaș chivernisit, oltean după port și vorbă.

Apoi îi văzu chipul. Cărămiziu la culoare din cauza soarelui, nasul era frumos așezat deasupra gurii strânse sub mustața bogată. Era proaspăt ras, deci nu era chiar un fitecine. Peste pantalonii strâmți, negri, purta un brâu țesut în casă, cu întăritură de piele bine argăsită. Mânerele frumos încrustate a două pistoale și a unui jungher ieșeau din brâu.

- Onița, o luară furii, ticăloșii de pazvangii, bătu-i-ar Dumnezeu! răspunse omul.

- Și cum de scăpai cu viață? Că ticăloșii de păgâni nu iartă pe nimeni, întrebă boierul.

- Adunam puțină iarbă pe care o cosii azi dimineată, făceam un stog pentru vacuța noastră pe care o ținem ascunsă în zăvoi de frica prădalnicilor. Atunci au apărut turcii, păgânii. Erau doar doi. Eu m-am apărut cu coasa, de frică ei au stat la depărtare ca nu cumva să le rănesc caii. Atunci s-a întâmplat nenorocirea. Onița - trebuie să ne luăm cu pirostria la popa nostru din sat după Sântămăria - a venit să-mi aducă un urcior cu apă rece de la fântână. Pe drumul spre sat cresc niște tufe de măceși, când a ajuns acolo a auzit strigătele păgânilor și zăngănitul armelor. Speriată, ieși la iveală și strigă: „Ionică!”. Pazvangii o zăriră și mă lasară pe mine în plata Domnului și dădură năvală după ea. Fugii și eu cât putui de iute, dar aceia erau călări și amuș o ajunseră din urmă. Unul a înhățat-o și a tras-o pe cal, cu mare meșteșug, fără să o vatăme. Apoi îi astupă gura cu palma, întoarseră caii și o tuliră cu prada de soi să i-o ducă lui Pazvante, pașa vidineanul. Vai de sufletul meu, că au s-o omoare păgânii. Onița îi frumoasă ca o floare din grădină, nu scapă cu viața din ghearele aceluia ticălos, ucigaș de fecioare. Vai de mine, ce mă fac?

- Gata cu văicăreala, ce, ești muiere? Mergem să o scoatem din ghearele turcului!

Și haiducul, căci haiduc era, fluieră scurt și pe dată se arătară cinci flăcăi călări, ducând de căpestre alți doi cai. Veneau din dosul acelor tufe de măceși care străjuiau marginile drumului de țară.

- Știi călări, pe deșelate? Că n-avem șei la căluții aceștia, zise haiducul ce se vedea că este căpitanul cetei.

- Știu, boierule, știu, de mic copil am călărit doar pe spinarea goală a cailor. Și dintr-un salt, Ionuț se avântă pe

căluțul ce i s-a dat și își înfipse mâinile în coama bogată a tretinului.³⁴

Porniră în goana mare, mânați de gândul că acea logodnică trebuie scăpată din ghearele pazvangiilor dar trebuie, musai, ca acestora să li se dea pedeapsă, așa fel ca și altora de aceeași teapă să le piară pofta de câștig din robirea de fecioare.

Tâlharii trecuseră caii la pas, nu-și închipuiau că cineva s-ar încumeta să le ia urma și să-i hăituiască pe acest pământ unde nu li s-a opus nimeni până acum. Deci mare le-a fost mirarea când simțiră caii de sub ei neliniștindu-se dintr-o dată, apoi auziră, de departe, tropotul cailor ce alergau în goană mare. Nu văzură praf pe zare, totuși îndemnară caii și curând își dădură seama că trebuie să grăbească tare ca să ajungă la malul Dunării cu mult înaintea urmăritorilor, astfel ca cineva de sub zidurile Vidinului să le iasă cu barca în întâmpinare, pe apă. Dacă nu s-ar fi aflat nimeni, din turcime, pe malul românesc. Și, iată, au avut dreptate să se grăbească, căci ceata haiducilor avându-l în frunte pe Ionuț logodnicul, venea ca norul de furtună împins de vijelie, vara.

Distanța dintre urmăriți și urmăritori se micșora, văzând cu ochii. Acum pazvangii puteau desluși fețele crâncene ale oltenilor, atât de aproape ajunseseră. Și văzându-i astfel, groaza morții creștea în ei. Când, în sfârșit se zăriră sălciile de pe malul Dunării doar la o goană de cai, călărețul care purta povara turcului și a miresei răpite se avântă singur înainte, iar celălalt întoarse calul, gata să facă față dușmanilor și să-i întârzie, spre folosul celuiilalt. Ionuț încetini goana căluțului său și descrie un arc de cerc, căutând să-l ocolească pe adversarul care, iată, tocmai își

³⁴ tretin = cal de trei ani

încorda arcul, ținând spre el. Dar nu apucă să-și sloboade săgeata ucigațășă. Un jungher aruncat cu meșteșug, de la destulă distanță, îl nimeri în piept și turcul căzu pe spate, pe crupa calului.

Hoțul fu ajuns din urmă la malul Dunării. Striga după ajutor, fluturându-și iataganul în aer. De la debarcaderul Vidinului două bărci se desprinsesă, cu câțiva osmanlâi din garnizoana cetății, vâslind spre malul românesc. Dar n-au fost destul de iuți. Hoțul de fecioare fusese încojurat și lovit, prada eliberată se arunca la pieptul mirelui, plângând în hohote, de i se vedea de departe trupușorul zguduindu-se. Pazvangiul scăpă iataganul din mână prea repede, nu apucase decât să se apere, nu putea ataca la rândul lui pentru că loviturile de sabie cădeau asupra lui întocmai ca ploaia de vară. Rămas fără armă, turcul căzu în genunchi, cerșind îndurare. Căpitanul cetei de haiduci îl luă de piept și punându-i jungherul sub barbă îi spuse, deslușit, în puține cuvinte turcești dar foarte clar, pe românește:

- Îți las viața, turcule, doar ca să te duci și să-i spui pașei tale nemernice, Osman, că de amu acest pământ românesc are apărători. Să nu mai îndrăznească să ne calce satele, umblând după pradă. Că voi veni după el, în chiar bârlogul lui și îi voi pune capul în vârf de par și îl voi trimite plocon, Sultanului de la Istanbul. Du-te, nu mai sta! Și îi făcu vânt cu putere, astfel că pazvangiul ajunse în apă, căzând pe spate. Haiducul urcă în șa și, scoțând sabia și rotind-o spre cer, strigă spre cei din apă:

- Pașă Osman, ia-ți nemernicii și cară-te de aici, pui de scroafă din Tartar. De mai calci o singură dată pe acest mal, voi veni să te scot din bârlogul tău și te voi trimite Pa-dișahului vostru făcut mărunțele, fără să-i cer arvună. Spune bulucgiilor tăi să se teamă de Iancu Jianul, să nu-l supere în niciun fel, altfel va fi vai de ei și de neamurile lor. Amin!

La câteva zile după această poveste Iancu sta la masă cu un pahar de vin, într-o odaie din cula boierului Glogoveanu. Ferestrele larg deschise lăsau să pătrundă o boare de răcoare binevenită după arșița zilei, deși soarele mai avea de aruncat, încă vreme de un ceas, câteva săgeți de aur spre bolta ce se colora treptat în albastru din ce în ce mai intens, trecând spre culoarea blândă a nopții de vară. De partea cealaltă a mesei sta un bărbat spătos, cu fruntea înaltă, nobilă peste nasul ce cobora drept spre mustața bogată, streășină gurii cu buze potrivit de pline, dar strânse, ca la oamenii învățați cu ascultarea de porunci militare.

- Crezi, zapciule³⁵, că amenințările tale ajuns-au la urechile pașei? Crezi că acei turci care te auziră amenințând, avură curaj să se ducă la fața lui Pazvante și să-i spună aceste vorbe grele? Pazvangii n-au pe aproape alte comori de jefuit și mândruțe de răpit decât din Oltenia. Ș-apoi, nimeni nu te știe prin părțile de peste Dunăre. În schimb, pe Pazvan Pașa Osman îl știe întreg neamul bulgar și cel sârb, la fel și armânii din Timoc. Iar acum îi sperietoare de boieri și de muieri frumoase în toată Țara Românească.

- Bădie Tudore, slugere, nu-i chip de stat cu mâinile în sân în fața acestui balaur cu o mie de capete, care ne pârjolește țara și le omoară pe femei. Are boală mare pe muieret, de la prunce până la babele fără dinți și zbârcite ca prunele uscate. Le violează, le torturează, își bate joc de ele în fel și chip, apoi le ucide, bădie Tudore. N-are frică de nimeni, că nimeni nu i-a stat în cale pe acest pământ amărât.

³⁵ zapciu = subordonat al ispravnicului însărcinat cu strângerea birurilor. Iancu Jianu a avut funcția de zapciu în tinerețe, în plasa Bălții de Jos. Nesuportând fărădelegile cărmuitorilor fanarioți, Iancu s-a făcut vestit ca un boier cu inimă bună față de cei săraci. Pe mulți i-a iertat de datorii, astfel că la un moment dat a fost acuzat că are datorii uriașe față de vistierie, peste 1.700 de taleri.

După ce muri Neagu Papură și se risipiră haiducii lui, Vodă de la București a pus iară stăpânire pe Oltenia. Iar caimacamii lui fură mână în mână cu Marele Ban al Craiovei, care-i boier muntean ori grec, în loc să fie de-un sânge cu noi, oltean adică. Trebuie să ne adunăm împreună, slugere. Sub comanda ta toate cetele de haiduci te vor urma și vei avea parte de o oaste de flăcăi curajoși. Dă poruncă, slugere, și eu o să-i adun pe căpitani la o zi sorocită de care numai noi doi să știm și într-un loc de care numai domnia ta să știi și să ni-l spui tot așa, ca o taină mare. Și-l vom păli pe necredinciosul acesta Anticrist în casa lui, îl vom scoate din patul lui și din brațele muierilor lui și îl vom trimite înapoi, unde l-a înțărcat mumă-sa.

- Ușurel, Iancule, nu te înfierbânta că te-i frige rău. Au nu știi că Țara Românească-i închinată turcilor? Oltenia nu-i parte din țara asta? Tu vrei să-i lovești pe turcii de cealaltă parte a Dunării cu oaste tocmită din feciori de țară? Păi știi ce va face Sultanul? Oastea lui cea mare va trece prin tăișul iataganelor tot neamul românesc, drept pedeapsă că s-a răzvrătit împotriva lui. Aduci urgia peste neam, haiducule care nici nu ești încă decât zapciu. Șezi cătinel, că nu sosi încă vremea noastră!

- Bădie Tudore, să stăm așa, ca oaia la tăiere? Doar să behăim și nimic să nu zicem? Nici să nu facem? Nu pot, bădie, nu voi sta așa, momâie. Mă haiducesc și-mi adun ceată și voi păli numai în țara lui Pazvante. Și numai pe turcii lui îi voi ușura de galbeni, le voi arde conacele și le voi răpi muierile. Așa voi face, să simtă și el, la fel cum simțim și noi!

- Asta-i altceva. Asta-i după capul tău, tu vei fi căutat de putere, neamurile tale vor fi cercetate și vor fi puse la plată, în locul tău. Asta vrei? Asta să faci, dacă asta-i voia ta!

Tudor tăcu. Iancu, la rândul lui căzu într-o muțenie încordată. Slugerul avea dreptate. Cunoscut ca om înțelept,

Tudor din Vladimiri, protejatul boierului Glogoveanu care îl învățase cum să facă negustorie cu folos era, în același timp, căutat de oameni care-i cereau ajutorul și susținerea la Divanul lui Vodă ori la căimăcămia domniei de la Craiova, în multe pricini legate de pământ, vii, fânețe, bălți cu pește și turme de oi ori cirezi de vite. De câte ori aceste pricini erau pierdute de cei pe care căuta să-i ajute, totdeauna slugerul Tudor se încrâncena în ura și sila sa față de lăcomia nerușinată a boierilor fanarioți dar și a celor pământeni, a unor înalte fețe bisericești iar mai nou, a unor negustori care își făceau averi mari, peste noapte, făcând contrabandă prin munți ori de-a lungul Dunării.

Într-un târziu, înmuindu-se văzând adâncul supărării tânărului zapciu ce sta gata să ia calea codrului, Tudor ridică ochii de pe tăblia mesei, luă clondirul și turnă vin în ulcele. Cu vinul în mână vorbe așezat, ca unul mai mare, dar și mai înțelept.

- În tot ce ai zis, Iancule, ai dreptate pe de-a-ntregul. Nedreptățile și abuzurile strigă la ceruri, dar de acolo de sus vine răspuns de amu știut din veac. Că Dumnezeu te ajută dar nu-ți bagă în traistă. Cine se ajută singur se cheamă că Dumnezeu l-a ajutat. Crezi că mie îmi este ușor să stau cu mâinile în sân și să privesc cum mor țăranii noștri ca muștele? Crezi că eu nu sunt plin de obidă? Poate-s obidit mai abitir ca tine! Uite, stau în Craiova și văd cum arnăuții Domniei pe zi ce trece seamănă mai mult cu tâlharii la drumul mare decât cu apărătorii dreptății. Că Marele Ban Radu Golescu îi mai mult lipsă decât în treabă. Când nu-i la Paris o fi la Viena, iar dacă nu-i nici acolo atunci o fi la București. Ba poate la Istanbul, numai de dregătoria lui nu știe alta decât să trimită după bani, zice că este partea lui din biruri. Adică el, Banul Craiovei, are drept la bir, cot la cot cu Vodă și cu Sultanul? Iar în locul lui, omul lui Vodă,

caimacamul Samurcaș bate pe țăran și-l pune să joace pe jăratric, doar o mai storce de la el câțiva gologani.

Tudor tăcu, oftă, sorbi o gură de vin și apoi îi zise, aplecându-se spre el:

- Iancule, trimite oameni de nădejde și caută-i pe cei mai viteji bărbați pe care-i are Oltenia, pe Corbea Ceausu Neamu care are casă în Olănești Vâlcea, pe Radu lu Anghel, pe Andrii Popa și pe Mereanu, pe toți ceilalți care se știu unii cu alții, unește-i și luptați-vă cu pazvangii și cârjaliii care pradă mai abitir decât toți ceilalți la un loc, adică lotrii mărunți, cătane austriece și turci rătăcitori după pradă din raialele de pe Dunăre. Trebuie să ne adunăm și să le arătăm acestor ticăloși că țara asta mai are bărbați cu vlagă, n-a pierit încă toată. Iancule, du această poruncă în toată Oltenia: trebuie să curățăm Oltenia de liftele păgâne, picior de turc, pazvangiu sau cârjaliu, de austriac ori ungur, bulgar ticăloșit sau sârb pus pe jaf nu trebuie lăsat să mai calce hotarul nostru. Iar dacă trece vama ori o ocolește, iute să sară bărbații noștri, să-l împresoare și să-l judece. Iar Legea pentru cei care vin cu gânduri ticăloase este ștreangul!

Slugerul ar fi vrut să spună și altele, dar socoti că încă nu venise vremea pentru marea răfuială, a norodului împotriva tuturor celor care trag șapte piei de pe spinarea amărâtului.

- Va fi greu, bădie Tudore. Pazvangiile sunt luptători buni. Când încrucișezi sabia cu un oștean care a trecut, viu, peste câteva bătălii simți că se bate pentru viața lui, altfel decât oamenii obișnuiți. Aceluia îi piere frica, nouă frica ne crește cu fiecare clipă.

- Nu vorbi așa, Iancule. Nu-i vorba de a te lupta pentru viața ta. Moșii noștri care zac în acest pământ nu s-au luptat pentru viețile lor ci pentru viața ta, care le ești nepot ori strănepot, ba mai mult. Ei, acei moși din deal, din țințirim, au un nume care este legat de alt nume, unic.

Oltenia. Neam, țară. Dacă acum, în aceste vremuri grele nu ne ridicăm noi, cei care urmăim să ne luăm locul în țințirim, nu vom avea la cap o cruce cu un nume. Pe cei lași lumea îi uită. Sigur că va fi greu. Dar numai cât vom învăța să luptăm pentru cei din țințirime și pentru cei încă nenăscuți. Pazvangiile și toate uneltele fanarioților, cătanele nemțești și muscalii, turcii din raiale ne taie și ne răpesc tot ce agonisiram, ne fură fetele și fecioarele, pentru că noi încă nu avem un nume. Iancule, tu singur ai zis că i-ai strigat lui Pazvan Pașa, acolo pe malul Dunării, să ia aminte la numele tău, de Jian. Tu ți-ai scris numele pe crucea din țințirim, acum cei ce vor veni după noi te vor pomeni. Jianu? vor zice ei, cine este acesta? El este cel care l-a înfruntat pe Pazvante, pașa cel rău de la Vidin care ținea Valahia ca pe o moșie numai a lui și a poftelor lui netrebnice. Acum știi ce ai de făcut. Du-te și poartă-ți numele pe aripi de vânt și în copite de cai. Până îi va hurui creierul lui Pazvante în cap și va urla de frică.

Tudor trecu de cealaltă parte a mesei, se așeză pe scaun lângă Iancu și, aplecându-se, îi împărtăși gândul lui cel mare, pe care-l frământa pe toate părțile și care s-a născut la puțin timp după ce s-a lăsat la vatră din oastea rusească.

- Țara asta trebuie curățată de toți mișei, Iancule. Nu doar de călcătorii de hotare ci, mai ales de fanarioți și de slugile lor, la fel și de boierii noștri pământeni care s-au luat după străini și au luat de la ei toate obiceiurile rele. De te duci de la Dunăre la munte n-ai cui da binețe, că satele-s goale. Țăranii sunt mai fricoși decât iepurele. Cum adie vântul puțin și foșnește frunza pe ramură, cum sar în teleguță și se bejenesc. Ardealul îi plin de olteni. Crezi că acolo grofii îi așteaptă cu miere și lapte? Iobăgia ungurească îi mai rea de trei ori decât robia turcească. Suntem o țară fără stăpân, numai bună de muls. Totu-i vândut, nimic nu mai este al țării. O s-o curățim de toată buruiana, Iancule. Trebuie să așteptăm să vină vremea potrivită, dar până atunci trebuie să ne

pregătim. Oștirea norodului va porni din Oltenia. Corpurile principale ale oștirii vor fi formate din panduri, așa se vor numi toți haiducii pe care trebuie să-i unești și să-l lovești, de moarte, pe Pazvante. Priceput-ai, Iancule? Te pui cu mine la așa o muncă grea?

- Mi-ai citit adâncul inimii, bădie Tudore. Ai rostit vorbele care-mi umblă mie roi în minte și n-avui până acum cui să le spui. Poruncește și sar pe cal și...

Se opri, își luă seama și nu continuă căci pași grei, de cizme ostășești bocăneau pe scările de lemn ce urcau spre pridvorul culei. În capul lor apăru un arnăut, nădușit sub căciulița din postav a uniformei poliției băniei de la Craiova.

- Iertați, boieri dumneavoastră, dar mă trimise vâtaful casei dumnealui banul Craiovei, să vă spui că se pune de o răskoală în oraș. Tare bine ar fi să ședeți cu arnăuții domnești, rogu-vă. Zice vâtaful Mărin că acești năimiți sunt mai cuminți când vă știu alătura de ei. Venii să vă spui că-i cu grăbire mare. Mulțimea strigă numele lui conu Samurcaș, îs porniți rău în contra acestuia. Porunca îi să vin înapoi, musai, cu domnia voastră, slugere.

- Bine oștene, voi pleca de îndată. Iancule, vii și tu?

Zarea la apus luase foc de la talgerul încins al soarelui ce cădea spre culcare. Caii celor doi oșteni alergau la galop, îndemnați de neliniștea ce izvora din firea însăși ce se schimba de la clipă la clipă.

- O fi de rău, Tudore? Părea spăimântat arnăutul Domniei, zise Iancu alăturându-și roibul de calul slugerului.

- Este de rău, Iancule, nemernicul de Samurcaș nu pricepe nimic din ce li s-a întâmplat oamenilor Craiovei și nu trece cu vederea sărăcia ce este stăpână pe oraș. Anul trecut Craiova a ars atunci când focul a cuprins pulberăria iar vijelia a purtat jarul peste toate mahalalele, de s-au făcut scrum casele negustorilor cu bogăție de mărfuri, atelierele breslașilor, câteva conace și toate bordeiele sărăcimii. Mulți

și-au pierdut rostul, n-au un acoperiș sub care să se adăpostească. N-au din ce bea apă. Și orbul de Samurcaș, sluga lacomului Șuțu, nu vede cât de grea este sărăcia de acum a olteanului. El pune de-i bate cu bice și nuiiele, îi înjură și-i omoară. Pentru bani, banii lui Vodă Șuțu, ai banului Radu Golescu și ai Sultanului Selim de la Țarigrad. Dacă s-au pornit mahalalele și-l caută pe Samurcaș este de rău, tare rău, luncule. Înseamnă că s-a copt buboiul.

- Îi copt de mult, bădie Tudor, să vedem dacă azi se și sparge. Că după chipul acelui arnăut care venise mai deunăzi, pare-se că s-a spart, zise Iancu, arătând spre mulțimile de oameni ce se scurgeau spre Piața Veche din satele dinprejur: Bucovăț, Breasta, Craiovița, Făcăi, Braniște, Ișalnița și celelalte. Desculți, cu haine zdrențuite, chipuri supte de foame dar ochi în flăcări, țăranii agitau în mâini furci, coase, topoare. Unii aveau săbii, alții arcuri, câțiva mai voinici își făcuseră ghioage din lemn tare.

Tudor îi făcu semn lui Iancu să stea locului. El ieși în calea unui grup de vreo zece oameni ce veneau cu pas iute dinspre munți, de pe drumul Vâlcii.

- Unde vi-i graba, oameni buni și pe cine aveți așa o supărare mare? întrebă cu îndrăzneala oșteanului, ușor de recunoscut după portul de pandur dar și după neînfricarea cu care li s-a adresat.

- La Bănie ni-i supărarea, căpitane. Craiova toată se suie să-l judece pe Samurcaș, câinele lui Vodă, care până și pe copilașii orfani îi bătu deunăzi cu biciul pentru că nu avură de unde să plătească birul. N-ai auzit de astă ispravă, căpitane? Ori ești în slujba lor? Pe unde-ți umblară caii de nu știi nimica?

Tonul bărbatului se înăsprise cu fiecare cuvânt, devenise amenințător. Dar Tudor nu se sperie numai din câteva cuvinte scoase pe gură cu multă obidă.

- Eu sunt slugerul Tudor de la Vladimiri și sunt omul Glogoveanului. Și caii mei umblară cu rost, oameni buni, să strângem voinicii câți s-or mai afla prin munți și vâlcele ca să-i oprim din jaf și tâlhării pe pazvangiii cei ticăloși. Au n-auziră-ți de aceste lifte păgâne?

- Să trăiești, căpitane, am auzit de domnia ta, sigur că am auzit de un oștean viteaz și cu inimă pentru dreptatea celor batjocoriți. Iertate să-mi fie vorbele proaste, că numai mânia a vorbit și răbdarea ajunsă la capăt. Au venit oameni plini de mânie dinspre Casa Băniei, să ridice lumea că s-a pornit trimisul lui Vodă să strângă a doua oară birul. Iar pe cei care nu au ce da îi leagă de stâlpi ori de copaci și-i pune pe arnăuții domnești să-i biciuie. Ne suduie și ne calcă în picioare, grecoțieul celui necurat, degeaba. Că de unde să avem bani sau bucate? Nu arseră anul trecut casele noastre și hambarele și livezile, de nu rămaserăm cu nimica? Toate acareturile căzut-au în pojarul pe care l-au stârnit pazvangiii anul trecut. De unde să dăm birul a doua oară? Și de ce să-l dăm? Socoteală dreaptă-i asta, căpitane?

- Nu-i dreaptă. Îi fără milă, că așa-i lăcomia venețicilor. Mergeți în drumul vostru, oameni buni și căutați să nu vărsați sânge, că lui Dumnezeu nu-i place să vadă ucidere de oameni. Legea trebuie să hotărască iar dacă Samurcaș a greșit va răspunde în fața Divanului țării. Mă leg să duc vorbele voastre la Curtea Domnească!

- Auziră-ți oameni buni? S-a găsit olteanul care să stea de partea noastră! Să te ocrotească Dumnezeu, slugere și Maica Sfântă, ca să izbândești pentru noi!

Chipurile s-au mai înseninat, parcă altă inimă le bătea acum în piept.

- Mergeti, oameni buni, până la Casa băniei și spuneți mulțimilor că trebuie să ne alegem câțiva bărbați adevărați care să mergem cu jalba la Vodă, să ne păsuiască de biruri până vom reclădi ceea ce pojarul ne-a răpit.

Vorba înțeleaptă a slugerului Tudor s-a răspândit repede. Clocotul mulțimii s-a mai domolit și glasuri se ridicau strigând nume de bărbați care se încumetă să poarte jalba Craiovei la ușa Divanului. Târziu, după miezul nopții Tudor și Iancu s-au întors la casa Glogoveanu pentru înnoptat.

Capitolul 10

Bătut și insultat

Ultimele zile ale lui Răpciune³⁶ au fost mohorâte. O ploaie mărunță a cernut aproape toată săptămâna. Drumurile Olteniei nu s-au înmuiat cu totul, după seceta verii trebuia multă apă din cer ca să astâmpere seteta adâncă a pământului. Culesul viilor se apropia de sfârșit, căldura verii a fost pricină de necaz pentru recolta de porumb dar le-a priit viilor. Strugurii erau dulci, bobul plin da să se crape de plinătatea zemurilor aromate. Cât a cernut acea ploaie urâcioasă oamenii s-au retras prin bordeie și au stat la odihnă, că nu era să adune poama udă sau știuleții de păpușoi, că li s-ar fi mucegăit în hambare.

Primele două zile din Brumărel³⁷ au fost senine. Cerul s-a curățat de nori și soarele a zvântat pământul până la ceașul amiezii. Viile s-au umplut de lume, fete și flăcăi împreună cu femeile tinere și în putere culegeau cu spor ciorchinii grei de struguri. Zvon de cântec se porni de pe o coastă de deal, alte glasuri se auziră de mai încolo și curând, cântecul se întinse cu voie bună.

Un tropot de cal sparse veselia zilei dăruită de Bunul Dumnezeu cu soare și rod bogat în vii. Pe drumul Vidinului un olăcar gonea iapa nădușită. Când se apropia de locurile unde se zăreau oameni la cules, încetinid fuga calului olăcarul se ridica în scări și striga cu glas înalt:

- Pazvangiii, fugiți, se porniră pazvangiii spre Craiova! Fugiți oameni buni!

³⁶ Răpciune = luna septembrie, popular

³⁷ Brumărel = luna octombrie, popular

Țipete de spaimă se auziră de peste tot. Groaza îi cuprinsese pe toți lucrătorii. Lăsară coșurile și butiile acolo, deshămară caii și vâcuțele de la căruțe și o luară la fugă, cu mic cu mare, să-și pună la adăpost neamurile rămase acasă, prin sate. Sate întregi se bejeneau, cu mare grăbire, spre ascunzătorile lor, vâlcele adânci între dealuri răpoase, peșteri ori altele pe lângă care cârjaliii și pazvangiii treceau cel mai adesea în goana cailor, fără să oprească.

*
* *

- Ce vești mai aduc iscoadele tale, Ali, din Valahia și din Mica Valahie? Întrebă Osman Sultan. Că a venit toamna, e vremea culesului, lanurile de porumb, viile și livezile trebuie să fie pline cu muieret numai bun de iubit și apoi de robit.

Ochii lui Osman sticleau la gândul unei prăzi bogate, mai ales în roabe tinere. El însuși le alegea pe cele mai de soi, după gustul lui, adică nici prea grase, dar nici să li se vadă coastele de foame, nici femei care au născut mai mult de doi prunci dar nici fete de zece ani. Pe cele care nu treceau de măsura lui Pazvante le aștepta soarta cea mai crudă. Erau fericite cele care luau drumul caravelor spre marile târguri de sclavi din Imperiu, apoi la cele din nordul Africii. Pe celelalte le dădea oștenilor lui preferați, să se bucure de dar, apoi să facă cu ele ce or vrea. Își păstra pentru sine câteva muieri, de toate vârstele, pe care le omora cu încetul ori cu mare brutalitate, înjurându-le și proferând blestemății dintre cele mai cumplite. Totdeauna se alegea cu plâns, milogeli, târâit pe jos pentru îndurare, dar cel mai des blestemele acestor suflete chinuite aflate în pragul morții îi făcuseră mare plăcere, în toți anii în care a căutat-o, neîncetat pe Anița, frumoasa ibovnică a haiducului Șapte Cai, să o afle și să o răpească spre a-și împlini răzbunarea. De la o vreme nu-i

mai făcea plăcere să audă acele blesteme cu focul gheenei. Pe acelea le răpunea iute, închizându-le gurile pe vecie. Dar rămăneau ochii, acele priviri pline de milă pe care aceste creștine i le arătau fără a se feri și prin care îl căinau pe el, câine jigărit, care n-a cunoscut alint și dezmierdări iubitoare de mamă în copilăria lui.

- Veștile sunt bune, Luminăția Ta, de două zile ploile s-au oprit în ținutul de dincoace de Olt, pământul s-a zvântat numai bine pentru copitele cailor noștri, iar satele sunt pline de oameni care culeg recolta. E vremea cea mai bună și pentru pazvangiilor noștri să înceapă culesul, înaintea cârjaliilor care fură, cu nerușinare, din drepturile ce ni se cuvin. O știre mai de soi zice că mușicii din satele Craiovei s-au răsculat împotriva oamenilor stăpânirii lor, a unui anume caimacam al lui Vodă pe lângă Banul Craiovei, care i-a șapte rânduri de piei de pe sărântoci, adunând haraciul pentru Înalta Poartă chiar și de patru ori pe an. Acest grecotei pe numele său Samurcaș, ar fi pus arnăuții cu care umblă la strâns biruri să biciuiască doi copii nevârstnici pe care i-a găsit singuri, într-o casă zidită din cărămizi, nu într-un bordei sărac. Și le-a cerut acelora birul, că trebuie să aibă bani doșiți, că altfel nu se poate într-o asemenea căsoaie. Iar pruncii plâneau și strigau că sunt orfani, că părinții le-au murit, sunt îngropați în țințirim, mormintele sunt proaspete. Dar sluga lui Vodă nu-i crezu, puse arnăuții să-i lege de stâlpi și să-i biciuiască până or spune tot. Iar proștii aceia de slugi ale slugii lui Vodă i-au dat gata pe prunci din două sau trei bice, croite vârtos. Atunci s-au ridicat satele, cu furci și coase și ciomege și l-au gonit pe Samurcaș, cu arnăuții lui cu tot, abea au scăpat cu fuga de furia mulțimii. Asta-i știrea cea mai de soi, Luminăția Ta.

- Ba nu, Luminăție Sultan, nu asta-i știrea cea mai bună, zise Sinab Pașa, cel care totdeauna a reușit să-l încânte pe Osman cu sfaturi dintre cele mai înțelepte, făcându-i voile

alese, parcă anume ghicindu-i gândurile ascunse în străfundul inimii. Știrea cea mai bună, Luminăția Ta este că acel câine ghiaur de la București, beiul Alexandru Moruzi, și-a cerut singur mazilirea de la Sultan Selim. Cred că acum își face socoatele cum să fugă mai repede din țară cu averile strânse ca haraci și alte biruri.

- Să fugă? Cu banii mei? Cum adică, Sinab, ai știut ce se întâmplă la București și nu mi-ai spus nimic? Ai ținut numai pentru tine? Au nu știi că i-am trimis carte, încă în vară, lui Moruzi bei că dreptul la haraci față de Înalta Poartă mi se cuvine mie, că Țara Românească toată, cu Mica Valahie împreună, îmi sunt supuse mie, nu lui Selim? Că să fie gata până la culesul viilor cu suma de trei sute de mii de piaștri, pe care îi voi lua eu însumi. Că de nu, zilele-i vor intra în sacul de piele în care-i voi pune capul să i-l trimit cadou lui Selim. Îmi vei da socoteală, Sinab!

Ali Mola surâdea pe sub mustață. Sinab câștiga tot mai mult bunăvoința lui Osman și doar statutul de frate de sânge pe care el, Ali Mola îl avea încă de pe când erau doar niște copii de zece ani, în Sofia, îl mai ținea de-a dreapta lui Osman. Acum poate că Sinab își va pierde capul?!

- N-am ținut nimic pentru mine, Luminăția Ta, doar capul pe umeri, că acesta îmi este foarte drag! Iscoadele mele îl urmăresc pe Vodă Moruzi și îmi dau de știre chiar și de două ori pe zi ce face și cum se mișcă. Am aflat azi dimineață că o va porni, cu tot tarhatul, spre Câmpina. Eu am trimis din vreme un buluc de trei sute de călăreți. Ieri ajunseseră la Târgoviște, s-au ascuns în păduri. Când Vodă Moruzi va porni din București spre munți, oamenii mei vor ajunge să-i iasă în cale la Câmpina. Acolo îl vom prinde și îl vom aduce legat, cu toți ai lui.

Pe măsură ce vorbea, Sinab urmărea pe sub sprâncene schimbările de la fața stăpânului. Când ajunsese să-i spună că are oaste gata să-l prindă pe beiul ghiaur cu comoara în sac,

Osman se însenină și mustățile pleoștite i se mișcau a mare plăcere, ca unui motan gata să sară pe spinarea bietului șoricel. Dar ceea ce îi scăpă lui Sinab fu transformarea de pe fața lui Ali Mola. Sprâncenele i s-au strâns într-o cută adâncă iar din ochii întunecați îi săreau scânteii. Ali strângea în pumn mânerul jungherului scump pe care-l primise de la stăpânul și prietenul lui, Osman Sultan, reușind cu greu să nu dea curs dorinței de a sări la gâtul lui Sinab.

Osman se întoarse cu fața spre Ali. Văzu cum ura adâncă se stingea pe chipul prietenului său și înțelese că între aceste două slugi mocnea o dușmănie de moarte. Amândoi erau la mare preț în fața lui deoarece îi erau fideli, iar faptul că se întreceau care mai de care să-i câștige favorurile îl făcea să simtă fiorul dresorului de cai sălbatici, neînvățați la frâu și ham.

Reacția lui Ali la povestea lui Sinab era de așteptat, dar Osman nu voia ca ostilitatea dintre ei să răbufnească afară, în curtea cazarmii. Așa că, fără să-l laude pe Sinab – deși acesta dorea din tot sufletul ca stăpânul să-l mângâie măcar cu o vorbă bună – Osman i se adresă lui Ali:

-Frate Ali, ia-ți oamenii tăi de încredere și pornește pe dată spre București. Fă mare zarvă pe drum, ca lumea să afle că însuși Osman Sultan Pazvan-oglu vine cu urdia să-l taie pe beiful Moruzi pentru păcatele de moarte de care se face vinovat. Că tot Bucureștiul va fi trecut prin sabie iar târgul acesta nenorocit va fi dat pradă focului. Dar nu intra în București. Asta o voi face eu, cu o zi în urma ta. Vei da ocol Bucureștiului și vei călări spre Câmpina, să-i dai o mână de ajutor lui Sinab. Vreau ca toată averea beifului ghiaur să ajungă în mâinile mele, fără nicio pierdere. Eu voi întârzia o zi, cât să dau foc Craiovei, ca să știe cei de acolo că nu Moruzi și Samurcaș sunt stăpânii lor ci eu, Sultan Osman, cu pazvangiile mei!

O dată cei doi dușmani împăcați, adică puși la treabă fiecare astfel încât niciunul să nu creadă că el s-a arătat mai breaz decât celălalt în ochii stăpânului, Osman se îngriji de plecarea lui. Alese două sute de călăreți dintre pazvangiii care făceau, mai tot timpul, garda lui personală și porni la drum înainte să se facă amiază. Cerul era senin dar soarele pierduse din puterile sale de astă vară, așa că drumul li se păru o plimbare de bun folos. Pazvangiii erau veseli, dacă mergeau din nou cu stăpânul însemna că va fi rost de veselie multă, iar după incursiune se vor alege cu bun câștig, la împărțirea prăzii. Că Osman Sultan așa rânduisese, ca prada în galbeni și bunuri, mai ales arme și bijuterii să fie adusă și pusă la picioarele lui și apoi el, stăpânul, să dea fiecăruia răsplată, după faptă.

Trecură Dunărea pe malul valah și o luară în susul apei, pe lângă pădurea Maglavitului. Drumul era destul de lung, dar Osman socoti că trebuie să ajungă în Craiova aproape de apusul soarelui. Nimic nu era mai frumos decât un târg sau o cetate mare, arzând cu flăcări înalte către cer, în lumina puțină a înserării. Așa că galopară fără oprire prin Galicea, Giubega și Podari, doar tăind din fuga calului oricine le ieși în cale, muieri, prunci, bătrâni ori tineret. Își traseră sufletul și lăsară caii să rumege o gură de ovăz pe malul Jiului. Caii băură din apa limpede ce curgea lin, nepăsătoare la grijile și frământările lumii. După acest scurt popas porniră năvalnic spre oraș. Din veștile aduse de iscoade, orașul se ridicase frumușel, după focul cel năpraznic din anul trecut, 1800. Negustorii își deschisese prăvălii noi iar depozitele lor, cele cu mărfuri mai de preț, fură ridicate în mijloc de grădini întinse, cu verdeață multă. Învățaseră din anii ce au trecut, că focul mistuie tot ce-i din lemn și stuf dar trece greu, ori chiar moare la margine de grădină verde.

Osman nu avea de gând să lase urdia la jaf. Voia să intre, ca o furtună, în târg până la Piața Mare, să dea foc

Casei Băniei și palatelor din jur, ale mărimilor acestei Valahii Mici, apoi să iasă spre Pitești. Aveau să înnopteze într-un luminiș de pădure, iar în zori, ocolind așezările mari, aveau să gonească spre Târgoviște. Acolo, Osman trebuia să primească informații de la Ali Mola despre drumul beifului Alexandru Moruzi spre munți.

*

*

*

Doar Andrii Popa fu mai greu de aflat. Nimeni nu știa unde este sălașul lui, ori cei ce știau aveau gurile ferecate. Până la urmă îl aflară și îl scoaseră din bârlogul lui. Cârciumăreasa Floarea din Giangalia, care avea cârciumă și han lângă fântâna din marginea acestui sat, pe drumul Vidinului pe aproape de Bucovăț, tocmai plângea și își smulgea părul din cap că iar trecură pe acolo caralii turci care veniseră să strângă birul convenit sultanului Selim și i-au făcut pagubă mare, mâncând și chefuind și neplătind nimic, ba chiar o amenințaseră că îi dau foc hanului. Iar ea dăduse veste lui Andrii Popa să le ia urma acelor birnici păgâni și să-i dea și ei, să-și acopere paguba. Așa a dat peste Andrii Popa un ortac mai vechi de-al lui, Radu lu Anghel. Acesta aflase de la niște bătrâni ce ședeau pe laiți la porțile casei și se veseleau, nevoie mare, că niște haiduci tocmai au pălit mai la vale de Cârligeni pe niște turci, din cei ce strâng birurile. „Fură de-ai lui Andrii Popa, zise unul din moșnegi. Ba nu, de-ai lui Corbea, zise altul” Radu intră în vorbă cu ei și le zise tâlcul căutării lui Andrii. Acei moșnegi se speriară pe dată, de începură să tremure, mai să se scape în izmene. „Noi nu știm nimic, noi numai vorbirăm așa, ca muierile, că și noi tot niște muieri suntem, ba mai rău ca ele, zise cel dintâi. Mergi, voinice, în drumul tău, că nimeni nu-ți va da știre despre omul cel bun.” Știind că nu va scoate nimic de la ei, Radu plecă spre cârciuma Floarei, poate o afla ceva acolo. Și mare i-a fost

surpriza să se trezească cu trei pistoale înfipite în pieptul lui de îndată ce deschise ușa cârciumii. Că acolo își făceau socotelile, pe pungile turcilor, taman oamenii lui Andrii Popa.

- Andrii, mi-s Radu lu Anghel, nu mă cunoști? Pe tine te caut, palicarule, de ceva vreme. Umblu să te adun, să vii cu noi că făcură strigare către haiduci dumnealui slugeru Tudor Vladimirescu și Iancu Jianu, zapciul, că să facem oaste și să pornim contra pazvangiilor. Te dai cu noi, au nu mai ai vlagă?

Stătură la vorbă o mică de ceas, apoi Radu plecă înapoi, spre Craiova, cu știrea că Andrii și ceata lui se vor însoți cu celelalte cete, la porunca slugerului, peste două zile, mai pe seară. În Craiova. Iar acele două zile trecură tocmai în seara când Osman Sultan al lui Pazvante dădea năvală în marginea Craiovei.

Socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din târg, zice o vorbă veche. Și această înțelepciune tocmai era să-i iasă pe nas lui Osman Pazvan-oglu, marele sultan al vilayetului independent de la Vidin. N-a apucat să treacă de două uliți cu case amărâte, mai mult bordeie pe jumătate săpate în pământ, că din două părți focuri de sânețe răsunară, secerând câțiva călăreți din laturile urdiei. N-au stat să caute la atacatori ci, la îndemnul lui Osman, călăreții turci galopară înainte. Dar către Piața Veche a orașului drumul le fu blocat de câteva căruțe răsturnate. Iar dincolo de ele se șteau vârfuri de coase, astfel că nu era chip să sară cu caii peste aceste stavile. Iar din dosul căruțelor alte puști, sânețe și pistoale se descărcară spre oastea pazvanită. De data această căzură mai mult de zece oameni. Însuși Osman simți că i se răsucesc turbanul pe creștet și când puse mâna la cap să vadă dacă nu cumva îi rănit, dădu peste ditai gaura de glonț care i-a străpuns acoperământul într-o parte. Dacă văzu că este primit cu plumbi, Osman dădu poruncă de retragere grabnică, de frică să nu cadă în năvod. Dar apărătorii creștini erau puțini,

nu s-au încumetat să iasă la lupta cu săbiile. Doar un glas puternic, fără frică, se auzi de peste zăgazul pus în calea năvalei turcești:

- Ți-am spus, Pazvante, să nu mai calci pământul nostru. Vei plăti pentru crimele tale! Teme-te de Iancu Jianu!

Când turcii fură aproape de ieșirea din oraș, o ceată de vreo două zeci de călăreți, cu cușme și bundițe din piei de oaie, chiuind și pușcând din pistoale i-au atacat dintr-o ulicioară, năpustindu-se peste ultimii din urdia turcă. Osman dădu bice și strigă la aceia să intre în luptă cu haiducii și să-i întârzie. Era ceata lui Andrii Popa. S-au luptat lovindu-se în săbii până ce apărură ceilalți haiduci, dinspre centrul Craiovei și îi înconjură. Atunci turcii s-au dat legați. Veselia cu care plecaseră din Vidin s-a făcut răni, sânge și clocot de mânie. Dar zadarnică era mânia lor, valahii erau acum stăpâni.

La conacul boierului Glogoveanu, în răgazul cât au stat așteptând să se adune toate cetele, Tudor și Iancu se puseră pe sfat.

- Ce ai de gând să faci, de acu înainte, zapciule? îl întrebă Tudor. Ce fuse aici, în astă seară, fuse doar o joacă de copii. Pazvante a pierdut doar pentru că nu s-a așteptat să găsească săbii trase din teacă și cai călăriți cu îndemânare de oameni neînfricați. Nu-i el omul care să înghită așa o insultă. Va reveni, curând. Niște țărani din Balș, venind azi la târg mai în urmă cu o litră de ceas îmi povestiră că de la Craiova bulucul lui Pazvante a luat-o spre Pitești. Ce-or căuta pe acolo? Ori poate țințesc mai departe? Către București? Hm, nu știu ce să zic, de la ăștia te poți aștepta la orice. Îs ca lupii de pradă, adulmecă ciosvârta cu carne grasă și umblă după ea până o înghesuie haita și o dă gata.

Cetele de haiduci se întoarseră, pe rând din urmărirea pazvangiilor. Se adunară la casa Glogoveanu unde-i aștepta slugerul Tudor cu Iancu Jianu și gazda, Nicolae Glogoveanu, fiul celui ce-l primise sub ocrotire pe Tudor, de mic copil. Ei

doi se aveau ca frații și așa aveau să rămână până la capăt. Doar Andrii Popa întârzia. Neliniștit, slugerul Tudor le zise să iasă în drumul Vidinului, să afle ceva vești despre cei care s-au bătut cu coada urdiei lui Pazvan Pașa.

Apoi Tudor îi îndemnă la sfat. În drumul mare al Vidinului, așteptându-l pe Andrii Popa, căpitanii de cete se adunară și-l ascultară pe cel care s-a dovedit un bun comandant. Sluggerul Tudor a condus acest război contra atacului pazvangiilor și câștigul a fost de partea lor, fără pierderi de vieți omenești.

- Adunați-vă și porniți pe urmele lui Pazvante. A venit vremea să ne ridicăm împotriva liftelor care ne pradă și ne omoară. Azi să fie ziua de început, că azi ați pus început bun. Eu zic să mergeți până la Pitești, dar nu treceți Oltul în Țara Românească. Iscodiți-l pe Pazvante de puterea pe care o are. Trebuie că mai are ceva urdie pe undeva, că nu atacă el Bucureștiul cu așa puțină oaste. Nu vă aruncați în luptă, că acela îi oștean hârșit, mânuiește hangerul și sabia deodată în lupta om la om. Rar care-i poate sta în față, netăiat. Se zice despre el că are o minte strălucită, că are deprinderi de mare conducător de oști. El a bătut, cu doar șase ori opt mii de pazvangii, alții zic că ar fi avut douăsprezece mii, oștirea cea mare de o sută de mii condusă de marele vizir Husein Kukuluc. Asta a fost în urmă cu doar trei ani. Așa că luați bine aminte, nu vă puneți cu un așa mare și vestit conducător de oști.

- Dar o vorbă de-a noastră, de la țară, zice că buturuga mică răstoarnă carul mare, se încumetă a-l întrerupe Radu Anghel.

- Bună vorbă, căpitane, dar acea buturugă trebuie să fie de soi bun, nu un putregai. Așa că trebuie să vă întăriți. Adunați, pe drum, orice oltean care poate să lupte, întreg la trup și neviclean la ochi. Dar dincolo de Pitești să nu mer-

geți. Să începem să ne păzim Oltenia noastră, mai departe îi prea mult.

Apoi apăru Andrii Popa, cu ceata lui. Nu erau nici douăzeci la număr, dar mulți aveau fețele împrôșcate cu sânge.

- E careva rănit dintre voi? întrebă slugerul. De ce ați întârziat, ce isprăvi ați făcut?

- Ei, ne-am bătut cu coada urdiei lui Pazvante. Ei au rămas în urmă ca să-i facă scăpați pe cei din frunte, cu Osman Pașa cu tot. Dar i-am bătut, nu fu deloc ușor, că știu a mânui hangerul și iataganul ca niște diavoli. Dar acum erau speriați. Cred că nu-s învățați ca cineva să le stea împotriva. S-au lenevit și-s fuduli peste măsură, zise Andrii. Dar am prins, până la urmă, pe aga lor, un pește dintre căpitanii lui Osman Pașa. S-a dat legat, că sângera dintr-o rană la pulpa piciorului stâng.

- Andrii, cine-i mai marele acestor pazvangii pe care i-ai prins? întrebă Iancu Jianu.

- E agă și își zice Cara Hasan. Amenință că ne va face și ne va dregе dacă nu-l eliberăm. Că Sultan Osman se va întoarce cu mare urdie și atunci va fi vai de capetele noastre. Că va rade Craiova de la fața pământului și niciun câine ghiaur nu va scăpa viu. El, aga Cara Hasan îi va hăcui cu hangerul lui. Iar lui Pazvante îi zice „sultan”, că acest obraznic s-a ridicat împotriva stăpânului lor, sultanul Selim și a declarat Vidinul țară fără alt stăpân numai decât pe el, Osman Sultan.

- Și ce ai făcut cu el, Andrii? Unde-i acum? mai întrebă Iancu, deși după legea războiului prinsul era sub stăpânirea celui care l-a capturat.

- Îl închisei în mănăstirea grecilor, dincolo de Craiova. Îl ferecai cu lanț gros și șapte lăcate, într-un beci al mănăstirii. Dar ca să-l putem lega, că tare se mai zbătu mult timp tâlharul, spumuiud la gură ca porcii, îl pâlirăm cu latul

sabiei ca să-l adormim. Dar avu cap tare, prostovanul, că doar pumnul lui Buzea Arăpilă l-a liniștit. Acum doarme ca un prunc.

- Și ce ai în gând să faci cu el, Andrii? întrebă slugerul Tudor. Vrei răscumpărare, cumva?

- Sigur, domnia ta, vreau răscumpărare pentru tot răul făcut, pentru morții pe care i-a omorât, pentru fecioarele pe care le-a robît și pentru pruncii pe care i-a tăiat. Și mai vreau răscumpărare pentru satele arse, turmele de oi și cirezile de vite furate, pentru hambarele sparte și zahereaua furată. Dar mai pe deasupra de toate, vreau să plătească pentru lacrimi și plâns, pentru disperarea și jalea pe care le-a lăsat în urmă. Să plătească pentru toate acestea. Dar vreau să-l aduc în mijlocul Craiovei și să întreb lumea, dacă îl mai socoate cineva dator și ce plată cere. Apoi o să las să-l judece cei păgubiți! E bine așa, slugere? Zapciule Iancu?

Niciunul din cei doi nu-i răspunse. Lucrurile trebuiau lăsate să meargă înainte. Apoi slugerul cuvântă:

- Oameni buni, răzbunarea nu trebuie să fie a mulțimii. Legea trebuie să-și spună cuvântul. Dacă-l dați mulțimii să-l judece atunci acest ticălos va fi rupt bucățele mărunte. Iar oamenii își vor mânji mâinile cu sânge. Ei vor fi, în fața lui Dumnezeu, precum Cain. Vor primi răsplată așa cum a primit Cain. Chemați-i în față pe cei care au fost păgubiți acestui turc. Aceia să spună, fiecare, cum vrea să fie acesta pedepsit. Apoi chemați pe ispravnicul ținutului, acela care are datoria să înfăptuiască judecata după lege. Acela să-i dea pedeapsă. Iar gâdea să-și facă meseria. Spuneți oamenilor că așa-i bine. Noi nu suntem turci, noi ținem după legea creștinească.

Pe drumul mare dinspre centrul Craiovei gonia un călăreț. Praful se ridica în urmă-i. Descălecă din goana calului în fața căpeteniilor, se închină și scoțându-și căciula zise:

- Domniile voastre, căpitani și panduri, Cara Hasan tocmai a scăpat. Zece pazvangii au năvălit asupra mănăstirii și l-au scos din temniță. Iar pe flăcăii noștri i-au omorât, care cu pistoalele care cu hangerul. Doar un călugăr grec care se urcase taman atunci în clopotnița de la poarta mănăstirii, doar acela a scăpat. Iar când turcii s-au depărtat acel călugăr a tras clopotul în dungă.

- A spus călugărul încotro au fugit tâlharii? întrebă slugerul.

- Da, către Pitești, au luat-o pe urmele lui Pazvante Pașa, răspunse acel mesager. Era un țăran, mai răsărit de statură, să fi avut ca la vreo treizeci de ani. Bine făcut, se vedea că nu-i era străină munca grea, avea brațe puternice care se vedeau bine de sub mânecile suflecate ale cămășii din țesătură aspră.

- Căpitane Tudor, boieri dumneavoastră, primiți-mă și pe mine în oastea voastră. Vreau să lupt cu ticăloșii, că mult năduf adunat-am în inimă. Știu să mă bat cu ciomagul, poate că-s bun și la trântă. Ălelalte, cu sabia și cu pistolul le-oi învăța la oaste.

Ochii lui rugători erau curați, ca ai unui copil ce nu a învățat să mintă. Te uitai la el și vedeai un oltean de nădejde, de la care puteai scoate un bun luptător.

- Cum te numești și de unde ești? întrebă Andrii Popa. Din graba cu care l-a întrebat se vedea că i-a plăcut omul, îl voia în ceata lui.

-Din Ișalnița mi-s, căpitane. Domnia ta îi fi fiind Andrii Popa? Că după chip așa ești ca în cântarea noastră. Mie taica mi-a pus numele de Ghiță, al lui Nazare Ion din Ișalnița sunt, răspunse flăcăul.

- Calul e al tău? Țsta pe care-l călărești? întrebă Andrii. Dacă nu-i de furat atunci vino în ceata mea. Vrei? Când o să ajungem la un răgaz de odihnă o să spui legământul

către frații de ceată. Apoi te vom încerca la luptă, ca să știm cine ești și ce poți face pentru frăția noastră.

Apoi Tudor îi îndemnă la drum.

- Este seară, poate că-i târziu. Dar eu zic să porniți pe urmele lui Pazvante. Poate că ținta lui este Bucureștiul, cine știe? Mergeți până la Pitești, iscodiți-l de puterea pe care o are. Întrebați oamenii de prin sate dacă l-au văzut și câtă oaste are. Dacă s-a întâlnit pe drum cu alte bulucuri, asta se va vedea și de cel mai prost om. Dacă are oaste puțină, nu vă aruncați în luptă, că acela îi oștean hârșit, mânuieste hangerul și sabia deodată. Rar care-i poate sta în față, netăiat. Adunați, pe drum, orice oltean care poate să lupte, întreg la trup și neviclean la ochi. Dar dincolo de Pitești să nu mergeți. Să începem să ne păzim Oltenia noastră, mai departe îi prea mult. În acest război nu veți avea tulburare de la raialele sultanului de la Țarigrad, că și acela îl vrea prins pe Pazvan. Nici de arnăuții domnești să nu vă temeți, cât veți lupta ca să curățați Oltenia de această năpastă păgână.

Tudor tăcu preț de un minut. Acu a sosit clipa de pus un bun început. Toți acești bărbați, încălziți în focul luptei pe care au dus-o, împreună, dar sub comanda sa, aceștia trebuie să-l aleagă pe Iancu de conducător. El, Tudor Vladimirescu mai avea niște treburi de dus la capăt, lui încă nu-i venise vremea. Acest Iancu trebuie să pregătească oastea Olteniei, să-i conducă în luptă și să-i călească. Îl știa de om vrednic, priceput în cele ale ostășiei, puternic, isteț și inimos. Dar trebuia să-l scoată în fața lor și să-i pună să-i jure credință. Așa că zise:

- Zapciule, te încumeți să te faci haiduc și pandur? Te lași de boierie? Pentru țară și neam o faci, nu pentru glorie deșartă.

- Mă încumet, slugere Tudore. Mai pe urmă o să-mi fac și eu ceata mea și voi lupta în devălmășie cu ceilalți căpitani, contra liftelor păgâne. Dar pentru început voi face

cum drept și cu înțelepciune ai grăit domnia ta, slugere, mai deunăzi, adică voi mai sta ca zapciu cât voi tocmi iscoade la hotarele pe unde vin năvălitorii, voi pune oameni de-ai noștri să ne fie ochi și urechi, la hanuri, în târguri și la răscruci. Trebuie să știm cum se mișcă Pazvante, că el este acum dușmanul cel mare al nostru. Trebuie să avem gazde de încredere unde să ne ascundem, multe alte lucruri mai trebuie să facem. Ne trebuie acestea ca să băgăm groaza în ei, asta vreau, zise Iancu Jianul, cu ochii scăpărându-i a bucurie.

- Dacă-i pe așa, ascultați de Iancu Jianu, că numai cu un singur cap care să comande puteți ieși la câștig. Ori acest tânăr boier are și știință de arme dar și năduf în inimă. Îi omul dreptății, ascultați-l și-l probați acum. Îi jurați credință? Dacă are cineva ceva de spus în contra lui să o facă, acum. Că adevărul nu trebuie să fie cu supărare între frați.

Jurară. Iancu era cunoscut de toți, nu numai de lumea săracă pe care a ocrotit-o cât a putut. Ei, haiducii, spuneau la un taifas, că Iancu Jianu este un haiduc în haine de zapciu! Apoi Tudor le dădu ultimele sfaturi:

-Iar dacă pe drum veți putea aduna ceva merinde, așteptați-i cu răbdare pe pazvangii să se întoarcă de la București. Că la jaf îs porniți. Atacați caii cu poverile, fugiți cât puteți de repede, trageți-i pe urmăritori în capcane, nu vă luptați ca să vă făliți, bateți-vă pentru viețile voastre.

Căpitanii de cete se întoarseră după oamenii lor. Era trecut de miezul nopții când se puse în mișcare mica oștire de panduri, că așa își spuneau între ei, panduri, adică oșteni ai Olteniei. Să tot fi fost, împreună, vreo sută și ceva de oameni. Călări, doi câte doi, porneau să se bată cu un scop.

- Puțini, îi căină un negustor din mulțime. Ocrotește-i, Doamne, dă-le putere să crească și să ne păzească de lifta păgână.

- Puțini dar buni! Aveți încredere în acești oșteni. Nu-i mână gândul de câștig, nici laudă nu caută. Pentru țară se duc să lupte. Să ne rugăm pentru ei.

Și el cel dintâi, slugerul Tudor Vladimirescu își puse un genunchi în țărână și după ce rosti rugăciunea împărătească îngână, cu o voce plăcută, imnul de slavă „**Doamne al puterilor, fii cu noi//Căci pe altul afară de Tine ajutor întru necazuri nu avem!**” Iar toți câți erau acolo, în drumul mare al Bucureștiului, se adunară umăr lângă umăr, cu nădejdea în suflete, rugându-se cu credință în ajutorul și ocrotirea Maicii celei Bune a Împăratului Dumnezeu.

Capitolul 11

Dezamăgire

Vodă Moruzi a scăpat peste munți cu averea întreagă. Iscoadele lui i-au descoperit pe pazvangii lui Sinab aga și au reușit să-i păcălească. Prea cunoscuta carată a domnitorului, plină cu toată casa lui, ascunsă cât mai la fundul trăsurii ca să nu-i cunoască oamenii a ieșit pe poarta din dos a Curții Domnești, urmată de alte care trase de câte șase cai transportând averile îngrămădite în lăzi ferecate în fier, coșuri, baloți și saci. În fapt această coloană prea mare ca să treacă nebăgată în seamă era alcătuită din slugi îmbrăcate cu hainele lui Vodă și a familiei lui. Au ocolit pe străzi lăturalnice și au luat drumul Câmpinei. De cum au lăsat în urmă ultimele case ale Bucureștiului, vizitii au plesnit amarnic din bice și au pornit la goană. Arnăuții însoțitori s-au împrăștiat pe lângă carata domnească și pe lângă carele cu poveri, astfel că dacă ar fi vrut, pazvangii lesne ar fi putut pune mâna pe pradă. Dar porunca era ca până la Câmpina domnitorului fugar să nu i se întâmple nimic rău, ca nimeni să nu stărnească vreo gâlceavă, din care stăpânul, măritul Sultan Osman, să aibă cumva pierderi. Căci toți se temeau de iușimea mâniei stăpânului.

După ce s-au convins că toate iscoadele pazvangiilor au mușcat momeala, după cum s-a văzut că unii urmăritori s-au desprins luînd-o spre Târgoviște, să ducă vestea cea bună, alții chiar spre Vidin ori Craiova în întâmpinarea stăpânului însuși, oamenii lui Vodă Moruzi au dat de știre că este vremea potrivită de fugit. Deci la câteva ceasuri după plecarea sau fuga voievodului, cu averea toată încărcată în căruțe, o caleașcă amărâtă și veche pe dinafară, urmată de o căruță

cu coviltir ieșiră pe poarta mare a Curții Domnești și porniră spre Colentina. De acolo aveau să purceadă spre Buzău iar de aici, prin munți vor ajunge la Brașov.

Aproape de Câmpina arnăuții s-au strâns în formație militară la coada alaiului. Călăreau pe două rânduri, destul de dezlânat. N-a rămas în față decât căpitanul lor, un alvanit mustăcios și gras, cum rar se găsește printre acest soi de oameni. Călăreau liniștiți, nepăsându-le de osmanlâii care îi urmau îndeaproape și care, din vreme în vreme erau surprinși la vedere mai ales atunci când drumul cotea spre largime ori ajungea pe coama vreunei ridicături de pământ.

Când soarele își începu coborârea spre asfințit, convoiul zări la o poștă distanță primele case din marginea Câmpinei. Acolo drumul mare cobora într-o vale largă, pe fundul căreia curgea, leneș, apa Prahovei. Carâta din frunte, cea cu însemnele casei domnitorului, tocmai ajunsese pe malul apei când călăreții turci apărură și ei, la largimea câmpiei. Munții se zăreau clar conturați, scăldați în razele asfințitului, purtând pe creste coroana mărețului soare. Turcii urmăritori socotiră că a venit vremea să ia în stăpânire comoara cea mult dorită de stăpânul lor, Osman Sultan. De la trap ușor trecură la galop, chiuind ca să bage groaza în paznicii convoiului. Și reușiră. Arnăuții se repeziră de-a lungul drumului de pe malul Prahovei. Cei care mânau carâta domnească tăiară hamurile și urcând pe spinările cailor grăbiră să-i ajungă din urmă pe arnăuții fugari. Nu trecu prea mult timp până când turcii ajunseră la pradă. Acolo nu mai era nici țipenie de om. Unul dintre călăreți se apropie de carâtă și izbînd cu piciorul în încuietoare deschise ușa. Venind într-o rână, niște saci umpluți cu paie de grâu și îmbrăcați cu hainele casei domnești se rostogoliră în praful drumului. Turcul privi cu groază aceste momâi, cu fețele din pânză albită rânjindu-i sub liniile trase cu cărbune. Își dădu seama că era pierdut. Osman nu-l va ierta pentru prostia și naivitatea cu care căzuse în plasa

oamenilor lui Vodă Moruzi. Cum de nu și-a dat seama că acea plecare liniștită, pe poarta din dosul Curții Domnești este o păcăleală pe care orice copil ar fi descoperit-o, imediat? Cum de n-a lăsat în urmă iscoade care să supravegheze Curtea Domnească pentru a descoperi, iată, ceea ce s-a întâmplat mai apoi, adică plecarea în siguranță a lui Vodă? Acum era prea târziu. Chipul morții îi rânji la fel cu acele momâi care ținuseră loc de familie domnească în această mare păcăleală. Unde au dispărut Vodă și ai lui? Unde și-a dosit averea? A luat-o cu el și a fugit în ungurime? Sau a rămas, găsindu-și bun ascunziș până trece primejdia? Cine știe?! Cine știe?!

În ziua când Vodă Moruzi a reușit să-l păcălească pe Osman Sultan Pazavan-oglu, la Craiova, la Casa Băniei slugerul Tudor Vladimirescu primi cuvinte de laudă și de mulțumire de la puținii boieri ce rămăseseră în orașul expus jafului turcesc. Când ieși pe ușa mare a Casei, mulțime de popor amărât, rupt și flămând îl primi cu urale, strigându-i „Trăiască Tudor! Trăiască Domnul Tudor!” Căldura cu care fu primit de oamenii de jos îi făcu bine, dar îi dădu și fiori. O undă de neliniște îl străbătu. Ce era asta, oare? Numindu-l „Domn” mulțimea îi puneă pe umeri nu hlamidă de voievod ci povara necazurilor ei. Și nădejdea că el, slugerul Tudor îi va izbăvi de oprirea pe care o cunoșteau, de atâta timp, de la pazvangii și cârjalii, de la cătanele nemțești, de la tâlharii bulgari și sârbi care se încumetau să străbată la jaf această țară a nimănui, ca un sat fără câini. Multe zile după această ispravă, în hanuri și la răscrucile de drumuri oamenii își povesteau unii altora despre mărețele fapte de vitejie ale haiducilor, pe care slugerul Tudor – să-i dea Domnul Dumnezeu zile multe și putere mare ca să ne slobozească din necazuri și nevoi! - a reușit să-i adune într-un singur gând, de apărare a Craiovei lor.

Tudor ridică mâna cerând ascultare. Voia să calmeze entuziasmul îndreptățit al celor care îi erau recunoscători pentru înfrângerea pazvangiilor și apărarea orașului. Căci ei au câștigat, ba nu, n-au pierdut comoara cea mai de preț a omului, viața și libertatea. În sărăcia lor, atât mai posedau din ce le-a dat Dumnezeu după ce au fost botezați creștini ortodocși iar apoi au cunoscut de-a lungul întregii lor vieți doar lacrimi, bățai, lanțuri, ocări și nevoi greu de dus, de când au făcut primii pași în țărâna acestor locuri. Căci jefuitorii fără milă le luau viața, cât ai clipi, când furia clo-cotea în ei pentru sărăcia acestui neam de la care nu se alegeau cu nimic, un neam care nu era în stare să pună pe altarul bisericilor nici măcar o Evangheliie cu ferecături de argint. Și atunci pe cei bătrâni și bicisnici îi tăiau, ca răzbu-nare pentru traista goală cu care se întorceau în sălașele lor, sau îi luau robi ca să-i vândă la cele târguri mari de sclavi.

- Oamenii buni, nu trebuie să mă lăudați pe mine pentru fapta de vitejie a acestor bărbați cu adevărat viteji. La chemarea unuia dintre ei, multe cete s-au alăturat să stea de pază vieților neamurilor noastre. Se cuvine să le zicem, de acu înainte, pandurii Olteniei. Să uităm numele de ocară pe care unii l-au pus acestor voinici doar că au luat de unde era prea mult și au dat aceluia care nu au rămas cu nimic după ce au trecut zapcii cei nemiloși, luând la fel ca acești prădalnici turci. Să ne rugăm lui Dumnezeu să ne dea puterea de a sta mereu uniți, de acu înainte, ca să-i stârpim pe acești nemernici pazvangii și cârjalii.

Apoi, la îndemnul lui Tudor oamenii se risipiră, văzându-și de treburile lor. El se întoarse la casa Glogoveanu. Va sta acolo și va aștepta vești de la mica oaste condusă de Iancu Jianu, zapciul.

La Târgoviște, știrea despre marea păcăleală a ajuns spre zorii zilei următoare. Agalele care-l însoțeau pe Osman n-au avut curaj să-l trezească din somn. Poate că dacă

stăpânul va fi odihnit, după un somn bun nu va răbufni ca un uragan să-i taie pe toți cei care au risipit o asemenea rară ocazie de pradă bogată. Sperau să scape cu viață, căci nici-unul dintre căpitani însoțitori nu primea să fie cel ce-i va duce lui Osman vestea cea rea.

Dar n-a fost după voia sau dorința lor. Osman nu dormea. Mânia pentru înfrângerea suferită la Craiova îi întuneca mințile și se liniștea cât de cât doar căutând cu dinandinsul să-și închipuie plăcerea pe care o va simți când acea comoară fabuloasă îi va fi așternută la picioare. Auzea șușotelile căpeteniilor la ușa cortului său, dar nu reușea să deslușească vorbele abea șoptite ale acelora. Își dădu seama că aceștia primiseră o veste și se codeau să îi tulbure somnul. Vru să îi cheme înăuntru dar se opri. Ciulindu-și urechile încercă să înțeleagă din ce cauză erau așa de agitați. Nu-i fu greu să priceapă că vestea era rea, poate mai rea decât orice. Dădu la o parte covorul de mătase care ținea loc de ușă, făcu un pas spre ofițerii care, surprinși, se aruncară cu fețele la pământ.

- Iertare, Luminate Sultan, iertare, noi nu suntem vinovați... Iată, omul trimis de Ali Mola zice că Vodă Moruzi a scăpat, cu avere cu tot. I-a păcălit pe urmăritorii puși de Ali Mola să țină sub ochi alaiul domnesc...

Dar nu-și termină vorba că hangerul lui Osman îi zbură căpățâna cât colo.

- Cuuummm? Urletul lui Osman nu avea nimic omenesc. Slugile nemernice simțiră că le-a venit sfârșitul. Dar Osman nu mai era lângă ei, îl luase de gât pe cel ce adusesese cumplita veste. Îl zgâlțâia ca pe un sac cu pleavă, în timp ce acela se înmuiașe, ca o muiere. Scâncea și lacrimi mari îi curgeau din ochii ce vedeau negru în față. Moartea era deasupra lui. Dar Osman îl lăsă, luă mâinile de pe el.

- Spune, cum s-a întâmplat? porunci stăpânul, devenind brusc, liniștit. În realitate clocotea ca un vulcan. Avu

putere să asculte până la capăt vorbele abea îngăimate de acel olăcar nefericit. Înțelese că Ali Mola pusese un nătâng să vină pe urma prăzii, căci acesta nu s-a gândit nicio clipă că poate fi păcălit. Mare este prostia omului înfumurat!

- Ce i-a făcut Ali Mola nătângului care a pierdut averea mea? Spune! De data asta Osman nu mai era calm. Vulcanul din inima lui explodă, din ochi îi țâșneau flăcări. Ridicase iataganul și aștepta doar ultimele cuvinte ale amărâtului din fața lui. Acesta amuțise, ochii lui era cât cepele, vedea cum secera morții coboară asupra lui. Tăcu pentru totdeauna când capul i se desprinsese, sărind cât colo. Apoi Osman comandă plecarea. Tabăra fu strânsă cât ai clipi și călăreților le-a trebuit mai mult de un ceas ca să-l ajungă din urmă. De la Târgoviște au gonit ca vântul și soarele zorilor abea poleise zarea când au ajuns la o răscruce, unde se întretăia drumul pe care veniseră ei cu cel ce ducea spre București, spre sud și spre Brașov, în partea opusă.

Ali Mola și Sinab i-au ieșit în cale. Erau pieriți de frică, niciodată nu-l văzuseră pe stăpân atât de furios, pentru că niciodată nu se făcuseră de răs, ca acum. Puteau păți orice! Știau cât de cumplit poate fi Osman Pazvan-oglu Sultan, așa că amândoi erau pregătiți să se apere de iatagan. Trebuiau să reziste, să-i pareze loviturile și în tot acest timp să-i vorbească, să-l convingă că nu trebuie să-și verse furia pe ei, că mai au de câștigat, împreună, multe bătălii.

Și clipa când Osman lăsă iataganul să-i cadă din mâini, sosi. Obosit, s-a întins pe iarbă alături de cei doi care sângerau ușor deoarece n-au scăpat necrestați. Și au zăcut așa până când Osman se ridică și porni spre calul pe care îl ținea un bostangiu de frâu, mângâindu-l. Dintr-un salt fu în sa și porni, strigând în urmă:

- Să ardem Bucureștiul!

Tot ce întâlniră în cale de la Câmpina până la București fu făcut morman de jăratec, cu morți zăcând sau

răniți târându-se spre un adăpost în afara drumului mare. Osman era mânjit pe față și pe straie cu sânge, de ziceai că el este gădea care a avut de lucru, toată ziua, la seceriș. Dar acest sânge vărsat nu i-a alinat durerea din suflet. Îl ardea la inimă pierderea bogățiilor fanariotului despre care se dusesse vestea de cât de nemilos este față de această țară amărâtă, întrecându-i cu mult pe predecesorii săi. O arșiță de nestins îi încingea pieptul și treptat, după truda diavolească la care s-a supus de-a lungul acelei zile, corpul obosit începu să cedeze. Adormi în șa iar Șeitan, armăsarul negru ca pana corbului încetini fuga până se opri sub un copac de la marginea drumului. Ali Mola și Sinab ajunseră la timp ca să-l prindă în brațe și să-l coboare de pe cal.

Osman dormi somn greu câteva ceasuri bune. Mai era puțin până la răsăritul soarelui, căci zarea se poleia cu aurul ceresc când stăpânul începu un delir lung, cu clănțănit de dinți. Scrâșnea din măsele și murmură „Aniță! Aniță!” când cu ură, când cu blândețe, cu alint. Ali Mola se sperie la gândul că îi revine vechea boală, aceea care-l mânase, desculț, pe gheață, pe malul Dunării, la moarte. Atunci apa rece la trezit, acum trebuie să-i aplice același tratament. Ceru să-i aducă cineva apă rece, cât mai rece. Înmuie o cârpă în acea apă rece și își șterse stăpânul și prietenul pe față, pe cap. La prima atingere cu acel leac bărbatul puternic avu o scuturare și o retragere, firească. Dar nu se trezi. Doar se liniști pentru câteva clipe. Apoi începu de la capăt. ”Vrăjitoarea diavolului, nu-l lași în pace. Stai că-ți arăt eu!” murmură Ali, gândindu-se la Anița care-i sucise mințile prietenului său, în urmă cu nu prea mulți ani, când ei doi erau la mare cinste în București, în slujbă domnească. Și cu tot riscul, îi aruncă apa rece rămasă în burduful de piele peste capul înfierbântat. Osman sări drept în picioare, cu mâinile la brâu căutându-și armele. Dar Ali i le luase de când l-a coborât de pe cal. Încetul cu încetul Osman reveni pe lume.

Era întuneric încă, doar două torțe luminau grupul de prieteni.

- Ce s-a întâmplat? Unde suntem? întrebă el, de data asta pe un ton absolut liniștit, ca pe vremea tinereților zburdalnice când dormeau pe unde apucau.

- Suntem în drum spre București, stăpâne. Ne-am odihnit câteva ceasuri, răspunse Ali ocolind adevărul.

- Atunci să mergem! Cât mai avem de mers? întrebă Osman, pe tonul lui de comandant ce dă ordine pe câmpul de luptă.

- Un ceas, poate chiar două ceasuri dacă nu mânăm la galop. Numai bine ajungem să-i luăm ca din oală, din așternuturi, pe acești ghiauri nemernici, răspunse Sinab.

Urdia porni, mai întâi lent, la pas, până când caii își dezmoțiră picioarele. Apoi ritmul creșcu, treptat. Ieșiră dintre copaci la marginea imensei păduri a Vlăsiei. De acolo, spre miazăzi cerul juca roșu. Incendiul cuprinsese o parte din oraș. Surpriza pe care mizau s-a dus. Acum să vedem peste ce mai dăm, cine a început distracția fără să ne aștepte și pe noi. La câteva lungimi de cal de primele case încetiniră, apoi la comanda lui Osman Sultan se opriră. Trosnituri de bârne arzând, acoperișuri prăbușindu-se, rar țipete de muieri și urlete de bărbați ajungeau până la urechile lor.

- Sinab, trimite iscoade să afle ce se întâmplă! Ordonează Osman. Ali se bucură nespus că prietenul lui își revenise complet, acum se purta ca un adevărat stăpân.

Nu le trebui mult iscoadelor ca să afle ce se întâmplă. Se întoarseră cu un arnăut pe care-l imobilizaseră cu arcanul, doar picioarele-i erau slobode.

- Spune, Luminatului Sultan Osman cine ești și ce faci prin oraș! se răsti Sinab spre cel prins. Căzând în genunchi, arnăutul îi răspunse în turcește:

- Sunt arnăut la Curtea Domnească, stăpâne. Nu mă ucide, Lumina Lumii, Vodă a fugit de frica ta și a pazvan-

giilor tăi și nu ne-a plătit simbria pe anul acesta. Așa că am ieșit să ne luăm singuri plata. Acum că ai venit, Lumina Lumii, primește-mă și pe mine în oastea ta de palicari, că știu a mă lupta și nu-s un fricos!

- Câți sunteți? mai întreabă și Ali.

- Toți câți am fost în slujba domnească, Mărite. Două steaguri.

- Du-te și adună-ți tovarășii, pe toți câți îi găsești într-un ceas și veniți aici, să vă închinați Luminăției Sale, Osman Pazvan-oglu Sultan. Să nu îndrăznești altceva că te găsesc și în gaură de cârțiță și te dau bucăți, la porci. Ai auzit?

- Am auzit, Mărite, Lumină a lumii celei de jos, mă duc și pe dată vin!

Îl dezlegară și într-adevăr, după un sfert de ceas apărură, dinspre orașul incendiat, cete de câte cinci, zece ori mai mulți, arnăuți domnești. Toți erau mânjiți cu funingine și mulți dintre ei aveau picături de sânge pe fețe și pe haine. Cum sosiră se puseră în genunchi și așa, în patru labe, veniră și i se închinară temutului Pazvan cel Mare. Ei aduseră vestea că din cotloanele Bucureștiului au ieșit furii și ticăloșii, otrepele cele mai de jos și fac prăpăd. Că ei, arnăuții, acum îi vânau pe acești nemernici să le ia aurul furat, că aceia s-au dus, glont, la casele boierilor celor mari și ale negustorilor și i-au silit pe aceștia să dea tot aurul și scumpeturile ce le aveau.

- Pe mulți i-am tăiat, Stăpâne, dar mai sunt destui, zise unul înalt și gros la trup, care se vedea că le este mai mare, căpitan adică peste un steag.

- Ali, ia-ți oamenii tăi și mă însoțește la Cotroceni, la casele lui Vodă. Restul oștirii este liber la pradă. Tot ce adunați veți pune la picioarele mele, acolo, la Cotroceni, la apusul soarelui. Și nu uitați de cadâne, pentru harem, zise Osman la urmă, rânjind. Iar voi, slugile lui Moruzi, deșertați-vă de galbenii furați, puneți tot la picioarele mele de vreți să

mai aveți zile. Cât despre primire în oastea mea, voi vedea la urmă, pe fiecare, pe rând.

La amiază cerul fu acoperit cu nori. Vremea amenința cu ploaie. Asta nu le plăcu agalelor lui Osman Sultan. Curând căzură primele picături, apoi un val de apă se abătu asupra Bucureștiului, stingând focurile. Ploaia fu scurtă, doar ostoi praful din drum. Osman începu numărătoarea arnăuților îndată ce se însenină. Trimise poruncă să adune câteva căruțe sănătoase, cu cai de ham, să fie pentru dus cadănele, că acestea nu vor rezista atâta amar de drum fără să-și vatem trupușoarele care trebuie să fie proaspete, spre delectarea stăpânului.

Nici nu începuse bine treaba când un călăreț sosi în goana mare, cu calul tot spume, venind dinspre raiaua Giurgiului. Se dovedi că este un turc care-și luase muiere valahă și își făcuse gospodărie pe aproape de Dunăre. Acesta aduse știre că o parte din garnizoana de la Giurgiu a pornit spre București. Sunt ca la două mii de oameni, călări toți, mare parte din ei sunt tătari din Bugeac. Câțiva boieri care au aflat la timp că Bucureștiul va fi călcat de Pazvan Sultan au fugit cerând adăpost la cetatea de pe malul Dunării. Iar comandantii garnizoanei aflând de la aceștia despre prăpădul din București au dat imediat semnal de pornire, că aveau poruncă de la Marele Vizir să-l prindă pe Osman Pazvan și să-l trimită legat, ca să dea socoteală pentru obrăznicile lui fără număr.

Osman dădu poruncă de plecare. Nu se putea confrunța, în câmp deschis, cu o armată de călăreți pricepuți, așa cum erau nohail.

- Porniți robii și muieretul, cu căruțele, iar oastea să se adune cât de repede aici, să apărăm din urmă prada luată. Fiecare să descarce prada în căruțe, să fie slobozi de poveri și gata de luptă, mai porunci Osman. Într-un ceas porniră spre Vidin. Cete de călăreți pazvangii se desprindeau din

când în când, de grosul oștirii și galopau în urmă, să vadă dacă nu cumva turcii din garnizoana Giurgiului s-au pornit pe urmele lor. Dar nu, aceia nu s-au grăbit să-și facă de lucru cu o oaste micuță care a fugit, cu coada între picioare. Văzând Bucureștiul ca un sat fără câini, s-au gândit că mai bine este să facă la fel ce au făcut și turcii lui Pazvante. Dar au avut de cules doar slabe firimituri!

*
* *

Mânați de frică, oamenii lui Osman Sultan n-au făcut decât scurte popasuri până când au ajuns pe malul Oltului. Un vad bun de trecere era pe la Milcovu din Vale. De acolo pazvangii au făcut popas la Enoșești, un sat ceva mai răsărit. Au dat iama în gospodăriile din sat prinzând găinile, găștele și rațele toate, repede le-au jumulit și au aprins focuri pentru gătit. Sigur nu s-au ostenit ei prea tare cu gătitul ci le-au pus la treabă pe muierile din căruțele cu captive. Aveau mult de gătit, că veneau din urmă oștenii ruși de foame și de oboseală.

Pe sătenii prinși i-au înghesuit într-o curte mai mare, din mijlocul satului. Avea să hotărească stăpânul ce va face cu acești oameni. Puseră pază la prinși și apoi își văzură de treabă, fără griji. Haiducilor lui Iancu Jianu nu le-a fost prea greu să-i amuțească pe paznici. După ce i-au scăpat de năpastă pe săteni, Iancu i-a întrebat dacă au un loc prin preajma satului unde să se ascundă de turci, dar să fie în siguranță. Sigur, în mijlocul pădurii din marginea satului sunt râpi adânci, înconjurată de tufăriș de măceși și cătină, prin care nu poți trece cu calul, ziseră sătenii. Acolo s-au ascuns, dar lăsară în urmă niște băietani care să le călăuzească pe muierile roabe, după ce le vor fi eliberat de ticăloșii de pazvangii.

Haiducii înconjurară centrul satului și dădură năvală, prin surprindere, peste pazvangii care se odihneau, aștep-

tând să se frigă găinile. N-a scăpat niciunul. Iancu le îndemna pe femei să șteargă orice urmă de gătit, cât mai repede, apoi să fugă la adăpost, fără zarvă și fără întârziere. Iar el, cu haiducii, ascunse în pătule trupurile pazvangiilor pe care i-au lovit. În urma lor, locul arăta curat, greu ar fi văzut cineva ce anume s-a întâmplat acolo, cu ceva vreme mai în urmă. Apoi, la semnul său, porniră furiș spre malul Oltului. Se opriră în sat la Criva de Jos și de acolo stătură la pândă, așteptând să apară grosul urdiei lui Pazvante. N-au așteptat prea mult. Primii călăreți se ȳtiră printre copacii pădurii Argeșanu de pe malul stâng al Oltului, căutând loc unde malul să fie lin, ca să adape caii. Se purtau fără griji, niciunul dintre turci nu se gândea măcar că prin preajmă ar putea fi vreo primejdie.

Iancu chemă la el căpitanii de cete, la sfat. Intrară într-un bordei mai acătării și se așezară pe laițe.

- Trebuie să-i tragem pe pazvangii cât mai departe de satul Enoșești, ca nimeni să nu înceapă să caute muierile. Nu știu dacă am dosit bine căruțele. Dacă le descoperă atunci vor căuta mai bine și vor găsi pe morții lor, penele de la găini și cine știe ce alta. Dar acu ȳi prea târziu. Urdia se apropie, ce putem face să nu-i lăsăm să meargă încolo? Trebuie să-i momim spre Dunăre.

- Iancule, trimit eu șase flăcăi din ceata mea să mâie căruțele pe drumul Vidinului până unde or putea, cât mai departe. Că pe cei tăiați i-am tras în pătule, satu-i gol de oameni, ce rost are să umble prin pătule? Iar de vor lua pazvangiile urmele căruțelor, pandurii noștri le vor părăsi în drum și vor căuta scăpare pe cai. Nu-i loc de alta de făcut, zise Corbea. Iancu încuviință și Corbea ieși să dea porunci.

ȳntre timp de la marginea satului un haiduc se furișă aducând vești:

- Adăpară caii și cătară de vad. Primii trecură pe malul aista, sunt vreo două zeci. Așteaptă să treacă și ȳilalți.

- Măi Mihăilă, du-te îndărăt și spune că nimeni să nu miște până ce Iancu nu dă semnal. Atunci săriți și faceți cum va face căpitanul aista zapciu. Pricepuși, mă?

- Pricepui, pricepui, că nu mi-s greu de cap! Și se descoperi de căciulă ca să-i vadă toți căpățâna pe trei sferturi lucie, fără păr. Apoi mă duc, zise și se închină spre ei.

Grosul oștirii lui Osman se buluci spre malul apei. Nu se grăbeau, mai întâi caii, apoi oamenii. Cei care au adăpat caii se trăgeau înapoi, făcând loc celorlalți. Nimeni nu se îndreptă spre vadul care era mai în susul Oltului. Că dacă treceau vadul apele se turlburau și nu era bine pentru animale. Când ultimii ajunseră la rând la adăpat, Sinab dădu semnal să înceapă trecerea Oltului. În acel moment Iancu țâșni din marginea satului și năvăli spre ceata turcilor care ajunseseră să fie cât un steag, adică vreo sută de oameni. Tot atâția erau și haiducii. Pocnind din pistoale, haiducii culcară vreo zece pazvangii. Ceilalți au apucat să întoarcă caii spre dușmani și se pregăteau de apărare. Oltenii nu slăbiră goana și iute pătrunseră printre turci ca jungherul în cașul proaspăt. Nu stătură la dueluri. Tăiau dintr-o parte ori de sus, iar loviturile lor erau puternice. N-au scăpat de această șarjă decât vreo zece, doisprezece călăreți care au sărit în apa Oltului, să treacă îndărăt. De pe malul stâng, Ali Mola urlă ordinul de atac. Urdia toată se buluci spre vad, oamenii se împingeau care mai de care să ajungă în frunte, să fie văzuți de măritul sultan. Se formă un dop greu de urnit. Lăturalnicii căzură cu cai cu tot pe o parte, urlete se auziră, apoi nechezat de cai. Haiducii aruncară un snop de săgeți spre ghemul de oameni și cai. Nu stătură să vadă ce s-a întâmplat ci o luară la goană de-a lungul apei, spre Dunăre. Până la pădurea de salcâmi de la Mărgheni goniră fără să încetinească, deși pazvangii încă nu se adunaseră pe malul drept, destui ca să pornească în urmărire, cu sorți de izbândă. Dar Osman dădu ordin ca urdia să stea pe loc. Dacă acești atacatori au fost

doar o momeală? Poate că la primul cot de drum vor cădea în altă capcană. Nu-i urmărim până nu ne adunăm laolaltă, toată urdia. Agalele făcură ordine la vad și într-o jumătate de ceas mica oștire se porni după Osman, spre Dunăre de-a lungul Oltului.

Pădurea de salcâmi nu ascundea nicio surpriză. Pazvangiilor ajunseră la loc deschis și zăriră, departe, un norișor de praf, semn că oltenii au ajuns departe. Mai galopară o jumătate de ceas, apoi la semnul lui Osman se opriră. Atunci ultimele rânduri de pazvangii răcniră „Aman, aman!” și căzură secerăți de săbiile haiducilor. La capătul păduricii de la Mărgheni aceștia se coborâseră în Olt și stătuseră pitiți, la adăpstul malului, până ce pazvangiilor trecură spre sud. Atunci au ieșit din apă și au lovit năpraznic. Au atacat, au întors caii și au gonit înapoi, spre Slatina. Iarăși turcii se buluciră unii într-alții, iar se iscă zarvă, urlete, înjurături și mulți se răniră, ca proștii. Osman însuși sta și nu-i venea să creadă. Cum este posibil să fim așa de proști, se gândea el singur.

- Gata, ajunge, ne-au luat de proști ghiaurii aceștia. Ne oprim și trimitem iscoade, trebuie să aflăm cu cine ne batem. Acum am fost ca un șarpe care și-a mușcat singur coada.

Urdia se trase înapoi, la marginea pădurii de la Mărgheni. Iscoadele plecară în josul și în susul Oltului. Când reveniră, aduseră știre că nu se vede țipenie de om cale de câteva poște. Între timp Osman și agalele făcură socoteala pierderilor.

- Morți avem șaiszeci, răniți grav alți șaiszeci iar cei rămași fără cai sunt vreo treizeci, Luminăția Ta, zise Ali după ce primi raportul de la celelalte căpetenii. Am pierdut un sfert din urdie, Luminăția Ta.

- Pornim spre casă. Coborâm la Dunăre și mergem pe mal până la Calafat. Nu trebuie să mai cădem în capcanele acestor ghiauri, hotărî Osman.

- Dar căruțele cu robi, Luminăția Ta? Ce s-o fi întâmplat cu ele? îndrăzni Dertli Mehmed.

- Du-te tu, dacă tot te-ai arătat curios, și află unde sunt. Prada asta nu are prea mare valoare, dar dacă ești îngrijorat așa de mult, îți poruncesc să-mi aduci căruțele cu bine la schela de la Vidin. Am zis!

Iar Dertli Mehmed plecă și nu se mai întoarse călare pe cal, niciodată. Trei zile după ce urdia a trecut Dunărea la Vidin, pe malul valah a apărut un călăreț ghiaur trăgând de căpăstru un cal pe spinarea căruia era legat un balot. Strigă tare să fie auzit de caraulele de pe zidul cetății, să vină să-și ia mortul și să-l ducă la groapă. Iar căruțele cu prada au rămas la cei care s-au bucurat nespuse că au scăpat la libertate.

Capitolul 12

Bătrânețe haine grele

Toamna aceluia an a trecut cu greu pentru pazvangii dar și pentru locuitorii Vidinului. Zilele bune s-au terminat, ploile sâcâitoare au venit la început de brumar și nu se dădeau plecate. Zilele se scurtau iar nopțile se lungeau, devenind întunecoase și umede. Norii de pe cer se luptau cu soarele, neîngăduindu-i să arunce măcar o rază spre pământ. Ceață, ploaie, vânt. Beznă, iar ploaie, iarăși vânt. Pazvangiii stăteau închiși în cazărmi, nefăcând nimic toată ziua. Osman Sultan nu se îngrijise, de data aceasta, să umple hambarele cetății cu bucate care să ajungă, pentru toți, până la primăvară. N-au răbdat prea mult acești sălbatici, învățați să le sufle vântul în poalele ilicelor, călărind caii în căutare de jaf. Ofițerii nu-i puteau struni. Mai întâi au izbucnit certurile. Mărunte, de la acuze de măsluire la jocurile de cazarmă, zaruri, table și rareori șah. Apoi s-a ajuns la bătăi violente. Când se luau la trântă doar doi scandalagii, toată cazarma se aduna în jurul lor, făcând multă gălăgie. Cu toții savurau aceste confruntări, se puneau pariuri, se comenta îndelung puterea fizică a unuia dintre luptători sau îndemânarea și iuțeala altuia. Tot ce se întâmpla în cazărmi se oprea acolo, agalele nu se deranjau să coboare când zarva devenea prea mare. Dar a venit clipa când de jos, prin ușile închise și zidurile groase a răzbit zgomotul iataganelor ciocnindu-se violent. Ali Mola a cerut lămuriri, cine cu cine s-a bătut, dacă sunt morți și răniți, care a fost pricina luptei. Câteva zile cu astfel de evenimente au fost lăsate să treacă fără ca cineva, din odăile de sus, să intervină în certurile trupei. Dar când s-a auzit de două sau trei răfuieli într-o singură zi,

atunci Ali Mola a cerut celorlalte agale să facă ordine. Până la acest moment nimeni nu l-a deranjat pe Sultan.

În ultima săptămână din brumar ploile au încetat. Două zile vântul a suflat cu tărie, uscând pământul. Apoi vremea s-a înmuiat, soarele a strălucit câteva ceasuri la amiază, fără nici urmă de nor pe cer. Atunci pazvangiile au ieșit pe terenul de antrenamente, cu gălăgie multă, cerând să se arate sultanul Osman în fața lor.

- Ce vreți voi, slugi netrebnice? De ce-mi aduceți tulburare? Întrebă el când ajunsese în fața pazvangiilor buluciți unii într-alții, ca niște oi speriate de lupul cel rău. Vorbiți, fără teamă! Viețile voastre mi le-ați încredințat mie, când ați jurat credință. Pot să fac cu voi după pofta inimii mele, mai spuse rânjind.

Se vedea că Osman era bucuros, nevoie mare, de ceva anume. poate primise o veste care i-a făcut plăcere?! Totul se lămurii când le dezvălui izvorul veseliei lui.

- Veste mare am primit, bucurați-vă! Acum mă cunoaște pe mine toată Evropa, și o dată cu mine și voi v-ați făcut cunoscuți. Numele de „pazvangiu” aduce teamă, groază chiar unor popoare de sclavi neajutorați. Se tem de noi și ne admiră, la fel, tălienii, frâncii, osteraii. Până și cei din Englitera au auzit de Pazvan Sultan și oastea lui. Mi-a scris carte trimisul meu la curtea împăratului Napoleon, ați auzit voi de Napoleon Bonaparte? Știe cineva ce fapte de vitejie a făcut acest franțuz?

Cum toți cei de față erau necunoscători de carte prea multă, doar se tălăzuiră ridicând speriați din umeri și trăgându-se înapoi ca școlarii cei fricoși la vederea bățului cu care îi amenința dascălul cel fioros.

- George Duval, trimisul meu la Paris, prietenul meu din tinerețe mi-a scris că prin cancelariile Europei se vorbește de prăpădul ce l-am lăsat noi în urmă prin Valahia, în Oltenia, dar și prin toată Bulgaria. Că tremură ca frunza

bătută de vânt toată această parte a Balcanilor. Uite, zise Osman fluturând în fața oștirii o foaie de hârtie, cu pecete mare și șnur de mătase, uite ce scrie acest trimis care este cunoscut acolo, la Paris, cu titlul de „ambasador de Vidin, vilayet liber în Balcani”. Zice el că viceconsulul rus Luca de Kiriko scrie mai marilor lui, la 24 decembrie 1800 – adică în urmă cu aproape doi ani! – că „Pazvantoglu dictează legea în Țara Românească. Că l-a adus la Vidin târându-l de barbă pe caimacamul la Craiova a lui Vodă Alexandru Ipsilanti³⁸ când acesta a avut îndrăzneala să refuze să-i trimită proviziile pentru iernarea oștirii sale. Că, cică, așa ar fi trimis poruncă Selim Sultan de la Istanbul”. Mai țineți minte cât am râs de acest caimacam? Că l-am despuiat de șalvari și l-am bătut la dos cu ciomagul lui, pe care-l folosea la mers că era șchiop și chior și bășinos. Aici l-am batjocorit, chiar pe acest loc!

- Așa-i, așa, ținem minte, cât am râs atunci! ziseră pazvangiii, acum răsuflând ușurați că stăpânul a revenit la toane bune.

- Și mai scrie George Duval, ambasadorul de Vidin, că ambasadorul marelui regat al Spaniei, care stăpânește jumătate din tot pământul, cu mări și țări putred de bogate în aur și nestemate, acest anume Don Ignacio Maria cavaler de Coral scrie de la Istanbul ministrului spaniol Pedro de Cavallos că trupele lui Pazvantoglu atacă, fură și devastează totul în calea lor și că același lucru îl fac și rămășițele armatei trimisă de Selim Sultan pe care Osman Pazvan i-a bătut și risipit când au venit să-l prindă, aici în Valahia. Că de frica acestor jefuitori însuși ministrul Republicii Batavia care se găsea atunci la București, a fugit cu o seamă de mari

³⁸ Bogdan Bucur – *Devălmășia valahă (1716 – 1828): O istorie anarhică a spațiului românesc*, pag. 72, Editura Paralela 45, 2008. Între 1799 și 1800 caimacam la Craiova era biv vel postelnicul grec Nicolae, epirot din Zagori.

boieri tocmai la Braşov, în ungurime, ca să-şi scape pielea de furia pazvangiilor.

- Eh, vă place, pazvangiilor, ce spune lumea despre mine? Auziţi, ce nemernici şi neisprăviţi sunt aceştia, care s-au speriat de noi mai rău ca acel caimacam când s-a văzut bătut la curul gol aici, la Vidin. Îţi dai seama după numele ce-l poartă că nu-s bărbaţi adevăraţi, de s-au speriat aşa de tare. Auzi, pe unul îl cheamă Ignacio Maria! Păi ce fel de bărbat o fi acesta, care poartă nume de bărbat şi nume de femeie la un loc? O fi bărbat ori muiere spurcată? Adevărul trebuie cătat în izmenele lui! Iar pe ministrul lui îl cheamă Pedro de Cavallos, adică Petru de cal, ori de la cai, cine ştie? Mai mare râsul!

- Iar voi ce vreţi de la mine?

Îşi întoarse Osman Sultan spre ei faţa aspră cu care venise de la început pe maidan, la chemarea lor. Acum vremea de răs a trecut, zică cineva dintre voi ce socoteli aveţi voi cu mine? Ha?

Până la urmă, codindu-se, câţiva din mulţimea ce fremăta speriată spuseră câte un cuvânt, adăugit de altul cu alte două trei cuvinte, că vine iarna şi în hambare nu-s provizii. Că ne-am întors de la Cara Iflak cu mâinile goale şi uite, zăpada stă gata să cadă iar burţile noastre plâng şi se zbuciumă de foame, de pe acum.

- Sloboad-ne la pradă Luminăţia Noastră, că aducem noi ceea ce ni se cuvine, strigară la urmă tot mai multe voci, îndemnându-se la curaj unul pe altul.

- Vă slobod, dar nu călcaţi sărăcia asta de Valahie, că nu mai găsiţi nimic de adunat de acolo. Vă dezleg să jefuiţi Banatul tot, apoi intraţi peste munţi, în Ardeal. Tot ce adunaţi mai mult să fie merinde, tainuri pentru cai şi hrană pentru voi şi locuitorii cetăţii. Aur şi nestemate să adunaţi cât vă cad în mâini, nu pierdeţi vremea cu căutatul. În ungurime să nu zăboviţi prea mult, că aceia au cătane austriece foarte rele

la luptă. Nu se dau bătuți cu una cu două. De aceștia să fugiți. Zahereaua câtă o adunați să o puneți pe bărci, barje și caice și le aduceți aici, la Vidin, pe apă. Că-i mai lesne. Ca fulgerul să loviți și iute să vă trageți la adăpost. Că fulgerul după ce lovește copacul din pădure mai zăbovește un timp și mai târziu dă drumul la tunet. Voi să faceți așa: loviți ca fulgerul și când începe să vuiască tunetul voi să nu mai fiți acolo, ci departe. Cine merge cu voi? Tu, Cara Hasan? Și tu, Manaf Ibrahim Ermendjic? Ajunge atât, mergeți doar voi, am nevoie și aici, la cetate, de ajutoare. Că de vor afla cei din garnizoană, de la Demir-Capi³⁹ și Rușava⁴⁰ vor căuta să ne viclenească, dând lovituri ca furii, noaptea sau când boierii nu-s acasă.

Osman se retrase după ce slobozi bulucurile la drum de pradă. El se întoarse către prietenii lui cei mai apropiați, Ali Mola și Sinab și îi invită să încrucișeze săbiile, să-și mai dezmoștească oasele bătrâne.

- Voi veni cu fiul meu, Mehmed Acân, să-l mai zădărm și pe el la luptă, că prea multe ceasuri zace cu nasul în terfeloage. Băiatul acesta, deși mi-i drag ca ochii din cap, seamănă cu mamă-sa decât cu mine, deși cadâna Mirina nu știa carte de loc. O fi avut printre neamurile ei vreun cărturar de i-a lăsat moștenire lui fecioru-său acest dar de a prinde ușor tot ce citește.

- Da, așa-i, zise Sinab, am rămas cu gura căscată când eu am început să citesc din Coran niște rugăciuni iar el a continuat spunând pe de rost douăzeci de pagini din cartea noastră sfântă. Dar nici la sabie nu-i mai prejos!

Osman dădu poruncă să-i fie înfățișat feciorul, de îndată.

³⁹ Demir-Capi = Portile de Fier

⁴⁰ Rușava = Orșova

- De se va arăta căpos și va zice că are de cetit, voi să-l luați pe sus și să mi-l aduceți cu sila. Dar să nu-i pricinuiți vătămare, că vă omor. Să-i ziceți că-i voia Luminatului Sultan să i se înfățișeze, pe dată.

Mehmed Acân răspunse poruncii tatălui. Apăru pe terenul de antrenamente ținând în mână un iatagan cu tăișul bont iar sub braț un altul, cu lama ascuțită. Își trăgea, din mers mânuși de protecție, din piele groasă, armate. Ajunse în fața tatălui și se înclină, salutând la pământ, apoi la gură și la frunte, după regula otomană.

- Am venit la poruncă, stăpâne. Sunt gata să atac ori să mă apăr, după cum va fi voia Luminăției Tale, spuse tânărul simplu, răspunzând ca un ofițer de rang mijlociu.

Mehmed Acân avea aproape paisprezece ani. Se născuse repede, după ce tatăl lui își făcuse propriul harem. Era leit tatăl său. Înalt și subțirel, cu șolduri înguste, purta pantaloni evropenești pentru lecțiile de lupte. Așa l-a învățat Osman, povățuindu-l după propria lui experiență. Osman era un spadasin desăvârșit, nu-l putea învinge nimeni din armata lui, afară de Ali Mola, prietenul și fratele lui de lupte. Dar asta se întâmpla rareori, doar atunci când voia Osman să se lase înfrânt, ca să-i facă plăcere prietenului său. Împreună au deprins scrima franțuzească după lecțiile primite de la George Duval, profesorul francez și prietenul boierului Radu Golescu. Acum Osman se ocupa personal de fiul său. Dar nu numai la scrimă ci și la luptele bărbătești, piept la piept. Băiatul prindea foarte repede toate lecțiile tatălui și ținea minte orice mișcare nouă în lupta cu sabia, fie că era iatagan sau hanger sau sabie dreaptă, cu un tăiș ori cu două tăișuri. Nu trebuia să repete de prea multe ori acele gesturi subtile pe care tatăl i le arăta descompunând execuția, până la cel mai mic detaliu. Adeseori, după antrenamente de câteva ore, la capătul cărora Osman începea să sufle greu iar tânărul Mehmed încă era proaspăt, Osman obișnuia să-și spună că

fiul își întrece învățătorul de la mare distanță. Dar nu recunoștea acest adevăr nici măcar între patru ochi, cu Ali Mola.

În ziua aceea, după câteva mișcări de încălzire Osman îl puse pe Mehmed în apărare.

- Fiule, vei face față la trei atacatori? Dacă da, ferește-ți pieptul și gâtul, că eu te voi lovi numai sub genunchi, zise și împunse rapid în adâncime, țintind jumătatea stângă a pieptului tânărului învățacel. Mehmed sări o jumătate de pas înapoi și pară lovitura tatălui, executând cu iataganul un șurub care, pe oricine altcineva decât tatăl lui, l-ar fi lăsat fără sabie. Cu iataganul încovoiat șurubul se făcea mult mai ușor și mai repede, astfel că cel ce stăpânea această mișcare putea să-l lase fără apărare pe adversarul său. Lui Mehmed totdeauna îi reușea acest șurub la primele schimburi de lovituri, când adversarul nu avea încă pumnul destul de strâns pe mâner și sabia îi zbură cât colo. Osman aprecie viteza de execuție dar și forța din brațul copilului. Făcu un pas în lateral și trecu iataganul în mâna stângă, încercând lovitura lui mortală. Dar Mehmed se aștepta la această manevră, că doar își cunoștea tatăl. Prefăcându-se dezechilibrat, se rostogoli de două ori, pe sub arma tatălui și se sculă în picioare, cu vârful sabiei sale proptit în coasta tatălui. Osman se dădu învins, însă făcu semn celor două agale, Ali și Sinab, să atace deodată. Se iscă pe dată o furtună de lame scânteind în văzduh, iar zgomotul loviturilor de oțel suna aproape ca un șirag de clopoței, scuturat de un copil care cântă un vers despre vitejia spahiilor lui Soliman Magnificul.

Osman opri antrenamentul și îl puse pe tânărul cadet să alerge jur împrejurul terenului de antrenament, care nu era chiar mititel. Îi comanda să alerge când mai iute când mai încet, să se rostogolească și să facă salturi, să folosească iataganul și hangerul în atac și alte figuri de luptă, din ce în

ce mai complicate. Când Mehmed dădu primele semne de oboseală Osman opri jocul și îl chemă la el. Băiatul nu era transpirat foarte, deși fusese pus la cazne destul de grele. Osman îl bătu pe ceafă, cu dragoste și îi porunci să țină spatele drept, să nu se obișnuiască să stea cu spatele curbat, ca șoarecii de bibliotecă.

- Fiule, curând vei intra în luptă. Ești bine pregătit, trebuie să te arăți dușmanilor noștri, să duci războiul sfânt mai departe. Mai lasă deoparte învățăturile cele nemțești și pe cele franțuzești, că ele strică mintea unui copil care nu-i copt bine și nu a pătruns înțelesurile adânci ale învățăturilor Coranului. De acum înainte și până te vei întoarce cu pradă din Valahia să citești numai din Coran. Ai înțeles?

- Lumina mea cea aspră, eu Coranul îl știu pe din-afară, aproape tot. Dă-mi să fac orice fel de treburi și îți promit că voi recita din Coran acele versete care se potrivesc cel mai bine cu acea muncă, răspunse copilul fără să afișeze acea aroganță specifică vârstei adolescente când, pentru orice bravură recunoscută de profesor, tânărul se crede ajuns deja în rând cu bărbații copti.

- O să-i pun pe preoți și pe cadiu să te antreneze astfel și îți voi da probă, să fi călău la prima execuție a unui tâlhar ce va fi condamnat la moarte. Că un ismailitean adevărat nu șovăie să trimită pe lumea cealaltă un necredincios ori un adevărat credincios care a răătăcit drumul Coranului. Acest sânge este binecuvântat și fapta lui bine place judecătorilor din raiul lui Mahomed Proorocul.

În timp ce spunea aceste cuvinte Osman urmărea atent fața fiului său. Nu desluși frica de sânge, nu văzu la fiul său acea tresărire de spaimă ce strânge o cută între sprâncene și lasă colțurile gurii în jos, ca la o mușcătură dintr-o poamă amară. Mehmed nu se speria la vederea sângelui, el însuși avea câteva creștături pe brațe și pe coapse. Altceva urmărea tatăl pentru a-l admite pe fiul său printre luptătorii de rang

înalt. Era timpul ca fiul să primească răsplată pentru fapte de război, adică să-și câștige dreptul la propriul harem. Doar din brațele cadânelor dăruite de stăpân ca să-l învețe arta plăcerilor nu iese un bărbat puternic. Ismailiteanul se cheamă bărbat doar după ce a făcut primul viol în războiul său și a adus, ca pradă, prima fecioară prinsă cu mâna lui, de pe câmpul de luptă.

- Și când plecăm la război, stăpâne? întrebă nerăbdător copilul ce crescuse, pe loc, în propriul ochi.

- Ușurel, cadetule, nu te grăbi, vei avea parte la viața ta de multe ciocniri, că dreptcredinciosul trebuie să adune multe fapte ca să fie primit în raiul huriilor lui Mahomed.

Cu aceste cuvinte tatăl și fiul, urmați de cei doi căpitani, prietenii cei mai apropiați lui Osman Pazvan-oglu, se îndreptară spre cuhnii, căci li se făcuse foame. Curând îl trimise pe Mehmed în odăile lui, el rămase la un sfat cu cei doi adjuncți.

Privind în urma tânărului ce se îndepărta cu un mers agale, Ali cugetă cu glas tare:

- Mă uit la el, Luminate, și te văd pe tine cum arătai după ce le-ai învins pe cele două cadâne care îți pusese rădănd rău, în Sofia copilăriei noastre. N-ai avut nicio tresărire când cele două stricate au fost strangulate de călău, drept pedeapsă pentru uneltiri viclene împotriva luptătorilor lui Alah. N-am văzut nici la prințul Mehmed, fie-i numele lăudat de oștire cât mai curând, nicio tresărire.

- Ai văzut tu asta, Ali? întrebă Osman deși el însuși căutase atent să deslușească reacțiile fiului său la veștile pe care i le-a spus cu puțin timp în urmă.

- Da, stăpâne, am văzut și sunt tare mândru să-ți aduc mulțumire și slavă să-i înalț Profetului că mi te-a scos în cale în tinerețea mea. Că ție îți mulțumesc și-ți sunt recunoscător pentru tot ce am făcut în viața asta care, de drept, este a ta și a fiului tău.

- Te-ai înmuiat, Ali! Sinab, spune tu, care ne ești nouă prieten mai proaspăt, chiar îl crezi pe Ali că spune aceste cuvinte din adâncul inimii lui? Nu-i cumva o șiretenie anume spusă ca să te lase pe tine mai îndepărtat în ochii mei și a fiului meu?

Sinab era un turc dotat cu toate calitățile unui pașă din vechime. Avea multe fapte de vitejie crestate pe răbojul său, astfel că nu rareori era pomenit de luptători, seara, în jurul focurilor, în tabere. El știa cum este apreciat de soldați și credea, în sinea lui, că i s-ar fi convenit propriul divan de domnie, nu doar rangul de sluga a doua a unei pașale sau chiar sultan. Dar nu a lăsat să-i citească nimeni adevărul cel mai ascuns al său. Acum era pus, iarăși, la încercare de către Osman, singurul care-l citise pe Sinab cel ascuns în dosul a șapte rânduri de ziduri de apărare în jurul sufletului său.

- Anii copilăriei și isprăvile voastre de atunci mă țin, pe mine, departe de inima ta, stăpâne. Ali are dreptul să pomenească acele fapte care te-au făcut vestit când erai, Luminate, chiar mai tânăr decât prințul Mehmed. Eu știu unde este locul meu și mă închin Proorocului și mulțumesc lui Alah că mi-a dat acest loc, în apropierea ta, Mărite Sultan!

- Bine, hai să lăsăm aceste vorbe și să trecem la lucruri mai grele. Bunăoară, ce credeți că ar trebui să facem după ce am fost înfrânți, atât de rușinos, în Valahia? De când am început să împart dreptatea în aceste vilayete dintre munții Balcani și Dunăre, nimeni nu ne-a înfruntat și nici nu a aruncat cuvinte de ocară și amenințări împotriva noastră. Credeți că eu, Osman Sultan, supranumit Copilul din Balcani, pot să mă încarc cu o asemenea rușine? Spune tu, Ali frate al meu!

- Mărite Stăpâne, mai încape vorbă? N-am înghițit noi niciodată un ghiaur obraznic să ne stea în cale. N-o să lăsăm să treacă anul fără să pornim urgia peste ei. Bucureștiul trebuie să plătească!

- Sinab, tu ce părere ai? Spune, fără teamă! continuă Osman. Dar Sinab, pe lângă darul de a fi un foarte priceput comandant de oști, era un strateg înzestrat cu clarviziune. Nu se pripi să-i cânte în strună lui Ali. Tăcu preț de câteva clipe, apoi zise:

- Deh, ce să mai zic și eu, stăpâne? Ali a spus totul, așa gândeam și eu azi, când au plecat bulucurile noastre spre Banatul sârbesc. M-am uitat roată la cei care am rămas locului și mi-am zis că acum altă ieșire la pradă nu încap. Suntem puțini pentru a ne împărți, o parte să rămână cu paza cetății, altă parte să ia drumul Dunării până la raiaua noastră de la Hailik Kule⁴¹. Trebuie să avem grija Vidinului, aici tâlhari de olteni ne pândesc, știm asta, și pot să atace cetatea când noi suntem plecați. Acum suntem la început de toamnă, până la Crăciunul ghiaurilor putem aștepta, stăpâne. Atunci când se apropie și ei de bairam, fiecare casă, cât o fi ea de săracă, tot scoate ceva bun de mâncare. Atunci putem aduna pradă bună, să avem din ce trăi până la primăvară.

Osman rămase pe gânduri. Își mângâia barba care începuse să scoată la iveală tot mai multe fire albe. Apoi zise:

- Nu pot aștepta atât. Eu nu vreau zaherea, de burțile oștenilor oștirea să aibă grijă. Nu eu trebuie să le pun pilaful în strachină. Eu trebuie să mă răzbun. Obrazul meu nu poate sta rușinat atâta amar de vreme. Voi chema acasă acele bulucuri care se vor lăuda, primele, cu prada adunată. Îi voi aștepta și voi pleca cu ei la Kara Iflak. Am zis!

În ultimele zile din Brumar două cete se întoarseră cu pradă multă. Au venit pe Dunăre până la Demir Kapi acolo au coborât prada și au adus-o la Vidin pe samarele catârilor.

⁴¹ Hailik Kule = Turnu Măgurele. Raiaua turcească a fost desființată prin pacea de la Adrianopol, după războiul ruso-turc, iar orașul a fost predat autorităților Țării Românești la 10 februarie 1829.

Jumătate din oaste a coborât cu caicele rămase goale. Erau vreo trei sute de oameni. Acești erau odihniți, drumul pe apă le-a făcut bine mădularelor obosite. A doua zi după sosirea acestora, Osman a pornit spre București cu cinci sute de oameni. Au coborât din caice și barje la grindurile de la Belene, mai la vale de Nikopol. Au trecut pe sub nasul caravelor de pe zidurile raiale ziua în amiaza mare, pe o ceață de nu se vedea de la catarg prova bărcilor. Debarcarea nu a fost un lucru prea ușor. Nisipurile nu erau închegate de ajuns ca să nu pună în pericol caii oștirii. Încă nu dăduse înghetușul în această parte a Dunării. Dar ceața le-a fost de mare ajutor. Primii pazvangii care au atins malul cu pământ solid au avut grijă să cerceteze locul, să nu scape niscai iscoade care ar putea da alarma în satele de pe drumul Bucureștiului. Până la urmă, cu tot chinul, Osman și-a adunat oștirea și la miez de noapte au purces către București. Aveau călăuze care cunoșteau prea bine drumul. Însă nu s-au grăbit. Când au ajuns la margine de București zorile erau încă departe. Au intrat tăcuți, la pas, cât mai în adânc. Apoi au pornit atacul. Rând pe rând cocioabele acoperite cu paie și stuf au fost date pradă focului. Cerul s-a luminat iar pazvangiile au putut găsi mai ușor conacele boierești și casele chivernisite ale negustorilor și breslașilor. Pe Osman nu-l interesa prea mult Curtea Domnească. Noul domnitor Mihail Draco Șuțu numit de Înalta Poartă după fuga lui Alexandru Moruzi abea se înscăunase, nu apucase încă să adune ceva biruri. Osman căuta sânge, voia să se răzbune pentru păcăleala pe care i-a tras-o Alexandru Moruzi, pentru suma de trei sute de mii de icosari la care ar fi avut dreptul și pe care fugarul fanariot i-a luat cu el. Și mai voia sângele haiducului Șaptecai și al jupâniței Anița. Dar nimeni nu știa nimic despre acești doi dușmani ai lui.

Jaful a durat până la amiază. Atunci căpeteniile cetelor au dat semnalul de plecare. N-au luat cu ei robi. Doar

bani și giuvaeruri. Au tăiat capete o mulțime, și-au stins focul inimii lor de păgâni cu sânge de ghiauri. Din Bucureștiul lăsat pradă focului și jafului pe care l-au pornit pazvangii și l-au continuat sărăcimea, cerșetorii și tâlharii mahalalelor n-a rămas, din nou, decât ruină, jale și disperare. Turcii lui Osman au călărit fără griji spre casă. Până la Calafat nu le-a ieșit în cale nimeni. Nicio flintă nu s-a descărcat spre ei, nici măcar o săgeată n-a zburat din pădurile întâlnite în cale. Satele pe care le-au întâlnit în cale nu erau locuite. Osman a trimis oameni să cerceteze casele din aceste sate care păreau întregi, dar care nu aveau suflare de om prin casele încă întregi. Văzând această paragină Osman Pazvan-oglu Sultan cugeta că de acum nu are niciun rost să mai calce aceste locuri, părăsite de oameni. Doar cheltuială, niciun folos nu ar fi adus o campanie militară prin această parte de țară.

Au ajuns la Vidin după trei zile de mers agale. Prada toată, pusă la grămadă, nici nu merita privită, dar-mi-te să fie socotită. Osman hotărî să vâre acest mărunț câștig la vistierie, ca bani pentru cheltuială pe hrană. Aveau să fie buni când vor ajunge la strâmtoare cu proviziile.

Osman a dormit neîntrerupt o zi și două nopți. S-a trezit tulbure la cap și fără niciun chef de a se scula din așternuturi. A trimis vorbă lui Ali să se ocupe de toate treburile cetății, el încă avea nevoie de odihnă. Spre seară Ali a cerut îngăduință să intre în iatacul stăpânului. Osman stătea în capul oaselor, rezemat în perne. Ochii lui erau îndreptați spre fereastră dar erau adânciți în depărtări peste firea lumească. Ali stătu la ușă, neîndrăznind să tulbure gândurile stăpânului. Într-un târziu Osman reveni în lumea pământeană și îl întrebă pe Ali:

- Oștile s-au întors? Au adus ceva pradă?

- Da, Luminat, s-au întors pe rând, cu pradă bogată. De acu nu trebuie să mai ducem grija burții până la vară,

răspunse Ali, bucuros de reușita incursiunii. Mai adăugă: Garnizoana austriacă a cetății Temeșvarului este slăbuță, iar cetatea nu a mai fost reparată ca lumea de când au părăsit-o oștile noastre. Dar oșteraichii care au fost strămutați aici, din imperiu, sunt oameni gospodari. Au găsit la ei de toate, bucate, păstrămuri, brânzeturi, cârnați și ghiudemuri, butoaie de miere și munți de ceară galbenă. Fierarii lor pot face lucruri la fel ca meșterii cei iscusiți de la Brașov. Aici prada a fost foarte bogată. Erau pregătite câteva zeci de căruțe să ducă un arsenal de puști, halebarde, sulite și vârfuri de săgeți, la Viena, la arsenalul cel mare al lor. Le-au adus acasă la noi fără să sufere nicio pierdere.

- Cadâne au adus? întrebă Osman, dând semne ale unui palid interes.

- Au adus, dar nu-s bune de harem ce au adus ei. Cică aceste oșteraihe sunt slute rău, că trebuie să le pui o cârpă pe fețe ca să te poți sui pe ele călare. Dar sunt femeii puternice, pot dovedi la bătaie cu pumnii goi pe mulți bărbați. Îs bune de prăsilă, stăpâne, nu-s bune de desfătări. Vrei să-ți aduc una sau două, să le încerci? Am ales dintre cele mai puțin urâte!

- Cum adică sunt urâte? Sunt strâmbe la chip? Au nasuri mari, buze de iepure, sunt cumva chele pe cap? Ce alte lucruri urâte mai găsești la ele? întrebă Osman, începând să se învioneze și arătându-și interesul ca oricare dintre pazvangiilor lui.

-Sunt spălăcite, au părul gălbui, n-au cărlionți. Unele au picioarele ca pulpele de boi. Și mai au și altceva: sunt foarte bune la pat. Este una nesătulă rău, stăpâne, aruncă bărbații de pe ea ca pe niște cârpe umplute cu paie dacă nu știu să pună osul la treabă. Să o vezi la muncă, stăpâne, râzi o zi întreagă!

Ali începuse să se înveselească. Vorbirea lui îi aduse aminte lui Osman de zilele lor cele bune, când erau băietani

abea săltați peste zece ani și visau, de pe atunci, să-și facă rost măcar de una sau două roabe, de harem. Care să fie ale lor, să se servească de ele de câte ori ar dori, zi și noapte.

- Bine, bine, am s-o văd și eu, poate mâine, ori în altă zi. Acum sunt încă obosit, Ali.

- Ești bolnav, cumva, stăpâne? Să-l aduc pe doctorul tălian să te vadă? zise Ali îngrijorat.

-Nu, nu acum, poate mâine, acum vreau să mai dorm. Ali, cred că am îmbătrânit. Vlaga mi-a scăzut după drumul acela făcut asupra Bucureștiului. Tare am obosit, nu știu ce o fi, dar boală nu-i. Lasă că mai vedem, mâine.

A doua zi dimineață, stăpânul zise că este ceva mai bine, dar tot somnolent se arată când Ali aduse țișgăncile să-l spele și să-l îmbrace. Iarăși invocă bătrânețea, lucru care nu-i plăcu de loc lui Ali. Acesta trimise după medicul italian, fără să ceară îngăduința stăpânului. Italianul era de mult la seraiul stăpânului, îl găsisse acolo, slujindu-l pe pașa de dinaintea lor. Era un rob cu viață aleasă. Avea de toate, numai libertatea îi lipsea. Doctorul își făcu meseria și nu găsi nimic ne la locul lui în corpul Luminatului Sultan.

- Poate ar trebui să pun câteva lipitori, Luminăția Ta, să-ți tragă sângele cel rău? Ori să mai stai să lenevești încă vreo zi sau două, până se va ridica lună nouă pe cerul nopții. Că omul se înzdrăvenește repede atunci când cerul este senin și luna este în creștere.

- Așa să faci, doctore, să mă lași să aștept să crească luna, efendi! Osman se culcă la loc și în scurt timp sforăitul luă locul răsuflării liniștite de mai înainte.

Ieșiră din iatacul unde Osman își odihnea oasele bătrâne, după cum spusese mai înainte de a veni doctorul italian la el. Ali îl luă la întrebări pe vraciul ce se dădea mare doctor, zicând el că este plin cu știința evropenească a medicinei care a luat-o cu mult înaintea practicilor rămase medievale ale osmanlâilor.

- Stăpânul n-are nimica la trup. Îi sănătos după cum i-a dat Alah al vostru zile multe de trăit și i-a pus în mădulare putere de biruitor. Are nevoie de multă odihnă, că boala este a sufletului, nu a trupului. El n-a putut înghiți pierderea unor bătălii pe pământul Valahiei. Acolo a fost înfruntat de niște oameni care au luptat cu arme puține și slabe, dar au avut în inimi disperarea celui care nu mai are nimic de pierdut. Și când s-au ciocnit aceștia cu Osman Sultan, la Craiova mai întâi, apoi pe malul Oltului, furia cu care s-au bătut aceia a luat-o asuprăși însuși stăpânul nostru. Și această furie a lucrat asupra spiritului, cum numește știința această parte din noi care este suflul sfânt al lui Dumnezeu revărsat asupra noastră când ne plămădim în pânțele mamelor noastre. S-a otrăvit cu această furie. Avea și el, stăpânul nostru un soi anume de furie, pe care Înățimea Ta, pașă, l-ai cunoscut și l-ai văzut toată viața de când sunteți legați unul de altul. Dar otrava a doua a fost mai puternică și l-a biruit pe stăpân. Cât timp doarme, acest spirit al lui se luptă cu otrava. La lumina zilei nimic bun nu se întâmplă cu trupul Sultanului nostru. Dar dormind, el se vindecă, încetul cu încetul. Vegheați-i somnul și lăsați-l să doarmă după pofta inimii sale.

Lui Ali explicațiile doctorului italian i se părură ciudate, dar mintea lui nici măcar nu catadicsi să caute o explicație mai bună. A zis doctorul să-l lăsăm să doarmă? A zis! Are Osman poftă de somn? Are! Păi atunci să fie voia doctorului!

Toată săptămâna Osman Sultan a dormit zi și noapte, cu mici pauze. Când s-a săturat de dormit a bătut din palme și a poruncit să vină la el, de îndată, toate agalele.

- Luminate, dar este miez de noapte și este iarnă! Afară viscolește de trei zile!

Slugile n-au mai apucat să zică nimic, că Osman trăsesese hangerul din teacă. Ce era să facă? S-au dus cu porunca pe la toate ușile și au așteptat să se adune

căpeteniile. Osman a ieșit în întâmpinarea lor și a porunci să încalce tot al doilea om și să pornească asupra Craiovei.

- E viscol? Bine, nimeni nu ne va pândi ca să tragă clopotele. Chiar, trebuie să le luăm clopotele, să nu mai tragă de ele în dungă! E zăpadă mare? Mergem prin zăpadă, ajungem noi acolo, dacă vă mân eu din urmă! Pe atâta zăpadă nu vor lua casele foc? De unde știți, dacă n-ați încercat niciodată?

Oamenii s-au supus. A îmbrăcat fiecare ce avea mai gros și s-au aliniat în curtea cazărmii. Când așteptau să iasă căpeteniile și Osman Sultan, au primit poruncă să se întoarcă la odihnă. Vântul l-a șfichiuit pe Osman peste față, zburbindu-i mustățile și barba. Acestea s-au umplut, pe loc, cu ace de gheață. A fost ca o palmă pe care Alah ori poate că Mahomed Proorocul, i-a tras-o, ca să se deștepte din nebunia lui. I-a tras în iatac, după sine, pe Ali Mola și pe Sinab.

- Ce nebunie mă bântuie, dreptcredincioșilor? În zilele acestea cât am zăcut de boala somnului, am mai făcut și alte nebunii ca aceasta ori mai grave? Am ucis pe cineva? Am aruncat în temniță pe cineva? Spuneți, fără frică, unui prieten adevărat trebuie să-i spui adevărul, în față. Chiar dacă se supără, la o vreme va înțelege unde a greșit.

- N-ai făcut nimica rău, stăpâne, doar ai dormit, spuse Ali, privindu-l cu drag, ca pe prietenul cel bun, acela care s-a întors și, riscându-și viața, l-a scos din temniță pe prietenul și fratele de lupte, că nu putea să fie fugar de unul singur. Când cei doi tineri s-au îmbrățișat, dincolo de zidul cetății Sofia, Ali tot așa l-a privit, cu drag și cu sinceritate, fără fățarnicie. Osman și-a adus aminte de acea privire și crusta de gheață de pe sufletul lui a crăpat, dureros.

- Îmbătrânesc, Ali, am devenit neputincios peste noapte. Ce se va alege de voi? Cine vă va conduce, că eu pot cădea răpus în prima luptă. Ați văzut, fiul meu de numai cin-

sprezece ani m-a dovedit la iatagan, putea să mă străpungă dacă ar fi vrut.

Toată noaptea s-au zbătut să-i redea încrederea de sine. Doar un fir de păr l-a ținut să nu verse lacrimi, ca o muiere. Până dimineața cei doi prieteni au reușit să-l aducă la viață. Dar clipa aceasta de slăbiciune n-au uitat-o niciunul din ei. Cara Hasan a fugit la Istanbul în toamna anului următor. Avea depusă o mică avere la un cămătar evreu, putea să trăiască liniștit până la adânci bătrâneți. Dar n-a zăbovit prea mult în orașul Padișahului. După anul nou a plecat în hagiâlâc, la Meca, cu prima caravană. În pustie tâlharii au atacat convoiul și au ucis pe toți acei călători. Nici Cara Hasan n-a scăpat, deși s-a apărat cu toată priceperea lui de oștean hârșit în lupte.

Ali nu l-a trădat pe Osman. Nici prin gând nu i-a trecut, o clipă măcar, să-și lase prietenul de izbeliște, la greu. Când soarele primăverii a zvântat suficient câmpiile iar oltenii au ieșit la arături, atunci Osman a atacat Craiova. Dar zapciul Iancu Jianu avea oamenii tocmiți și orânduți să stea cu ochi neadormiți, la pândă pe malul Dunării, la Calafat. Craiova l-a așteptat pregătit pe Osman cu pazvangiile lui. Plângerea scrisă de locuitorii Craiovei împotriva vornicului Samurcaș pentru fărădelegile acestuia, plângere pe care slugerul Tudor a dus-o și a depus-o la Divan, ajutat fiind de prietenul său, egumenul Ilarion, care avea case la poalele dealului Mitropoliei și erau sălaș de adăpostire pentru necăjiții pământului ce veneau să-și caute dreptatea la Divanul țării. Deși boierul Samurcaș era pieten intim cu Vodă, în fața dovezilor aduse de grupul de târgoveți și de țărani craioveni, boierii din Divan nu au avut ce zice și erau cât pe ce să-l trimită la Furci⁴² pe grecoteiul cel cu mare

⁴² La Furci = loc special amenajat în marginea Oborului unde se făceau execuțiile publice, inclusiv condamnările la moarte.

influență la mai mulți voievozi fanarioți ce perindaseră pe Scaunul Domnesc. Dar Vodă l-a salvat, trimițându-l în exil la o moșie ce o avea în marginea Bărăganului. Însă a trimis după Samurcaș îndată ce pământul s-a uscat și a dat colțul ierbii. Numai Samurcaș putea scotoci prin toate colțurile gospodăriilor țărănești după firfireii de aramă ascunși, ori după putinei cu brânză și alte bunătăți cu care amărății își lungeau zilele la capătul iernilor, până creșteau păpădiile și urzica, delicatese mult iubite de aceștia.

Deci venise Samurcaș iară la Craiova să strângă birurile din toamna anului ce trecuse. Acum avea puterile limitate, nu mai putea sili, cu biciul sau fierul înroșit, pe nimeni care dovedea că nu are niciun fel de mijloc de plată. Pe aceștia îi însemna pe un răboj și astfel dovedea la Vistieria țării că Vodă mai avea drepturi multe, ce trebuiau aduse în hambarele domnitorului după prima recoltă. Iar banul Radu Golescu, cel care nu-și vedea de trebile sale de cârmuitor al Olteniei, stând și cheltuinduși averile la Paris, acum fusese scos din funcție și înlocuit cu Neculai Brâncoveanu, un urmaș de-al vechiului mare voievod Constantin Brâncoveanu. Acest nou conducător s-a arătat milos-tiv cu poporul de jos și pusese stavilă abuzurilor arvaniților lui Vodă.

Acest Samurcaș, în cârdășie fiind cu Vodă Mihai Șuțu și Pazvan Sultan, a dat de știre că a adunat ceva bănet. Atunci au venit pazvangiii cu oaste mare și au căutat să-și scoată pârleala din toamnă. Numai că marele Ban Nicolae Brâncoveanu le-a pus în față o trupă disciplinată, alcătuită din pandurii ce luptaseră în războiul ruso-turc din urmă, iar după aceea multă vreme au tăiat frunze la câini. Marele Ban l-a numit pe Tudor Vladimirescu să adune toți pandurii ce fuseseră lăsați la vatră și să-i dezmoștească cu ceva instrucție, pentru a-și recăpăta îndemânările de luptători. Slugerul Tudor ceruse banului să-l numească ajutor al căpitanului

companiei de panduri pe zapciul Iancu Jianu. Și astfel, iarăși s-a lovit nenorocitul de Pazvangiu, de piepturile pandurilor. De trei ori sau retras osmanlâii din calea trupelor de panduri, lăsând în urmă numai leșuri. Pagubele pricinuite Craiovei au fost neînsemnate, față de incursiunile din anii trecuți. Dar pierderile lui Pazvante au fost, iarăși, mari. Văzând că nu este chip să-i înfrângă pe apărătorii orașului, Osman Sultan a dat ordin de retragere. Bulucurile lui s-au regrupat și au luat calea Vâlcii. Dar a fost o manevră înșelătoare. Câteva sate mai încolo, aproape de Slatina, Osman a cotit-o spre Pitești, cu gând de a bate mai departe, spre Târgoviște și apoi la București.

Ce l-a determinat pe Osman să pună capăt bătăliei de la Craiova? Agalele l-au implorat să poruncească retragerea de la primul eșec întâmplat, în fața zidului de copaci și crengi ridicat în calea lui spre Casa Băniei, acolo unde avea știre că s-ar găsi birul strâns de slujitorii domnești ai lui Samurcaș. Dar Osman era de neînduplecat, trebuia să pună mâna pe bani! Îi mâna pe turci înainte, el însuși lovind crupele cailor cu latul iataganului și mișcându-se, ca fulgerul, dintr-un loc în altul. În jurul lui cădeau turcii ca muștele, Osman însă nu a fost atins, nici de gloanțe și nici de tăiș de sabie. Când dăduseră năvală a treia oară, din dreapta lor, dinspre mahalaua Rovine s-au năpustit călăreți urlând aprig, la fel cum face uliul când dă iama în stolul de porumbei. Un vârf de lance format din călăreți, atât cât îngăduiau drumurile prăfuite ale orașului, a intrat în coasta urdiei pazvanite, făcând prăpăd. Abea atunci Osman și-a dat seama că nu-i chip să tragă norocul înapoi, de partea lui. Cine au fost acei călăreți care au apărut, ca din senin și lovind mortal bulucul de tâlhari? După ce i-au pus pe fugă pe turci, haiducii s-au tras spre marginea orașului, la Bucovăț, ieșind în lunca Jiului. O roată de zece călări au înaintat pe drumul mare, spre locul bătăliei. Acolo locuitorii Craiovei,

ieșind din beciurile în care se adăpostiseră, tocmai trăgeau de copacii care fuseseră puși, ca un zid de netrecut, în apărarea Casei Băniei. Acolo le-a ieșit în întâmpinare slugerul Tudor, cu ofițerii lui. Din mijlocul haiducilor s-a desprins unul ce se dovedi a fi căpetenia lor.

- Mă închin, cinstiți voinici și vă aduc mulțumită pentru ajutorul pe care îl dădurăți. Că sosirăți la vremea cea mai potrivită ca să ne scăpați de urgia pazvangiilor, rosti slugerul, plecându-se după cuviință. Dar cine sunteți, că nu avem nicio cunoștință despre domniile voastre?

- Auziți, flăcăi, slugerul Tudor ne domnește! Visat-ați să ajungeți la titluș de boierie? Suntem haiduci, dar mai înainte de toate suntem olteni, oameni ai locului. Eu mi-s Scarlat Fărcășanu, suntem oamenii codrilor de la Mehedinți, coborâram la malul Dunării la Orșova, să adăpăm caii, când ne-a sosit veste de pazvangiii porniți în pradă spre Craiova. Atunci am zis că-i vremea potrivită să tăiem și noi măcar câteva capete de necredincioși și o luarăm pe drumuri cât mai drepte spre Craiova. Am dat un ocol să aflăm unde-i drumul de scăpare al turcilor și văzurăm că dinspre Rovine se cuvine să lovim.

- Ajutorul vostru, voinicilor, sosit-a la timp! zise Tudor. Apoi, ridicându-se în scări, cu glas mare strigă ca să-l audă toți cei ce erau în jur, panduri, arnăuți domnești, haiduci, târgoveți și țărani:

- Să se ducă vestea în tot locul cum că unirea tuturor celor ce au drag de neam și de țară îi bate pe cei mai aprigi și înrăiți dușmani! Spuneți peste tot că azi am învățat că suntem frați și că se cuvine să ne cinstim unii pe alții. Spuneți în toată Oltenia că noi înșine suntem nădejdea de slobozenie. Nu ne-o va da nimeni, singuri trebuie să ne-o luăm!

Apoi se adresa căpitanilor de cete:

- Bine ne-am găsit, bine veniți și săriți în ajutor! Fraților, vă invit la Casa Băniei să punem de o gustare și să ne veselim de izbândă!

Scarlat Fărcășanu nu era un haiduc cunoscut pe plaiurile Olteniei. Pe el îl adăposteau codrii din jurul Băii de Aramă și mai spre miazănoapte, spre pasul Vulcan. Acolo era drumul de intrare la jaf a cătanelor din Ardeal, care veneau la pradă să se îndestuleze cu berbecuți de la stânele din munți și cu carne fragedă, de ciobănițe. Ca să lupte cu victorie împotriva tâlharilor austrieci, Scarlat dăduse lovituri puternice, cu mare câștig de arme, gloanțe și praf de pușcă. A adunat multe arme și muniție, și a făcut ascunzători în munți, în peșteri, pe cărări abrupte, în văi și pe povârnișuri pe unde ar fi putut scăpa de putere. Apoi a făcut instrucție ca la armată. Haiducii lui nimereau țintele de la o sută de pași, fără să rateze nicio singură dată. Totdeauna atacau cu o salvă din puștile nemțești, cele mai bune care se găseau în acele vremuri, apoi dădeau năvală asupra dușmanului pe caii lor mărunți, de munte, dar iuți și rezistenți. Veneau ca norii de furtună, loveau ca fulgerul și până să se audă tunetul în urma lor, ei erau departe!

În acea zi de primăvară, în care mândrul soare a întârziat să apună, parcă spre a lumina masa la care ședeau frații de arme, în acea zi între Iancu Jianu zapciul și Scarlat Făgărășanu haiducul s-a legat o mare și cinstită prietenie. Iancu era potrivit de statură, bine legat deși avea multe răni, de la gloanțe care i-au intrat și ieșit din trup, dar și mai multe creștături de sabie. Cu toate acestea era agil, încă tânăr fiind. Cel mai mult însă impresiona la el căutătura. Ochii negri pe sub sprâncenele trase puțin peste găvane, puteau să pătrundă până în adâncul sufletului. Rar om care să nu i se fi dezvăluit lui Iancu, cu firea lui de om, bun sau rău. Dintr-o căutătură Iancu hotăra, pe loc, de-i ești frate ori dușman.

Pe lângă Iancu, Scarlat părea un uriaș. Pieptul larg se dezvelea prin deschizătura de la gât a cămășii cusută cu arnici albastre, lăsând să i se vadă o bundiță de păr negru și creț. Multe mândre, fecioare ori muieri măritate, rămâneau cu ochii lipiți de acea cămașă și de ceea ce dezvăluia printre arnicii de borangic, visând cu ochii deschiși spre păcate grele, la ceas de noapte. Amândoi căpitani aveau aceeași căutătură sfredelitoare; cu ochii dădeau nume omului ce căuta să li se alăture, de-i tovarăș de nădejde ori Iudă, cătător de arginți.

- Frate Scarlat, zise Iancu, noi suferim de la Pazvante și cârjalii mare prăpăd, de atâta amar de ani. Și ne batem cu el doar de un an de zile, cu câștig mărunț. Că ticălosul tot cu mai mare ură se prăvale peste Oltenia, să ne piardă de tot. Nu știu de unde-i vine ura asta. Nu știm de ce le urăște pe femeile noastre. De ce le face atâta batjocură? Nu știm multe despre acest animal, că om nu este. Dar știu, eu știu, că trebuie să-l oprim. Până nu moare Osman Pazvan-oglu, nu va fi liniște în Oltenia. Te legi să mergi cu mine în această luptă?

- Cum, Iancule, Scarlate, nu știți cine este Pazvante? Mă mir, că povestea lui o știu până și băieții de zece anișori din mahalalele Bucureștiului, mai cu seamă în preajma Podului Calicilor. Că Pazvante ăsta a scăpat de pușcăriă din Sofia, din Bulgaria, și a trecut Dunărea, ajungând aici, la noi, la București. Locuiau într-un bordei din mahalaua Calicilor și i-au folosit pe acești copii ca să le aducă de mâncare, că erau muritori de foame. Pazvan și cu prietenul lui, Ali Mola, îi învățau pe copii să se bată între ei, cu ciomege și cu pumnii. Erau foarte buni profesori, de aceea le-a rămas numele de pomenire printre copii. Că au lăsat anumite lovituri de ciomag care puneau jos un adversar de două ori mai mare. Și acele lovituri se cheamă, și azi, „ciomagul lui Osman” ori „pălitura lui Ali”, ori „piedica cu piciorul lui

Pazvan” și alte lucruri. Apoi au ajuns paznici la boierul Radu Dudescu. Aici au dus-o foarte bine. În casa Dudescu Osman Pazvan-oglu a învățat să se lupte cu sabia încovoiată și cu cea cu lama dreaptă, să arunce jungherul la țintă, să tragă cu pistolul la țintă din fuga calului și alte multe lucruri ostășești. Au fost arnăuți în slujba Dudescului care au furat aceste lovituri de atac și de apărare pe care numai Pazvante le știa face cu mare meșteșug. Cum-necum, după ce Pazvan a trebuit să fugă din țară pentru că Vodă i-a dat viața înapoi, pentru o răscumpărare foarte mare, acele lovituri de sabie, de ciomag sau de pumn cunoscute doar de el, au fost făcute cunoscute și altor meseriași ai armelor. Uite, eu am deprins câteva din aceste îndemânări de la un astfel de arnăut. Și pot zice, cu mâna pe inimă, dacă nu aș fi deprins acest meșteșug, eu n-aș fi scăpat cu viață din războiul pe care muscalii l-au dat cu otomanii.

Jianu și proaspătul lui prieten l-au ispitit aprig pe slugerul Tudor să le arate acele minunății de mișcări. Că oștenii sunt doar niște băiețoi, cărora încrucișarea săbiilor le este joaca cea mai plăcută, până la adânci bătrâneți. Și în acea seară ei s-au delectat cu această jucărie, până li s-a dat mâna la mișcările lui Pazvante. Dar atunci, acolo, la acea cină, Scarlat și Iancu au visat cu ochii deschiși la ziua care le va aduce slobozenia, măcar a Olteniei dacă nu chiar a întregii Valahii. Pomenind despre lupta Jianului contra lui Osman, cele două căpetenii au reluat vorbirea după ce s-au săturat de probele voinicești la care i-a supus slugerul Tudor.

- Lupta contra pazvangiilor trebuie să o ducem fiecare, cu ceata lui, încheie Jianu.

- Este și lupta mea, frate Iancule. Nu trebuie să mă leg cu jurământ, eu însumi m-am ridicat ca să duc această luptă cu turcii toți. Acum mi-ai deslușit că Osman Pazvan-oglu este răul cel mare. Bine, trebuie să-l terminăm. Dar cum

o vom face? Spune tu, Jiene, dacă știi ce și cum trebuie să facem.

- O să-ți spun când voi găta de știut tot ce trebuie știut. Cu acest Pazvante se petrec lucruri ciudate. El și-a pus, singur, numele de „Băiatul din Balcani”. El a ridicat, într-un timp scurt, o bandă de cârjalii și pe aceștia i-a făcut ieniceri și spahii și bostangii, tot de la o zi la alta. El se bate cu două iatagane, se învâрте ca unul din aceia ce umblă cu căruța și face pe pehlivanul, în târguri, ca să câștige un ban. De unde vine el? De unde a venit și s-a ridicat deodată, ca un Băiat din Balcani? Am aflat că într-un an de zile a călcat pe toți slujbașii Sultanului din vilayeturile Balcanior și le-a luat averile și viețile. Iar căruțele de galbeni adunate de la acești morți i le-a trimis Sultanului.

- Și mai știi și eu ceva, Jiene. Știi ce a făcut cu pașa de la Vidin. Știi cum a luat în stăpânire această cetate, cum a bătut o oaste de câteva mii de ieniceri, apoi de patruzeci de mii și la urmă, oastea cea mare, de o sută de mii, care ar fi trebuit să spargă zidurile Vienei. El i-a spulberat cu doar douăzeci de mii de pazvangii. Vizirii și pașalele Sultanului au zis despre el că-i dracul gol. Doar atunci Sultanul i-a trimis firman și caftan de pașă de Vidin. Dar el se ține că-i Sultan și nu mai ascultă de sultanul cel adevărat, de la Țarigrad. Pe asta vrem noi să-l omorâm?

- Nu frate Scarlat, pe acesta nu vrem noi să-l omorâm. Pe acesta trebuie să-l omorâm ca să scăpăm Oltenia de la moarte. El are slăbiciunile lui, să le aflăm și acolo să-l lovim. Numai după ce aflăm atâta lucru, numai după aceea ne vom mișca.

Pe drumul către Pitești, Ali Mola călărea cu o jumătate de lungime de cal mai în urmă, de-a dreapta lui Osman Sultan. Vedea că iar îl bântuiau gândurile negre pe prietenul lui dar nu știa dacă se cuvine să-l zgândăre cu niscai vorbe

ori să stea și să aștepte ca stăpânul să spună ceva. După câțva timp Osman îi spuse, peste umăr

- Ali, am îmbătrânit, Ali. Am înghițit înfrângeri, una după alta. Uită-te în urmă, mai vin pazvangiii după mine, ori s-au lepădat, ca de un nevolnic?

Tonul lui era amar, dar vorbele îi scăpau greu printre măselele pe care le scrâșnea, gata să le fărâme. Era aprig la mânie Osman, iar acum mânia aceasta era otravă curată și mai amarnic își otrăvea sufletul, ținând pentru sine tot chinul pricinuit de înfrângere.

- Luminate Stăpâne, cum poți să zici așa ceva despre oștirea noastră? Cum să te părăsim, Înălțate? Cine ne-a chivernisit, pe fiecare dintre noi, până acum? Pe cine am urmat orbește în lupte cu mult mai grele decât aceste ciocniri mărunte? Nu l-am făcut de râsul Imperiului pe Kukuc Pașa, Marele Vizir, pe care l-am înfrânt deși armata lui număra o sută de mii? Nu ți-a trimis Sultan Selim carte și caftan de Pașă de Vidin, chemându-te să-i câștigi Europa pentru el? Că numai tu, Osman Băiatul din Balcani ești singurul luptător adevărat al semilunii? Ai uitat de toate acestea, numai dintr-o ciocnire mărunță în care nu ne-a ieșit norocul așa cum l-am vrut noi? Nu mai spune astfel de lucruri, să nu te audă oștirea, stăpâne! Mergem mai departe, ne batem, ne dăm și viețile pentru tine, Luminate Osman Sultan!

Ali a reușit să-l îmbărbăteze un pic. Până la primul popas, de noapte, Osman își revenise și, stăpân pe glasul lui, a dat toate poruncile pentru tabăra de noapte și pentru paza ei. A dormit bine, Ali l-a supravegheat dormind iepurește, până când a căzut el însuși într-un somn adânc, doborât de oboseală. Străjile au dat deșteptare la patru dimineața. Tabăra s-a trezit și, în cea mai deplină liniște, s-au pregătit din nou de drum. Puteau da năvală în Pitești peste două ceasuri.

Era aproape șapte dimineața când chiotele și țipetele pazvangiilor au spart liniștea Piteștiului acoperit de o ceață groasă. Lumea, buimacă, sărea din case și nimerea sub tăișul iataganelor sau sub copitele cailor. Osman i-a lăsat pe pazvangii să prade orașul toată ziua. Pe înserat s-au tras la marginea târgului și au făcut tabără, legând între ele casele mărginașe cu crengi, copaci și acoperișuri smulse. S-au odihnit pe îndeustulate, a doua zi erau gata de drum abea la un ceas după miezul zilei. Și ziua aceea era cețoasă, lucru bun după cum spuneau dervișii rotitori, că Alah și-a întors iarăși fața spre Sultan Osman.

În estimp, vestea despre năvala pazvangiilor peste Pitești a ajuns în capitală. Satele din cale s-au golit de oameni. Care și cotigi încărcate cu averile puține ori multe, cu copii și bătrâni șezând pe așternuturi de paie, cu femei și bărbați cu fețe triste și îngrijorate, mergând pe de lături asta se putea vedea peste tot în Câmpia Română. Nu fu de mirare, deci, că în calea lor spre Târgoviște, unde au făcut un nou popas, pazvangiile au dat doar peste sate goale, fără suflare de om. Așa cum făcuse în urmă cu mulți ani în Bulgaria, atunci când începuse să se facă cunoscut de la Dunăre la munți și de la Marea Neagră până în Banatul Sârbesc, Osman nu a îngăduit oștenilor să dea foc satelor întâlnite în cale.

- Amărății de țărani trebuie lăsați să trăiască și să muncească pentru folosul nostru. Dacă le ardem sălașele și dăm foc sau călcăm în copitele cailor lanurile și livezile lor, atunci toamnă de toamnă, de unde vom aduna zahereaua pentru iernat? spunea Osman, având înțelepciunea tâlhăritului de-a lungul a multor ani.

De abea a treia zi au pornit către București. Osman știa că vestea incursiunii oștirii lui a ajuns în capitală și că mare lucru nu va găsi acolo. Dar aici era rost de pus foc. Bucureștiul trebuie culcat la pământ. Palatele și conacele voievodului și marilor boieri trebuie dărâmate, galbenii și

giuvaericelele trebuie căutate printre dărâmături. În beciuri și pivnițe or găsi niscai muieret bun de dus la harem. Restul să cadă pradă focului și tăișului iataganelor.

În acel an 1802 în București domnitor era Constantin Ipsilanti. Tot grec, tot fanariot. Tot cu mulțime de pungi cu galbeni își cumpăraseră și acesta scaunul de domnie, așa că nu uimea pe nimeni mulțimea cămătarilor care veniseră în Țara Românească, însoțindu-l ca să-și umple desagii cu averile promise drept camătă grasă la banii împrumutați de Vodă. Numai că Vodă luase calea Brașovului, imediat ce se adeverise zvonul că vine sângerosul Pazvante. Și după el au plecat în bejenie boierii cei mari, la fel și cei mai mici. Târgul cu oamenii cei mai săraci, și cu negustorii care nu-și puteau lua în căruțe averile și grămezile de mărfuri, a rămas la cheremul tâlharilor, a scursurilor mahalalelor din marginile capitalei, care au ieșit la iveală de prin gropile și cotloanele unde-și aveau sălașele. Negustorii se bazau pe arnăuții de pază pe care-i aveau tocmiți și pe zidurile ce le înconjurau conacele. Și pe mila lui Dumnezeu. Pentru Osman aceste fortărețe șubrede erau să fie prada cea grasă. Dar și această pradă scăzuse și se împuținase, după ce tâlharii și pleava orașului au dat iama peste garduri și ziduri de apărare. Intrarea lui Osman Pazvan aproape că a trecut neobservată, atâta de mare era zarva făcută de prădătorii locului. Osman a dat slobozenie oștirii la pradă, el și cu garda lui s-au tras la Cotroceni, unde casele domnești erau în bună stare, deși fuseseră și ele părăsite de curând.

Pazvan a stat în București doar două zile. Iscoadele lui de la Istanbul i-au trimis carte cum că Sultanul a dat poruncă agăii din cetatea Giurgiului, raiaua care stătea ca un ghimpe în coasta Valahiei, să apere capitala de pașa de Vidin, Pazvan-oglu, despre care se știa că va lovi orașul în toamna acestui an, 1802, după ce prăzile scăzuseră în Oltenia pe care o sărăcise aproape de tot. Osman trimisese iscoade

spre Giurgiu imediat ce ajunsese în marginea Bucureștiului, pregătindu-se să atace Curtea Domnească. Iscoadele lui au ajuns în apropiere de raia, dar prea târziu, căci au asistat la intrarea în cetate a doi olăcari, cu pânză albă pe o prăjină de sulită care strigau în turcește, că Osman Pazvan, Pașa de la Vidin atacă Bucureștiul. O altă iscoadă, lăsată în urmă ca să supravegheze porțile raialei, a sosit înapoi a doua zi, seara, anunțând că turcii din raia se pregătesc să pornească spre București, dimineța. Ieșiseră din cetate și făcuseră tabără în jurul unor focuri, pe câmpul din apropiere, ca la două mii de bostangii. Iscoada a povestit că el însuși s-a strecurat în apropierea unui foc, pus mai la marginea taberei, și îi auzise pe bostangii bucurându-se că vor avea câștig la București, că vor prăda și ei orașul după ce îl vor prinde pe Pazvan.

- Ali, adună bulucurile! Plecăm acasă. Nu-i vreme de pierdut alte bătălii, zise Osman și glasul lui suna amar, el nu mai era arțăgosul de altă dată.

Căpeteniile au trimis oameni să adune trupele risipite la pradă. Era dimineța devreme, soarele de abea se ridicase deasupra câmpiei. Era cald în acel început de Brumărel. Oastea s-a adunat, în cea mai mare parte, pe la ora amiezii. Nimeni nu se grăbea, doar Osman fremăta, nerăbdător să se vadă plecat. Nu voia, în ruptul capului, să mai piardă o bătălie, de astă dată din partea conaționalilor lui, oastea adevăratului sultan al Imperiului otoman. Porțile mari ale palatului domnesc erau doar întredeschise. Osman a dat porunca de plecare. Se îndrepta spre porți când, cu vuiet mare, pământul a început să se cutremure. Zvâcniturile deveneau din ce în ce mai puternice. Zgomotul cutremurului băgase în sperieți pe toată lumea. Cel mai tare se frământau caii. Nechezau și se zbăteau, încercând să scape de călăreții de pe spinările lor și să o ia la goană nebună. Pazvan se trezi aruncat din șa. În cădere s-a lovit la cap și a amețit. Încerca să se ridice pe picioarele lui, dar pământul parcă se

rostogolea peste el. Cu mare greutate Ali Mola a reușit să-l ridice în picioare și să-l sprijine de trunchiul unui cireș. Cutremurul nu se mai termina. Palatul începuse să scârțâie, turnul s-a dărâmat și zidurile se fisurau. Clădirea se zvârcolea gata să se facă bucăți. În sfârșit mișcarea pământului a încetat. Ali a luat apă în căușul palmei lui și l-a spălat pe Osman pe față, răcorindu-l și alungându-i spaima. De îndată ce s-a simțit stăpân pe picioarele sale, Osman a încălecat și a dat semnalul de plecare. A renunțat să mai intre în București, deși așa își plănuise plecarea acasă, ar fi vrut să lase în urmă-i un oraș în flăcări, darul lui de rubin pentru bostangiii sultanului. Acum calul de sub el alerga în voie, descărcându-și spaima, la rândul lui.

Ajuns la Calafat și zăbovind pe malul Dunării în așteptarea bulucurilor, Osman privea cu uimire amestecată cu spaimă cetatea Vidin: fisuri adânci, largi, care brăzdau zidurile de jos în sus, pământul crăpat cu goluri mai mari și mai mici la marginea șanțului de apărare, creneluri surpate și turnuri dărâmate...

- Ce s-a întâmplat aici? Cine a atacat Cetatea? Unde sunt apărătorii? Mai trăiesc?

Toate întrebările ce-i țâșneau printre buze rămăneau fără răspuns, nu avea pe nimeni lângă el. După câteva clipe Ali ajunsese lângă el și răspunsese la toate aceste întrebări.

- Stăpâne, pe drumul nostru ne-am întâlnit cu un olăcar trimis de aga Selim, pe care Luminăția Ta l-ai lăsat să aibă în pază casa noastră. Ai trecut pe lângă el în goana calului și olăcarul nu a avut curaj să te oprească. Ne-a oprit pe noi, când am ajuns la locul unde, descălecat, privea în urma calului Luminăției Tale care se depărta într-un nor de praf.

- Vorbește, Ali, nu mă ameți cu prostii! Ce s-a întâmplat cu cetatea mea?

- Cutremurul, Lumină Stăpâne, cutremurul a lovit până aici. Nu avem morți în cetate, nu a atacat nimeni și nici

incendii n-am avut. Stricăciunile nu sunt mari, le putem repara până cade zăpada. Trebuie să prindem doar câteva zeci de robi valahi, din Oltenia, cât mai repede, ca să avem lucrători fără plată.

- Cutremurul, zici? Nu se poate, doar ai văzut ce prăpăd a făcut cutremurul la București. Cum putea să ajungă acel cutremur până aici?

- Dar asta-i adevărul, stăpâne. Vom afla până unde a lovit mânia lui Alah acest neam de ticăloși necredincioși. Că din cauza păcatelor lor, suntem noi pedepsiți. Acum vom trece pe malul nostru și eu te rog, Luminat stăpân, să facem tabără în afara zidurilor, că nu-i bine să fim acolo, sub niște bolți crăpate care se pot prăvăli peste noi oricând.

- Bine, Ali, ocupă-te de toate astea, repede.

Anul a trecut fără ca pazvangiii să mai pornească vreo năvală așa de mare. Bulucurile care fuseseră plecate la pradă în Banat s-au întors cu zaherea îndestulă pentru a trece iarna cu bine. Doar câteva cete au pătruns în Oltenia și au adus cincizeci de prinși, bărbați zdraveni, buni de folosit la corvoadă pentru a drege cetatea.

De la mic la mare, oștirea de pazvangii simțea că stăpânul lor a obosit, oasele bătrâne scârțâie tot mai tare iar sunetul trădează frica. Încet, azi unul, mâine altul, turcii începură să dezerteze. Ali trimise putere după acești dezertori. Mulți au fost prinși. Din ordinul lui Ali toți acești lași și fricoși au fost tăiați pe loc, fără să li se îngăduie lacrimi și vorbe de cerșetorie. A căzut zăpada și lucrurile s-au liniștit. Iarna, pe ger și viscol este mai bine să stai la adăpost, la căldură, decât să te faci frate cu lupii pădurilor. Iar la vară vom vedea.

Capitolul 13

Pazvante Chiorul

Primăvara s-a lăsat așteptată în acel an, 1803. Vremea mohorâtă, cu ceață și cer acoperit a ascuns soarele săptămâni la rând. Natura cenușie dădea și fețelor oamenilor o culoare gri, negricioasă, nesănătoasă. Apoi totul s-a dezlănțuit într-o nebunie de culori. Verdele intens al pădurii, iarba care creștea năvalnic, florile într-o paletă inimaginabilă de culori au erupt deodată, acompaniate de zumzetul roiurilor de albine ce nu pridideau să adune tot nectarul oferit cu dărnicie de Dumnezeu. Sub razele calde ale soarelui neumbrit de nori pe un cer albastru intens, pământul s-a zvântat cu repeziciune, iar pe drumuri care și calești, călăreți și oameni mergând pe jos se aliniau în șiruri ca furnicile.

După o noapte de lungă cugetare, Osman cenușiu la față de gânduri negre și multă oboseală, îl chemă la sine pe Mehmed Altân, fiul său, împreună cu sfetnicii lui cei mai apropiați, Ali Mola și Sinab.

-Fiule, vei pleca peste câteva zile la drum lung. Te trimit la Paris, să-ți continui acolo studiile care îți sunt așa de dragi, la consulul și prietenul meu, George Duval. Te va însoți la drum Sinab, cu patru dintre cei mai puternici și neobosiți luptători, îmbrăcați în livrele de slugi de case mari, evropene. Tu, fiule, vei fi singurul care va vorbi cu cei pe care îi veți întâlni în cale, în hanuri, la vămi și poduri. Tu știi foarte bine graiul nemțesc și pe cel franțuzesc, așa mi-au spus dascălii tăi, care te laudă neîncetat. Vei trăi în casa consulului care te va prezenta peste tot ca fiind pupilul său, încredințat lui de familia unui bun prieten valah care s-a stins de o boală grea. Vei trăi modest, nu te vei aventura în lumea

pe care o descrie George, în lungile lui scrisori în care-mi dă rapoarte despre mersul războaielor împăratului Napoleon cu toată Evropa dar și despre dezmațul și nerușinarea acestor oameni de jos, îmbogățiți de război și care au fost ridicați în ranguri și demnități nepotrivite cu lipsa de educație, numai pentru oarecare fapte de vitejie în luptă. Tu, Sinab, vei sta cu Mehmed o lună și vei vedea tot ce se întâmplă la Paris și la curtea lui Napoleon, căci îți voi da scrisori de acreditare ca plenipotențiar al meu la înaltele curți regale și imperiale, în căutare de sprijin diplomaticesc pentru strădania mea de a-l da jos pe Selim Sultan și liota lui de neamuri, de pe divanul pe care-l necinstește cu trândăvie și desfrâu. Am zis!

Această lungă cuvântare fu rostită cu solemnitatea pe care Osman a deprins-o de la cărturarii pe care îi tocmise încă de la începutul măririi lui, ca să știe a se purta potrivit rangului de pașa și chiar de sultan, în fața învinșilor lui de ranguri înalte.

Toți cei trei de față rămaseră cu fețele alungite de surprindere. Nimeni nu se aștepta ca Osman să îl îndepărteze pe tânărul său fiu de lângă el. Însuși Mehmed dăduse dovadă de neastâmpăr în zilele din urmă, când vremea se îndreptase și oștirea de pazvangii se pregătea să adune bucate proaspete și berbecuți fragezi, buni de copt la proțap, prinosuri pe care le strângeau în incursiunile de jaf așteptate după lăncezeala iernii.

Mehmed se apropie doi pași de tatăl său și făcu o adâncă închinare.

-Luminate Stăpâne, eu, Mehmed Acân, slujitorul și fiul tău, mă plec în fața hotărârii tale și îți mulțumesc cu adâncă recunoștință. Acolo, în îndepărtata Europă, mă voi strădui cu toată ființa mea să te slujesc și să aduc faimă numelui tău și faptelor tale. Jur!

Tânărul era emoționat. În cele mai ascunse cotloane ale ființei lui ascunsese această dorință, de a evada din

Balcani, din lumea scăldată în sânge în care era ținut, prin starea lui de fiu al pașalei ce se dădea sultan. Cărțile pe care le citea, aduse la comanda lui de la Viena, Istanbul, de la Atena cât și cele trimise de George Duval de la Paris i-au deschis ochii și mintea spre vremuri noi, în schimbare profundă. Imperiul otoman, vilayetul tatălui său, jafurile și crimele neîntrerupte făcute de o oaste care executa orbește poruncile tatălui său, cel condus de obsesia răzbunării pe ghiauri, toate îi apăsau sufletul ca o lespede de mormânt de sub care nu vedea nicio scăpare. Până astăzi! Când brusc, nesperat, această lespede s-a ridicat și s-a sfărâmat în mii de bucățele mărunte ca nisipul. Lumina speranței l-a scăldat într-o imensă bucurie ce sta să-i spargă pieptul. Ceva l-a reținut. Poate disciplina și severitatea cu care fusese crescut. Poate teama de o izbucnire de furie necontrolată din partea tatălui său.

Osman s-a apropiat de el, l-a ridicat din plecăciunea adâncă în care tânărul rămăsese, așteptând un semn, un gest de căldură părintească. Mehmed a pus un genunchi în țărână și i-a sărutat mâna, apoi poala caftanului său, cusut cu fir de aur.

- Să faci cinste neamului tău, să iei aminte la obiceiurile de la curțile regale, la legile noi pe care le scornesc acești necredincioși dar prin care ne-o iau înainte, în toate cele ale vieții. Iar când voi fi eu pe pragul bătrâneții te voi chema să iei cârma acestui regat în mâinile tale, fiule.

Apoi Osman s-a retras în iatacul său. N-a mai vrut să vadă pe nimeni nici a doua zi, până spre seară, când a trimis un eunuc să-l aducă pe Ali Mola.

- Ali, câți ani are Mehmed, fiul meu? întrebă Osman

- Are 15 ani, Luminăție. Dar de ce întrebî? răspunse, curios, Ali. Multe lucruri îi erau nelămurite. În primul rând, de ce îl îndepărta pe unicul său moștenitor? Apoi, ce gânduri îl purtau înapoi, la timpurile copilăriei lor?

- Ce făceam noi doi, Ali, când aveam 15 ani, mai ții minte, Ali? continuă Osman.

- Da, îmi aduc aminte, tocmai te-ai întors acasă de la Pașa de Vidin, unde te-a prezentat directorul școlii noastre, lăudându-te ca să obțină banii trebuincioși ca să poți merge mai departe la școală. Și el, zgârcitul, ți-a dat un briceag și te-a trimis acasă. Dar de ce ? La ce te duce gândul în urmă?

- Mie Pașa Vidinului nu mi-a dat nicio șansă. Singurul loc unde mă puteam antrena mai departe și unde puteam câștiga un ban era la ieniceri. Că la spahii mi-ar fi trebuit bani mulți, pentru cai, grăjdar, furaje și câte și mai câte. La cei 15 ani ai lui, eu îi dau o șansă în viață, fiului meu, așa cum eu nu am avut parte. Va merge la școli și-s tare curios ce se va alege de el, după atâta învățătură. Înțelegi, Ali? Vreau să văd ce s-ar fi ales de mine dacă atunci, la 15 ani aș fi fost trimis la învățătură, la Istanbul. De asta-l trimit la Paris. Acum ai priceput?

- Da, Luminăția Ta, am priceput. Dar dacă atunci, la 15 ani te-ai fi dus la Medresa din Istanbul, de mine ce s-ar fi ales? Mă vezi, acum sunt cel mai temut osmanlâu, după tine. Sunt bogat, că tu mi-ai dăruit avere. Sunt cinstit de lume, pentru că tu m-ai înălțat. Tot ce sunt și tot ce am, ție ți le datorez. De aceea mă plec în fața ta, că tu ești un zeu, pentru mine.

- Bine, Ali, ai grăit frumos. Spune-i lui Sinab să fie cu băgare de seamă. Că voi pune pe urmele lui oșteni care să-l supravegheze zi și noapte. Nu cumva să-l îndrume la ticăloșii pe Mehmed Acân. Dacă el va urma calea învățăturii și nu se va da desfrâului, atunci George să-i dea averea pe care i-am pus-o în sipetele unei bănci din Paris și care are diată, scrisă anume pentru Mehmed, de folosință cu mare chibzuială. Că acest fiu al meu nu se va întoarce în Imperiul Otoman ca să se mânjească cu numele lui Osman Pazvan cel Sângeros. Cât mai apuc să trăiesc, el să nu vadă ce soi de om

este tatăl lui. Că, măi Ali, eu simt în oasele mele cum pătrunde bătrânețea. Mă moleșesc și mă trage la trândăveală sofaua cu perne moi și dezmierdările cadânelor mele. Iar noaptea, din ce în ce mai des mă trezesc scăldat în sudori reci și-n cap îmi vuiesc țipetele muierilor necredincioase pe care le-am pedepsit cu moartea, crezând că îmi fac nume de mare cinste în raiul lui Alah. Mai am o singură poftă pe care voiesc să mi-o împlinesc: să o găesc pe Anița și pe ibovnicul ei, acel nemernic haiduc Șapte Cai și să-i văd murind în cele mai aprige chinuri, sub ochii mei. Caută de-i află, Ali, de mai trăiesc ori au murit. Pune ghiauri ticăloși să-i caute, pune-le acestora galbeni strălucitori sub ochi, ca momeală de răsplată dacă-mi află pe acești cei mai doriți ai mei robi.

Sub ochii măriți de surpriză amestecată cu spaimă ai lui Ali Mola se dezvăluise un alt Osman decât cel ce îi era frate de război și cu care crescuse de mic copil. Acest Osman s-a înmuiat, duhurile morților trimiși în iad de mâna lui acum veneau înapoi, setoși de răzbunare. De dincolo de morminte se buluceau la porțile viselor, de-a lungul nopților de coșmar, toți cei pieriți sub ochii cruzi ai unui Osman pentru care războiul sfânt a fost legea și călăuza vieții. Curând Osman avea să arate un alt chip. Poate că lumea lor, a pazvangiilor și cârjaliilor se va scârbi de acest chip și se vor lepăda de el. Osman trebuie să moară, gândi pe loc Ali Mola, prietenul fidel și frate de jafuri sângeroase. Dar trebuie să moară ca un erou, în luptă, cu hangerul în mână încheștându-se cu oșteni ghiauri aprigi.

- Voia ta este lege pentru mine, stăpâne, zise Ali după un scurt răgaz în care liniștea se lăsase peste cei doi prieteni. Cuvintele tale, stăpâne, mi-au sunat în urechi mai aprige ca un blestem. Mă jur să ți-i găesc pe acești doi ticăloși care îți bântuie nopțile și să-i aduc, legați în fiare, la judecata ta. Cât despre Mehmed Acân, fie precum voiești. Poate că așa este cel mai bine pentru el. Că și eu am văzut că acele multe cărți

pe care le citește cu o sete parcă fără leac l-au făcut altfel de om decât suntem noi, mahomedanii dreptcredincioși. Mai bine să meargă pe alt drum, așa cum i-ai pregătit tu, stăpâne, anii vieții fiului tău iubit.

Din clipa când a primit această confesiune a lui Osman, Ali a devenit alt om. Mohorât, cu ochii plecați mai tot timpul, ca să nu i se citească spaima unui gând ascuns, Ali cerceta cu îngrijorare chipul lui Osman în fiecare dimineață. Când îl vedea trudit de coșmaruri, se întrista la rândul lui și atunci fugea din calea stăpânului. Cu un astfel de chip Osman era doar Pașă ori Sultan, cum îi plăcea să-i zică lumea. Un sultan crud, arțăgos, căruia nu-i intra în voie și care oricând, putea să-ți ia zilele. În astfel de dimineți Ali se amesteca cu oștenii pe terenurile de antrenamente, ori se foia pe schele la reparația zidurilor șubrezite de cutremur. Cât a ținut vara și toamna fără ploi, Ali a fost cel care i-a pus la munci pe robii valahi, storcându-i de vlagă și apoi aruncându-i în Dunăre atunci când nu mai erau de folos. Trimetea câteva cete de cârjalii să aducă alți bărbați, mai sănătoși și în putere, potrivii la aspra corvoadă.

Așa se scurgeau zilele, una după alta, după cutremurul cel groaznic din vara anului 1802. Până într-o zi, când s-a întâmplat ceva ce a căzut ca un trăsnet din ceruri...

*

* *

Într-o zi, în luna iulie, pe sub crengile brazilor falnici, moleșiți și ei de căldură. Cu trunchiuri groase acoperite de scoarțe aspre, brăzdate de riduri adânci, acești păzitori ai râului semănau cu niște uriași însetați, pregătindu-se să-și astâmpere setea. O cărare rar călcată de om sau copite de cai, abea ghicindu-se, șerpuia urmând cursul apei dincolo de satul Bumbești spre albul strălucitor al pereților spoiiți cu var ai mănăstirii Lainici. Pe

această cărare urcau doi oameni, ținând de căpestre caii mărunți, de munte, ce purtau desagi grei pe spinări. Unul era călugăr, urca sprinten deși barba stufoasă îi era mai mult albă decât sură, ca părul ce i se ghicea de sub comănacul de pe cap. Potrivit de statură, călugărul își ținea ridicată sutana astfel încât poalele să nu i se încurce cu opincile din picioare. Drumul era abrupt, dar omul lui Dumnezeu mergea cu ușurință. Celălalt călător părea un boier dintre cei mai mărunți, căci nu avea un port chivernisit. Cioarecii albi erau dintr-o aba bine bătută. În picioare avea cizme bune, cu potcoave grele pe tocuri. Nici el nu dădea semne de oboseală, înfișându-și călcăile țintate ale cizmelor în pământul acoperit cu un strat subțire de ace de brad uscate. Mai scundac decât călugărul, boierul era încins cu o curea lată, în care erau înfipte două pistoale și un jungher cu mânerul lucrat măiestru.

Curând ajunseră la marginea poienii în capătul căreia, sub poala pădurii ce urca mai departe spre munte, zidul de apărare al mănăstirii Lainici nu ascundea turla cu acoperișul de șindrilă înnegrită de ploi. Toată construcția mănăstirii, privită de jos, din marginea poienii, impunea smerenie. Te simțeai, ca om de lume, ca un tânăr ce trebuie să se închine în fața unui bunic ce stă pe o laiță din scânduri cioplite cu barda, străjuind poarta închisă spre tărâmul sfânt. Într-adevăr, lângă poarta așezământului monahal stătea un om pe un fel de prici făcut dintr-o blană de brad prinsă pe patru pari înfiți în pământ. Nici acesta nu era călugăr. Hainele lui semănau cu ale boierului ce urcase până aici, avea și el două pistoale și un jungher în brăcinarul de piele ce-i strângea mijlocul subțire. Se ridicase de pe prici la ivirea călătorilor și acum cobora, cu pas domol, în întâmpinare. Ajuns la doi pași se opri, la fel ca și celălalt mirean. Călugărul își continuă drumul, nezăbovind, nefiind curios să-i audă pe cei doi.

- Tot tânăr te gălesc, frate Scarlat! Cum o duci? Ești sănătos? Întrebă cel ce urcase până aici, venind dinspre câmpie.

- Mulțumesc de întrebare, boier zapciule, fusei mai sănătos când eram mai tânăr! Dar nici acum nu mă plâng, că m-ar bate Dumnezeu pentru nrecunoștință, răspunse cel numit Scarlat. Se luară în brațe, strângându-se voinicește. Între timp, călugărul ajunsese la poarta cea mare a mănăstirii și, după ce fluieră într-un anume fel, primi răspunsul dorit. Poarta se deschise cât să facă loc de intrare pentru cal și călăreț.

- Veniți, boieri dumneavoastră, să intrăm și să ne închinăm la icoana Sfintei Maici cea Grabnic Ajutătoare, că ne ajutară îngerii de suirăm muntele înapoi, acasă. Intră dincolo de poarta ce rămase deschisă, în așteptarea celor doi bărbați.

De cum călcară pragul mănăstirii, cei doi mireni fură întâmpinați de starețul ce ieșise pe prispa de la casa cea mare, a stăreției. Cel venit din vale și întâmpinat de Scarlat cu numele de „zapciu” se apropie de bătrânul stareț și, punând un genunchi în pământ, își făcu o cruce largă, aruncată spre marginile umerilor, se închină și sărută mâna părintelui stareț.

- Binecuvintează, cuvioase părinte, pe robul lui Dumnezeu Iancu Jianu, cel mai mare păcătos de pe fața acestui pământ, un tâlhar nevrednic de milă și iertare după relele făcute.

Starețul îl ridică de la pământ, cu brațe încă viguroase pentru vârsta lui înaintată.

- Binecuvântarea Domnului nostru Iisus peste domnia ta, boierule, și mila Maicii Domnului să-ți deschidă drumul pocăinței. Că rele ai făcut, de ți s-a dus vestea, zapciule. Auzit-am că te făcuși cunoscut muierilor turcilor păgâni de

pe malul celălalt al Dunării. Cică cu numele tău îşi sperie pruncii neastâmpăraţi, aşa-i?

- Poveşti, cuvioase părinte Atanasie, doar poveşti. Încă nu ne ştiu turcii de frică, părinte. Încă avem de ridicat mulţi bărbaţi care să ne ajute să-i pălim ca să le intre frica în oase şi minţile în cap, răspunse Iancu.

- Se cuvine, oameni buni, să vă clătiţi feţele de praful drumului şi de căldura zilei, apoi să ne închinăm la sfintele icoane şi să aducem mulţumire că ne-a înlesnit această adunare frăţească, zise stareţul Atanasie, îndemnându-i spre latura stăreţiei unde un frate mai tânăr îi aştepta cu un ulcior cu apă de izvor şi un ştergar cu flori cusute pe margini. Se spălară sub privirea plină de căldură a omului socotit de multă lume un sfânt încă în viaţă. Căci părintele Atanasie venise de la mănăstirea Tismana să ridice din nou spre slujire înaltă obştea de călugări ce se îpuţinase de când cătane nemţeşti şi turci pazvangii tot umblau după cele sfinte, dar nu cu gânduri smerite.

În răcoarea bisericii, cele două căpetenii de haiduci se închinară la icoane, zăbovind mai mult la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, cunosută ca „Grabnic Ajutătoare” şi despre care se spunea, în popor, că multă alinare a adus celor care s-au rugat cu credinţă adâncă, pentru iertare şi ocrotire.

Soarele scăpăta spre asfinţit când cele cuvenite sfinţiei fură îndeplinite.

- Se cade, oameni buni, să şedem la un blid de mâncare, să frângem pâine ori mămăligă şi să ne hrănim şi cu hrana trupească trebuincioasă luptei de zi cu zi. Părintele Atanasie îi pofti în stăreţie, unde fraţii călugări pregătiseră o gustare nu tocmai sărăcăcioasă.

- Iertat să fiu, cuvioase părinte stareţ, pistoalele le-am lepădat că nu se cuvine să stau înarmat în mănăstire, dar

jungherul mi-i trebuincios să tai pâinea și ce-o mai fi. Îngăduiți să-mi iau jungherul înapoi, rogu-vă!

- Șezi liniștit, Scarlat, nu-ți îngădui, știi bine că nu am a-ți da dezlegarea asta, ți-o spusei de atâtea ori. Dar tot mă ispitești, doar-doar oi uita ca un moșneag ce sunt! râse cu bunăvoință părintele.

Mâncară în tăcere o cină de caș proaspăt, puțin îndulcit cu sare, cu roșii mari, gustoase și o ciosvârtă de curcan dintre cei ce dau ocol găinușelor, duruind din mărgелеle roșii de sub cioc. Vinul era rece și bun, liniștind pornirile spre mai mult. Când își văzu musafirii îndestulați, părintele Atanasie se trase spre chilia lui, zicând:

- Nu-i potrivit unui călugăr să asculte vorbele de taină ale unor haiduci, pentru pricinile care v-au adunat aici. Mă voi duce să-mi fac rugăciunile de seară, cât vă sfătuiți. Apoi să vă trageți la odihnă, că de-i pricină grea aceea pe care o tâlcuiți, va fi nevoie să stați cu obștea noastră și să vă rugați la slujba miezonopticii. Eu așa zic!

- Vom sta, părinte, că de nu ne ajută Cerul, nimic nu ne mai poate scăpa de urgia necredincioșilor, ziseră cele două căpetenii.

Iancu își goli ulcica, își șterse mustățile cu dosul palmei. Zăbovi câțeva vreme apoi, în timp ce își turna vin în ulcica smălțuită cu linii galbene, închipuind spice de grâu adunate în snopi, i se adresă lui Scarlat.

- Am trimis vorbă, frate Scarlat, să ne întâlnim acum, cât încă vremea-i bună de pornit la o treabă care are mare însemnătate pentru gândul ce-l gândirăm și-l rostirăm mai în vară, la Craiova. Anume, să-l pălim pe Pazvan unde nici nu visează că ar putea fi lovit.

- Drept în inimă, nu-i așa? Să știi că la asta m-am gândit atunci când părintele stareț mi-a zis că ai trimis chemare de grabă mare. Sigur că Iancu și-a gătat iscodirea și acum vrea să pornim lupta noastră. Drept am gândit, ori ba?

răspunse Scarlat, dovedind astfel că amândoi sunt într-un singur gând.

- Așa-i, lesne ți-a fost să gândești precum ai zis. Dar de pornit o să pornim numai după lungă și adâncă chibzuială, frate Scarlat. Că noi suntem puțini, încă nu avem voinicia de oștean hârșit în războaie, pe când pazvangiile sunt mai tari decât oastea de strânsură a sultanului. Că noi ne-am bătut cu un buluc-bașă de la raiaua Giurgiului, și am văzut că nu-s mai breji ca noi, aști luptători de codru. Dacă noi am strigat mai năprasnic și am mânat caii mai năvalnic, aceia iute s-au dat peste cap și au fugit, ca iepurii hăituiți de câini.

- Ce știri îți aduseră iscoadele tale, peste vară, Ian-cule? Întrebă Scarlat Fărcășanu, nerăbdător să afle mai iute ce vor să pună la cale.

- Am să-ți spun, dar mai întâi te întreb, până unde s-a zgâlțâit pământul, în vară, la cutremurul cel mare? Poți să-mi spui?

- Da, tare ne-am speriat și noi, că ne-a prins urgia pământului în peșteră, tocmai ne trăseseșăm la umbră și răcoare. Și când au început să curgă pietricele de sus, din boltă, apoi pietre mai mari și bolovani, chiar că a intrat groaza în noi. Fugeau ortacii ca șobolanii, că nu doar bolovanii din boltă, ci și grămezi de pietre, în fundul peșterii, o porniseră la vale. Credeam că murim acolo, îngropați de vii.

- Bine, asta vi s-a întâmplat vouă, zise Iancu. Dar mai departe, prin satele și târgurile pe unde umblarăți în răs-timpul ce a trecut de atunci, ce văzurăți? Ce spun oamenii, călătorii, unde s-a oprit gâlceava pământului?

- Cică la cetate, în Timișoara, au bătut singure clopoțele în turlile bisericilor papistașe multă vreme, mai bine de un ceas, până s-au oprit. La Cazane, cică apa Dunării s-a hâțânat ca într-o covată, când muiera goleşte după ce și-o îmbăiat pruncul. La Baia de Aramă s-a surpat un puț de mină. Mai departe nu știm ce o fi fost, răspunse Scarlat. Dar ce

anume cauți a știi, Iancule, cu aceste întrebări ale tale despre cutremur?

- Îți spun îndată. Cutremurul l-a alungat pe Osman Pazvante din București. Era să se surpe casele domnești de la Cotroceni peste el. Dar diavolul, adică frate-su, a avut grija lui și l-a pus în șaua calului cu doar o clipită înainte să se pornească duruiala. Surpriza cea mare a dat peste el când a ajuns pe malul Dunării, în fața Vidinului. Nicio armată, cu tunuri nenumărate n-ar fi putut face atâta stricăciune asupra zidurilor cetății câte a făcut în doar câteva minute, cutremurul. De atunci muncesc robii olteni să dreagă zidurile dinspre Dunăre, dar și pe cele de dincolo, dinspre câmpie. Îi muncește aga Ali Mola, fratele de lupte al lui Pazvan, până mor oamenii, de oboseală. Mai rău ca la ocnă. Apoi trimite cârjaliii să-i aducă robi sănătoși, aleși pe sprânceană din satele din lunca Dunării.

- Întreb, mai continuă Iancu după ce stătu puțin sorbind din vinul negru ce se lipea nu numai de cerul gurii, dar ajungea să ungă, cu dezmiardare, însuși sufletul de haiduc mereu alungat de putere. Întreb că acest rău al pământului poate să fie cu folos pentru noi. Dacă târgurile cele mai chivernisite dinspre Banatul nostru și cel sârbesc au fost aduse la ruină de cutremur, apoi să știi că aceste jafuri ale lui Pazvante acolo or mâna mai mulți tâlhari ca anul trecut. Cetatea Vidinului va rămâne cu mai puțină apărare. Acum oastea lui Osman numără ceva peste patru mii, că nu mai are pricină cu Selim Sultan. A slobozit oștirea mai slabă, a păstrat lângă el pe cei mai buni. Din acești patru mii mai mult de jumătate vor porni la prăduirile de toamnă, prin Brumărel, să adune de-ale gurii pentru iernat.

- Și unde vrei să lovim? La cetate, la bârlogul lui Șeitan ori să hărțuim cetele de prădători?

- Dacă-am avea oștire destulă, ar fi bine de lovit și pe unii și pe alții. Că dacă-l atacăm la cetate și îi punem și foc la

hambare e una bună tare, dar dacă-i lovim aducătorii de zaherele și îi împușinăm zilele chivernisite de la iarnă, îi tot la fel de bună treabă. Ce zici, asta-i ce mi-au adus iscoadele. Acu, îi rândul nostru să-l băgăm în furci pe ticălos, zise Iancu.

Fărcășanu, ca un frate exact potrivit cu firea acum liniștită a lui Iancu, șezu mai bine în scaun, învârti ulcica, sorbi o gură de vin și iar mai făcu niște socoteli în minte, apoi zise:

- Dacă ataci o tabără în câmp, noaptea pe ceață și la oră de somn greu, poți avea câștig cu unul la trei. Adică dușmanul poate fi de trei ori mai numeros, dar să-l prinzi dormind. Pe cel aflat pe drum ori la lucru, în târg, la pradă, apoi cu acela te pui om la om. Numai dacă-i tragi în capcane și îi închizi bine acolo, numai așa poți birui.

- Bună socoteală, căpitane Scarlat. Îi fi bun de ghinărar, nu de haiduc, după cum te duce mintea. Așa m-am gândit și eu să socotim și să facem treaba numai cât ne ține puterea. Că noi nu trebuie să pierdem niciun om de-al nostru. Dar el, Pazvante, trebuie să fie mai abitir zgâlțâit ca de cutremur. Pălim, luptăm, tăiem capete și gâturi, dar trebuie să-l facem să-l doară rău de tot atacul nostru. Ce pagubă poate să-l facă să turbeze? Știi să-mi spui, frate Scarlat?

- Sigur, mai întâi îl va durea că ai avut curaj să-l ataci la el în casă. Apoi îl doare dacă-i trimiți în iad oricât de mulți oșteni. Apoi poate să-l doară dacă-i afli sipetele cu galbeni și giuvaericele. Apoi, cel mai tare-l va durea dacă-i furi muierile. Adică dacă lovești la serai și slobozești cadănele. Astea-s pagubele de făcut.

-Și ar mai fi câteva, zise Iancu. De-o pildă, să pui foc la niscai acareturi, hambare, ori grajduri, ori stoguri cu fân și paie. Să-i dărâmi zidurile pe care le-a cârpit cu mare trudă, adică să-l arăți lumii ca o gură cu știrbituri. Că va râde lumea de el și asta îl va ustura rău de tot.

- Ori dacă-i spurci fereleul și... ajunge și atât! Câți oameni ne trebuie, ce zici Iancule?

- Păi la cetate putem păli noaptea, cu câteva sute, vreo cinci ori șase sute. La câmp deschis, trebuie tocmit capcane. Cârjaliii se vor duce tot pe drumurile cunoscute din anii din urmă, așa că cetele tale, Scarlat, acolo trebuie să pună momeli grase, pe aceste drumuri. Că voi știți cel mai bine unde a fost jalea cea mai mare anțăr⁴³.

- Tu vrei să lovești Vidinul? Ai tu de unde scoate cinci sute de oșteni? Întrebă Scarlat, îngrijorat. Nevoia era mare, după cum și câștigul ar fi fost la fel de mare. Pierderea dușmanului era să fie câștigul românilor, dar cel mai mare câștig ar fi fost amărăciunea lui Osman Pazvante, că a devenit neputincios. Și mai adăugă: trebuie gândit unde lovești numai cu câți oameni ai. Că nu trebuie să fii ca Haplea, adică să te lăcomești la o bucată prea mare, cu care îți rupi dinții ori îți rămâne în gât.

- Oameni vor fi, poate chiar o mie. Că slugerul Tudor mi-a promis că mi-i dă pe pandurii Craiovei. Și asta-i oaste adevărată, făcută și dezmoțită după legea muscalilor. Treaba fuse vorbită, imediat după cutremur, cu banul Craiovei, Nicolae Brâncoveanu. Acest boier cu inimă de oltean a zis că nu va fi pricină de supărare la turcii sultanului că noi, niște supuși închinați am lovit cu oaste domnească o cetate turcească. Sultanul de multe ori a dat hatișerifuri de prindere a lui Osman Pazvan-oglu. Și noi asta facem, împlinim porunca sultanului.

- Atunci așa rămâne, Iancule. Când vom porni la treabă? Cum ne vom înștiința pe unde să umblăm, ce olăcari să ne trimitem, cum să-i cunoaștem ca să nu cădem noi, înșine,

⁴³ anțăr = în anii din urmă (dex)

în propriile capcane. Că vorba veche zice că cine sapă groapă altuia, acela cade singur în ea!

- Noi săpăm groapă dihaniei celei mari, care ne-a spart țarinile de sute de ani. Nu-i loc să cădem noi, acum.

Aceasta fu hotărârea celor doi. Aveau timp de pregătire două luni, până la mijlocul lui Brumărel. Au hotărât că semnalul de răzbel îl vor da cetele lui Scarlat Fărcășanu. El îi va ataca pe cârjalii, ca semn de apărare. Atunci această veste va trebui să ajungă la Calafat, iar Iancu va ști că s-a pornit lucrarea lor, că Osman Pazvante va trimite întăriri cârjaliilor lui. Iar Iancu va lovi în noaptea următoare împutinării pazvangiilor în cetatea Vidinului.

S-a nimerit ca ziua cu sorocul să fie una potrivită pentru gândul ce îi mâna pe olteni să pună capăt groazei ce le-o insufla Pazvante. Fusese senin toată ziua în această parte a Dunării, mai la deal de Cazane și mai la vale, la fel. Când s-a apropiat soarele de vârfurile brazilor, spre asfințit, din spre câmpia Dunării s-a ridicat o negură, care s-a transformat în ceață, din ce în ce mai deasă cu cât întunericul se lăsa mai adânc. Cetele lui Iancu fuseseră anunțate de Scarlat Fărcășanu să se apropie de Dunăre, deoarece cârjalii și pazvangiile au pornit jaful. Când vor trece de Oravița, apropiindu-se de dealuri, atunci haiducii bănățeni vor lovi. Hărțuite vor fi toate bulucurile, mai întâi îi vor prinde pe cei răzlețiți, apoi vor scăpa, cu anume meșteșug, vreo câțiva, ca să anunțe grosul bulucului că există dușmani bine înarmați în cale.

Iancu a hotărât să lovească în prima noapte fără lună. Câțiva robi olteni, care lucrau pe schele la dresul zidurilor de la malul Dunării fuseseră atenționați să fie gata să sară la gâtul străjilor când huhurezii vor cânta mai abitir decât cocoșii din curțile oamenilor, spre zorii de zi. Iancu avea pregătite niște bărci în desigurile de răchiți în luncă, mai în susul Calafatului. Cu aceste bărci a trecut apa două sute de panduri. Bărcile au făcut încă două drumuri și acum oastea

era gata de atac. Mai întâi în susul Dunării, apoi tot mai aproape de cetate huhurezii cântau în noapte, cu zgomot mare de aripi, ca și cum cineva ar fi gonit păsărețul din copaci. Pandurii s-au arătat aproape de locul unde dormeau robii prioniți cu lanțurile de pari bătuți în pământ. Străjile dormeau aproape, iar când ele au început a se trezi de la zgomotul păsărilor de noapte, dinspre robi s-au auzit gemete și vaiete. O strajă s-a apropiat cu o torță în mână, ca să vadă mai bine din ce pricină fac atâta zgomot valahii. Dar iute a căzut, iar torța lui s-a stins. Apoi lanțul a fost tras prin inele, de la un par la altul și robii s-au slobozit de legături. Au dat năvală spre ceata celor zece străjeri, deodată cu pandurii lui Iancu. În acel loc, zidul fusese surpat cel mai tare, iar reparația nu avansase destul de mult. N-a fost greu să treacă zidul iar pe partea dinlăuntru au coborât pe schele. Porțile cele mari nu erau departe și nici străji prea multe nu erau. Pazvangiilor nu le era teamă că i-ar putea ataca cineva chiar în bârlogul lor. Când porțile s-au deschis, grosul oștirii de panduri a intrat fără a face zgomot. Cei mai mulți s-au îndreptat spre cazarmă. Alții spre clădirea școlii iar alții au înconjurat cele câteva conace unde locuiau mai marii cetății. Iancu a luat cu sine un pâlă de panduri și s-a apropiat de serai. Acolo straja nu dormea. A dat alarma, strigând pe dinăuntru ușilor pe care a apucat să le încuie. Osman era treaz, se plimba de colo-colo prin iatacul lui. De cum a auzit alarma, a luat sabia cu două tăișuri în mâna stângă și iataganul încovoiat în dreapta și a ieșit pe ușă. Ali i s-a alăturat repede, apoi din corpul de gardă au ieșit ceilalți străjeri. Nu erau, cu totul, mai mult de douăzeci de luptători. Eunucii nu știau a se bate. Dinspre serai se auzeau țipetele cadănelor speriate.

Erau două intrări separate, la capetele clădirii seraiului. Iancu le arată ușa mare din partea opusă celei de unde se auzea chirăitul de muieri.

- Acolo-i haremul, partea cadânelor, iar pe aici se intră în selamlık⁴⁴, încăperile bărbaților, zise Iancu și urcă cele patru trepte ce duceau spre ușile mari. Încercă clanța dar ușa era încuiată.

Iancu știa care este configurația încăperilor unui serai de pașă⁴⁵. Boierii greci s-au lăudat de prea multe ori cu casele lor, care sunt croite leit cu cele ale stăpânilor turci. În aripa destinată bărbaților se aflau câteva camere de primire, care erau folosite ca niște birouri de lucru. Acolo pașa îi primea pe reclamanți, acolo intrau cei care voiau să cumpere slujbe ori favoruri. Pe lângă aceste camere de primire, aripa selamlık mai avea câteva dormitoare elegante, unde se puteau odihni o noapte sau câteva zile la rând demnitarii imperiali trimiși de Înalta Poartă cu felurite pricini. De la aceste dormitoare se ajungea la o sufragerie unde puteau servi masa multe persoane, invitați de seamă sau slujbași ai pașei. Aripa mai dispunea de un salon mare, practic acest salon era încăperea cea mai mare a casei, unde se puteau face serbările de bairam, nunțile din familie și alte petreceri ori evenimente triste, cum ar fi înmormântările. Acest salon putea fi o sală de lupte dacă se împingea mobilierul către pereți. Pe lângă ușa principală a salonului ce permitea intrarea bărbaților, o altă ușă mai mică dădea în aripa destinată femeilor, adică în harem.

Iancu știa că doar aflarea lui Osman Pașa într-una din aceste încăperi mai mici i-ar fi asigurat victoria. Dacă se lăsa păcălit și cădea în capcană, adică să intre cu pandurii lui cu tot în salonul cel mare, atunci ghiaurii puteau fi blocați acolo și omorâți fără vărsare de sânge. Căci se puteau deschide

⁴⁴ selamlık = parte a palatului sau a casei turcilor rezervată bărbaților

⁴⁵ În Grace Ellison, „O englezoaică într-un harem turcesc”, Editura Corint Books, 2018, pag. 67

canale de fum pe unde să pătrundă aer otrăvit și dușmanii mureau ca șoarecii.

Iancu știa că trebuie să fie foarte atent pe unde umbla în interiorul seraiului. Dar mai înainte de toate trebuia să intre. Apoi să-l găsească pe dușman. Și dacă va simți că-l paște vreo primejdie, că ar putea intra într-o capcană, atunci va trebui să se retragă, să asedieze seraiul pe dinafară și să-i dea foc.

La porunca lui Iancu fură aduse două tunuri ușoare, de câmp, din cele trei bucăți pe care slugerul Tudor i le dăduse ca să-i fie de folos. Patru flăcăi traseră suportul de tun, care era un cărucior pe două roți; căruciorul se termina în față cu un fel de cioc ce putea fi sprijinit pe dedesubt cu un picior din oțel, făcut din țevi pătrate ce intrau unul în altul. Aceste țevi serveau de înălțător, pentru a lua linia de foc a tunului. Așezară țeava de bronz în locaș și dădură drumul unei ghiulele de piatră pe țeava tunului. O torță fu apropiată de fitil și după câteva clipe tunul bubui, iar ghiuleaua făcu o gaură în ușa seraiului. Iancu fu primul care pătrunse în serai. Culoarul nu era luminat. Până la primul cot erau doar câțiva pași. Iancu n-a apucat să înainteze, că din întuneric țâșniră două namile, răcnind. Ciocnirea fost violentă. În spatele zapciului panduri cu sulițe grele, de luptă, i-au pus la pământ pe atacatori. De după colț apărură alții doi. Coridorul strâmt nu îngăduia mai mult de doi oameni umăr lângă umăr contra alți doi, tuspătru luptându-se față în față. Primii șase apărători ai seraiului au căzut la pământ, înțepați în piept cu sulițele. Apoi coridorul s-a luminat. O torță ținută în mână de însuși Osman Pazvan-oglu Pașa a luminat scena. Osman strângea sabia dreaptă sub brațul în care ținea torța. Iataganul îl îndreptase cu vârful înainte spre pieptul lui Iancu. Dacă fanda, putea să-l străpungă. Dar Iancu a fost mai iute. A împuns pe sub torță, de jos în sus. Osman nu i-a văzut asaltul pentru că îl orbea torța din mână. Sabia lui Iancu s-a lovit de

ceva tare, nu a pătruns în carne. Imediat s-a auzit un strigăt de durere și Osman a căzut pe spate, scăpând torța din mână. L-a prins în brațe Ali și l-a tras repede înapoi. L-a dus în iatacul său și a împins ușa cu piciorul. L-a întins pe Osman pe divanul larg. Acesta își ținea mâna dreaptă peste ochiul stâng, din care curgea sângele, șiroi.

Iancu și pandurii lui au înaintat acum fără să le iasă cineva în cale în adâncul seraiului. De undeva, de după un colț de culoar se auzeau țipete de muieri speriate. Pandurii s-au apropiat cu pași ușori, de pisică. O grămadă de cadâne erau înghesuite unele în altele, iar în fața lor patru eunuci grași, cu căpățânile rase, se țineau de mâini, apărându-le. Văzând muierile și pe apărătorii lor, Iancu a izbucnit în râs. Strigă, în turcește: „Unde-i Osman Pașa? S-a ascuns sub șalvari de cadâne?” Femeile s-au zbuciumat, cele din rândul întâi au căzut în genunchi, văicărindu-se. Din mulțime s-a auzit un glas cerând ajutor, pe limba valahă. „Scapă-ne, voinice, de robia turcului!” Imediat Iancu a strigat să iasă în față cea care a vorbit românește. Nu avea mai mult de cînșpe, șaispe ani. Înăltuță, subțirică, nu era prea frumoasă dar se vedea că este încă nepângărită. Nu au avut timp de stat la vorbe. Din spatele lor, un pandur a strigat: „Iancule, suntem atacați în curte. Ieși din serai!”

Grosul pazvangiilor au reușit să-i dea peste cap pe haiducii și pandurii care îi așteptaseră în fața ușilor cele mari ale cazarmii. Turcii săreau pe geam din clădirea cu un cat. Erau mulți, aveau și câteva căpetenii printre ei. De îndată ce a ieșit din serai, Iancu a ordonat să fie întors tunul către cazarmă și să-l încarce cu o ghiulea cu șrapnele. Salva i-a dat peste cap pe primii îndrăzneți. În acest timp tunarii încărcau a doua țeavă de tun. Au pus-o în locaș și repede a plecat a doua ghiulea, culcând la pământ mulțime de turci. Din spatele liniei de panduri care se pusese cu puștile la ochi, gata să tragă o salvă la comandă, Iancu strigă:

- Andrii, Andrii Popa, intră cu oamenii tăi în serai și sloboade cadânele. Luați-le și fugiți cu ele la bărci.

Turcii se organizaseră, între timp, văzând că pandurii nu încărcau tunurile. Și-au dat seama că nu mai aveau ghiulele. Acum pâlț după pâlț se apropia cu pași amenințători de linia pandurilor. Iancu ordonă retragerea. Deși oștile erau aproape egale ca număr, Iancu nu voia să fie prins în capcană. El nu cunoștea cetatea în interior și dacă s-ar fi angajat în lupte, sabie la sabie, risca să fie împins în vreun cotlon de unde să nu aibă scăpare. Așa că pandurii s-au retras, în ordine, pas cu pas, către poarta cea mare. Turcii nu i-au urmărit dincolo de zid. Strigăte de „Aman, Aman!” se auzeau dinspre serai și Iancu a deslușit văicăreala pazvangiilor: „A murit Sultanul nostru. Aman!” Oltenii s-au îndepărtat în ordine de la zidul cetății. O linie de trăgători asigura protecție până ce restul oștirii se îndepărta cincizeci, șaiszeci de pași. Și tot așa, într-o jumătate de ceas au ajuns la bărci. Între timp se luminase de ziuă. Ceața împiedica să se vadă poarta cetății, așa că Iancu a trimis înapoi câțiva cercetași ca să observe dacă turcii ies la atac, călări.

La bărci era vânzoleală. Cele cinci bărci făcuseră trei drumuri de la malul românesc, iar acum trebuia mai mult pentru că Andrii Popa avea cu el o „oaste” de peste o sută de cadâne. Când Iancu s-a arătat în preajma lor, câteva cadâne s-au repezit să-i înconjoare picioarele și să-i mulțumească pentru salvarea din robie. Erau femeile din satele oltenești dinspre Dunăre, cele mai multe. Dar printre acele cadâne erau și bănățence, unguroaice și săsoaice, bulgăroaice și sârboaice. Neamuri amestecate.

- Andrii, du-le pe malul nostru și așteaptă-ne la cai. Să le scăpăm de amenințarea turcilor și apoi vom vedea ce vom face cu ele.

A durat trei ceasuri ca să treacă oștirea toată înapoi. Oltenii n-au avut pierderi, doar câteva tăieturi de sabie.

Cadânele au fost suite pe cai, lângă călăreți și oastea s-a îndreptat spre Calafat. De acolo se auzeau tunurile Vidinului bătând malul românesc. Mulțime de turci erau cățărați pe ziduri, trăgeau cu puștile și zbieau, amenințând. Cel mai mult le păsa de răpirea cadânelor!

La Craiova, după câteva săptămâni de la isprava aceasta a lui Iancu Jianu, despre care s-a dus veste mare în toată Țara Românească, a venit știre despre Osman Pazvan-oglu Pașa. Se adevăra că Iancu l-a înțepat cu sabia, mai mult, i-a scos ochiul stâng. Osman zăcuse mult zile cu fierbințeli, rana de la ochi se obrintise și a fost nevoie să vină un medic vestit, de la Istanbul, care să-l doftoricească. A scăpat cu greu și a suferit dureri mari, că acel medic a trebuit să-i curețe de câteva ori rana din găvana ochiului, că făcea puroi iar pe Osman durerile de cap nu-l slăbeau de loc.

La casa lui Nicolae Glogoveanu din Craiova slugerul Tudor l-a primit cu mare bucurie pe Iancu Jianu. Nesuportând nedreptățile boierilor fanarioți, Iancu se apucase de haiducie, făcând judecăți după simțul lui pentru dreptate. Acum era urmărit de putere, dar lui nu-i păsa, avea gazde și tăinuitori în toată Oltenia, la oameni cărora le făcuse dreptate, în felul lui.

- Se zice că atunci când Osman Pazvan-oglu s-a dat jos din patul de boală și a coborât în curtea cetății Vidinului, multă lume nu l-a recunoscut. Era slăbit, gălbejit la chip și tras la față. Iar pânza neagră pusă de-a curmezișul peste ochiul lipsă îi dădea un aer amenințător. Zic și eu ce am auzit acolo, la Calafat, pe unde am trecut mai zilele din urmă, cu negustoria. Așa zic călăfătenii, asta vă spui și eu, le povesti boierul Glogoveanu.

- Iancule, ai făcut un om nou, după cum se vede. Se cuvine, așadar, să-l botezi, să-i dai un nume nou acestui ticălos pe care, se pare că ai reușit să-l cumințești, zise slugerul Tudor.

- Păi, dacă zice lumea că a pierdut un ochi, trebuie să-i zicem pe numele cel nou, care va fi „Pazvante Chiorul”. Așa rămâne, zise „nașul”. Și dacă nu-i cuminte, o să mai am un vârful de sabie pentru el! zise Iancu.

Capitolul 14

Târgul fetelor

Olăcari trimiși în grabă la Craiova de Iancu Jianu, imediat după trecerea Dunării mai sus de Calafat, au dus vestea izbânzii pandurilor asupra turcilor din cetatea Vidin și eliberarea a peste o sută de fete tinere și femei din haremul lui Osman Pazvan Pașa. Iancu, prin acei olăcari, ceru banului Craiovei și slugerului Tudor să adune în grabă și să trimită pe drumul Vidinului căruțe mari în care să încapă aceste femei scăpate din ghearele morții. Căci soarta lor fusese pecetluită în haremul lui Pazvante.

Nu era chip de zăbovit prin aceste părți de țară după ce tot Vidinul era pornit să se răzbune pentru palma primită de la olteni, un neam până mai ieri bun numai să fie vândut ca robi. Dar fără poruncă de la Osman Pașa niciunul din aghiotanții acestuia nu s-a încumetat să preia frâiele puterii. Căci ceilalți l-ar fi mâncat de viu. Numai Ali Mola, singur, ar fi fost acceptat de celelalte căpetenii să fie la conducere până se va face bine Pașa Osman. Dar el, cel care era singur îndreptățit să conducă urdia pazvangiilor era ocupat, cu totul, pentru îngrijirea prietenului, fratelui de război și stăpânului său pe care-l iubea și căruia i se devota cu toată ființa lui. Așa au scăpat neurmăriți pandurii olteni care, pentru prima dată de când țara a fost închinată Înaltei Porți, au avut curajul să dea o palmă celui mai rău dintre turcii care o năpăstuiau.

Drumul spre casă a fost lung și obositor. Din cei aproape șase sute de panduri care se luptaseră la Vidin, aproape un sfert stăteau pe cai, de trei zile, ținând în brațe trup de femeie frumoasă, mirosind amețitor, cu pielea moale și curată, îmbrăcată cu pânzeturi de o finețe pe care niciodată

în viața lor de țărani simpli nu s-ar fi gândit că ar putea exista, dar-mi-te să le și atingă. Acei panduri îndurau chinul de pe lume, ținând în brațe aceste ispite.

Era luna Brumărel. Din noaptea când au atacat cetatea Vidinului, vremea se răcise. Două zile la rând ceața învăluisese totul, pătrundea prin haine cu umezeală și frig până la os. Acele femei pe care le duceau pe caii lor, ținându-le în brațe, erau care mai de care mai subțire îmbrăcate. Când au fost scoase din harem de haiducii lui Andrii Popa ele au fugit fără să se gândească la noapte, la frig, la drum lung... Doar câteva au apucat să își pună pe umeri cuverturile cele frumoase, din mătase, care înveleau divanele și sofalele. Ori să se învelească cu acele pilote umplute cu puf de găște, ușoare ca fulgul și călduroase, cu care se înveleau noaptea. Erau doar câteva cele care aveau o învelitoare pe ele. Celelalte se rezemau de piepturile calde ale haiducilor, se strângeau sub aripile sumanelor sau bundițelor pe care aceștia le aveau pentru ei și pe care acum trebuia să le împartă cu aceste ființe ale ispitei.

Abea a treia zi, pe la amiază, soarele a reușit să alunge ceața și să trimită raze călduroase spre convoiul ce mergea la pas, spre Craiova. Dinspre satul Radovan venea în întâmpinare un convoi de căruțe. Erau mari, cu laturi ridicate, cu baloți de paie acoperite cu scoarțe oltenești mai vechi sau mai noi puse pentru ca femeile pe care trebuia să le adăpostească să nu stea pe scânduri negeluite. Acolo, la marginea Radovanului toate aceste ispite au coborât de pe cai și au urcat în căruțe. Nu au zăbovit în acel loc de popas prea mult. Dacă mânau caii ceva mai iute puteau ajunge pe seară la Craiova, unde ar fi avut parte de căldură și ceva de astâmpărat foamea.

După ce căruțele porniră din nou, Iancu își apropie calul de cel al lui Andrii Popa și îi spuse:

- Andrii, tu care ai scos muieretul acesta din harem, ar trebui să treci pe la fiecare căruță și să numeri câte sunt românce, altele câte sunt unguroaice, ori săsoaice, ori toate celelalte neamuri. Că trebuie să le trimitem acasă, nu putem să le ținem în robie, că nu suntem păgâni. Mergi și întreabă, mai întâi de toate află câte sunt de-ale noastre.

Andrii făcu ce-i ceruse Iancu. Pe aproape de Craiova numărătoarea fu gata.

-Iancule, avem șazeci de românce, două zeci de unguroaice și șapte săsoaice din Banat și cinspe sârboaice din Banatul Sârbesc. Unguroaicele și săsoaicele sunt din sate de la Dunăre spre cetatea Timișoarei. Ele-s de toate douăzeci și șapte. Mai greu o să fie cu sârboaicele. Astea-s de mai de mult în harem, una chiar a sărit cu gura că de ce le-am scos de acolo? Că acolo le era foarte bine. Că cum o să ajungă ea până la Bălgrad?

- Pe asta o suim pe un cal și îi dăm bice să meargă înapoi, la Vidin. Să-i fie de învățătură pentru limbă de șarpe. Și să le spui că la fel o să facem cu toate care asta vor, adică înapoi în cuibul turcului. Pe româncele noastre o să le ducem prin satele lor, să le dăm înapoi neamurilor, zise Iancu.

-Acuma, dintre toate ale noastre este una care plânge tare, zic celelalte muieri că asta venea la rând să-i facă poftele lui Pazvante, zise Andrii. Că după ce le folosea ca muieri le dădea oștirii spre plăcere, apoi începea să le facă ce este mai urât și ce știe numai gâdea, hoherul⁴⁶ cel rău, când torturează pe trădători ca să scuipe toate tainele. Le lasă să moară în chinuri groaznice. Și-i frumoasă tare Anița asta, dar îi plângi de milă cât îi de speriată. Dacă o vezi afli ce-i aia „boală de frică”. Vrei să o vezi?

⁴⁶ hoher = călău, var. maghiară

Andrii îl duse la căruța din fruntea convoiului. Anița stătea culcată, cu capul în poala unei muieri mai trecută de vremea fecioriei și care-i mângâia cosițele bălaie. Iancu o privi și văzu că da, fata era frumoasă, deși avea fața și ochii umflați de plâns. O lăsară în voia ei, dar ajunși la Craiova Iancu ceru îngăduință lui Andrii Popa să o ducă pe Anița la conacul boierului Glogoveanu, că ar fi vrut să afle mai multe de la ea despre obiceiurile spurcăciunii de Pazvante.

Ziua a trecut repede, noaptea s-a lăsat grea, fără luminați pe cerul acoperit de nori. Iancu, Nicolae Glogoveanu și slugerul Tudor au zăbovit până târziu la Casa Băniei, ascultând povestirea lui Iancu despre cum s-a desfășurat atacul asupra cetății Vidinului. Banul Gheorghe Brâncoveanu voia să știe toate amănuntele, căci a doua zi pleca la București și acolo trebuia să dea socoteală lui Vodă pentru această faptă a pandurilor. Că era poruncă de la Selim Sultan ca Osman Pazvan Pașa să fie prins și pedepsit pentru multe supărări și nesupuneri față de Înalta Poartă. Dar turcul îi un soi de om sucit, oricând își întoarce vorba. Deci Vodă va fi cel ce va trebui să răspundă pentru războiul pornit de ghiauri dintr-o țară supusă Porții împotriva unor oșteni turci. Mai mult ca sigur că Vodă va chema la palat pe cadiul de la raiaua Giurgiului, ca să asculte raportul Marelui Ban al Craiovei.

Când au ajuns și ei acasă, la conacul Glogoveanu, toată suflarea din casă era dată somnului. Doar un ȋigan bătrân, servitorul lui Nicolae, un fel de valet oriental care l-a crescut pe cocon de mic prunc, doar acela i-a așteptat, cu ceva bucate puse pe masă, acoperite cu șervete din pânză de in, brodate frumos. O cană pântecoasă cu vin rubiniu de Segarcea stătea alături de tăvile cu bucate, ca un păun ce-și apără curtea. Bărbații s-au așezat la masă, la un pahar de vin, că ceva au mâncat ei din ospetia banului. Dar foamea vine cu văzul și mirosul. Pastrama de berbecuț, ținută caldă într-un

cotlon anume al cuptorului de la cuhnii și mămăliguța aurie, aburindă, ce fusese răsturnată pe un fund de lemn tocmai când s-a auzit zvon de călăreți descălecând în curte, acestea ademenitoare pe lângă tipsia pe care o liotă de castraveți murați cu căței de usturoi au dat ghes la guri pofticioase. Iar pocalele de argint repede s-au golit de două ori la rând, astfel că Lae ȝiganul alergă cât putea cu picioarele lui bătrâne să mai aducă din beciul cel mic, al stăpânului casei.

- Lae, ce face Anița, cadăna scăpată de la turc? Întrebă gazda Nicolae.

- Sărut mâna boierule, doarme, acum doarme. Dar tare-i speriată, mititica, Doamne bate-l tare pe nemernicul de Pazvante pentru inima lui spurcată, de Necurat.

- Ați îngrijit-o bine? mai întrebă stăpânul.

- Nevastă-mea Rădița a spălat-o, stăpâne, că era prăfuită rău de la drum. A ajutat-o cadăna care are grija Aniței, îi zice Ilinca. Îi ca o mamă pentru fata asta. N-a fost chip să fie despărțite, așa că pandurii le-au adus aici pe amândouă. Apoi Rădița a pus pe ea o cămașă de-a noastră, țesută în casă din inișor. Dar fata s-a scuturat, cercând să lepede cămașa, că ar fi prea aspră și o zgârâie și ce va zice Pașa dacă îi va vedea pielea albă însângărată de la răni?

- I-a auzi, frate, ea încă se crede în harem? Doamne, ai milă și pune-i, Doamne, mintea la loc, n-o lăsa în rătăcire, zise Iancu, făcându-și trei cruci mari și închinându-se la icoana Maicii Domnului ce sta agățată într-un cui pe peretele din fața lui. Și ce a mai făcut pe urmă?

- A gustat din friptura de porc cu mămăliguță pe care Rădița i-a pus-o în față, dar a scuipat dumicatul, zicând că-i spurcăciune, că Pașa o va pedepsi dacă va afla că a mâncat carne de porc. Cu mare greutate a reușit Rădița și cu Ilinca să o facă să priceapă că-i scăpată din harem, că-i acasă, la Craiova. A încercat să afle din ce sat îi, cine-i sunt părinții, ori dacă mai are frați și surori. Dar, să mă ierte Dumnezeu, îi

beznă adâncă în mintea ei, mititica nu mai știe nimic alta decât că-i muiera Pașei. I-a plăcut mămăliga cu brânză de oi. A băut o jumătate de ulcică de lapte, apoi s-a întins la somn. Am pus-o pe Rădița să stea cu ele peste noapte, să nu fie singure în întuneric dacă s-o trezi Anița din vreun vis rău.

- Ești înțelept, Lae, foarte bine! zise Iancu. Dar, zi-mi Lae, a descântat-o de deochi Rădița ta? Că cine știe ce farmece îi făcură scopiții ăia la Vidin? mai întreabă Nicolae.

- Sigur, stăpâne. Abea după descântec a adormit copila. Și are un chip așa de frumos, Doamne iartă-mă, că-s om bătrân, dar mă uit la ea cu gând curat, stăpâne, că mi-i tare milă de ea, mai zise Lae țiganul și scăpă o lacrimă pe chipul lui arămiu.

Boierii mai tănuiră ceva vreme, cât să nu lase vinul în pântecoasă, că-i păcat la Dumnezeu să strici bunătate de rod al viei. Apoi se traseră la odihnă, fiecare.

A doua zi, de cum se porniră slugile cu treburile prin curte, la poarta cea mare bătu un băietan, cerând să o vadă pe cadâna cea frumoasă care fusese scăpată de la turci.

- Dar cine ești, matale, băiete, de ceri socoteală stăpânului Iancu Jianu pentru o roabă pe care a scăpat-o din harem și care, acum, îi aparține? întreabă vătaful curții boierului Glogoveanu. Și-apoi, nu crezi că-i prea devreme să faci atâta gălăgie și să-i trezești pe boierii noștri osteniți?

- Domnule, bătui, așa că nu dormirăm, tătuța și cu mine nicio clipită de când auzirăm că fecioarele noastre au fost slobozite din prinsoarea lui Pazvante. Că această cadână frumoasă îi soru-mea, Bucura o cheamă și de jale că a prins-o turcul, muica s-a stins, amu-s două luni. Că dacă-i Bucura noastră, trebuie să o duc acasă, la tătuțul nostru, să-i treacă și lui boala pustiului. Rogu-vă, boier mare, lăsați-mă să o văd, să știu că este ea, soru-mea Bucura.

- Dar de unde ești, băiete, și câți ani ai? Și cum te cheamă?

- Mărin mă cheamă, și sunt al lui Mărin Secară, din Radovanu, sărut dreapta, boierule.

Îl băgară în curte și îl duseră la cuhnii, să aștepte acolo până s-o trezi copila, că era mare păcat să-i tulbure somnul liniștit. Că nu a visat urât, nici nu s-a trezit toată noaptea. Rădița lui Lae era sculată și trebăluia pe lângă cuptorul cel mare când îl aduseră pe Mărin al lui Mărin Secară. Aflând că băietanul acela zice că i-ar fi frate cadânei Anița, pe care o chema Bucura din Radovanu, Rădița se apropie de flăcău și îi cercetă cu atenție, fața.

- Ptiu, bată-te, dacă ți-aș pune o maramă pe cap ai zice că ești taman fata asta, cadâna Anița a turcului Pazvante. Zici că-i ești frate? Eu te cred, copile.

- Doamne, Iisuse sfinte și Maică Precistă, slavă vouă că ne-ați slobozit-o și ne-o dați acasă. Și nu înceta, Mărin cel mic, a face cruci și metanii cu fruntea la pământ, de bucuria vestii celei mari și bune pe care a primit-o. Chipul i se luminase și lacrimi mari îi picurau din ochi.

- Șazi, copile, șazi și rabdă, nu te grăbi să-ți tulburi sora, îi zise Rădița. Că-i boală grea cu fătucă asta, turcul i-a zdruncinat mintea rău de tot. Cealaltă cadână care a avut grija Aniței, că așa ne învățarăm să-i zicem pe nume, după cum o strigă Ilinca, apărătoarea ei, zice că soru-ta era la mare cinste la Pașa Osman Pazvante, că mereu o voia la fața lui, să o vadă, să o dezmierde și să-i spună cât de mult îi este dragă. Dar Anița fusese speriată tare când i-au adus-o și i-au închinat-o pașei. Și s-a zbătut să scape de Pazvante, ba chiar l-a și zgâriat pe față. Atunci Pazvante a bătut-o rău de tot, a croit-o cu biciul peste spinare până a căzut, copila, ca moartă. Doar când i-a văzut spinarea plină de sânge, pașa s-a oprit și a dat-o la slugile scopite să îi oblojească rănila și să o facă să fie ascultătoare de stăpân. Încă nu i-a trecut sperietura, încă se crede la turc, în harem.

Bietul băiat, când auzi ce chin și pedeapsă căzuse peste biata-i surioară începu să plângă de ți se rupea inima de jalea acestor doi copii bătuiți de soartă. Și pe când Rădița căta să-l aline, ușa cuhniei se deschise cu zgomot și cadâna Anița intră înăuntru, strigând:

- Mărine, frățioare, Mărine, aici ești? Și se repezi la el, îmbrățișându-l și sărutându-l și iar privindu-l. Toate slugile din cuhnie plângeau și se văitau, de milă unii, de bucurie alții. Atunci intră în cuhnie boierul Iancu Jianu. Auzise gălăgie multă și-l chemase pe Lae ȋiganul să afle ce-i atâta sfadă. Lae doar atâta-i zise, că s-a aflat de Anița că ar fi venit fratele ei, Mărin, că-s din Radovanu, de aproape de Craiova. La vederea boierului slugile s-au liniștit, doar cei doi copii nu încetau să se bucure unul de altul.

- Sunteți frați? întrebă Iancu. I-a spune, fată cum ești, cine ești și de unde anume? Flăcăul acesta îți este frate?

Anița se întoarse către Iancu și, căzând în genunchi îi prinse mâna și i-o acoperi cu sărutări, hohotind mulțumiri și îndemnându-și fratele să facă la fel.

- Că de nu era boierul Iancu Jianu, moartă m-ai fi aflat, că asta voia să-mi facă pașa Pazvante, zicea ea.

Cu greu s-a liniștit fătucă. Doar Ilinca a reușit să o oprească din plâns, apoi Rădița i-a stins niște cărbuni încinși în apă, în fața ei, și i-a spus un descântec în timp ce o stropea cu acea apă pe cap și o freca la tâmpile și pe frunte cu degetele înmuiate în apa din căniță. Boierul Iancu s-a așezat pe o laiță ce se afla acolo, sub geamul dinspre curte și trăgându-i pe cei doi frați care se regăsiseră cu mare bucurie le ceru să îi spună povestea lor. Băiatul Marin începu:

- Suntem frați gemeni, stăpâne. Dacă Bucurei îi este rău, eu simt oriunde m-aș afla. De când au prins-o turcii simt că mă prăpădesc, am friguri, sperieturi, mă trezesc noaptea și mă închin pașei, cerându-i să nu mă ucidă, că-i voi fi roabă pe viață. Îmi ies vorbe de muiere din gură, de parcă eu aș fi

Bucura, sora mea geamănă. Dar așa am fost noi, frații gemeni, toată viața. Pe ea o cheamă Bucura, stăpâne și să nu-i mai spuneți pe numele acela pe care i l-a dat pașa Pazvante, că-i face tulburare. Mi-o dați acasă, stăpâne? Că altfel noi, tus trei, cu tătuțul nostru împreună, ne vom prăpădi de jale.

- Sigur că vă lăsăm slobozi, să trăiți împreună. Că noi suntem creștini și nu v-am slobozit din robie ca să vă punem alt jug de robie pe gât. Dar eu zic, măi Mărine, să-l aduci aici și pe tătâne-tu, să stați o vreme în casa boierului Glogoveanu. Că dacă Pazvante Chiorul n-a murit, sigur că va veni el însuși să o caute pe sora ta, Bucura. Și în sat la voi, la Radovanu, n-are cine să vă apere. Pricepuși, băiete?

Încet, încet copii se liniștiră. Cele două femei, Rădița țiganka și Ilinca, au reușit să îi scoată din cuhnie și se traseră, cu toții, în iatacul unde dormiseră peste noapte. Dar boierul Iancu nu se liniști. Impresionat de scenele la care asistase, voia să afle ce fel s-a purtat Osman Pazvan pașa cu această roabă. Așa că o chemă pe Ilinca, ea putea să-i deslușească această taină grea.

- Eu îs armâncă, din părțile Timocului, stăpâne. M-au prins pazvangiii într-un sat de aproape de Temeșvar în urmă cu doi ani. Acolo ne-a strămutat pe toți, satul nostru întreg, groful Benedictus. Că el a câștigat niște pământuri în această parte, în Banatul românesc și ne-a adus aici, să i le muncim. Eram așezați doar de două zile când au dat năvală pazvangiii, să ne taie pe toți, că nu aveam nimic a le da. Pe mine m-au luat în robie, pe omul meu l-au tăiat sub ochii mei. Pașa m-a făcut cadână preferată și așa am fost, până a apărut Anița, adică Bucura, stăpâne.

- Femeie, știi să-mi spui de ce are atâta ură Pazvante împotriva voastră, a muierilor? Întrebă Iancu.

- Ți-oi desluși, stăpâne, din ce știu eu de la eunuci. Că în harem cadânele se bat între ele, care mai de care caută să-i fie pe plac stăpânului turc și să primească daruri bogate,

stofe, mătăsuri și giuvaericeale. Dar mai tare decât ele se bat pe daruri de galbeni și pe giuvaericeale eunucii, scopiții. Când Osman Sultan m-a luat în patul său, dimineața mi-a dat un sipet cu pietre scumpe, șiraguri de mărgăritare, salbe de galbeni, inele, cercei, brățări. Și mi-a spus că de acum înainte eu să fiu cea mai împodobită roabă din harem. Cum eu nu știam nimic din aceste apucături de a pune o piatră aici, alta colo, ca să-i furi ochii bărbatului, eunucul șef m-a povățuit să mă las pe mâna lui. Adică să-i încredințez lui sipetul meu, din care el va pune pe mine, în fiecare zi, tot alte și alte podoabe, care să mă facă plăcută stăpânului. Cum mie nu-mi păsa de aceste scumpeturi, nu mi-a păsat nici când am văzut că șiragurile de galbeni s-au micșorat de la o zi la alta, nici că un inel sau altul nu mai are loc în sipet. Atunci acel eunuc m-a îndrăgit și și-a deschis sufletul, plângându-și soarta de scopit. El mi-a povestit că și Osman, pe vremea când abea se săltase spre bărbăție, fusese cât pe ce să fie vândut ca eunuc. Că două cadâne stricate, una era văduvă bogată de cadiu și cealaltă fiică-sa, au făcut așa fel că l-au ademenit cu mângâieri până când acela și-a pierdut șalvării. Și atunci ele, stricatele, au răcnit după ajutor și au venit doi haidamaci plătiți ca să-l prindă pe nerușinatul copil rămas gol de pantaloni și să-i taie bărbăția, apoi să-l vândă la Stanbul, eunuc. Dar el a scăpat și s-a răzbunat pe acele stricate. Apoi, mai târziu, când a ajuns mare agă de arnăuți la Curtea Domnească de la București, i-a căzut cu tronc Anița, ibovnica haiducului Șaptecai. Și aceea l-a tras în capcana haiducului, că era să fie ucis Pazvantele. A scăpat și de data asta, dar era să moară de dor. Că două luni a zăcut cu fierbințeală, tăhui de cap. L-a îngrijit Ali Mola, fratele lui de războaie. Și atunci s-a jurat că se va răzbuna crud de tot împotriva muieretului, că o va prinde pe Anița și o va omorî în chinuri cumplite, așa cum a avut și el parte de chinuri din partea ei. Când a văzut-o pe Bucura a sărit în sus de bucurie.

Că fata seamănă cu Anița de pe timpuri. Acum se pregătea să își ducă răzbunarea la capăt. Dacă nu ne-ați fi scos din robia haremului, am fi murit repede, multe dintre noi. Că ticălosul acesta n-are nici milă, nici rușine. Bea sânge ca un diavol ce este, Doamne iartă-mă!

Povestea Ilincăi l-a impresionat adânc pe Iancu. Acum știa cu ce fel de fiară avea de luptat, știa că trebuie să-l trimită înapoi, în focurile iadului de unde a venit la lumina zilei. Între timp, banul Gheorghe Brâncoveanu s-a întors de la București cu o veste rea. Vodă nu s-a lăsat înduplecat să dea firman de iertare haiducilor care îmbrăcaseră haina de pandur și luptaseră împotriva pazvangiilor. Lui Vodă Constantin Ipsilanti îi lipsea curajul de a ține partea oltenilor în războiul pe care l-au pornit cu turcii lui Osman Pazvan, Pașa de Vidin. Că, pe drept cuvânt, se gândea că mulți dușmani de-ai lui, din serai și din palatele mahalalei Fanar, puteau să-i șoptească Sultanului ori Marelui Vizir că el, Constantin Ipsilanti ridică oaste ca să-și câștige slobozenie față de Înalta Poartă și să păstreze Valahia, Cara Iflakul, numai pentru el și neamul lui.

- Iancule, puterile sunt plecate pe urmele tale. Vodă știe că ești aici, la Craiova. Trebuie să fugi, să te ascunzi ca să nu te găsească nimeni. Vodă a pus pe capul tău bani mulți, tocmai ca să fii căutat și trădat. Că banul acesta este nu numai ochiul dracului, dar este și argintul lui Iuda. Și dacă stau bine cu mintea sub ișlicul meu, zise banul Craiovei, cred că și Pazvante va trimite crainici cu prețul pe care-l pune pe capul tău. Fugi, fiule, pleacă din țară o vreme, poate un an ori doi, că leac pentru ticăloșie nu-i! Prietenii, cei care se țin de tine că ți-s prieteni, aceia te vor vinde. De acu ești lup singuratic.

- Așa am să fac. Poți, Doamne, să-mi dai carte către ghinărarul Ardealului, să mă țină ascuns, o vreme?

- Aș putea, dar nu-i treaba cea mai bună pentru tine. A sta ascuns în Ardeal înseamnă a fi prins, gata prins. Ghinărarul neamț te poate vinde ori da la schimb, dacă are vreo pricină de împărțit cu turcii. Numai singurătatea te poate apăra de vânzători, răspunse banul.

- Mărite ban, am o rugă înainte de a fugi în pustie. Căpitanul de ceată Andrii Popa a slobozit peste o sută de fecioare din seraiul lui Pazvante. Ajută-le, Măria Ta, pe cele care-s oltence de-ale noastre, să ajungă la casele lor. Și lasă-l pe Andrii să se grijească de celelalte, străine, să ajungă acasă, la ele. Că suntem creștini și trebuie să facem binele până la capăt.

- Bine, pe Andrii și ceata lui îi fac arnăuți domnești, aici la Bănie. O să-i dau carte către guvernatorul Ardealului și către ghinărarul cetății Timișoarei ca să le ducă pe unguroaice și pe săsoaice acasă, la părinții lor. Tot acest ghinărar de Timișoara o să le ajute pe sârboaice. Îi bine așa?

- Bine-i Măria Ta, mi se luă o piatră de pe inimă că putui să închei și acest târg de fete, cu bine și cu câștig. Apoi, rămâneți cu bine și să nu mă căutați. Că numele meu și cu faptele mele voiesc să umble pe dinaintea mea. Doamne ajută!

Iancu plecă în aceeași clipită. Singur își scoase calul din grajd, singur își puse ceva merinde la oblânc, tot singur luă de la aga arnăuților pistoale noi și plumbi și praf de pușcă. Încălecă și plecă spre munți. Când se pierdu după cotul drumului, o pală de vânt mătură frunzele uscate de pe jos și pe cele ce mai cădeau de pe crengile dezvelite, ștergându-i urmele...

Foaie verde maghiran

Osman chiorul devenise alt om, după ce acel haiduc bezmetic avusese curajul să-l înfrunte în chiar seraiul lui. Oricine-l vedea spunea că, iată, războinicul nemilos, pornit pe jaf și omor fără putință de oprire, acum s-a liniștit. Cu un singur ochi poate că vede lumea altfel, mai cuminte. În fapt nu era așa. Sub această mască de cumințenie, Osman clocotea. În toate clipele era gata să sară pe cal și să dea poruncă de goană, către Craiova. Vestea despre Bucura, frumoasa pe care Iancu i-a răpit-o, se dusesse peste tot în țară și n-a fost greu să treacă Dunărea în vilayetul lui Osman Pazvan-oglu Pașa.

- Este ea, Anița, nu-i nicio alta. Ticăloșii mă amăgesc ca să-mi sucească gândul de la ea. Dar am avut-o pe Anița prinsă și legată aici, în cuibul meu. Și tot aici am s-o aduc, ca să-mi fac pofta până la capăt.

Scrâșnind din dinți, mai sălbatic ca oricând, Osman nu-l lăsa pe Ali să-i ostoiască durerea sufletului. Puterile îi erau slăbite, durerea de cap îl ținea încă nesigur pe picioare. Amețea și de fiecare dată vărsa fiere verde și amară, sleindu-se de nu putea sta în picioare.

- Stăpâne, liniștește-te! Ai dreptate, Anița-i acolo, la Craiova, în casele Banului Craiovei. Se ascunde acolo dar oamenii mei au aflat unde-i cotlonul în care șade păzită de arnăuți, zi și noapte. Când te vei întrema și iarăși vei avea vlagă ca pe timpurile noastre bune, atunci o vei lua înapoi, cu mâna ta și cu hangerul tău. Iar ghiaurii vor plăti cu viața. Acuma nu te arăta oamenilor, că dușmanii tăi stau și se bucură dacă te văd slab și palid.

Ali nu-i îngădui nici măcar să deschidă fereastra iata-cului atunci când iarna își trimise primii fulgi peste Dunăre. Osman trebuia să fie ascultător, să prindă puteri pentru ca, la primăvară, să-și urmeze planul.

Peste Dunăre, în munții de la miazănoaptea Craiovei, în peșteri și la sihăstrie, Iancu Jianu își găsea adăpost vremelnice. Stătea o zi sau două, dormea iepurește, tot cu urechea ciulită la orice vreasă rupt, la orice piatră desprinsă din stâncă. Putere numeroase erau pe urmele lui, nu pentru că ar fi fost el prea primejdios ci pentru că pe capul lui era pus un preț mare, din partea Domniei, dar și mai mare din partea lui Pazvante Chiorul.

Iancu își găsisese gazdă bună la sihăstria mănăstirii Lainici, acolo unde se mai întâlneau cu Scarlat Făgărășanu, fratele lui de arme în bătălia cu pazvangii. În câmpie, la miazăzi de Târgul Jiului și la Craiova, zăpezile se topeau văzând cu ochii, de la o zi la alta. Soarele strălucea tot mai puternic, ziua se lungea și pe rămurelele din vârful copacilor mugurași spărgeau coaja subțire, amenințând să se transforme în frunzulițe. Dar la munte nopțile erau încă geroase. Zilele întârziu să se lungească sub cerul încă plin de nori.

Într-o astfel de zi mohorâtă, părintele Atanasie trimise vorbă sus, la sihăstrie, că să poștească musafirii, pe seară, la o cină de lăsata secului înainte de prima zi a postului Paștelui.

- Pofțiți, cinstiți boieri și căpitani, să mai gustăm ceva înainte de marele post al Paștelui. Îi spunem acestei mese, aici la mănăstire, spălăcanie, că se freacă toate oalele și crătițele și tingirile să nu rămână urmă de untură, de grăsime de la niciun soi de animal.

Într-adevăr, bucatele arătau ca o spălăcanie, adică erau acolo un castron pântecos cu ciorbă de pasăre, apoi câteva scândurele frumos geluite purtând picioare de găini și de curcani, slănină afumată tăiată bucățele, ceapă roșie zdro-

bită cu pumnul în ștergar aspru, de cânepă, felii de telemea gălbuie de oaie și de vită, iar în crățiți pântecoase înfierbântate la margine de cuptor sarmale în foi de curechi, din cele mari cât pumnul de haiduc, împrăștiau arome ce-ți lăsa gura uscată de poftă.

- Cuvioase părinte, rogu-te spune mai iute rugăciunea și binecuvintează aceste spălăcanii, că nu simți, sfinția ta, cum țipă ele să dea năvală la mustățile noastre?! ziseră haiducii, închinându-se la icoanele prinse pe sub bagdadiile stăreției.

Erau doar ei, trei bărbați în încăpere, dar pe masă fuseseră puse străchini, linguri și furculițe pentru încă două persoane.

-Îngăduiți, boieri dumneavoastră, să primim la această luptă grea cu ale gurii un ajutor, pe iconomul mănăstirii noastre, părintele Pahomie, zise starețul. Pe dată apăru pe ușa dinspre cămăruța ce slujea de cuhnie părintele iconom, fratele ce ținea gospodăria mănăstirii în mâinile sale. Pe cât era de bogat în catastifele cu socoteli, pe atât era de scundac și subțirel în sutana nouă, pe care o îmbrăca doar la sfintele sărbători împărătești și când poposeau la mănăstire oaspeți de seamă. Iar din spatele lui ieși, aplecându-și coama de păr negru înspicat cu șuvițe albe, însuși slugerul Tudor Vladimirescu. Cizmele lui grele, ostășești încă purtau margine de zăpdă, semn că abea descălecaser la porțile așezământului monahicesc. Bucuria le-a fost mare, îmbrățișându-se și sărutându-se după moda veche, pe umerii obrazilor, de trei ori.

După clipele de bucurie pentru buna vedere musafirii ascultară rugăciunea spusă cu glasul blând, de bunic sfătos, de părintele Atanasie. Acesta făcu semnul sfintei cruci peste masa încărcată cu belșug și peste mesenii care arătau și ei luminoși, fiindcă lăsaseră grijile și negurile zilei de o parte. Mai la sfârșit, după ce închinară câteva pocale de zaibăr adus din viile Sâmbureștilor, părintele stareț și cel iconom se

traseră spre obștea călugărilor, să asculte slujba de vecernie, lăsându-i pe musafirii mireni să pună țara și treburile lor la bună rânduială.

- Se cuvine să primiți laudă pentru buna ispravă făcută asupra lui Pazvante Chiorul. Mare bucurie ați adus oamenilor care s-au simțit răzbunați pentru câte au pățimit de la aceste bande de ucigași. Mai mare este bucuria mea că ați scăpat neștirbiți și la fel, că ați adus toată oastea acasă. Avem știre că mișună mai abitir iscoadele turcului, în căutarea voastră, decât puterile lui Vodă. Sunt câțiva serdari de arnăuți care sunt mai neobosiți decât alții, n-au odhnă și nici stare locului. Se încumetă să vină spre munți, adulmecând niscăi urme de haiduc. Ei știu că acuma-i vreme de iernat, deci îi găsești iscodind după muieri văduve, tinere, care ar putea fi ibovnice și gazde pentru haiduci. Dar nu pentru aste știri mărunte bătui atâta drum cu primejdie până aici. Că îndată ce află puterile că eu, slugerul Băniei umblu pe cărări de munte, iute le merge mintea să întrebe oare ce treburi are de făcut acest Tudor, mare prieten al haiducilor?

- Deci să ne temem că ar putea poposi puterile cârc serdarilor grecotei până și aici, la sfânta mănăstire Lainici? Întrebă Scarlat, neliniștit. Această mănăstire îi era lui cea mai dragă dintre toate sălașele din munți. Și n-ar fi vrut să tulbure liniștea călugărilor și mai cu seamă a cuviosului părinte stareț Atanasie, care era cunoscut de popor ca om cucernic și cu mare strădanie la rugăciune.

- Noi trebuie să ne temem la tot pasul, frate Scarlat, că asta ni-i soarta. Cămașa noastră, a morții, pe care o îmbrăcăm de când ne făcurăm frate cu codrul, strălucește și arată că haiducul îi pitit între cei brazi, ori se răcorește la acel izvor ori doarme somn de odihnă în cel luminiș.

Iancu era mai puțin vechi în haiducie, dar simțurile lui erau mai ascuțite. Se ridică de la masă și aruncă o privire spre zidul înconjurător, spre poarta mare și peste împre-

jmuire, la pădurea ce fremăta ușor, sub adierea brizei de seară. Nimic nu trăda că ar fi vreo primejdie prin preajmă.

- Atunci dară, bădie Tudore, pentru ce te-ai ostenit încoace? Avem vreo poruncă de la mai marele nostru, neamul oltenesc? întrebă Iancu.

- Sigur, drept ai spus că acest popor al Olteniei este mai marele nostru. Pe el îl slujim și lui trebuie să-i aducem liniște și dreptate. Satele din câmpia Dunării, din jurul raialei Turnului se plâng de împilarea turcului. De când raiaua de aici s-a chivernisit cu minaret și muftiu care strigă de cinci ori pe zi chemarea Coranului, de atunci s-au tras încoace mai mulți negustori turci care umblă cu târguiala vitelor. Aceștia sunt mai răi decât zapcii domnești, nu se tocimesc cu țăranul, dau prețuri mici și deseori nu plătesc nimic, iau cu japca și-i bat pe cei ce ridică glas pentru dreptate. La raiaua Turnului nu este cadu, iar cel de la Giurgiu are cântarul dreptății strâmb, că trage numai pentru ai lor. Voi trebuie să îndreptați aceste strâmbătăți. Negustorii turci trebuie să-și ia tălpășița din satele de români. Țăranilor păgubiți trebuie să li se facă dreptate. Și tare bine ar fi dacă de-a lungul câmpiei s-ar auzi doar dangățul clopotelor și toaca, nu și strigătul către Alah. Dar slujba asta este tare grea, flăcăi. Trebuie să o chibzuim bine, poate mai bine decât atunci când ne-am încumetat împotriva lui Pazvante.

Sfatul a ținut până târziu, în noapte. Tudor venise cu un plan, dar cele trei capete au luminat fiecare colțișor al lucrului ce-l aveau de făcut, astfel ca să nu fie loc de mărit primejdia. Până la urmă dădură la pace că cea mai bună cale de dus treaba bună până la capăt, ar fi să meargă pe vorba din bătrâni: „... unde dai și unde crapă!”

- Tu, Scarlat, vei da iama în casele boierilor greci ori iubitori de greci din ținutul Târgu Jiului și vei striga tare, să se ducă vestea că Iancu Jianu face dreptate haiducească. Știrea aceasta trebuie să-l pună pe jar pe marele ban al

Craiovei, care va chema puterile să-l înconjoare pe Iancu în aceste locuri. Așa, Iancule vei avea mână slobodă să ajungi la Turnu.

Scarlat și Iancu s-au furișat prin întunericul adânc spre sălașurile lor dinspre culmi, în adâncul pădurii. Și bine au făcut, că în zori, când încă lumina zilei era doar cenușie, putera a bătut la poarta mănăstirii. Arnăuții se împrăstiaseră pe lângă zidul înconjurător, gândind că musafirii pe care-i căutau vor încerca să sară pârleazul, cum se zice în popor. Dar tare s-au scârbit când Tudor ieși din biserică în întâmpinarea puterașilor ce fuseră primiți să intre.

- Cu ce pricină tulburați rugăciunea fraților călugări la această utrenie, oșteni ai Domniei? Ați venit să vă spovediți ori căutați pricină celor sfinte? Întrebă cu tonul lui sever de porucinic de sotnie din armata țarului pe care-l servise în ultimul război al aceluia împărat pravoslavnic, purtat cu sultanul Selim aici, pe pământul valah.

- Auzit-am că această mănăstire îi cuib de haiduci, slugere, răspunse cârc serdarul⁴⁷ Cristaris Nicusias, unul dintre cei mai nemiloși puterași aflați de mai mulți ani în slujba domnitorilor fanarioți. El trecea cu mare prețuire de la un fanariot la altul, că mulți români zăceau în cimitire ori spărgeau bolovani de sare în ocna de la Telega, din pricina lui.

- La voi, în Elada, mănăstirile sunt cuiburi de palicari care luptă contra turcilor ori sunt bandiți la drumul mare, de vorbești așa, fără pic de smerenie față de cele sfinte? Cată-ți de drum, cârc serdare, lasă cele sfinte la locul lor. Mai bine ți-ai pleca genunchii la rugăciune și smerenie, că multe ticăloșii porți pe umeri, după cum bine se cunoaște, răspunse fără frică slugerul.

⁴⁷ cârc serdar = rangul cel mai înalt în trupele pe care domnitorii fanarioți le puteau angaja, cu aprobarea Înaltei Porți, pentru a păstra ordinea internă; echivalent cu comandantul jandarmeriei (turcism)

- Ia aminte la ce spui, slugere! Că pot să te cetluiesc, am această putere, răspunse grecul, învinețindu-se de furie.

- Încearcă numai. Că pandurii mei sunt jos, în sat, și numai cu aripi de cioară poți trece, zburând peste ei cu mine cetluit. Ia-ți tufeciii⁴⁸ și umblă sănătos, aici n-ai nimerit bine.

În anul acela Învierea Domnului era scris în călindar în preajma praznicului sfântului mare mucenic Gheorghe, purtătorul de biruinți. Vremea era bună, pământul se zvântase iar țăranii intraseră, de voie ori de nevoie, intraseră cu plugurile în țărină. Îi mâna foamea, deși știau că nu vor avea parte de prea mult rod de pe urma trudei lor. Că cei ce trăiau chivernisit veneau să-și ia partea: aga raialei cu toată liota de mărimi, ieniceri, bostangii și trimiși ai sangeacului de Nicopole. Satele din ocolul raialei rămăseseră cu puțini români, iar cei care trăiau în bordeie erau robi ai raialei. La Lița, Odaia, Măgurele și Ciuperceni negustorii turci își făcuseră așezări întărite, ocoale pentru cirezile de vite și turmele de oi pe care le mânau peste Dunăre, spre Istanbul. Aveau câștig bun acești negustori, deoarece cheltuiala lor era mică. Cele mai multe animale erau luate cu japca de la românii de prin satele de o parte și alta a Oltului. Iar cine se punea împotriva acestor negustori și a slugilor lor, rareori scăpa doar cu spinarea crestată de bici.

Peste câmpia vălurită, mai largă pe malul românesc al Dunării și mai strâmtă pe malul Oltului, veghea de pe o movilă de pământ cetatea Turnu, Hailik – Kule denumită de stăpânii acestor ziduri. În jurul cetății cu ziduri albe, construită pe o ridicătură cunoscută cu numele „ Măgura de

⁴⁸ tufeciu – soldat simplu în trupele de jandarmi folosite de domnii fana-rioți, mercenar purtător de arme de foc. Aceștia erau, în cea mai mare parte, albanezi – numiți de popor arnăuți sau alvaniți - ori greci din ținuturile muntoase ale Eladei (turcism)

Pază”, aşezarea musulmană era o îngrămădire de case, puse acolo în neorânduială. Mai aproape de poalele măgurii, pe un loc larg unde se ţineau târgurile de animale şi de zarzavaturi, se ridica turnul moscheii, de unde muezinul îşi înălţa, zilnic, glasul făcând chemare la rugăciune.

Iancu trecuse Oltul mai sus de Caracal şi coborâse spre miazăzi, umblând prin văioagele cu desiş de răchiţi şi plop albi. Cunoştea aceste locuri pentru că pe aici copilărise, nu departe de moşia părintească din latura Caracalului. Mai venise aproape de aşezarea raialei de câteva ori, pe lumina zilei, mânând câteva văcuţe spre vânzare negustorilor turci. Ciobanii care-i erau slugi la mânatul vitelor iscodeau tot ţinutul, se uitau cu luare aminte la casele locuite de turci, unele mai prăpădite, însă câteva chivernisite, cu garduri şi porţi înalte dincolo de care nu se vedea mare lucru. Hotărâse să-i lovească pe cei din cetate acolo unde paza era mai slabă. Spre răsărit de Măgura de Pază, la o goană scurtă de cal, un pârâu nu prea bogat în ape, Sâi după cum era cunoscut prin partea locului, se vărsa în Dunăre. Haiducii lui Iancu împreună cu câteva cete de-ale lui Scarlat Fărcăşanu înaintau în liniştea dimineţii pe lângă Sâi, spre Dunăre. Treceau nevăzuţi, ca nişte năluci în ceaţă. Când au ajuns aproape de zidul cetăţii mai era un ceas până la răsăritul soarelui. Zarea începuse să se albească, dar nu se vedea prea bine, în ceaţă, nici măcar coada calului de dinainte, în şirul de călăreţi ce înainta strâns. Zidul nu era mai înalt de trei sau patru metri, iar panta destul de abruptă a movilei făcea ca în această parte paza să fie mai subţire. Erau fericiţi bostangiii care se nimereau aici, în paza de noapte, că puteau să tragă un somn furat, iepureşte. Şi cine a făcut astfel de slujbe, de veghe noaptea, ştie cel mai bine că tare greu este să te lupţi cu somnul în zori, aproape de răsăritul soarelui. Chiar şi o jumătate de oră furată veghei, pentru un somn bun, era de ajuns ca omul acela să fie bun de munca zilei până la amiază.

N-a fost lucru greu ca patru, cinci haiduci să ajungă la coama zidului. Au trecut dincolo și, tiptil, i-au trimis pe paznicii adormiți să caute hurii în raiul lui Alah. Cu funiile aruncate peste metereze, mica oștire a lui Iancu începu să coboare spre cazarmă, spre clădirea unde dormeau, fără griji, cei aproape o sută de turci din garda raialei. Bătălia a fost scurtă și destul de tăcută. De după ușile închise ale cazarmii n-a răzbătut prea mare zgomot de săbii ciocnite ori detunături de puști și pistoale. Când poarta cetății s-a deschis larg, haiducii călărind pe caii de luptă luați din grajdul garnizoanei, s-au împrăștiat printre case, asaltându-le pe cele pe care le însemnaseră ca fiind ale unor turci mai chiver-nișiți. Prada a fost destul de bogată și nimeni n-a scăpat cu viață. Haiducii i-au pălit pe negustori și pe slugile lor înarmate. N-au adus atingere femeilor și pruncilor, arătând că ei nu sunt ca necredincioșii cărora au venit să le dea pedeapsă. Mai greu a fost cu animalele, dar până la urmă pe drumul Slatinii și Caracalului, spre Rușii de Vede și Alexandria, haiducii au lăsat amărăților de români câte o vacuță ori două, niște oi și capre, să aibă grijă de ele. Și ca să nu fie acei români în pagubă, fiecăruia haiducii i-au dat plată câțiva galbei spre cheltuiala cu furajele.

Cea mai mare parte a oastei lui Iancu s-a pierdut în câmpie, mânând prada de vite. Cu doar două cete, Iancu a pus butoiașe de pulbere la rădăcina zidului moscheii și pe lângă minaret, la poarta mare a cetății și la câțiva metrii de zid, de o parte și alta. Apoi a întins fitile și le-a dat foc. Când zidurile se prăbușeau și minaretul se surpa, la zgomotul bubuiturilor s-au uitat, speriați, oștenii din cetatea Nicopole, de peste Dunăre. Dar degeaba au pus caii în luntre și degeaba au mănât la galop, pâlc după pâlc, pe haiduci nu i-au mai ajuns din urmă.

Într-un han din marginea Craiovei unde se opreau să facă popas călătorii ce veneau dinspre Slatina, a doua zi după

Înviere mai mulți mușterii ascultau și apoi murmurau și ei, mai întâi încet apoi din ce în ce mai aprins, un cântec pe care un lăutar, beteag de degetele de la mâna dreaptă, îl zdrăngănea pe strunele cobzei lui, cântând din gură:

”M-a făcut mama oltean,
Foaie verde maghiran, măi,
M-a făcut mama oltean, măi,
Port căciulă de-astrahan
Și cămașă de tulpan
Cojocel de miel bârsan, măi Leano!
Oltean sunt, oltean îmi zice,
Oltean sunt oriun’ m-oi duce,
Sunt oltean de Jiuleț, mititel și iubăreț,
M-a făcut mama isteț, măi Leano!
Foaie verde maghiran, măi,
M-a făcut mama oltean, măi,
Port condeiul de tufan
Unde scriu nu șterg un an
Că mi-s pui de craiovean, măi Leano!
Cin’ se ia cu mine bine,
Îi dau haina de pe mine,
Cin’ se ia cu mine rău,
Să-l păzească Dumnezeu
Că sunt șarpe de dudău,
Dă-l galbin și mușcă rău, măi Leano!”.

- Măi cobzare, măi Niță, de unde știi tu, măi, acest cântecel? întrebă unul dintre drumeți, un voinic cu plete sure ce mai mult săruta ulciorul de zaibăr decât îl sorbea. De-l priveai mai cu luare aminte, îți dădeai seama că acest voinic nu avea poftă de băut. Ori aștepta pe cineva, ori doar iscodea la drumul mare, să vadă cine intră în zi sfântă în Craiova, ori

cine pleacă. Dar nu făcea bine ce făcea, că prea sărea în ochi, printre cei cincî, şase drumeţi din han.

Hangiul, încins cu un şorţ de piele peste pântelele rotofei, ridică glasul de lângă butoiul căruia tocmai îi dădea cep:

- Măi Niţă Băloi, măi lăutare din Işalniţa, vezi cum cântî, amărătule, să nu te audă vreun caraliu şi să te vîndă vreun ticălos, că Vodă numai ce-ţi tăie degetele de la mîna ca să nu-l mai cântî pe Iancu, spaima ciocoilor. Nu îţi este frică?

- Frică nu-i la olteni, jupâne, cât Iancu-i cu durda-n ceafa ciocoilor. De o fi să mor, eu pe Iancu tot l-oi cânta! Auziră-ţi ce a făcut mai în urmă cu două zile? Păi să vă spui eu: Iancu dădu de pămînt cu turcii de la Turnu. Dădu iama în şalvarii lor, dimineata pe ceaţă. Luă uiumul de pungi dolo-fane de la negustorii turci, aceia ce umblă şi jăcmănesc ţă-ranii din câmpie de vitişoarele lor. Apoi puse butoaie şi dă-râmă zidul cetăţii Turnului, raiaua de pe pămîntul nostru sfînt şi la urmă le dă-râmă şi turnul cela înalt, din care strigă unul cu turban, de cîteva ori pe zi, Alah, Alah. De acu, n-or să mai strige! Şi Iancu, fără frică, cu haiducii lui, mîna tur-mele de oi şi cirezile şi le împărţi prin sate, păgubiţilor, să aibă şi ei parte de o ciosvîrtă bună de sfintele Paşte. Pe Iancu Jianu, drăguţul, puiuşul de oltean, să nu-l cânt? Alelei... Şi o luă de la capăt „Oltean sunt oltean îmi zice...”

Nu-şi termină Niţă cântarea că prin faţa hanului tre-cură în goana cailor o ceată de arnăuţi. Unul dintre aceşti opri şi îşi legă calul de conovăţ, îşi scutură fustanela de praf şi aruncându-şi ciucurele fesului peste cap se răsti la hangiul:

- Ticălos de hangiul, fă-te-ncoace, mama ta de tâlhar la drumul mare. Ce ştii de Iancu, hoţul? Trecut-a pe aici? Datu-i-ai să bea vin, de sete? Să spui drept, că te bat în cuie de poarta crăşmei tale!

- Să trăiești, boierule cârc serdar, eu te cunosc pe matale, știu că ești om aprig și de seamă la Vodă. Drept îți spui, trecu Iancu prin Craiova, ziseră oamenii ce se opresc aici, la mine, trecură acu trei zile cu haiducii lui și se duseră la Turnu, să le facă felul turcilor. Așa vorbiră unii, o fi fost așa, ori n-o fi fost, eu nu mai știu. Că acu-s Sfintele Paște, mai tot românul îi la casa lui, sparge și el vreun ou că o ciosvârtă de miel nu prea are, amărâțul. Iar la cârciumă or trece peste vreo zi ori două, Măria Ta! Să-ți dau o ulcică de vin din cel bun, roș ca sângele de fată mare, din beci că acu îl scosei? Ce zici, Măria Ta?

Voinicul cel curios își îndesase pălăria de târgoveț și aproape se culcase pe masă, arătând ca unul beat. Iar Niță Băloi, de cum zări arnăuții, se topi pe ușa din dos, ascunzându-se. Ceilalți români își plecară și ei capetele și stătură cu ochii la vinul din ulcioare. Cârc serdarul Cristaris Nicusias, că el era acel arnăut ce alerga cu potera pe urmele lui Iancu, înjură cu foc, bău repede ulciorul cu vin pe care hangiul i-l adusese, ploconindu-se și plecă, aruncând o privire roată prin han.

- Groaznic, acest poteraș, zise unul dintre drumeți. Mă mir cum de nu-l prinde Iancu, să-l termine, că mulți oameni zac și putrezesc la ocnă, din pricina acestuia.

- L-ați văzut, oameni buni, ce turbat îi? zise altul din cei ce ședeau la un loc, la masa din colțul hanului. O fi aflat de Iancu ce ispravă a făcut la Turnu? Că acest grecotei îl caută pe Iancu prin Oltenia, mă și mir cum de o pălit el la Turnu? Că-i dincolo de Olt!

- Dar ce, negustorii turci nu-și luară partea de jaf și de la Olteni? Numai de la teleormăneni? Bine le făcu Iancu, că le dădu la cap la păgâni.

Aruncând priviri speriate, de jur împrejur, hangiul care era un vorbăreț ca toți hangii care stăteau la drumul mare și vedeau tot ce umblă în sus și jos, spuse șoptit:

- Acest grecotei cu potera lui de alvaniți, a trecut în seara de joia mare spre Târgul Jiului. Cică l-ar fi aflat cineva pe Iancu, că s-a tras cu cetele lui să se închine de Prohodul Domnului la mănăstire, la Lainici. Îl jucară, iscoadele, cârc serdarul umblă după Iancu la hotarul cu ungurimea, iar Iancu îi pune pe turci pe frigare la Dunăre! Halal să-i fie, ăsta-i adevărat bărbat, mai rar ca el!

Capitolul 16

Ce vrea să zică?

Un călăreț asudat și plin de praf, cu calul numai spume, intră pe poarta mare a cetății Vidinului, strigând că-i olăcar aducător de vești pentru măritul pașă. Descălecă în fața cazărmii și ceru să fie dus la iatacul pașei, că are carte scrisă de la aga Suleiman, comandantul garnizoanei cetății Nicopole. Osman Pazvan-oglu Pașa era în sala de arme, se antrena cu iataganul. Abea scăpase de năpasta bolii. Doctorul evreu ce fusese adus cu cheltuială mare de la Adrianopol, cu mâna lui i-a curățat rana din găvanul ochiului, că puroi se făcea de la o zi la alta. Iar durerea de cap nu-l slăbea de loc pe Osman, cât timp curgea puroi din rană. Durerea de cap îi dădea greață, Osman dădea afară toată mâncarea ce înghițise în zilele acelea. Era slab și tras la față, nici vlagă nu mai avea. De aceea suporta, cu un lemn strâns între fălci, durerea pricinuită de scobit și apoi de ars cu o lingură înroșită în foc. Când infecția fu înlăturată Osman începu să se întremeze, durerile de cap încetară și de acu înainte apucă să doarmă liniștit și să mănânce sănătos.

Trimisul îi întinse tubul de alamă îmbrăcat în piele fină, ținându-l cu două mâini și punând un genunchi pe podea.

- Urgie mare, mărite pașă. Ghiaurii lui Iancu Jianu au spart cetatea Turnu, au dărâmat zidurile și au aruncat în aer moscheea. Au dat foc și au omorât pe comandanții cetății, pe ieniceri, apoi au luat la rând conacele negustorilor de vite din orașul de la poalele cetății Turnu, au slobozit vitele și au plecat către Craiova.

Acesta era conținutul mesajului scris de aga Nicopolelui. Îl ruga pe măritul pașă să trimită un buluc de bostangii spre Craiova, ca împreună cu oștile de la Nicopol să ardă și

să facă una cu pământul așezarea Banului Craiovei, găsit vinovat că-l face mereu scăpat pe acest bandit de codru.

La auzul numelui de Iancu Jianu, Osman pașa se învineți de furie. Iarăși acest ticălos care îndrăznise să-l atace pe el însuși și fusese cât pe ce să-l lase mort? Din pricina lancelui suferise aceste chinuri groaznice până i s-a vindecat rana. Acum rămăsese fără un ochi și lumea toată, chiar și ienicerii lui, îi spuneau Pazvante Chiorul, însă cu fereală și teamă mare.

- Și voi, din cetatea Nicopolului, unde ați fost când ghiaurul puneă foc și dărâma ziduri? În desfătări, în brațele cadânelor? Ticăloși nevrednici, acum veniți și strigați după ajutor? Tot eu să vă răzbun? Eu am partea mea de răzbunare, a voastră să v-o faceți singuri! Du-te și spune-i lui Suleiman aga că să-și ducă singur povara vinovăției, că dacă îmi pune mie în spinare o parte din răzbunarea lui, ar fi ca și cum eu am dormit și l-am lăsat pe ghiaur să-mi dea foc la mustață.

Apoi întorcându-se către comandanții lui, ordonă cu glasul cel mare al lui Osman, cunoscut din timpul nu de mult trecut, când mergea din glorie în glorie:

- Aduce-ți-mi calul! Sinab, rămâi aici cu oamenii tăi să păzești cetatea, Ali noi trecem Dunărea imediat cu restul bulucurilor și ardem tot în calea noastră, până la Craiova. Porniți! Am zis!

Doar Ali avu curajul să i se opună:

-Luminăția Ta, mărite Sultan, lasă grija răzbunării în seama mea, ai grijă numai să te vindecî fără să-ți pui viața în primejdie. Te rog, sluga ta îți cade la picioare și te roagă să te oprești!

-În lături! Nu-mi ești prieten, ești doar o babă plângăcioasă! Chiar de-o fi să mor, eu cu mâna mea o să-l scot din gaură de șarpe pe acest nemernic de Jian. În lături, am zis!

Dar n-a fost chip să-și ducă mânia mai departe. Osman Pazvan n-a ajuns nici măcar să încalece. Pe culoarul selam-

likului vederea singurului ochi i se întunecă, o durere cumplită de cap îl învălui cu un cerc de foc și Osman, marele luptător căzu, pierzându-și cunoștința. Din nou Ali îl prinse în brațe și îl duse în iatacul său.

- Sinab, strigă Ali, pleacă tu peste Dunăre și arde tot până la Craiova. Cara Hasan va sta de pază cetății, eu o să am grijă de stăpânul nostru. Du-te, Sinab, și adu-i stăpânului veste bună!

Cei câțiva ofițeri care l-au văzut pe Osman căzând au fost întorși în selamlik, să-l ajute pe Ali. Acesta le-a dat ordin să tacă, să păstreze secretă boala stăpânului, sub amenințarea cu moartea. Sinab a plecat vijelios spre port, a trecut Dunărea și a ajuns până la Craiova fără să-i fi ieșit cineva în cale. Oameni nu erau în satele pustiite. De frica năvălirilor cunoscute din anii din urmă, satele s-au bejenit din timp. Dar n-a contat, pazvangii au pus foc peste tot. La Craiova însă, nu au putut trece de primele case de la marginea orașului deoarece acestea au fost aprinse intenționat de apărători. Bariera de foc era greu de depășit. Cine erau apărătorii Craiovei? Erau pandurii slugerului Tudor Vladimirescu. Ei patrulau aproape de perdeaua de foc și ar fi atacat dacă pazvangii ar fi făcut o breșă în această baricadă foarte fierbinte.

În zilele următoare starea de sănătate a lui Osman Pazvan-oglu Pașa nu s-a ameliorat. În rarele clipe când devenea conștient, durerea de cap slăbea, dar bolnavul era stors de vlagă. Așa avea putere să înghită câteva linguri de fiertură din carne de păsări de curte și legume. Apoi cădea într-o somnolență din care îl scotea, din nou, durerea de cap.

După ce Sinab s-a întors de la Craiova, căpeteniile s-au adunat la sfat la căpătâiul stăpânului. Împreună au hotărât că trebuie să plece, unul dintre ei, la Istanbul, și să ceară ajutorul Sultanului pentru un doctor priceput în doftoricirea rănilor de război. Trimisul trebuia să îi amintească sultanului că Osman a făcut curățenie în vilayeturile balcanice, adunând

căruțe de galbeni din ceea ce au furat toți trimișii Înaltei Porți. Că vrednicia lui Osman s-a arătat în luptele pe care le-a dus cu cătanele austriece în Banat și în sudul Ardealului, ținând hotarul Imperiului. Sultanul trebuie să aibă încredere în credința lui Osman Pașa. Sănătatea acestuia și grabnica recăștigare a puterilor vor fi scutul Imperiului la Dunăre.

Ali nu l-a părăsit pe Osman, el a condus vilayetul până când Sinab s-a întors de la Istanbul cu unul din medicii seraiului, un evreu vestit ca bun tămăduitor. Acesta s-a străduit să-l pună pe picioare pe Osman și a reușit, în bună parte, după aproape un an de trudă. Totuși, Osman nu mai era cel ce a fost pe vremea când avea amândoi ochii în cap. Simțind ametele și neputându-și stăpâni durerile de cap, Osman a renunțat să mai fie ca o furtună, adică de nestăpânit. Un Pazvan Pașa mai calm, mai așezat, ba chiar mai lent în mișcări, despre care s-a dus vestea că nu mai stăpânește așa de bine lupta cu sabia și iataganul, a dat din ce în ce mai multă îndrăzneală unor căpetenii de ținuturi din Bulgaria să iasă cu curaj la pradă în pământurile Valahiei și Olteniei.

Istoria pomeneste că în toamna anului 1806, un vestit tâlhar din raiaua Rusciuk, pe numele lui Mustafa Bairaktar⁴⁹, profitând de declanșarea războiului ruso-turc, trece Dunărea cu 500 de oameni și ocupă Bucureștiul. El spunea peste tot, ba chiar a trimis și carte la Istanbul, Marelui Vizir, că a ocupat capitala Cara-Ifalakului ca să-i atragă pe ruși în capcană. Și pentru că nimeni nu auzise de el până atunci, acest Mustafa Bairaktar și-a luat singur, de capul lui, titlul de „aian de Rusciuk” În realitate, Mustafa a prădat Bucureștiul și își făcuse planuri să jefuiască toate mănăstirile din jurul orașului și casele mai chivernisite. Apoi urma să dea foc întregului

⁴⁹ Incursiunea lui Mustafa Bairaktar este relatată în lucrarea „Devălmășia valahă: 1716 – 1828: o istorie anarhică a spațiului românesc” scrisă de Bogdan Bucur, apărută în Editura Paralela 45 în anul 2008

oraș, ca rușii să nu-l poată ocupa, la rândul lor. Până la urmă, locuitorii capitalei cer ajutor de la oștirea rusă care coborâse în Moldova, curățind în cale, tot locul, de turci. Generalul Miloradovici, cu trupele lui de infanterie, a curățat Bucureștii de tâlharii lui Bairaktar.

Când a aflat despre cele întâmplate, Osman Pazvan-oglu Pașa s-a mâniat din cale afară. El se considera singurul stăpân al Valahiei și el, cu pazvangii lui, ar fi trebuit să îl pedepsească pe Mustafa Bairaktar, nu acel general rus. Mânia lui se pornise împotriva îndrăznelii unui tâlhar mărunț care, cu nerușinare profitând de boala și slăbiciunea pașei de Vidin, a intrat să se înfrupte din bunurile necuvenite lui. Dar Osman Pașa n-a zis nici măcar o vorbă de supărare împotriva oastei moscovite ce umbla prin Valahia și purta război cu Înalta Partă. Nu era treaba lui să se bată cu rușii. Acel război era al lui Selim Sultan, nu era el chemat să-i fie apărător acestui nevolnic ce nu avea curaj să se pună în fruntea ienicerilor și spahiilor lui și să se bată așa cum o făcuseră strămoșii lui, de la Baiazid Ildârâm încoace.

Mai spune istoria că în tot acest timp cât Osman Pazvan s-a luptat cu boala, haiducul Iancu Jianu ar fi atacat de mai multe ori Vidinul, ba chiar el ar fi fost cel care l-a omorât pe Osman în anul 1807. Cei care au fost fideli Băiatului din Balcani și au stat în preajma lui până la sfârșit spuneau că moartea Pașei de Vidin i-a fost dată prin otrăvire de către acel medic evreu care îl îngrijise de boala ochiului scos. Că acesta s-a îndurat și i-a ascultat pe căpeteniile pașei care l-au implorat să curme, cumva, suferința greu de îndurat a iubitului lor stăpân.

După îngroparea lui Osman Pazvan-oglu, vilayetul condus de el la Vidin s-a risipit. Nimeni n-a mai auzit de această cetate că ar fi o putere ce amenința, la Dunăre, pe dușmanii semilunii. Agalele lui Pazvante Chiorul au părăsit cetatea, cel mai sigur s-au ascuns pe undeva, prin cotloanele

Asiei Mici și au trăit în pace și belșug din averea adunată prin jaf în Valahia Mică și din cea Mare. Groaza locuitorilor de peste Dunăre s-a stins. Cetele de cârjalii care apăreau, din loc în loc și loveau câteva sate și târguri fără apărare, se furisau cu prada mărunță din calea pandurilor ce alergau ca furtuna, urmărindu-i și aruncându-i peste Dunăre. Acești panduri erau, în fapt, haiducii olteni ai lui Iancu Jianu. Singurii care îi mai apărau pe cei mulți și amărâți de răii lumii.

Mulți ani după aceste timpuri, lumea își mai aducea aminte de Osman, pașa de Vidin, pomenind de vremea lui Pazvante Chiorul, cel mai mare ticălos care a jefuit pământul românesc. Povestitorii despre vremea lui Pazvante Chiorul treceau, adeseori, de la aceste amintiri cu fapte de groază la altele, mai tihnite, despre anii de pace și belșug, fără zapcii culegători de biruri, în Țara lui Papură Vodă⁵⁰.

⁵⁰ Țara lui Papură Vodă = perioadă cuprinsă între anii 1735-1770, în care Oltenia a devenit, fără voia ei, un fel de stat independent. Teritoriul fusese abandonat de administrația habsburgică încă din 1734, când trupele austriece au fost înlocuite cu o miliție alcătuită din lefegii recrutați din cetele de haiduci, cel mai renumit căpitan fiind Neagu Papură. În 1735 habsburgii au refuzat să mai achite lefurile cuvenite miliției lui Neagu Papură și aceștia, revoltându-se, i-au alungat pe ultimii reprezentanți ai Imperiului Austriac. S-a creat un vid de putere, deoarece Imperiul Otoman nu putea revendica acest teritoriu ce îi fusese luat prin pacea de la Passarovitz, iar Bucureștiul nu avea putere să se impună aici fără acordul boierilor olteni. Singura autoritate care mai menținea ordinea erau haiducii lui Papură Neau. El asigura un echilibru între sârăcimea ce trebuia protejată față de lăcomia boierilor, menținând o stare de bine relativ, când nu se mai percepeau biruri și taxe pentru a fi depuse în vistierie, cu destinația Înalta Poartă sau București. Termenul de „țară a lui Papură Vodă” are înțelesul de țară neadministrată, fără legi și fără biruri. În vremea lui Papură Vodă toată Oltenia a prosperat, boierii au fost mai puțin hapsâni, de frica populației care putea să-și facă singură dreptate. Scutită de plata haraciului și a taxelor față de Domnie, Oltenia a cunoscut o înflorire a vieții economice, pornindu-se multe afaceri prospere, ridicându-se clădiri solide, din piatră, biserici și ateliere. O figură extrem de luminoasă în această perioadă a fost cea a boierului Constantin Obedeanu, om blând și împăciuitoare, progresist și iluminat, care a construit, în 1754, primul spital modern în Craiova, iar în 1759 a deschis prima școală organizată după modele occidentale.

Cuprins

Prefață	3
Capitolul 1: S-a născut un aprig otoman	7
Capitolul 2: Școala	22
Capitolul 3: Mâncătoarele de bărbați	30
Capitolul 4: Primii pași	55
Capitolul 5: Agă de arnăuți	89
Capitolul 6: Spaima Balcanilor	107
Capitolul 7: Pașă de Vidin	123
Capitolul 8: Icoana din Dud	142
Capitolul 9: Auzit-ați de-un Jian?	154
Capitolul 10: Bătut și insultat	167
Capitolul 11: Dezamăgire	183
Capitolul 12: Bătrânețe haine grele	198
Capitolul 13: Pazvante Chiorul	229
Capitolul 14: Târgul fetelor	251
Capitolul 15: Foaie verde măghiran	263
Capitolul 16: Ce vrea să zică	276

Petru Todoran

S-a născut în anul 1946, în municipiul Toplița, județul Harghita, într-o familie cu cinci copii, el fiind mezinul. A absolvit liceul în localitatea natală, în anul 1964, apoi a urmat cursurile facultății de electrotehnică, din cadrul Institutului Politehnic Iași. La absolvire, în 1969, a fost repartizat la Combinatul Siderurgic Galați, unde a muncit până la ieșirea la pensie. A început să scrie târziu. Prima carte, *Magia pietrei*, a apărut de sub tipar în 2015. A urmat *Cartea Copilăriei*, în 2016, apoi romanul autobiografic *SIDEX - O viață de om*, în trei volume, în 2017. În 2018 apare, *Coroana de Martir* în Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, carte premiată la Concursul Național de Creație Literară Vasile Voiculescu, cu premiul special acordat de ziarul Lumina, al Patriarhiei Ortodoxe Române. *Pasiunea rămâne istoria României. Veacul al XVIII-lea constituie, după părerea sa, cea mai frământată perioadă din istoria celor trei principate române. Războaiele ruso-turce și cele austro-turce aduc prăpăd pe aceste locuri. Distrugerile materiale, jaful, pârjolul, înrobirea populației de către beligeranți și numeroasele cete de prădători aduc țările române la limita existenței. Din Transilvania iobagii români treceau Carpații în masă, în Moldova și în Țara Românească, ajungându-se la cifre greu de acceptat, deși izvoarele istorice le atestă. Uneori 20.000 de oameni părăsesc lunar Transilvania! Domnitorii fanarioți se schimbă la 2-3 ani. Cămătarii care-i urmează vin ca lăcustele și storc țara de vlagă, adunând birurile nenumărate și haraciul, cu biciul și țepușa. Provinciile române erau greu de locuit atunci. Poate la fel este și acum? Cu toată grozăvia faptelor ce se repetau fără speranță de încetare, totuși românii au rezistat și țara s-a păstrat. Poate că va fi la fel și acum? Datoria noastră este să facem cunoscută istoria trecută și să păstrăm nestinsă flacăra Speranței!*

De același autor:

- *Magia pietrei* - ediția 1 - 2016, ediția a 2-a - 2017
- *Cartea copilăriei* - 2017
- *SIDEX - O viață de om*, ediția 1 - 2017, ediția a 2-a - 2019
- *Coroana de martir* – 2018

În pregătire:

- *Furtună pe Dunăre*, cartea 1-a: Nicolae Mavrocordat, un fanariot cărturar
- *Cronicile Combinatului*, Volumul I în finalizare.